

Regionalny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli
"WOM" w Częstochowie

KWARTALNIK NAUCZYCIELSKI

Rocznik: 2004, Miesiąc: 03

01: ROLA OPANOWANIA UMIEJĘTNOŚCI CICHEGO CZYTANIA ZE ZROZUMIENIEM W POWODZENIU SZKOLNYM I ŻYCIOWYM DZIECKA

Autor: *Barbara Bańka – nauczycielka kształcenia zintegrowanego w Szkole Podstawowej w Pińczycach*

02: „W świecie Robinsona Crusoe” – projekt badawczy

Autor: *Grażyna Bednarek - nauczycielka języka polskiego w Szkole Podstawowej w Zespole Szkół w Białej.*

03: Przyczyny trudności w opanowaniu estetycznego pisma.

Autor: *Bożena Bejm - nauczycielka kształcenia zintegrowanego w Szkole Podstawowej w Popowie.*

04: Scenariusz akademii z okazji Dnia Nauczyciela

Autor: *Maria Borkowska, Anna Janocha – nauczycielki Gimnazjum w Żarkach*

05: Współpraca nauczyciela z rodzicami w procesie wychowania

Autor: *Krystyna Bożek – nauczyciel kształcenia zintegrowanego w Szkole Podstawowej w Olsztynie*

06: OLIMPIJCZYCY GORSZEGO BOGA

Autor: *Wojciech Chądzyński, nauczyciel terapii ruchowej*

Emilian Hutny, nauczyciel terapii ruchowej

w Zespole Szkół nr 45 w Częstochowie

07: Zaburzenia koncentracji u dzieci i sposoby przewycięzania

Autor: *Gabriela Chrustowska - nauczycielka kształcenia zintegrowanego w Szkole Podstawowej w Zwierzyńcu Pierwszym*

08: Charakterystyka stylu życia dzieci

Autor: *Gabriela Chrustowska - nauczycielka kształcenia zintegrowanego w Szkole Podstawowej w Zwierzyńcu Pierwszym*

09: SCENARIUSZ ZAJĘĆ ZINTEGROWANYCH DLA KLASY I – Zwyczaje bożonarodzeniowe w naszych domach.

Autor: *Beata Chrząstek - nauczyciel kształcenia zintegrowanego w Szkole Podstawowej nr 30*

10: Scenariusz zajęć zintegrowanych dla klasy I – Legendy z przeszłości Polski.

Autor: *Beata Chrząstek - nauczyciel kształcenia zintegrowanego w Szkole Podstawowej nr 30 w Częstochowie*

11: „Bajka w pigułce”- bawimy się i tworzymy.

Autor: *Katarzyna Czaderska - nauczycielka Miejskiego Przedszkola Nr 18 w Częstochowie*

12: ROZWÓJ MOWY DZIECKA W WIEKU PRZEDSZKOLNYM – WSKAZÓWKI DLA NAUCZYCIELI I RODZICÓW

Autor: *Dorota Czerniak-Hak - nauczycielka w Przedszkolu w Janowie*

13: Scenariusz: „Imieniny książki”

Autor: *Renała Dzienniak - nauczycielka informatyki w Zespole Szkół Publicznych w Jaskrowie*

14: DIETA ŚRÓDZIEMNOMORSKA

Autor: *Małgorzata Galle-Michałowska - nauczyciel chemii, biologii, przedmiotów żywieniowych w Zespole Szkół nr 2 im.*

Ks. Jana Długosza w Kłobucku

15: „PASOWANIE NA PRZEDSZKOLAKA”

W GRUPIE DZIECI 3-4 LETNICH

Autor: *Joanna Górniak - nauczyciel Samorządowego Publicznego Przedszkola w Poraju .*

16: „Dzień czyściocha w przedszkolu”

Autor: *Edyta Hadryś - nauczycielka Gminnego Przedszkola w Olsztynie*

17: Gra dydaktyczna „Matematyczny Piotruś - graniastosłupy”

Autor: *Aldona Huras - nauczycielka matematyki w Szkole Podstawowej im. Józefa Lompy w Starczy*

18: Scenariusz zajęć matematycznych dla klasy VI dotyczących obliczania pól powierzchni i objętości graniastosłupów prostych

Autor: *Aldona Huras - nauczycielka matematyki w Szkole Podstawowej im. Józefa Lompy w Starczy*

19: Psychologiczna charakterystyka dzieci reprezentujących różne stopnie upośledzenia umysłowego.

Autor: *Beata Idzikowska- Syska, nauczycielka języka polskiego w Gimnazjum nr 1 w Zawadach.*

20: Dziecko niepełnosprawne w rodzinie - jego wychowanie i edukacja.

Autor: *Beata Idzikowska- Syska, nauczycielka języka polskiego w Gimnazjum nr 1 w Zawadach.*

21: Nauka języka obcego dziecka w wieku przedszkolnym

Autor: *Jolanta Jakubowska – konsultant języków obcych RODN „WOM” w Częstochowie*

Jadwiga Mielczarek - konsultant wychowania przedszkolnego RODN „WOM” w Częstochowie

22: INNA SZKOŁA

Autor: *Ilona Janik - nauczycielka w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Wąsoszu Górnym*

23: Scenariusz zajęć zintegrowanych dla klasy II

Autor: *Ilona Janik - nauczycielka w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Wąsoszu Górnym*

24: „Mama mnie tu przysłała, macie mi dać...” czyli o Dniu Regionalnym w naszej szkole.

Autor: *Agnieszka Janiszewska-Wypych, Violetta Strzelecka - nauczycielki j. polskiego w Szkole podstawowej nr 23 w Częstochowie*

25: SZKOLNY PROGRAM PROFILAKTYKI

Autor: *Edyta Jankowska – pedagog szkolny*

Małgorzata Jankowska – Nowak – nauczyciel biologii i WDŻ

Monika Lichańska – Walas – nauczyciel biologii

Zespół d/s profilaktyki w I L.O. im. J. Słowackiego w Częstochowie

26: KULTURA I ZWYCZAJE LUDOWE W PRZEDSZKOLU

Autor: *Katarzyna Jarosz, Jadwiga Węgierek – nauczycielki Publicznego Przedszkola w Konopiskach.*

27: Doświadczenie i obserwacje biologiczne z wykorzystaniem „rzeżuchy ogrodowej”

Autor: *Ewa Jadczyk - nauczycielka w Zespole Szkół w Krzepicach*

28: „Test sprawdzający wiadomości i umiejętności z matematyki w klasie V”

Autor: *Dorota Jędryszczak - nauczyciel matematyki i informatyki w Zespole Szkół w Kamyku.*

29: ROLA NAUCZYCIELA KLAS I-III W ZREFORMOWANEJ SZKOLE

Autor: *Irena Kałwak*, nauczycielka kształcenia zintegrowanego w Szkole Podstawowej w Miedźnie.

30: Witamy wiosnę – razem przeżywamy, wspólnie działamy

Autor: *Małgorzata Kowalczyk* - nauczycielka Miejskiego Przedszkola Nr 18 w Częstochowie

31: Formy i metody pracy z dziećmi głębiej upośledzonymi umysłowo

Autor: *Krystyna Kot* – pedagog specjalny w Zespole Szkół Publicznych nr 3, Gimnazjum nr 3 im. C.K. Norwida, Myszków

32: Program szkolnego koła „Młodzi Europejczycy” dla klas I – III

Autor: *Beata Kotasińska i Anna Lamecka* - nauczycielki kształcenia zintegrowanego w Szkole Podstawowej nr 1 w Kłobucku

33: DLACZEGO DZIECIOM TAK TRUDNO PRZYSTOSOWAĆ SIĘ DO PRZEDSZKOLA?

Autor: *Alina Krawczyk* - nauczycielka w Gminnym Przedszkolu Publicznym w Przystajni

34: Powtórzenie wiadomości o tkankach zwierzęcych - lekcja z wykorzystaniem internetu.

Scenariusz lekcji z biologii dla klasy I szkoły ponadgimnazjalnej (zakres podstawowy). Dział: Histologia.

Autor: *Monika Lichańska-Walas* - nauczyciel biologii w I L.O. im. J. Słowackiego w Częstochowie.

35: Jak rozpoznać czy dziecko sięga po narkotyki ? Informacje dla rodziców, opiekunów, nauczycieli.

Autor: *Monika Lichańska - Walas* - nauczyciel biologii I L.O. im. J. Słowackiego w Częstochowie

36: Jan Paweł II – apostoł miłości i pokoju.

Scenariusz akademii zorganizowanej z okazji 25 rocznicy pontyfikatu Jana Pawła II

Autor: *Pomysłodawca uroczystości – Anna Madejska*, katechetka

Opracowanie scenariusza – *Tadeusz Pakuła*, nauczyciel języka polskiego

SP im. Wł. Szafera w Żarkach, *Anna Madejska*

37: „Zaburzenia mowy u dziecka w wieku przedszkolnym”

Autor: *Renata Michalak* - nauczycielka w Gminnym Przedszkolu Publicznym w Rędzinach

38: Kształtowanie umiejętności czytania ze zrozumieniem w klasach I – III

Autor: *Grażyna Myrda* - nauczycielka kształcenia zintegrowanego w Szkole Podstawowej im. Jana Długosza w Popowie, przy Gminnym Zespole Szkolno – Przedszkolnym nr 1 w Popowie

39: Rola wycieczek przyrodniczych w kształceniu zintegrowanym

Autor: *Grażyna Myrda*, nauczycielka kształcenia zintegrowanego w Szkole Podstawowej im. Jana Długosza w Popowie, przy Gminnym Zespole Szkolno – Przedszkolnym nr 1 w Popowie

40: Propozycja montażu słowno-muzycznego na temat grzeczności i przyjaźni w szkole.

Autor: *Elżbieta Nowakowska* – nauczyciel kształcenia zintegrowanego Zespołu Szkół w Kamyku

41: Scenariusz do zajęć otwartych w klasie pierwszej dla dzieci z przedszkola.

Autor: *Iwona Nowakowska* - nauczycielka kształcenia zintegrowanego w Szkole Podstawowej nr 1 im. A. Mickiewicza w Myszkowie.

42: POMOC DZIECKU Z ZABURZENIAMI MOTORYKI.

Autor: *Iwona Nowakowska* - nauczycielka klas I – III w Szkole Podstawowej nr 1 im. A. Mickiewicza w Myszkowie.

43: Sprawozdanie z seminarium językowego p.t. "Unia Europejska i jej przyszłość w międzynarodowym dialogu".

Autor: *Hanna Palicka, Joanna Duda* - nauczycielki języka niemieckiego w Zespole Szkół im. C. K. Norwida w Częstochowie

44: Scenariusz pt. „Eko-bajanie” na motywach bajki „O wilku i siedmiu kozłatkach” braci Grimm.

Autor: *Wiesława Polak i Małgorzata Jelonek*, nauczycielki kształcenia zintegrowanego w Zespole Szkół w Przystajni.

45: Rozwój potrzeb i zainteresowań czytelniczych dzieci i młodzieży

Autor: *Ewa Romańska* - nauczyciel-bibliotekarz w Szkole Podstawowej nr 36 w Częstochowie

46: Scenariusz zajęć bibliotecznych realizowanych w ramach ścieżki czytelniczej i medialnej.

Zajęcia w klasie IV.

Autor: *Ewa Romańska* - nauczyciel-bibliotekarz w Szkole Podstawowej nr 36 w Częstochowie

47: Czy Unia Europejska to zagrożenie dla polskiej tożsamości narodowej?

SCENARIUSZ LEKCJI POWTÓRZENIOWEJ Z JĘZYKA POLSKIEGO W KLASIE CZWARTEJ LICEUM OGÓLNOKSZAŁĄCEGO

Autor: *Magdalena Sałek* - nauczyciel języka polskiego w III LO im. W. Biegańskiego w Częstochowie

48: Czymże jest życie...czymże jest człowiek?

Autor: *Magdalena Sałek* - nauczycielka j. polskiego w III LO im. Wł. Biegańskiego w Częstochowie; Nauczyciel języka polskiego

49: Gimnastyka korekcyjno-kompensacyjna w przedszkolu.

Autor: *Iwona Skęda* – nauczycielka w Przedszkolu Publicznym we Wrzosowej

50: Tradycje i zwyczaje wielkanocne

(scenariusz uroczystości dla klas młodszych)

Autor: *Małgorzata Ślęzak* - nauczycielka kształcenia zintegrowanego w SP w Olsztynie

51: Jak „nauczyć się chcieć”?

Autor: *Joanna Sularz*, nauczyciel języka polskiego - Zespół Szkół i Gimnazjum w Pińczycach, ul. Śląska 3

52: ROLA HUMORU I DOWCIPU W WYCHOWANIU

Autor: *Iwona Szopińska* - nauczycielka kształcenia zintegrowanego w Zespole Szkół w Pińczycach

53: Scenariusz zajęć zintegrowanych w klasie II

Autor: *Małgorzata Trzeszczyńska* - nauczyciel kształcenia zintegrowanego w SP nr 31 w Częstochowie

54: TEST BADAJĄCY WYNIKI NAUCZANIA W KLASIE III LICEUM HANDLOWEGO Z PRZEDMIOTU „RACHUNKOWOŚĆ HANDLOWA” - SEMESTR I

Autor: *Danuta Wnuk* - nauczyciel przedmiotów ekonomicznych i wychowawca w Zespole Szkół w Żarkach

Autor: *Danuta Wnuk* – nauczyciel przedmiotów ekonomicznych i wychowawca w Zespole Szkół w Żarkach

56: ZAGADNIENIA Z REALIOZNAWSTWA DO WYKORZYSTANIA NA LEKCJACH JĘZYKA OBCEGO

Autor: Małgorzata Zięba – nauczyciel języka niemieckiego w Zespole Szkół w Garnku

Beata Janus-Lewczyńska – nauczyciel języka angielskiego w Szkole Podstawowej nr 24 im. J.M.Szancera w Częstochowie

Jolanta Jakubowska – konsultant języków obcych RODN „WOM” w Częstochowie

57: TEST SPRAWDZAJĄCY OSIĄGNIĘCIA EDUKACYJNE UCZNIÓW Z JĘZYKA POLSKIEGO I HISTORII DLA I KLASY GIMNAZJUM

Autor: KLAUDIA SMYK, PIOTR GRĘDA – nauczyciele historii

SŁAWOMIRA TRZASKOWSKA – nauczycielka j. polskiego

Publiczne Gimnazjum nr 1 im. t. kościuszki w Oleśnie

01: ROLA OPANOWANIA UMIEJĘTNOŚCI CICHEGO CZYTANIA ZE ZROZUMIENIEM W POWODZENIU SZKOLNYM I ŻYCIOWYM DZIECKA

Autor: Barbara Bańka – nauczycielka kształcenia zintegrowanego w Szkole Podstawowej w Pińczycach

W artykule starałam się ukazać jak dużą rolę w powodzeniu szkolnym i życiowym dziecka odgrywa opanowanie umiejętności cichego czytania ze zrozumieniem, jak również jak ważna jest w tym względzie praca nauczyciela. Bowiem nauczyciel dziecko czytać to „otworzyć przed nim drogę rozwoju umysłowego”. I właśnie tą „drogę” powinien uczniowi otworzyć przede wszystkim nauczyciel nauczania zintegrowanego. Od jego postępowania, sposobu pracy, użytych metod i form zależy jak uczniowie opanują powyższą umiejętność.

Opanowanie umiejętności cichego czytania ze zrozumieniem nie jest celem samym w sobie lecz środkiem przyspieszającym rozwój umysłowy dziecka i umożliwiającym mu samodzielne zdobywanie wszelkich informacji zawartych w mowie pisanej.

Poprawne ciche czytanie wywołuje natychmiastową reakcję intelektualną czytającego na treść lektury. Czytający musi myśleć i wyobrażać starać się zrozumieć sens i odtworzyć realną sytuację przekazaną przez autora za pomocą symboli graficznych.

Tak więc zdobyta w szkole sprawność otworzy przed dzieckiem szerokie perspektywy posługiwania się najbardziej wartościowym sposobem porozumienia się, wzbogacania i precyzowania ogromnego dorobku językowego oraz twórczego wyrażania własnych myśli, doznań i uczuć.

Już od początku nauki czytania należy uświadomić uczniowi, że podstawowym warunkiem osiągnięcia maksymalnych wyników w nauce jest wczesne i sprawne opanowanie podstawowej metody samodzielnego i racjonalnego uczenia się. Opanowana sprawność w czytaniu posiada zasadnicze znaczenie w procesie uczenia się każdego ucznia, niezależnie od klasy i przedmiotu nauczania. Ułatwi ona uczniowi naukę już w klasach niższych i jednocześnie lepiej przygotuje go do systematycznej nauki w klasach wyższych, gdzie wymaga się samodzielnego czytania tekstów nie tylko w zakresie języka polskiego, ale i innych przedmiotów nauczania. Tak więc podstawową techniką umożliwiającą uczniowi opanowanie w możliwie najkrótszym czasie i przy jednoczesnej pełnej jego recepcji jest sprawne opanowanie umiejętności cichego czytania. Wiadomo bowiem, że uczeń, który posługuje się poprawną techniką cichego czytania umożliwiającą wniknięcie w treść czytanego tekstu, w jego zawartość myślową, przeczyta w danej jednostce czasu o wiele więcej, a więc zdobędzie więcej wiadomości aniżeli uczeń, którego nikt nie wprowadził na drogę poprawnego cichego czytania w szybkim tempie.

Nawet wiadomości zdobyte w szkole pod kierunkiem nauczyciela wymagają pogłębienia i utrwalenia. Aby, np. wyszukać potrzebne dane, aby zapoznać się dokładnie z pewnymi faktami czy przestudiować różne argumentacje tego samego faktu uczniowie zobowiązani są nie tylko przeczytać treść lekcji z podręczników szkolnych, lecz również korzystać z informacji zawartych w lekturze uzupełniającej, czasopiśmie, rocznikach, słownikach czy encyklopediach.

Wykonanie tych zadań jest możliwe tylko wtedy, gdy uczeń sprawnie czyta po cichu, tym bardziej, że każde z tych zadań wymaga specjalnego sposobu czytania. Brak wprawy w posługiwaniu się cichym czytaniem ze zrozumieniem zniechęca do tak różnicowanego, osobistego kontaktu z tekstem. Niekorzystanie zaś z dodatkowych źródeł pogłębiających i rozszerzających wiedzę, a szczególnie niepowracanie do tekstów w celu utrwalenia podstawowych wiadomości musi prędzej czy później przyczynić się do powstania braków i luk w opanowaniu materiału nauczania.

Trudności związane ze zrozumieniem i powolne tempo czytania nie sprzyjają rozbudzeniu i rozwojowi zainteresowań czytelniczych oraz wyrabianiu zamiłowania do obcowania z książką, lecz coraz bardziej je osłabiają. Brak codziennego kontaktu z lekturą w celach informacyjnych lub kształcących ogranicza horyzonty myślowe dzieci i młodzieży, uniemożliwiając im dostęp do bogactwa kultury ogólnoludzkiej.

Opanowanie cichego czytania ze zrozumieniem, jako podstawowej formy samodzielnego uczenia się umożliwia uniezależnienie się od innych osób.

Uczeń, który od pierwszej klasy nie opanuje cichego czytania, nie potrafi samodzielnie pracować, gdy ma wykonywać wskazania i polecenia podane na piśmie (np. ćwiczenia z gramatyki, ortografii, biologii, geografii) lub przeczytać tekst zadania matematycznego, które ma rozwiązać. W takich przypadkach uczeń w dalszym ciągu będzie uzależniony od pomocy innych osób. Ta ograniczona samodzielność wypukła się już w klasach niższych, szczególnie podczas wykonywania pracy domowej lub tekstowych sprawdzianów klasowych, kiedy uczeń nie może liczyć na dodatkowy instruktaz osób postronnych.

Ciche czytanie jest umiejętnością praktyczną potrzebną w różnych okolicznościach życia.

Skutki nieopanowania tej umiejętności uczeń odczuwa nie tylko podczas edukacji szkolnej, lecz również w dalszym życiu, jako człowiek dorosły. W pozaszkolnym okresie życia posługujemy się najbardziej rozpowszechnioną formą czytania, tj. czytaniem cichym. Człowiek dorosły, z wyjątkiem szczególnych przypadków, nie czyta głośno ani w życiu rodzinnym ani zawodowym czy społecznym. Natomiast każdemu niezależnie od tego, do jakiej grupy społecznej należy - co dzień zdarza się okazja do przeczytania dla własnej potrzeby, jakiegoś tekstu np. gazety, listu, sprawozdania, instrukcji dotyczącej wykonywanej pracy itp. Ponadto ogromny rozwój nauki i techniki wymaga niemal od każdego fachowca stałego rozszerzenia i aktualizowania wiedzy zawodowej, a więc kształcenia permanentnego. Środkiem umożliwiającym i ułatwiającym samodzielne uzupełnianie wykształcenia i doskonalenie zawodowe jest z pewnością dobrze opanowana umiejętność cichego czytania. Braki w tym zakresie znacznie utrudniają lub nawet uniemożliwiają spełnienie tych zamierzeń, a tym samym wpływają negatywnie na dalszą karierę zawodową pracownika.

Uogólniając powyższe rozważania należy stwierdzić, że opanowanie umiejętności cichego czytania ze zrozumieniem wpływa korzystnie na rozwój umysłowy oraz warunkuje powodzenie szkolne i życiowe dziecka. Zdobytą w szkole sprawność otwiera przed uczniem perspektywę samodzielnego i skutecznego uczenia się i pokonywania tej trudności w programie przyswajania, pogłębiania i utrwalania wiedzy.

Uczeń, który czyta wolno i ma trudności ze zrozumieniem czytanego po cichu tekstu, tzn. nie wypracował sobie odpowiedniej metody i tempa samodzielnego uczenia się, nie może liczyć na wewnętrzną nagrodę, wzmacniającą jego poczynania. Należy oczekiwać, iż uczeń taki:

- będzie stronił od tekstu jako źródła wiedzy
- nie będzie rozszerzał, pogłębiał i utrwalał wiadomości szkolnych przy pomocy dostępnych źródeł drukowanych
- będzie wykazywał słabe zainteresowania czytelnicze (szczególnie książkami trudniejszymi i obszerniejszymi), a tym samym:
- będzie zmuszony coraz bardziej uzależniać się od innych osób (korzystać z cudzych konspektów, streszczeń, ustnych przekazów treści książek) lub innych źródeł informacji.

Aby temu zapobiec należy podjąć systematyczną pracę nad kształtowaniem tej umiejętności już w początkowym okresie nauki czytania.

Bibliografia:

Aleksandrak S.- „Wskaźniki metodyczne do nauczania języka polskiego w klasie II i III”- Warszawa 1974

Filipczuk H.- „Poznaj swoje dziecko”- NK, Warszawa 1988

Gąsowska T., Pietrzak-Stępowska Z.- „Praca wyrównawcza z dziećmi mającymi trudności w czytaniu i pisaniu”- WSiP, Warszawa 1987

Janowski A.- „Poznawanie uczniów”- WSiP, Warszawa 1976

Lelonek M., Wróbel T. - „Praca nauczyciela i ucznia w klasach I-III”-PZWS, Warszawa 1990

Sawa B. - „Jeżeli dziecko źle czyta i pisze”- WsiP, Warszawa 1987

Szurmiak M. - „Podstawy reedukacji uczniów z trudnościami w pisaniu i czytaniu” – WsiP, Warszawa 1987

Warsicka A.- „Potrzeba kształtowania umiejętności cichego czytania ze zrozumieniem”- „Życie szkoły” nr1, styczeń 1979

Warsicka A.- „Stopień opanowania cichego czytania” –„Życie szkoły”nr5, maj 1979

02: „W świecie Robinsona Crusoe” – projekt badawczy

Autor: Grażyna Bednarek - nauczycielka języka polskiego w Szkole Podstawowej w Zespole Szkół w Białej.

Przedstawiony projekt badawczy zapewnia przeprowadzenie cyklu ciekawych lekcji i pozwala na ukazanie związków między różnymi dziedzinami wiedzy oraz praktyczne jej wykorzystanie.

1. Podstawowym celem projektu jest zmotywowanie uczniów klasy VI do dokładnego poznania treści lektury, której objętość zniechęca młodzież do czytania.
2. Cele ogólne (umiejętności kluczowe):
 - planowanie, organizowanie i ocenianie własnej nauki
 - efektywne współdziałanie w zespole, podejmowanie indywidualnych i grupowych decyzji
 - rozwiązywanie problemów w twórczy sposób
 - poszukiwanie i wykorzystanie informacji z różnych źródeł
3. Cele operacyjne:

Uczeń:

 - zna treść lektury
 - przedstawia historię wybranych przedmiotów codziennego użytku
 - chronologicznie porządkuje wydarzenia
 - lokalizuje na mapie miejsca wydarzeń
 - stosuje środki perswazji językowej
 - projektuje folder
 - korzysta z różnych źródeł informacji
4. Czas realizacji: 1 miesiąc
5. Realizacja projektu nastąpi dzięki współpracy nauczycieli: języka polskiego, historii, plastyki, techniki, przyrody, nauczyciela bibliotekarza.
6. Nauczyciele poszczególnych przedmiotów określą terminy konsultacji.
7. Pdział na grupy powinien być zgodny z zainteresowaniami, uzdolnieniami uczniów.
8. Zadania dla poszczególnych grup:

I grupa – „archeolodzy”

• **Zadanie:** W dostępnych źródłach wyszukajcie informacje na temat pochodzenia i historii rzeczy codziennego użytku: chleb, herbata, kawa, czekolada, buty, kapelusz, łóżko, parasol, talerz, stół, świeca, czapka, igła, kalendarz, atrament, pióro.

Do katalogu możecie włączyć jeszcze inne przedmioty, które po raz drugi musiał „wynaaleźć” Robinson.

• Swojej prezentacji nadajcie wymyśloną przez siebie formę (np. mapa wynalazków, encyklopedia ilustrowana itp.)

• W opisie każdej rzeczy powinny znaleźć się następujące informacje: wynalazca, czas i okoliczności pojawienia się rzeczy, miejsce, ciekawostki

• Kryteria oceny:

- dokładny opis historyczny
- barwność języka opisu
- estetyka wykonania pracy
- forma prezentacji
- zaangażowanie członków grupy w pracę (na podstawie sprawozdania lidera)
- dotrzymanie terminu

• Źródła informacji:

E. Sabelanka: W encyklopediach nie znajdziecie, czyli mini leksykon rzeczy śmiesznych, poważnych, osobliwych. Poznań 1991

M. Ziółkowska: Skąd my to mamy? Warszawa 1977

Oxford. Encyklopedia szkolna.

II grupa – „geografowie”

• **Zadanie:** Przygotujcie mapę świata z zaznaczonymi miejscami pobytu Robinsona i krótkim opisem najważniejszych wydarzeń, które miały miejsce. Wydarzenia w przejrzysty sposób powinny być uporządkowane chronologicznie i przyczynowo-skutkowo.

• Wybierzcie geografa – obieżyświata, z którym w czasie prezentacji odbędziemy wirtualną podróż śladami Robinsona.

- Kryteria oceny:

- właściwa lokalizacja miejsc na mapie i przypisanie im odpowiednich wydarzeń
- oryginalność ujęcia chronologii wydarzeń
- estetyka wykonania mapy
- sposób prezentacji
- zaangażowanie członków grupy w pracę (na podst. sprawozdania lidera)
- dotrzymanie terminu

- Źródła informacji :

D. Defoe : Robinson Crusoe

III grupa – „architekci”

- **Zadanie:** Przygotujcie makietę wyspy Robinsona obrazującą jej stan przed powrotem bohatera do Anglii. Opracujcie także tekst dla przewodnika, który oprowadzi nas po wyspie i zaprezentuje najważniejsze, najciekawsze miejsca.

- Kryteria oceny:

- zgodność ukształtowania przestrzennego makiety z opisem zawartym w utworze
- pomysłowość wykonania
- estetyka pracy
- sposób prezentacji
- zaangażowanie członków grupy w pracę (na podstawie sprawozdania lidera)
- dotrzymanie terminu

- Źródła informacji:

D. Defoe: Robinson Crusoe

IV grupa – „plastycy”

- **Zadanie:** Przygotujcie folder turystyczny zachęcający ludzi współczesnych Robinsonowi do osiedlenia się na jego wyspie. Opracujcie sposób jego promocji.

- Kryteria oceny:

- zgodność wizji plastycznych z opisem literackim
- walory literackie komentarza słownego (obrazowość opisów, dowcip, perswazja)
- pomysłowość wykonania folderu
- sposób prezentacji
- zaangażowanie członków grupy w pracę (na podst. sprawozdania lidera)
- dotrzymanie terminu

- Źródła informacji:

- foldery turystyczne dostępne w biurach podróży
- podręczniki do geografii, przyrody, internet – informacje na temat klimatu, fauny, flory wysp na Morzu Karaibskim
- D. Defoe: Robinson Crusoe

9. Prezentacja dokonań poszczególnych grup będzie odbywała się sukcesywnie na zajęciach języka polskiego i będzie stanowić ważną, poglądową część zajęć poświęconych omówieniu konkretnego tematu lekturowego.

10. Refleksja

Realizacja projektu badawczego „W świecie Robinsona Crusoe”

zmotywowwała uczniów do dokładnego przeczytania lektury, gdyż znajomość jej treści była podstawą wykonania zadań. Praca w grupach zadaniowych była dla uczniów zabawą połączoną z nauką samodzielnego wyszukiwania i selekcjonowania potrzebnych informacji. Ponadto praca w grupie zapewniła każdemu uczniowi poczucie bezpieczeństwa i szansę na sukces, chociaż jednocześnie wszyscy uczyli się współodpowiedzialności za wybory dokonane przez zespół. Dzieci miały możliwość sprawdzenia w praktyce umiejętności rozwiązywania konfliktów, dzielenia się rolami w zespole, negocjacyjnego podejmowania decyzji.

Efektami pracy były ciekawe kompozycje przestrzenne, pomysłowe prace plastyczne, dowcipne a jednocześnie rzeczowe opisy do nich.

11. Bibliografia:

T. Nowacki: O metodzie projektów. Warszawa 1999

Uczenie metodą projektów. Pod red. B. Gołębiak. Warszawa 2002

??

??

??

??

1

03: Przyczyny trudności w opanowaniu estetycznego pisma.

Autor: Bożena Bejm - nauczycielka kształcenia zintegrowanego w Szkole Podstawowej w Popowie.

Do napisania artykułu zainspirował mnie problem estetyki pisma. Dość często nauczyciele i rodzice nie znają odpowiedzi na pytanie: Dlaczego pismo dziecka jest brzydkie? Zdarza się, że oceniając pismo stwierdzamy: „piszesz brzydko i niestarannie”, bez dokładnego określenia, na czym to „brzydko” i „niestarannie” polega. Określeniem takim łatwo jest skrzywdzić dziecko, gdyż na ogół wkłada ono w pismo wiele wysiłku.

Pisząc ten artykuł pragnęłabym naświetlić temat estetycznego pisma, a przede wszystkim określić, jakie czynniki mają wpływ na estetyczność pisma.

Proces przygotowania dziecka do nauki pisania jest procesem długofalowym, złożonym z wielu etapów, wkraczającym w różne dziedziny rozwoju i wychowania dziecka. Rozpoczyna się już w wieku 3 lat i dotyczy głównie rozwijania sprawności dziecka w zakresie przygotowania jego ręki i umysłu do przyszłej nauki pisania. Ponieważ jednym z podstawowych założeń programowych w klasach I-III jest właśnie nauka pisania, wszelkie niepowodzenia w tym zakresie powinny być w porę zauważone i wyrównywane. Sukces dziecka w zakresie pisania jest jednym z czynników decydujących o jego dalszej karierze szkolnej.

Powszechnie wiadomo, że nowe techniki w zapisywaniu i dokumentacji wypowiedzi (pisanie na komputerze, maszynach piszących, zapisy na taśmach) ograniczają funkcję pisma ręcznego, jednak nikt nie kwestionuje doniosłej roli dobrej umiejętności pisania pod względem graficznym.

„Nawyk pisania, czyli nawyk graficzny jest to taki rodzaj gotowości do pisania, który charakteryzuje się zautomatyzowaniem ruchów pisania, wykonywanych już na tyle sprawnie, iż nie wymagają one stałego udziału świadomości”

Już w klasie I należy wykształcić u uczniów zaczątki nawyków pisania łącznego. Pisanie łączne, czyli płynne to takie, przy którym pisze się bez odrywania pióra czy ołówka od papieru, od razu kilka liter. Odrywanie pióra w środku wyrazu uwarunkowane jest kształtem niektórych liter i koniecznością przesuwania ręki. Estetyce pisma sprzyja wyrabianie od samego początku nawyku dokładnego przestrzegania wzorców.

Duże znaczenie dla wyrobienia u dzieci prawidłowych nawyków pisania mają także ćwiczenia artykulacyjne (dotyczące mowy). Pisząc, dziecko powinno powtarzać głośno lub cicho wyrazy słyszane czy widziane.

Niekorzystnie na estetykę pisma wpływa pośpiech. W klasie I dzieci powinny pisać wolno. Początkowo od 5 do 10 minut, a w drugim półroczu do 15 minut.

Aby ukształtować u dziecka nawyk estetycznego pisma należy prowadzić w klasie II

i III ćwiczenia, które dotyczą: - utrwalania wzoru (kształtów liter),- płynnego pisania liter złożonych z kilku elementów,- łączenia liter w wyrazie,- właściwego rozmieszczenia liter w wyrazie i wyrazów między sobą,- nadawaniu pismu jednolitego pochylenia,- wyrabianie szybkości pisania.

Duże znaczenie mają ćwiczenia poprawcze polegające na usuwaniu błędów. Obok ćwiczeń systematycznych ważną rolę w doskonaleniu pisma odgrywają ćwiczenia okolicznościowe, zbiorowe i indywidualne stosowane przy różnych okazjach, kiedy uczniowie coś przepisują, piszą z pamięci, ze słuchu itp.

Tylko ciągłość ćwiczeń i systematyczność w wymaganiach może zapewnić pełne powodzenie w zakresie estetyki pisma.

Na estetykę pisma mają wpływ czynniki zewnętrzne i wewnętrzne.

Wśród czynników zewnętrznych (tkwiących w środowisku społeczno-wychowawczym wyróżniamy:

1. postawę przy pisaniu,
2. przybory do pisania,
3. światło,
4. metodyczną realizację poszczególnych etapów nauki pisania,
5. atmosferę pracy.

Wśród czynników wewnętrznych (biologicznych, tkwiących w samym uczniu) wyróżniamy:

1. orientację przestrzenną,
2. wady wzroku i słuchu,
3. sprawność intelektualną,
4. przewlekłe schorzenia,
5. dysgrafię,
6. leworęczność.

Prawidłową postawę przy pisaniu można określić następująco: Dziecko siedzi wygodnie w ławce dostosowanej do jego wzrostu i innych cech fizycznych. Kręgosłup nie jest wygięty ani w prawo, ani w lewo. Tułów i głowa są trochę pochylone ku przodowi, tak jednak, aby klatka piersiowa nie dotykała pulpitu, a była oddalona od jego brzegu na 3-4cm.

Odległość oczu dziecka od zeszytu powinna wynosić około 30cm Stopy dziecka dotykać powinny podłogi, przy czym mają być zgięte pod kątem prostym lub lekko rozwartym. Ręce leżą swobodnie na pulpicie ławki, łokcie są nieco opuszczone lub wystają poza ławkę. Ramiona znajdują się na jednym poziomie równoległe do przedniego końca ławki. Końcami palców lewej ręki dziecko trzyma zeszyt leżący przed nim pośrodku. Lewa ręka przytrzymuje i przesuwa zeszyt w miarę potrzeby, prawa zaś pisze.

Ołówek lub pióro należy trzymać w prawej ręce między palcami wielkim, wskazującym i średnim w odległości mniej więcej 2-3cm od końca pióra, nie za silnie. Palec wielki powinien być więcej, a wskazujący, średni mniej zgięty. Ręka ma opierać się na ławce przedramieniem i końcem palca małego. Reszta palców, tj. palec serdeczny i średni – lekko zgięte powinny opierać się na małym.

Pisanie piórem ułatwia pisanie łączne. Pisanie długopisem także to umożliwiał, ale dziecku pisze się nim zbyt łatwo, a pismo bywa niestaranne i nieestetyczne. Powinno się pozwolić pisać długopisem uczniom nerwowym i leworęcznym.

Podczas pisania **światło** powinno padać z lewej strony, tak, aby cień od pióra i ręki nie zasłaniał tego, co uczeń pisze.

Realizując naukę pisania wyróżniamy trzy jej etapy:

- okres przygotowawczy,
- właściwą naukę pisania,
- doskonalenie umiejętności pisania.

Obok środków dydaktycznych istnieje cały zespół środków wychowawczych, które

mogą ułatwić naukę pisania. Dlatego tak ważne jest wywoływanie u dzieci **odpowiedniego nastroju i nastawienia, stwarzanie odpowiedniej, przyjaznej atmosfery**. Każdy nauczyciel powinien być życzliwy w stosunku do wszystkich uczniów, szczególnie

tych, którzy mają kłopoty z pisaniem.

Dziecko pisząc wywołuje w pamięci różne wyobrażenia przestrzenne dotyczące kształtów liter, które są odpowiednio powiązane i występują w określonym porządku. W dokładnym zapamiętaniu liter pomaga analiza, czyli rozkładanie na części, nazywanie ich, oznaczanie drogi kreślenia oraz wykonanie ruchu, a więc **orientacja przestrzenna**.

Symptomami zaburzeń w orientacji przestrzennej są: - mylenie znaków graficznych różniących się od siebie jedynie położeniem (n-u, b-p-d-g itp.), - źle wykonane wszelkie tabele, - mylenie kierunku zapisu, - niewłaściwe rozmieszczenie liter i zapisów, - zły wybór linijek, - wyjeżdżanie i niedociąganie do linii.

Na estetykę pisma niemały wpływ mogą mieć **wady wzroku**, takie jak: krótkowzroczność, dalekowzroczność, astygmatyzm, niedowidzenie.

W piśmie uwidacznia się to poprzez: trudności w przepisywaniu, pisaniu z pamięci i ze słuchu, myleniu liter o podobnych kształtach graficznych (a-c, m-n, l-t, u-w, a-d, s-c), różniących się położeniem (n-u, p-g, b-d, m-w, p-b, g-b itp.), pomijaniu drobnych elementów graficznych (kreseczki, „ogonki” - ę, a), opuszczaniu liter lub części wyrazów, opuszczaniu znaków interpunkcyjnych, niewłaściwym rozplanowaniu graficznym wyrazów w stosunku do strony zeszytu, nieodpowiednim wyborze linijek, myleniu kierunku zapisu (pismo zwierciadlane, pisanie od strony prawej do lewej), scalaniu np. dwóch liter w jedną zbitkę literową, zmienną wielkością i nachyleniem liter, brakiem wiązania liter, literami drżącymi o niepewnej linii, opuszczaniem linijek, przekraczaniem lub niedociąganiem do nich.

Na estetykę pisma niemały wpływ ma funkcjonowanie analizatora słuchowego. **Wada słuchu** może być zjawiskiem wrodzonym, ale też może powstać w późniejszym okresie życia. Niedosłuch lub inne choroby uszu są przyczyną pisma różnokierunkowego, nierytmicznego, nie utrzymanego w liniaturze. Inne symptomy zaburzeń percepcji słuchowej to: zniekształcenie pisowni, niekiedy „zlepki” liter, mylenie liter oraz struktur dźwiękowych zbliżonych fonetycznie (b-p, d-t, k-g, s-z, w-f), przestawianie, opuszczanie, dodawanie liter i sylab, nieprawidłowe pisanie wyrazów z i-j, ze zmiękczeniami (ś-si, ć-ci, ń-ni), dwuznakami, głoskami dźwięcznymi i bezdźwięcznymi, szumiącymi (sz, cz, ż, dż) i syczącymi (s, c, z, dz), nieprawidłowe pisanie wyrazów z samogłoskami nosowymi „ę”, „ą” i zespołami dźwiękowymi „on”, „om”, „en”, „em”, opuszczanie wyrazów, sylab i liter w środku wyrazu, opuszczanie końcówek i części wyrazów, gubienie liter, zwłaszcza samogłosek, przestawianie wyrazów, ogólne zniekształcenie pisowni nie pozwalające jej odczytać, trudności w pisaniu wyrazów nieznanymi.

Na słaby poziom graficzny pisma wpływa niewątpliwie obniżona **sprawność manualna**. Dla poprawnego technicznie pisma niezbędne jest, aby ręka dziecka była sprawna, aby była prawidłowa koordynacja między działaniem poszczególnych mięśni rąk. Brak tej koordynacji powoduje małą płynność i słabą precyzję ruchów ręki. Obniżona sprawność rąk może występować przy ogólnie opóźnionym rozwoju motorycznym.

Symptomy zaburzeń rozwoju ruchowego w zakresie sprawności manualnej to: - litery „drżące”, o niepewnej linii, - za duże lub za małe odstępy liter w wyrazach lub między wyrazami, - pismo niekształtne, mało czytelne, - luki w zeszytach na skutek powolnego pisania, - brak wiązania liter ze sobą, - plamy, skreślenia, gumowania, - niejednakowe nachylenie liter, - litery zachodzące na siebie, - opuszczanie linijek, przekraczanie lub niedociąganie do nich, - luki liter przekształcone w kąty ostre lub rozwarte.

Inny rodzaj trudności w nauce pisania stanowią **przewlekłe schorzenia**, np. choroby reumatyczne, laryngologiczne, astma oskrzelowa, nerwice, choroby serca i innych narządów wewnętrznych. Schorzenia te wpływają niekorzystnie na procesy uwagi dowolnej, powodują niemożność skupienia się na dłuższą chwilę – wymaganego przy pisaniu – oraz obniżenie ogólnej zdolności do wysiłku i dużą męczliwość.

Istnieje grupa dzieci, które napotyka trudności w pisaniu, mimo, że określane są jako inteligentne, zdolne, zdrowe, mające prawidłowe warunki środowiskowo-wychowawcze. Są to trudności o specyficznym charakterze. Polegają one na tym, że dziecko nie jest w stanie opanować techniki pisania w czasie i na poziomie wymaganym przez program szkolny. Ich rozwój umysłowy jest normalny, a stwierdza się tylko częściowe zaburzenia

i fragmentaryczne opóźnienia rozwojowe. Opóźnienia te mogą być bardzo niewielkie i przez to trudne do zaobserwowania. Owe opóźnienia są przyczyną początkowych trudności w nauce pisania. Dla określenia tego typu trudności w pisaniu używa się terminu **dysgrafia**.

Dysgrafia to zaburzenia w poprawności pisania, zaburzenia graficzne.

Pismo u dzieci dysgraficznych jest zniekształcone. Zniekształcenia te mają różną postać, np.: - pismo lustrzane, - „wybieganie” poza linię, - pismo o literach nierównej wielkości i nieprawidłowym położeniu, - niejednakowe, różne nachylenie liter, - za duże lub za małe odstępy między literami, - luki przekształcone w kąty ostre lub rozwarte, - litery „drżące”, o niepewnej linii, - litery nie dokończone w kształcie, - pismo niekształtne, niewyraźne, - pismo niepowiązane, litery „odrywane”. Dzieci dysgraficzne mają przy tym kłopoty ze znalezieniem właściwych linii w liniaturze zeszytu, zaczynają pisanie od końca kartki lub zeszytu, opuszczają linię, całe strony zeszytu, piszą nieporządknie, zeszyty mają źle utrzymane.

Często spotykamy dzieci leworęczne, które mają bardziej sprawną rękę lewą. Zagadnienie **leworęczności** wiąże się ze sprawą lewostronności. Przewaga jednej strony ciała nad drugą może być prawidłowa lub patologiczna, różna co do siły i jednorodna lub skrzyżowana (np. lewe oko, prawa ręka). Przyczyną leworęczności jest dominacja jednej ręki nad drugą związana z przewagą jednej z półkul mózgowych. U dzieci leworęcznych prawa półkula przeważa nad lewą.

Do typowych trudności w pisaniu, wynikłych z zaburzeń procesu lateralizacji, zalicza się:

- mylenie liter o podobnych kształtach (bd, pb, un, wm), - błędne odtwarzanie, przestawianie kolejności oraz opuszczanie bądź dodawanie liter lub sylab, - pismo lustrzane, - nierówne nachylenie pisma, - za duże lub za małe odstępy między literami, - przeciąganie liter poza linijki.

Zmuszanie dziecka leworęcznego do pisania ręką prawą wywołuje zaburzenia mowy (np. jąkanie się) i powodować różne trudności w nauce, także pisania. Opanowanie umiejętności pisania pod względem graficznym zależy w dużym stopniu od zapewnienia dziecku odpowiednich warunków technicznych przy pisaniu. Dziecko musi pisać zawsze od strony lewej do prawej. Pisząc w ten sposób nie może dokładnie widzieć i kontrolować tego, co napisał. Dlatego ułożenie ręki przy pisaniu i cała pozycja tułowia u dziecka leworęcznego będą inne aniżeli u dziecka praworęcznego. Prawa ręka spoczywa wyżej i przytrzymuje zeszyt w górnej jego części. Pamiętać należy o zapewnieniu dziecku dobrze oświetlonego miejsca, gdyż pisząc lewą ręką zasłania ono sobie światło, które zwykle pada z lewej strony.

Ci leworęczni, którzy wybierają rękę prawą pod wpływem przymusu, mają mniej szans na uzyskanie podobnych wyników aniżeli stale piszący ręką lewą.

Podsumowanie.

* Generalnie biorąc, czynnikami determinującymi estetyczne pismo są czynniki zewnętrzne i wewnętrzne.

* Trudności w pisaniu występują z reguły u tych dzieci, które wykazują deficyty rozwojowe w obrębie trzech podstawowych funkcji: wzrokowej, słuchowej i kinestetyczno-ruchowej.

* Nie jest regułą, że dziecko o obniżonym poziomie intelektualnym pisze mniej starannie.

* Jedną z przyczyn trudności w opanowaniu estetycznego pisma mogą być czynniki tkwiące w środowisku społeczno-wychowawczym, czyli czynniki zewnętrzne.

Bibliografia:

1. Opolska T., Pokonujemy trudności w czytaniu i pisaniu, Warszawa 1997, CMPP-P MEN.
2. Wróbel T., Pismo i pisanie w nauczaniu początkowym, Warszawa 1985, WSiP.
3. Pietniun M., Rozpoznawanie trudności w nauce, „Życie Szkoły” 1991 nr 6.

??

??

??

??

4

04: Scenariusz akademii z okazji Dnia Nauczyciela

Autor: Maria Borkowska, Anna Janocha – nauczycielki Gimnazjum w Żarkach

Świętowanie różnych uroczystości jest istotnym elementem obrzędowości szkolnej i formą realizacji założeń szkolnego programu wychowawczego. To okazja do integracji zespołów klasowych, które uroczystość przygotowują, stworzenia uczniom możliwości wykazania się różnorodnymi zdolnościami, niekoniernie widocznymi podczas zwykłych lekcji. Wspólne przeżywanie świąt i rocznic państwowych, buduje w szkole atmosferę życzliwości i szacunku. Organizatorom uroczystości czasami dużą trudność sprawia wybór tekstów, piosenek, a nawet gotowych scenariuszy, jeśli chcą, aby były oryginalne. Przedstawiamy nasz autorski scenariusz akademii z okazji Dnia Edukacji Narodowej, która odbyła się w Gimnazjum w Żarkach w październiku 2002 roku.

1. Powitanie

Chciałabym serdecznie powitać na dzisiejszej uroczystości dyrekcję szkoły, wszystkich nauczycieli oraz pracowników szkoły i was drodzy uczniowie. Dzień dziś szczególnie- święto wszystkich nauczycieli i pracowników oświaty. W imieniu uczniów składam wszystkim nauczycielom i pracownikom szkoły płynące z głębi serca życzenia wszelkiej pomyślności, spełnienia marzeń, wytrwałości i cierpliwości w prowadzeniu młodzieży do krynicy prawdziwej mądrości i wiedzy. Niechaj pogoda ducha i radość wieczne w Waszych sercach uczynią sobie mieszkanie. Wszystkiego najlepszego.

Uczniowie przygotowali dla państwa krótką część artystyczną. Wierząc w wyrozumiałość i wrodzone poczucie humoru naszych pedagogów zapraszamy do jej obejrzenia.

2. Część artystyczna

Na scenie wykonana jest dekoracja w stylu meczetu wschodniego. Tworzą ją: kolumnada z łukami wykonana ze styropianu oraz udrapowane tkaniny. Na środku stoją krzesła również przykryte udrapowanym materiałem. Wokół rozrzucono kolorowe poduszki. Podkład muzyczny stanowi „Bolero” Ravela. W rytmie „Bolera” na salę tanecznym krokiem wchodzi dziewczęta ubrane w stylu tancerek wschodnich. Pod koniec układu tanecznego każda z nich bierze rolę z kosza ustawionego na scenie i ustawiają się wokół krzesła na scenie. Kolejno dwie tancerki wprowadzają na scenę poszczególnych nauczycieli, recytują odpowiednie wierszyki, wręczają rolę i częstują owocami. Uroczystość kończy odśpiewanie przez całą społeczność szkolną pieśni „Sto lat”.

Oto teksty wierszy recytowanych poszczególnym nauczycielom i pracownikom szkoły.

Dla dyrektora i wicedyrektora

- Szanowna dyrekcyj, przed którą drży w posadach cała szkoła, a serca uczniów trzepoczą lekliwie. O Ty, pod której czujnym okiem, jak śnieg w maju znikają złe zamiary wagarowiczów i leniuchów. W dniu Twojego święta niechaj Ci się darzy, a uśmiech łaskawy niech nie znika z twarzy. My społeczność szkolna mile cię wielbimy, o skracanie lekcji już teraz prosimy.

Dla nauczycieli języka polskiego

- O córy literatury polskiej, władczyni świata lektur, które nasze zamroczone umysły oświecacie O Wy, które zahartowane jesteście walkach z bykami ortograficznymi i mozolnie kształcicie nasz styl, abyśmy z bliźnimi dogadać się mogli. Chociaż nie jesteśmy Janem z Czarnolasu, wierszem Wam życzymy szczęścia po wsze czasy. Niech Wam życie będzie jako księga złota i nigdy nie minie do śmiechu ochota.

Dla nauczycieli matematyki

- O potężne władczyni cyrka, ekierki, funkcji liniowej i wszelakich równań. O bądźcie pozdrowione koleżanki Talesa i Pitagorasa. Wy, które odważnie wlewacie do naszych uczniowskich głów eliksir matematycznej wiedzy. Nasza wdzięczność jest wprost proporcjonalna do Waszej cierpliwości, a szacunek sięga n- tej potęgi. O bądźcie szczęśliwe poprzez wszystkie lata, a miłość uczniowska będzie Wam zapłatą.

Dla nauczycieli biologii

- O znawczynie biologii. Wam zawdzięczamy wiedzę o przyrodzie. Dzięki Wam wiemy, co ptak, a co nie ptak i potrafimy bezbłędnie policzyć wszystkie kości kolegom należącym do gatunku homo sapiens. Dziękujemy za wszystko, zapewniamy o naszej wdzięczności. Niech każde zwierzę słucha waszej woli, a szczególnie te, które siedzą w ławkach.

Dla nauczycieli informatyki

-O cybernetycznie doskonali, kompatybilni nawet z opornymi uczniami, drodzy szkolni informatycy. W dniu Waszego święta dzięki Wam składamy. RAM i ROM życzymy w wielkiej pojemności poprzez całe życie do późnej starości, gigabajtów szczęścia, zdrowia pomyślności, neostrady kasy, ludzkiej życzliwości.

Dla nauczyciela geografii

-Po łąkach i morzach myśli nasze płyną, życzenia Ci niosą geografii władczyni. Serca nasze marne wielce się radują i do podziękowań szczerych się szykują. Niechaj po nizinach, górach i wyżynie przez wszystkie krainy chwała Twoja płynie.

Dla nauczycieli historii

-Niechaj złotymi głoskami w historii się zapisze trud i praca naszych przewodniczek po dziejach świata. O znawczynie historii, miejcie wyrozumiałość dla jaskiniowych obyczajów niektórych nas. Przyjmijcie nasze podziękowania.

Dla nauczycieli wychowania fizycznego

-O drodzy nauczyciele wychowania fizycznego, którym herosi zazdrosczą kondycji i wyglądu. Jesteśmy niezmiernie wdzięczni za to, że doskonalicie nasze ciała, aby ciężar wiedzy udźwignąć mogły. W dniu Waszego święta gromada uczniów Was pamięta. Dziękując za wszystko, ślicznie Was prosimy, byście ćwiczeniami nas nie zamęczyli. Miejcie wzgląd na nasze mięśnie, stawy, kości, abyśmy dożyli szczęśliwie starości.

Dla nauczycieli fizyki i chemii

-O Wy, dla których ruch prostoliniowy, ciało działające na ciało, zasady i kwasy nie mają tajemnic- mistrzyni fizyki i chemii przyjmijcie nasze życzenia. Niech Was bilans ciepły zawsze rozwesela. Wdzięcznymi sercami Was dziś wychwalamy, wprost proporcjonalne życzenia składamy. Niech materia każda dzisiaj Wam dziękuje, w domu fizę z chemią całą nockę kuje. Ruchem jednostajnym bijemy Wam pokłony i niech żadne kwasy nas nie rozdziela.

Dla nauczycieli plastyki, muzyki i techniki

-Mistrzowie sztuk pięknych. Przed Wami plastyka, muzyka i technika nie mają żadnych tajemnic. Niech łaskawość losu nigdy Was nie opuszcza, a fortuna hojnie rozsiewa swe dary. To dzięki Waszym zdolnościom możemy pięknie śpiewać, ślicznie malować i znać zasady zdrowego odżywiania. O przyjmijcie nasze podziękowania.

Dla nauczycieli języków obcych

- O szlachetne znawczynie języków obcych, które posiadłyście w stopniu doskonałym umiejętność rozmowy z obcokrajowcami i mozolnie włączacie nam do głów czasowniki regularne i nieregularne. Życzymy Wam dużo szczęścia i pomyślności.

Dla księdza

-O szlachetny, drogi księże, który prowadzisz nas przez kręte ścieżki życia z Biblią w rękę, wskazując prostą drogę do Boga. Przyjmij

dziś podziękowanie za swą pracę i obietnicę, że będziemy na co dzień stosować miłość do Boga i bliźniego.

Dla pracowników administracji i obsługi

- Wy wszyscy nieocenieni pracownicy tej znamienitej uczelni, przyjmijcie nasze podziękowania. Niech los będzie dla Was łaskawy, a fortuna Wam sprzyja.

05: Współpraca nauczyciela z rodzicami w procesie wychowania

Autor: Krystyna Bożek – nauczyciel kształcenia zintegrowanego w Szkole Podstawowej w Olsztynie

Jest wiele określeń pojęcia „wychowanie”. Według W. Okonia – wychowanie to świadomie organizowana działalność społeczna, oparta na stosunku wychowawcy między wychowankiem a wychowawcą, której celem jest wywołanie zamierzonych zmian osobowości wychowanka. B. Suchodolski określa wychowanie jako przygotowanie człowieka do zadań, jakie powstają w wyniku rozwoju współczesnej cywilizacji. Jest ono zarazem przysposobieniem jednostki do życia. Interesujące wydają się wywody Klaus Schallera z Bochum, który rozumie przez wychowanie całokształt sposobów i procesów pomagających istocie ludzkiej odnajdywać się w człowieczeństwie. Definicja ta łączy się z myślą J. Korczaka zakładającą obustronność procesu wychowawczego. W odnajdywaniu się wychowawca i wychowanek potrzebują pomocy, której wzajemnie mogą sobie udzielać.

W momencie rozpoczęcia edukacji szkolnej na dziecko oddziałują dwa podstawowe środowiska wychowawcze: rodzina i szkoła. Jedno środowisko nie zastąpi drugiego. Niezmiernie istotne są jednolite zasady postępowania wszystkich dorosłych w stosunku do dziecka. We wzajemnych kontaktach ważne jest, aby rodzice i nauczyciele byli sprzymierzeńcami. Tylko razem można stworzyć właściwy klimat wychowawczy. Nie można wychowywać, nie mając ideału człowieka, a wychowanie jest sposobem – drogą dochodzenia do ideału. Dzieci łatwiej uczą się właściwych zachowań, jeśli mają odpowiednio wzorce do naśladowania. Dla dzieci w młodszym wieku szkolnym pierwszymi i najlepszymi modelami są rodzice, pani w klasie i inne najbliższe osoby. Wychowanie w rodzinie realizowane jest przez wiele lat, jest więc procesem ciągłym. To rodzina jest pierwszą szkołą dla dziecka, a dom oazą wychowania i żadna instytucja nie jest w stanie go zastąpić ani wyręczyć. Późniejsza szkoła staje się tymczasowym schronieniem, gdzie będzie kontynuowane dzieło rozpoczęte w rodzinie. Zachowana ciągłość pomiędzy nauką w rodzinie a nauczaniem w szkole zawsze da korzystny rezultat. Wpływy wychowawcze rodziny są głęboko odzwierciedlone w osobowości dzieci. W ich przeżyciach i zachowaniu odbijają się wszelkie trudności i konflikty, które mają miejsce w rodzinie. Prawidłowe postawy wobec dzieci, właściwy styl wychowania, odpowiedni klimat rodzinny oraz motywowanie dzieci przez rodziców korzystnie wpływają na osiągnięcia dzieci w szkole. Z dobrej funkcjonującej rodziny zwykle wywodzi się dobry uczeń. Niepokoje, konflikty, atmosfera nerwowości i pośpiechu wpływają ujemnie na samopoczucie dziecka, zaburzają jego poczucie bezpieczeństwa, utrudniają koncentrację na nauce szkolnej. Dziecko niekochane przeważnie źle się uczy. Dziecko, któremu dorośli stawiają nadmierne wymagania, które musi wykonywać wszystko najlepiej i zasługiwać na najlepsze oceny, wobec którego rodzice są surowi, rygorystyczni, ma też trudności w nauce. To miłość rodziców do dziecka sprzyja osiągnięciu sukcesu szkolnego. Postawa akceptująca, ale bez nadmiernej koncentracji na jego osiągnięciach, bez wymagania jedynie ocen bardzo dobrych i samych wyróżnień, wiara w dziecko, ale też dopuszczenie możliwości błędów i porażek, jakie może od czasu do czasu ponosić sprzyja powodzeniu.

Wiedza, wykształcenie, dobra sprawność umysłowa są współczesnemu człowiekowi ogromnie potrzebne. Kochający rodzice zdają sobie sprawę, jak ważne jest to, by dziecko w szkole jak najwięcej się nauczyło, by przyswoiło jak najwięcej informacji, by opanowało umiejętność uczenia się, poszukiwania potrzebnych informacji i ich zapamiętywania. W domu dzieci nie zawsze otrzymują dostatecznie silną stymulację do nauki, gdyż nie wszyscy rodzice przejawiają zainteresowanie nauką swoich dzieci. Szczególne znaczenie ma stworzenie w domu atmosfery sprzyjającej nauce oraz stałe, życzliwe zainteresowanie matki, ojca i innych członków rodziny. Wszelkie różnice, sprzeczności, bezczynność w domu mogą w oczach dziecka uczynić ze szkoły niepotrzebny wysiłek. Czasem rodzice niechcący wyrządzają dziecku krzywdę pod przykrywką działania dla jego dobra. Dorośli, wymuszając na dziecku taki a nie inny sposób postępowania, nieświadomie programują jego psychikę, powodując nawarstwianie się wielu przeciwstawnych emocji, czego późniejszym efektem są z reguły reakcje nieadekwatne do bodźca (agresja, nadpobudliwość, apatia, zamykanie się w sobie...). Dorośli ukrywają przy tym swój egoizm bądź bezradność wobec problemu, np. molestowanie seksualne, alkoholizm, bicie, awanturnictwo, wulgarnie odnoszenie się, brak opanowania bądź brak reakcji itp. Wysiłek dziecka przynosi wyniki, jeśli jest systematyczny, podejmowany z dnia na dzień. Chociaż dziecko realizuje w domu tylko niewielką część procesu uczenia się, jaką jest przygotowanie zadań domowych, to jednak to, co w rodzinie zachodzi, wywiera zasadniczy wpływ na jego osiągnięcia w szkole. Najważniejsze w przygotowaniu dziecka do pełnienia roli ucznia jest wyposażenie go przez rodziców w siedem kluczowych składników tzw. inteligencji emocjonalnej: wiarę w siebie, ciekawość, intencjonalność samokontroli, towarzyskość, umiejętność porozumiewania się, umiejętność współdziałania. To, czy dziecko przekraczając próg szkolny, będzie posiadało te umiejętności, czy nie - zależy od tego, jak dużo uwagi poświęcili rodzice dziecku i jego problemom oraz jego edukacji emocjonalnej. Aby dziecko mogło pomyślnie spełniać swoje szkolne obowiązki powinno mieć dobre samopoczucie. Zapewnia je nie tylko dobry stan zdrowia, nie tylko panująca w rodzinie atmosfera, ale także tryb życia, jaki prowadzi. Musi on uwzględnić wszystkie potrzeby: swobodę, odpoczynek, ruch, zwłaszcza na powietrzu, różnorodne formy aktywności, realizację zainteresowań, kontakty z rówieśnikami, a zwłaszcza zabawę.

Bardzo niepokojącym jest fakt, iż współczesnych rodziców cechuje wiele niepokojących zachowań - konsumpcyjny styl życia, brak czasu, beznadzieja, brak nadziei, bierność, alienacja, życie symbolami, negacja, autorytaryzm i przemoc. Konsumpcyjny styl życia prowadzi do przedkładania pracy zawodowej przynoszącej wysokie dochody nad rodzinę i dziecko oraz pasywności wychowawczej. Tacy rodzice uważają, iż poprzez stosowanie nagród są w stanie skompensować dziecku brak kontaktów emocjonalnych. Oprócz potrzeb emocjonalnych mogą być również zagrożone potrzeby edukacyjne, ponieważ brak czasu nie pozwala im na utrzymywanie współpracy ze szkołą i bieżące śledzenie postępów szkolnych dzieci. Zaabsorbowanie pracą zawodową powoduje krótkie pobyty w domu, rodzice wracają z pracy, kiedy ich dzieci już śpią. Szczególnie kobiety przeciążone pracą zawodową, obowiązkami domowymi i biernością współmałżonka popadają w nadmierną nerwowość. Często w celu odreagowania powstałych napięć stosują środki bezpośrednie – kary cielesne i krzyk. Niektórzy rodzice w poczuciu zagrożenia stają się bezradni i przerażeni brakiem środków finansowych na zaspokojenie podstawowych potrzeb, a życie na granicy ubóstwa, alkoholizm współmałżonka czy choroby stanowią zagrożenie dla przebiegu procesu wychowania. Przyczynami powstawania alienacji jest m.in. blokowanie potrzeb: bezpieczeństwa i akceptacji oraz potrzeb rozwojowych. Zły wpływ na osobowość dziecka mają rodzice, którzy manipulują miłością, represjami i akceptacją. Najgroźniejszą formą jest przemoc, zarówno fizyczna, jak i słowna.

W klasach nauczania początkowego, gdy dziecko spotyka się z nową rzeczywistością, a więc z nowymi problemami, z którymi musi się uporać, skonsolidowanie sił pomiędzy rodzicami a nauczycielem, aby mu pomóc, jest niezbędne. Oddziaływanie rodziców i nauczyciela na dziecko ma wpływ na jego równomierny rozwój psychiczny, fizyczny i duchowy. Jednym ze sposobów współpracy z rodzicami jest organizowanie częstych i w różnych formach prowadzonych spotkań na zasadzie partnerstwa, w celu poszerzenia świadomości o prawach rozwojowych i sposobach oddziaływania na dziecko. Spotkania te pozwalają na bliższe poznanie się, omówienie drażliwych tematów, wspólne szukanie rozwiązań, dzielenie się swoimi doświadczeniami i korzystanie z literatury bądź wiedzy fachowców – psychologa, pedagoga, lekarza itp. Oprócz stosowanych form prowadzenia spotkań, takich jak: pogadanki, dyskusje – inną formą są warsztaty, formą w której aktywne uczestnictwo pozwala na lepsze poznanie siebie, a więc przeanalizowanie swojego zachowania wobec dziecka i znalezienie odpowiednich metod wychowawczych. Kierując się zasadą, iż integralne nauczanie jest możliwe tylko z równoczesnym wychowaniem, a w rozwoju dziecka najważniejsza jest więź z rodzicami staram się, by moje działania zmierzały w tym kierunku. Uważam, że najlepszą metodą do zrozumienia drugiego człowieka jest doświadczenie i przeżywanie. W ramach współpracy z rodzicami kładę duży nacisk na udział członków rodziny w uroczystościach szkolnych i klasowych oraz wycieczkach. Pragnę podzielić się z młodymi nauczycielami moimi doświadczeniami dotyczącymi nawiązywania kontaktów z rodzicami.

Pierwszą ważną uroczystością zarówno dla dzieci, jak i rodziców było ślubowanie – pasowanie na uczniów Szkoły Podstawowej. Na uroczystości zostały zaproszeni: dyrektor szkoły, przedstawiciele Rady Rodziców, członkowie Rady Gminy, dyrektor przedszkola, wychowawczynie z przedszkola z przedszkolakami, nauczyciele, uczniowie klas II i III oraz oczywiście rodzice. Sala gimnastyczna, w której odbywało się ślubowanie zamieniona była w komnatę królewską. Na pierwszym planie stały dwa duże trony na tle białoczerwonej draperii z herbem Olsztyna. Do tronów prowadził długi czerwony chodnik. Okna i drabinki udekorowane były kotarami i

firanami. Kandydaci na uczniów stali czwórkami po prawej i lewej stronie tronów. Ubrani odświętnie, na głowach mieli niebiesko-granatowe birety. Główne role odgrywali uczniowie klas starszych – Król, Królowa, Królowna, Rycerze, Damy Dworu. Zgodnie ze starym zwyczajem panującym na zamku Krainy Wiedzy młodzi kandydaci na rycerzy prezentowali swoje wiadomości, odpowiadali na pytania, śpiewali piosenki, recytowali wiersze. Najbardziej podobało się dzieciom zadanie, w którym musiały uwolnić Królownę. Została ona uwięziona w wieży za karę, ponieważ nie przestrzegła przepisów ruchu drogowego i o mało nie uległa wypadkowi. Po pasowaniu, którego dużym mieczem dokonała pani dyrektor pierwszaki otrzymały legitymacje szkolne, dyplomy pasowania na ucznia oraz słodycze wraz z życzeniami od pani dyrektora przedszkola. Rodzice przygotowali słodki poczęstunek. Uroczystość była wzruszającym przeżyciem nie tylko dla dzieci, ale także dla rodziców o czym świadczyły ukradkiem ocierane łzy. Na uznanie zasługuje fakt, iż dzieci zaśpiewały siedem piosenek, których melodie na organach grał ojciec jednej uczennicy. Znalazł on czas na próby z dziećmi, a to uświetniło całą uroczystość.

W połowie października, wykorzystując sprzyjającą aurę zorganizowałam „Święto pieczonego ziemniaka”. Poprosiłam rodziców, by zarezerwowali sobie sobotnie przedpołudnie i wspólnie z dziećmi wzięli udział w imprezie. Zbiórka odbyła się przy remizie w Przymiłowicach. Następnie przeszliśmy na tzw. „trzęcie boisko”, dużą leśną polanę położoną z daleka od drogi. Już w czasie wędrowki wspaniale się bawiliśmy, śpiewając piosenki „Wędrowali zbójcy” i „Idzie szkoła baletowa”. Na miejscu podzieliliśmy się na dwie drużyny. Dla łatwego rozpoznania wszyscy otrzymali zielone lub żółte kwadraciki z kolorowej folii, które należało przykleić w widocznym miejscu na ubraniu. Zaskoczeni rodzice nie przypuszczali, że będą brali udział w rywalizacji drużynowej i odnieśli się do tego pomysłu z dystansem. Jednak już po pierwszej konkurencji napięcie minęło i wszyscy wspaniale się bawili. Dzieci spoglądały na swoich rodziców, jak dają sobie radę z poszczególnymi zadaniami, krzycząc i podskakując dopingowali najbliższych, a rodzice patrzyli z dumą na swoje pociechy. Rywalizacja była ostra, a konkurencji dużo: rzuty ziemniakami do celu, wyścigi z ziemniakami na rękiecie do tenisa, wyścigi szeregów z przekazywaniem ziemniaka pomiędzy nogami na koniec szeregu czy obieranie ziemniaków na czas. Najwięcej radości przyniosły uczestnikom wyścigi w workach i przeciąganie liny. Konkurencję przeciągania liny musieliśmy powtarzać kilka razy – same dzieci, sami rodzice, chłopcy na dziewczynki – gdyż przyniosła nam wiele śmiesznych sytuacji. Zabawie nie było końca. Po skończonym współzawodnictwie, ogłoszeniu wyników i wręczeniu nagród, siedząc przy ognisku obserwowałam, że gdzieś na uboczu jeden tata pomagał pokonać swojemu dziecku trasę w worku, inny ścigał się ze swoją córką niosąc ziemniaka na rękiecie, a jedna mama rzucała ziemniakami do celu, gdyż nie mogła pogodzić się z tym, iż wcześniej jej się to nie udało. Ziemniaki, które były wykorzystane w zabawie zostały wrzucone do ogniska. W ognisku były także ziemniaczki pokrojone w plasterki z masełkiem, zawinięte w folię. Taki specjał wymyśliły i przygotowały mamy. Był także żurek w dużym termosie i kielbaski na patyku. Po takim wysiłku wszystkim dopisywały apetyty, a ja miałam okazję porozmawiać z rodzicami o pierwszych spostrzeżeniach, odczuciach, planach.

W ciągu całego roku było wiele okazji do spotkań z rodzicami - zabawa andrzejkowa, zabawa karnawałowa czy wycieczka do Chorzowa, gdzie również wspaniale się bawiliśmy. Mając na uwadze wcześniejsze doświadczenia, postanowiłam zorganizować Dzień Matki na łonie natury. Zbiórka odbyła się na tarasie szkoły. Odpowiednio wyposażeni, w wygodnych butach rozpoczęliśmy pieszą wyprawę do leśniczówki w Biskupicach. Musieliśmy pokonać pieszo około 4 kilometrów. Po dotarciu na miejsce mamy wygodnie rozsiadły się na kocykach, a dzieci przedstawiły przygotowany wcześniej montaż słowno-muzyczny. Mamy otrzymały piękne obrazki z masy solnej, życzenia napisane własnoręcznie przez dzieci zwinięte w rulon, ozdobione pierścieniem z kwiatkiem oraz naszyjnik w kształcie słoneczka, gdzie na promyczkach wypisane były cechy mamy. Wzruszenie i radość malowały się na twarzach mam. Mówiły, iż dawno nie spędziły tak miło czasu ze swoimi dziećmi. Zachwytom i niedowierzaniu, iż dzieci samodzielnie wykonały upominki, nie było końca. Jedliśmy kielbaski z grilla, które pomogli upiec dwaj tatusiowie.

Myślę, że powyższe pomysły pomogą młodym nauczycielom w nawiązywaniu kontaktów z rodzicami, lepsze ich poznanie, dokładniejsze analizowanie zachowania się dzieci w szkole i w domu w różnych sytuacjach, odkrywanie i poznawanie psychiki dziecka, reakcji na stresy. Takie kontakty z rodzicami poszerzają naszą świadomość o roli wychowania – o potrzebach, zachowaniach i prawach dziecka oraz naszych obowiązkach wobec nich.

WNIOSKI

- Aby doprowadzić do uzyskania przez dziecko jak najlepszych wyników w nauce konieczna jest właściwie prowadzona współpraca rodziny ze szkołą i szkoły z rodziną.
- Wpływ rodziców na osobowość dziecka jest silny i długotrwały. Im bardziej ten wpływ jest prawidłowy, zwłaszcza, gdy zawiera elementy emocjonalne, tym łatwiej szkole współpracować z dzieckiem.
- Zadaniem rodziców jest racjonalne i poprawne stosowanie różnych zabiegów sprzyjających rozwojowi, wychowaniu i nauce dziecka.
- Zadaniem nauczyciela jest wspieranie rodziców w procesie wychowania, a w razie potrzeby udzielenie fachowej pomocy.

BIBLIOGRAFIA

- Skorny Z., Psychologia wychowawcza dla nauczycieli, Warszawa 1987
 Filipczuk H., Rodzice i dzieci w młodszym wieku szkolnym, Warszawa 1985
 Gordon T., Wychowanie bez porażek. Rozwiązywanie konfliktów między rodzicami a dziećmi, Warszawa 1994
 Lobocki M., Współdziałanie nauczycieli i rodziców w procesie wychowania, Warszawa 1985
 Sienkiewicz J., Wychowawca doradcą rodziców, „Życie Szkoły” 2002, nr2.

06: OLIMPIJCZYCY GORSZEGO BOGA

Autor: Wojciech Chądzyński, nauczyciel terapii ruchowej
Emilian Hutny, nauczyciel terapii ruchowej
w Zespole Szkół nr 45 w Częstochowie

Dziesięć lat minęło od czasu, kiedy w naszym mieście odbyła się Olimpiada niezwykła, bo dotyczyła niezwykłego Sportu: igrzysk dzieci i młodzieży specjalnej troski.

Trwały przygotowania do biegu na 60 metrów. Rozległ się sygnał startowy. Ruszyli do przodu, ale biegli wolno, ociężale. Nagle jeden z biegaczy potknął się i upadł na bieżnię. Katastrofa - pomyśleli wszyscy. Po chwili ujrzeliśmy taką oto scenę: zawodnicy zatrzymali się, pomogli koledze wstać, a następnie trzymając za ręce utykającego chłopca, wspólnie minęli linię mety... A przecież na zwycięzcę czekał złoty medal i nagroda. Podczas tego wyścigu nie było jednak wygranych i przegranych. Zwycięzcami byli wszyscy, bo sukcesem był sam start, pokonanie dystansu, przezwyciężenie własnej słabości i ułomności.

W czasach starożytnych strącano ich ze skał. W średniowieczu ukrywano ich przed ludźmi, jako wstydlivi dowód rzekomej niełaski niebios. Faszyzm skazał ich na zagładę.

Dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną słońce zaczęło jaśniej świecić dopiero w latach 60-tych ubiegłego stulecia. W 1968 roku w Stanach Zjednoczonych za sprawą Eunice Kennedy-Shriver, siostry nieżyjącego już prezydenta USA Johna F. Kennedy'ego, zorganizowano wielkie zawody dla osób niepełnosprawnych intelektualnie z pełnym ceremoniałem olimpijskim, powagą regulaminów i odwagą pokazania pokrzywdzonej przez los młodzieży w świetle jupiterów, na wielkim stadionie. Na Igrzyska Special Olympics w Chicago stawiło się ponad 1000 uczestników, a miejsca na trybunach zajęło kilkadziesiąt tysięcy widzów. Marzeniem Eunice Kennedy-Shriver było, aby ruch Olimpiad Specjalnych objął wszystkie kraje świata, aby wszędzie nauczono się cieszyć sukcesami dziecka z niepełnosprawnością intelektualną, w rywalizacji sportowej, w leczeniu ruchem. Ideą Special Olympics zainteresowani zostali królowie, prezydenci, premierzy, którzy zaczęli przyjmować honorowe funkcje w igrzyskach, podnosząc tym samym ich rangę. Ruch olimpijski lansowany przez Eunice Kennedy-Shriver zatrzymał się na Berlińskim Murze. Przez wiele lat w krajach byłego "bloku wschodniego" nie tworzono warunków i nie rozpowszechniano koncepcji sportu dla niepełnosprawnych intelektualnie. Debiut Polski w światowych igrzyskach nastąpił dopiero w 1983 roku. Nasi nieliczni reprezentanci wystartowali w letniej Olimpiadzie w Baton Rogue w Luizjanie. W 1985 roku po raz pierwszy olimpiada odbyła się poza granicami USA, jej miejscem był Dublin - stolica Irlandii. Do udziału w Komitecie honorowym zaproszono przewodniczącego Rady Państwa - H. Jabłońskiego, który odmówił przyjazdu, a nasi niepełnosprawni sportowcy zostali w domu. Jeszcze raz polityka władz komunistycznych okazała się ważniejsza od idei olimpijskiej... Dwa lata później w Warszawie odbyła się I Ogólnopolska Olimpiada Specjalna. Wśród zaproszonych gości była oczywiście Eunice Kennedy-Shriver i jej brat - senator Edward Kennedy. Niestety ówczesne władze nie udzieliły senatorowi wiza wjazdowej. Kiedy pani Kennedy przyjechała do Polski kilka miesięcy później i obejrzała film z tej imprezy, nie mogła powstrzymać łez. Jej idea zakiełkowała w Europie Wschodniej, objęła kolejne tysiące dzieci z niepełnosprawnością intelektualną. To było jej wielkie zwycięstwo!

W sierpniu 1990 roku w Glasgow odbyła się europejska edycja Olimpiady Specjalnej. Udział w niej wzięło ponad 4 tysiące zawodników z 52 krajów świata, wśród nich nasza drużyna. Jednym z członków polskiej ekipy był reprezentant naszego regionu, wychowanek Specjalnego Ośrodka Wychowawczego w Bogumiłku.

Uczestnikami częstochowskiej Olimpiady Specjalnej były dzieci ze szkół życia, specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych, dzieci głuche i niedowidzące. Startowali wszyscy, którzy nie mieli szans startu w zwykłych klubach sportowych.

Wśród gości honorowych naszych igrzysk byli wybitni polscy olimpijczycy: Irena Szewińska i Jerzy Kulej. W rolę opiekunów i wolontariuszy wcielił się częstochowscy sportowcy: piłkarze pierwszoligowego Rakowa, mistrzowie Polski - siatkarze AZS-u, żużlowcy, lekkoatleci CKS-u Budowlani wraz z olimpijką z Barcelony - Małgorzatą Rydz na czele. Krażyli po całym stadionie, wokół boiska, po bieżni i rzutniach, udzielając pomocy i wskazówek.

Honorowy patronat nad Olimpiadą objęli: Wojewoda Częstochowski, Prezydent Miasta i Metropolita Częstochowski. Zawodom towarzyszył ceremoniał otwarcia wraz z defiladą sportowców i złożeniem przysięgi olimpijskiej. Momentem kulminacyjnym tych uroczystości było wciągnięcie flagi olimpijskiej na maszt i zapalenie znicza olimpijskiego od ognia przyniesionego z Grecji przez międzynarodową sztafetę policjantów, biorących udział w imprezie towarzyszącej Olimpiadzie Specjalnej, tzw. "Torch Run" - biegu z pochodnią. Wieczorem pierwszego dnia igrzysk w Sanktuarium Maryjnym na Jasnej Górze odprawiona została msza święta w intencji niepełnosprawnych sportowców, którzy powierzyli ogień olimpijski Czarnej Madonnie. Następnego dnia rano, sztafeta policjantów poniosła pochodnie dalej, do Warszawy. Kilka dni później ostatni rozstawiony w sztafecie policjant przekazał "święty ogień" Arturowi Skrzypaszkowi, mistrzowi olimpijskiemu z Barcelony, który wraz z kilkuletnią niepełnosprawną dziewczynką zapalił znicz Ogólnopolskiej Olimpiady Specjalnej. Olimpiady szczególnej, bo pozwalającej ludziom zdrowym i sprawnym uświadomić sobie, ile w istocie wart jest wysiłek i odwaga, co to znaczy poznać własną niemoc, nadać sens życiu takiemu, jakie ono jest.

"Pragnę zwyciężyć, lecz jeśli nie będę mógł zwyciężyć, niech będę dzielny w swym wysiłku."

(Rota ślubowania Olimpiad Specjalnych)

07: Zaburzenia koncentracji u dzieci i sposoby przezwycięzania

Autor: Gabriela Chrustowska - nauczycielka kształcenia zintegrowanego w Szkole Podstawowej w Zwierzyńcu Pierwszym

Kłopoty z koncentracją u dzieci wydają się być znakiem naszych czasów. Wiele dzieci jest nadpobudliwych i niezdolnych do skupienia uwagi. Ten brak wytrwałości daje o sobie znać najpóźniej w szkole. Dziecko nie jest w stanie się skupić; często również nie lubi się starać, tym samym jego postępy pozostają w tyle za umiejętnościami. Wiele badań wskazuje na to, że zaburzenia koncentracji określane są jako najczęstsza trudność w procesie nauczania.

Zdolność koncentracji u człowieka nie jest odrębną umiejętnością, którą można szybko wyczarować; chodzi raczej o kompleksowe procesy, w których istotną rolę odgrywają wpływy z zewnątrz. Oczywiście zdolność koncentracji można wyćwiczyć.

Wiele trudności, szczególnie w obrębie szkoły, określanych jako kłopoty z koncentracją można wyjaśnić na podstawie innych zjawisk, takich jak:

- niewielka motywacja do nauki,
- zredukowane zainteresowanie określonymi treściami nauczania,
- brak określonych zdolności,
- niekorzystne warunki w domu,
- niekorzystna atmosfera w szkole,
- problemy z umiejętnościami cząstkowymi.

W artykule tym chcę objaśnić wyżej wymienione powiązania oraz w skrócie przedstawić co należy robić, aby pomóc dzieciom mającym problemy z koncentracją uwagi. Myślę, że opracowanie to stanie się pomocne dla nauczycieli, którzy w ramach tzw. „pedagogizacji rodziców” starają się przybliżyć im niektóre tematy.

Jak objawiają się problemy z koncentracją

Kiedy dziecko bierze się do kilku rzeczy naraz i niczego nie doprowadza do końca, kiedy nie słucha uważnie i ciągle o czymś zapomina albo nagle zapomina, co właśnie miało zamiar zrobić – to zapewne nie jest w stanie się skupić. Takie roztrągnięte dziecko szybko zwraca uwagę dorosłych – zwłaszcza, kiedy ma postawione zadania do wykonania.

Ale istnieją również „spokojni marzyciele”, którzy nie są chaotyczni i absorbujący, a mimo to mają słabe postępy w nauce. Ich zachowanie również przypisuje się słabej koncentracji.

Zaburzenia koncentracji mogą zatem przejawiać się w różny sposób. Niepokoić powinny przede wszystkim następujące objawy:

- pospieszna i pobieżna praca,
- duża liczba popełnianych błędów,
- nieuwaga,
- wolne tempo pracy,
- szybkie zmęczenie,
- uciekanie w marzenia,
- odbieganie od tematu.

Brak koncentracji i nieuwaga stają się problemem przede wszystkim w szkole.

Co to jest zdolność koncentracji

Przez „zdolność koncentracji” rozumie się umiejętność skupiania (tak jak „reflektor”) uwagi na ściśle określonej i opisanej dziedzinie. Koncentracja oznacza skierowanie energii na jedną dziedzinę i zajmowanie się nią w intensywny sposób. Koncentracja ma zatem związek z aktywnością skierowaną na konkretny cel i z dokonywaniem wyboru. Pojęcia „skupianie uwagi” i „koncentracja” są często traktowane jako równoznaczne¹.

Dzieci z zaburzeniami koncentracji łatwo rozpraszają uwagę. Jest to ich wspólna cecha. Ale na zewnątrz są bardzo różne. Jedne rzucają się w oczy niespokojnym sposobem życia czy absorbującym zachowaniem. Inne są tak spokojne i zamyślane, że wcale nie uznają się za zaburzone. Odpowiednio do tych zachowań można rozróżnić, w uproszczony sposób, dwa typy dzieci z zaburzeniami koncentracji:

- typ aktywno-impulsywny,
- typ pasywno-zamyślony¹.

Zarówno dzieci spokojne, jak i aktywne pracują pobieżnie i często popełniają błędy.

Typowe dla aktywno-impulsywnego dziecka jest działanie impulsywne. Na wszystko ma zbyt mało czasu, często pracuje zrywami, jego działanie nie ma charakteru celowego. Wszelkie zadania wykonuje pobieżnie i nie sprawdza ich. Planowanie zajęć nie wchodzi w grę lub tylko w bardzo niewielkim stopniu. Ostatecznie popełnia dużo błędów, a forma pracy pozostawia wiele do życzenia. Dziecko często przerywa pracę i jeśli i zadań nie da się rozwiązać szybko, ulega frustracji. Ma ogromne trudności z zajęciem się postawionymi przed nim zadaniami i chce ich za wszelką cenę uniknąć. Często skupia uwagę na czymś innym. Na lekcji przeskadza, zajmując się tym, co lekcji nie dotyczy. Charakterystyczne jest również to, że ma kłopoty z zapamiętywaniem, nie odrabia prac domowych itp. Jeśli chodzi o zachowanie, to cechuje je zbyt szubki czas reakcji, brak wytrwałości, a z drugiej strony niechęć do ponoszenia odpowiedzialności. W sferze emocjonalnej dziecko takie często okazuje niezadowolenie i ma małą odporność na stres.

Dziecko z zaburzeniami typu pasywno-refleksyjnego jest powolne i uchodzi za marzyciela. Potrzebuje dużo czasu, zanim przystąpi do jakiegoś zadania, a jeszcze więcej, żeby się z nim uporać.

Takie dziecko jest często zamyślane i z trudnością skupia się na wyznaczonych zadaniach. Nie jest w stanie skupić uwagi, jest raczej zaabsorbowane własnymi myślami. Bódcze wewnętrzne i zewnętrzne łatwo odwracają jego uwagę. Dziecko chętnie oddaje się marzeniom, które przeszkadzają mu w czynieniu postępów w nauce. Często nie jest w stanie poradzić sobie z postawionymi mu zadaniami. W przewidzianym na pracę czasie może wykonać tylko jej część i to niedokładnie lub błędnie.

Dziecko w czasie konsumpcji.

Kontakt z telewizją, kasety audio i wideo, płyty kompaktowe, komputery i tym podobne są dla naszych dzieci czymś niezbędnym. Nie pozostaje to bez wpływu na ich zachowanie.

Wiele dzieci żyje dziś w przesycie. Są zasypywane zabawkami. Reklama wmawia im, że niektóre produkty są niezbędne, żeby nie być gorszym niż inni: zabawki, płyty kompaktowe, później ubranie i kosmetyki oraz wiele innych rzeczy. Potrzeby rosną z ofertą rynkową. Wyznaczanie granic i przeciwdziałanie temu jest dla rodziców trudne.

Na konsumpcyjne nastawienie do życia wpływa fakt, że zmalała liczba dzieci w rodzinie. Obecnie jedno dziecko ma tyle zabawek, co kiedyś trójka rodzeństwa – dbają o to rodzice i dziadkowie.

Z racji wielu bodźców wytrwanie przy jednej, konkretnej sprawie sprawia dzisiejszemu dziecku wielką trudność.

Różnorodne możliwości organizowania sobie czasu wolnego i przyjemności bez własnego nakładu sił czy pracy są typowe dla konsumpcyjnego sposobu życia w naszych czasach. I to jest właśnie jedna z zasadniczych przyczyn zaburzeń koncentracji u dzieci. Gdy koncentracji uczymy się od małego, starając się pokonywać coraz to nowe, trudniejsze zadania w życiu codziennym i w zabawie. Jednakże ta powszechność i twórcza zabawa są coraz uboższe. Miejsce samodzielnego działania i wysiłków zajmują przeżycia z drugiej ręki, przekazywane przez telewizję, wideo i komputer. To media oferują różnorodne sposoby szybkiego zaspokojenia potrzeb bez szczególnego wysiłku ze strony dziecka.

Zmiany w życiu rodzinnym

Niezależnie od konsumpcyjnego stosunku do życia, zasadniczo zmieniły się również realia życia rodzinnego. Jest coraz więcej niepełnych rodzin i rodziców samotnie wychowujących dzieci. Obciążenia emocjonalne związane z atmosferą panującą w domu rodzinnym tylko w ograniczonym stopniu pozwalają dziecku na odpowiednie zajmowanie się obowiązkami szkolnymi. Dziecko jest bardzo zajęte sobą i rodzicami. Nie jest w stanie wystarczająco się skoncentrować i pracować wytrwale.

Z drugiej strony współczesne dziecko najczęściej nie wie, co to jest wysiłek. Wymagania konkretnych wyników pojawiają się dopiero w szkole czy w pracy zawodowej. Jeśli jednak dziecko od małego nie nauczyło się pracy, to z pewnością będzie miało problemy. Pojawia się też niebezpieczeństwo, że rodzice przecenią możliwości dziecka i będą stawiać mu zbyt wysokie wymagania. Konsekwencją jest frustracja i zaburzenia koncentracji.

Dlaczego w dzisiejszych czasach dzieci mają kłopoty z koncentracją

Już małe dzieci uczą się, że konsumpcja jest istotnym elementem życia. Szybko pojmują, że jest czymś lekkim, łatwym i przyjemnym. Dzieci wczesnie doświadczają, że do posiadania dużej ilości dóbr materialnych nie jest konieczny szczególny wysiłek. Rodzice nie reagują na taką postawę, ponieważ sami poddani są różnym naciskom na co dzień i ulegają frustracji. W przypadku małych dzieci ograniczenie potrzeb jest trudne. W szkole stawia się wymagania i oczekuje się wyników. I tak już na początku dzieci są często niemile zaskoczone i przemęczone. Nie nauczyły się podstawowej umiejętności, jaką jest koncentracja i wytrwałość przy wykonywaniu zadań.

Do pracy w skupieniu konieczna jest odpowiednia motywacja do nauki. Wcześniejsze sukcesy – albo porażki – określają w znacznym stopniu motywację dziecka do nauki. Na motywację dziecka do nauki ma również wpływ to jaki poziom oczekiwań ma dziecko wobec własnych dokonań. Na rozwój motywacji dziecka do nauki wpływają rodzice jeśli nie torpedują starań dziecka, które chce coś wykonać samo, dają mu czas na kolejne próby i chwalą za postępy. Wsparcie nie oznacza, że przy każdej najmniejszej trudności spieszymy dziecku z pomocą. O wiele ważniejsze jest, żeby poszukiwało własnych rozwiązań i otrzymywało wskazówki, w jakim kierunku ma działać, żeby te rozwiązania znaleźć. Dziecko, któremu ciągle pomaga się w odrabianiu lekcji, nie jest w stanie wypracować poczucia odpowiedzialności za swoje poczynania. Surowe wychowanie pod kątem samodzielności może z kolei powodować zahamowania u dziecka, jeśli oczekiwania przekraczają jego możliwości. Wtedy dziecko przeżywa porażkę. Dzieci potrzebują także ukierunkowania ze strony rodziców i nauczycieli. To znaczy należy je nauczyć pożytecznie korzystać z telewizji, komputera, internetu czy literatury. Należy obudzić w dziecku ciekawość samodzielnego poznawania świata.

Poczucie bezpieczeństwa i wsparcie w rodzinie umacniają zdolności dziecka. Na konflikty dzieci reagują z niezwykłą wrażliwością – przejawia się to również brakiem koncentracji.

Wsparcie i zainteresowanie ze strony rodziców są ważnymi przesłankami dla rozwoju zdrowego poczucia własnej wartości i odpowiedniej motywacji do nauki. Tym samym przyczyniają się one pośrednio do rozwoju koncentracji i wytrwałości. Jeśli rodzice mają za mało czasu, to uykają ich uwadze zaniedbania, np. przy odrabianiu lekcji. Z drugiej strony często nie zauważają starań dziecka. Uznanie jest ważnym kołem napędowym naszego zachowania. Jeśli nie ma ono miejsca, albo jeśli udziela się tylko nagany, to nie należy oczekiwać, że dziecko będzie miało chęć na długo trwały wysiłek. Jest ono bowiem przeświadczone, że wysiłek się nie opłaca.

Zdolność koncentracji uwagi wspomaga także odpowiednie odżywianie.

Problemy z koncentracją są często konsekwencją ciągłych porażek; te z kolei biorą się nieraz z upośledzenia zdolności do nauki. U dzieci, które zostały przebadane w związku z brakiem koncentracji, często stwierdza się mniejsze lub większe upośledzenie zdolności intelektualnych. Przyczyną powstania braku motywacji do nauki i złego podejścia do nauki a więc i brakiem koncentracji mogą być występujące u dziecka fragmentaryczne zaburzenia. Dziecko takie może mieć problemy z czytaniem, pisanie, ortografią, bądź tylko z matematyką (dyskalkulia). Wada wymowy występująca u dziecka, zaburzenia motoryki precyzyjnej też mają ujemny wpływ na uwagę. Dzieci spędzają obecnie o wiele więcej czasu na patrzeniu i na słuchaniu a zdecydowanie mniej wyrabiają swoje umiejętności ruchowe. Coraz częściej w szkole wszystko co jest związane z motoryką precyzyjną, staje się dla dzieci udręką. Koncentracja i wytrwałość, potrzebne na takich zajęciach, szybko się wyczerpują. Należy dodać, że prace techniczne i plastyczne rozwijają u dzieci zdolność koncentracji i nauczyciele nie powinni je zaniedbywać.

W ciągu ostatnich lat coraz częściej wystawia się dzieciom diagnozę zespołu zaburzenia uwagi bądź zespołu nadpobudliwości. ZDK. Zdiagnozowanie tego wymaga wyczerpujących rozmów, szczegółowych testów.

Co należy robić aby pomóc dzieciom mającym problemy z koncentracją ?

- Rodzice powinni zapewnić dziecku podstawowe warunki do pracy: nauczyć je poskramiać zachcianki, unikać gróźb wobec dziecka i dać odczuć mu swoje uznanie, zadbać o to aby nie było obciążone emocjonalnie, aby relacje w rodzinie były prawidłowe,

- Należy nauczyć pracować dziecko samodzielnie; miejsce pracy powinno być tak przygotowane, żeby jak najmniej spraw mogło odwrócić uwagę dziecka; konsekwentnie powinno przestrzegać tego, żeby dziecko zaczynało zabawę dopiero po odrobieniu lekcji.

- Zabawy stwarzają wspaniałą możliwość poprawy koncentracji u dziecka, ponieważ rozwijają wytrwałość u dziecka, jeśli przestrzega ono zasad i nie rezygnuje przedwcześnie. Dlatego rodzice powinni bawić się ze swoim dzieckiem; przy wyborze zabaw kierować się przede wszystkim zainteresowaniami, możliwościami i wiekiem dziecka; uważać, aby wybrane gry nie były zbyt skomplikowane i żeby nie trwały zbyt długo; wymagania wobec dziecka muszą rosnać powoli, bo inaczej będzie sfrustrowane i zniechęcone; tą zasadą powinni się kierować również nauczyciele w pracy z dzieckiem.

- Bardzo ważna jest także konsekwencja w wychowaniu i warunki, a także ocena wysiłków dziecka – potwierdzenie i uznanie, które rozwijają u dziecka poczucie własnej wartości.

- Stosując system nagród, należy uważać, aby nagroda nie stała się dla dziecka celem samym w sobie.

- Jeśli zmiany w domu i odpowiednia praca nauczycieli nie wystarczą do poprawienia koncentracji dziecka, należy szukać pomocy w PPPP. Często punktem wyjścia jest nauka relaksacji. Regularny trening autogenny rozwija zdolność koncentracji u dziecka. Chodzi tu o metodę, która na drodze autosugestii wyrabia umiejętność odprężania się i uspakajania się. Trening taki powinien prowadzić wykwalifikowany terapeuta.

- Czasami u dzieci z diagnozą "zespołu zaburzenia uwagi" skuteczna może okazać się terapia farmakologiczna.

Bibliografia

1. Weyhreter H.: Zaburzenia koncentracji u dzieci. KDC, Warszawa 2001.

08: Charakterystyka stylu życia dzieci

Autor: Gabriela Chrustowska - nauczycielka kształcenia zintegrowanego w Szkole Podstawowej w Zwierzyńcu Pierwszym

Styl życia uważany jest za przejaw indywidualnego podejścia do własnego życia. Odnosi się do pojedynczego człowieka i jest pochodną "sposobu życia".

Sposób życia odnosi się do grupy, klasy, populacji. Ma charakter grupowy, może przedstawiać określony poziom czy nawet normę, która jest dla danej grupy typowa, (np. sposób życia uczniów klas IV – VI).

Według definicji stylu życia zawartej w słowniku podstawowych terminów promocji zdrowia: "termin styl życia odnosi się do zespołu codziennych zachowań, specyficznych dla danej jednostki lub zbiorowości. Zakłada się, iż styl życia kształtuje się w procesie wzajemnego oddziaływania bardzo szeroko pojętych warunków życia oraz indywidualnych wzorów zachowań, zdeterminowanych przez czynniki kulturowe i cechy osobiste jednostki" [5].

Na styl życia według B. Woynarowskiej [7] składają się nie tylko zachowania, ale też postawy i ogólna filozofia życia jednostki. Zależy on od środowiska społecznego i kulturalnego, w którym żyje człowiek, od jego przekonań i hierarchii wartości.

Styl życia w 53% [2] determinuje stan zdrowia i samopoczucie człowieka.

W artykule tym przedstawię krótką charakterystykę stylu życia, opiszę zachowania zdrowotne u dzieci oraz przedstawię wnioski opracowane po przeprowadzeniu badań w klasach IV-VI w szkole, w których pracuję.

Pisząc o zachowaniach człowieka jako składowej stylu życia mam tu na myśli zachowania zdrowotne, które to mogą być pozytywne i negatywne, szkodliwe dla zdrowia i niszczące je.

E. Mazurkiewicz [2] poprzez zachowania zdrowotne rozumie "wszelkie zachowania (nawyki, zwyczaje, postawy, uznawane wartości poprzez jednostki ludzkie i przez grupy społeczne) w dziedzinie zdrowia (...) jaki jest człowiek pod względem zdrowotnym, wyraża się w jego zachowaniu zdrowotnym; jak pojmuje zdrowie, jak je ocenia " w jaki sposób nim dysponuje, jak reaguje na zdrowie innych

Do zachowań sprzyjających lub zagrażających zdrowiu należą:

- aktywność ruchowa (fizyczna)
- sposób odżywiania się (racjonalny)
- higiena osobista
- rozkład dnia (odpoczynek, sposób spędzania czasu wolnego)
- bezpieczeństwo w codziennym życiu
- radzenie sobie ze stresem (samopoczucie)
- utrzymanie właściwych relacji między ludźmi

Zachowania ryzykowne dla zdrowia zwane także zachowaniami problemowymi:

- palenie tytoniu
- nadużywanie alkoholu
- używanie innych substancji psychoaktywnych (np. narkotyki).

Prawidłowy styl życia zapobiega niekorzystnym zjawiskom w obszarze zdrowia. Jak wiadomo zdrowie jest pojęciem bardzo wieloznacznym. Znana definicja Światowej Organizacji Zdrowia ogłoszona w 1948 roku brzmi: "Zdrowie jest to nie tylko brak choroby i ułomności, lecz dobre, pełne samopoczucie fizyczne, psychiczne i społeczne". Zależy od płci, wieku, rodzaju pracy zawodowej, sytuacji rodzinnej.

Zdrowie zatem oznacza pełnię możliwości człowieka zarówno w fizycznym, psychicznym jak i w społecznym wymiarze jego funkcjonowania.

Nasze zdrowie najbardziej jednak zależy od stylu życia:

- * unikanie nałogów (palenia papierosów, picia alkoholu i innych używek)
- * prawidłowe żywienie,
- * regularny tryb życia dla danego wieku,
- * systematyczne uprawianie sportu oraz rekreacja (ruch na świeżym powietrzu)

Wiedzę o zdrowiu w początkowym etapie życia przekazują dzieciom rodzice, później, gdy dziecko rozpoczyna naukę w szkole włączają się do tej "edukacji zdrowotnej" nauczyciele

Przekazując dzieciom wiedzę o zdrowiu; kształtując odpowiednie umiejętności, przekonania i postawy możemy ułatwić im zdrowy styl życia, poprawę zdrowia i jakości życia.

Edukacja zdrowia obejmuje:

- świadomość i zrozumienie zdrowia,
- wiedzę o zdrowiu i czynnikach zwiększających jego potencjał oraz zagrażających mu,
- postawy wobec zdrowia własnego i innych ludzi,
- umiejętności niezbędne dla kształtowania zachowań sprzyjających zdrowiu i radzeniu sobie w nowych sytuacjach, podejmowania własnych decyzji i wyborów (umiejętność życia). [2]

Jedną z podstawowych funkcji rodziny jest troska o zdrowie, pojmowane szerzej jako zdrowy styl życia rodziny.

W większości polskich rodzin dzieciom przekazuje się szkodliwe wzorce (zachowań w sferze aktywności fizycznej, odżywiania i nałogów). A przecież rodzice powinni w pierwszej kolejności uczyć dzieci racjonalnego stylu życia a także przestrzegania zasad higieny.

Doświadczenia wyniesione z dzieciństwa i pierwsze wzory czerpane w rodzinie wyznaczają późniejsze postawy człowieka.

Dziecko w wieku szkolnym już powinno pracować nad sobą, nad własnym zdrowiem i własną sprawnością fizyczną a więc powinno posiadać choćby minimum wiedzy o prawidłowym stylu życia.

Zdrowy styl życia to między innymi uprawianie sportu i turystyki oraz aktywność fizyczna. Jako element stylu życia są one wplecione w wypoczynek codzienny, spędzanie urlopów i weekendów.

"Systematyczna aktywność ruchowa to ważna część określonego stylu życia, który można nazwać higienicznym, to uformowanie postawy życiowej i przekonań oraz tworzenie kulturalnych i pożądaných zdrowotnie nawyków" [3].

Codziennie uprawianie sportu przez dzieci ma wielorakie znaczenie dla organizmu, który właśnie się rozwija. Przede wszystkim jest czynnikiem usuwającym ujemne skutki wielogodzinnego przesiadywania w ławce szkolnej, pobudzającym organizm dziecka do intensywnego i bardziej harmonijnego rozwoju.

Pod wpływem ćwiczeń fizycznych przyspiesza się przemiana materii, organizm lepiej przyswaja pokarmy, szybciej rozwija się kośćciec, mięśnie, usprawnia się praca serca, płuc, układu nerwowego, doskonali się współpraca pomiędzy narządami. Organizm dziecka uczy się prawidłowo reagować na zmieniające się warunki otoczenia i przystosowywać się do nich.

Taką wiedzę dotyczącą wpływu uprawiania sportu na zdrowie powinni poprzez edukację zdrowotną wpajać w szkole nauczyciele. Bowiem edukacja zdrowotna jest nieodłącznym elementem promocji zdrowia.

Jednym z podstawowych czynników decydujących o zdrowiu przez całe jego życie i rozwoju populacji, jest żywienie.

Istotne jest zatem prawidłowe odżywianie się dzieci i młodzieży oraz uczenie odpowiednich nawyków żywieniowych już od najmłodszych lat. Powinno być zgodne z ich aktualnym stadium rozwoju.

Skutki niewłaściwego żywienia mogą się też ujawnić dopiero po wielu latach, w wieku dojrzałym jako mniejsza zdolność organizmu do radzenia sobie w sytuacjach narażenia na czynniki szkodliwe, większa podatność na różnego typu schorzenia (szczególnie otyłość, niedokrwistość, próchnica zębów, choroby nowotworowe, choroby krążenia, osteoporoza).

Organizm dziecka jest szczególnie wrażliwy i żywo reaguje na każdego rodzaju nieprawidłowości żywieniowe.

Szczególnie niebezpieczne dla dziecka jest niedożywienie. Powoduje bowiem ono, że dzieci:

- * rozwijają się znacznie wolniej od swoich rówieśników prawidłowo odżywianych;
- * są apatyczne, łatwo się męczą psychicznie i fizycznie;
- * są mało odporne na czynniki chorobotwórcze, częściej zapadają na różnego rodzaju schorzenia;
- * mają trudności w koncentracji uwagi, zapamiętywaniu, znacznie wolniej i mniej efektywnie się uczą. [5]

Rodzice powinni zadbać o to, aby dzieci od najmłodszych lat nabierały prawidłowych nawyków żywieniowych, bo to może uchronić je przed chorobami i zagwarantować jak najwyższy poziom „jakości życia”.

Pozytywny styl życia to również unikanie palenia papierosów, picia alkoholu i innych używek, które niszczyliście wpływają na zdrowie człowieka. Palenie papierosów lub nadużywanie alkoholu przez rodziców stanowi dla dziecka wzorzec zachowań, ale również może stać się przykładem ujemnych następstw tych zachowań. Na pewno jest główną zachętą do palenia papierosów i próbowania alkoholu przez dzieci, ponieważ może w nich wziąć górę wrodzona ciekawość i chęć naśladowania starszych, wiara w szybkie zdobycie dojrzałości, chęć zaimponowania kolegom, a często także samemu sobie swoją dojrzałością i śmiałością decyzji.

Bardzo ważny w życiu dziecka jest prawidłowy rozkład dnia, gdyż regularny tryb życia „oszczędza energię nerwową”[1]

Prawidłowy styl życia to rozplanowanie czasu nauki, wypoczynku, przyjmowanie pokarmów, uprawianie sportu, snu. Jeżeli dziecko nie będzie miało ustalonej pory snu i właściwej liczby godzin snu w ciągu doby, może to być przyczyną, że w ciągu dnia będzie ospałe z nieumiejętnością skupienia uwagi na lekcji.

Jeśli dziecko chodzi zbyt późno spać, może wprowadzić go to w stan nadmiernej pobudliwości nerwowej. Rodzice powinni uregulować tryb życia swojego dziecka a nauczyciele powinni im w tym pomóc uświadamiając ich.

Bardzo istotne jest dbanie o należyty stan jamy ustnej i zębów. Tego nawyku musi dziecko nauczyć się we wczesnym dzieciństwie.

Nieprzestrzeganie zasad czystości jamy ustnej i zębów poza względami estetycznymi może być przyczyną występowania próchnicy zębów, która z kolei jest częstym źródłem poważnych zmian chorobowych nawet w odległych narządach. Próchnica zębów może też częściowo wiązać się z większą ilością cukrów w diecie dziecka.

Ważne jest kształtowanie umiejętności życiowych u dziecka. Jest to ważny element stylu życia każdego człowieka. Oznacza to, że sami możemy podjąć działania dla zredukowania źródeł stresu, np. dokonując zmian w naszym środowisku fizycznym lub stylu życia. Można także uczyć się relaksować.

Rozwinięcie tych umiejętności wpływa na samopoczucie, sprzyja prawidłowemu rozwojowi psychospołecznemu, radzeniu sobie z trudnościami, pierwotnej profilaktyce wielu problemów zdrowotnych i społecznych.

Na jakość stylu życia wpływa bezpieczeństwo w codziennym życiu. W młodszy wiek zapewniają je rodzice ucząc jednocześnie swoje dzieci, aby same dbały o swoje bezpieczeństwo. W szkole zasady bezpieczeństwa wpajają nauczyciele. Dzięki dobrze prowadzonej edukacji dzieci rozumieją konieczność zapinania pasów bezpieczeństwa w czasie jazdy, bezpiecznego poruszania się po jezdni, trzymania się z daleka od innych niebezpieczeństw.

Każde dziecko ma prawo do edukacji zdrowotnej w szkole. Przekazując dzieciom wiedzę o zdrowiu; kształtując odpowiednie umiejętności, przekonania i postawy możemy ułatwić im zdrowy styl życia, poprawę i jakości życia.

U dzieci w szkole podstawowej może nauczyciel zauważyć na ile ich styl życia jest prawidłowy. A jeśli istnieją jakiegokolwiek nieprawidłowe zachowania u dzieci, dotyczące stylu życia, szkoła, a więc nauczyciele powinni tak skutecznie realizować edukację zdrowotną, aby temu przeciwdziałać.

Ponieważ jestem nauczycielem uczącym w szkole podstawowej poruszone wcześniej przeze mnie zagadnienia bardzo mnie interesują. Dlatego przeprowadziłam badania w klasach IV-VI, aby wykazać jak wygląda styl życia dzieci w środowisku, w którym pracuję, czyli na wsi oraz jakie są niedostatki w zakresie zachowań sprzyjających zdrowiu.

Na pewno warunkiem prowadzenia właściwego stylu życia przez dzieci jest: właściwe oddziaływanie dorosłych (rodziców, nauczycieli) na dzieci; udział dziecka w staraniu o swoje zdrowie;

Aktywna postawa dziecka wobec negatywnych i pozytywnych zjawisk zdrowotnych jest warunkiem właściwego stylu życia.

Ze względu na zawężenie tego pisma przedstawię tylko wnioski, które myślę, że dają podstawę do pracy nad edukacją zdrowotną wielu nauczycielom.

Wnioski:

1. W związku z istniejącymi negatywnymi zachowaniami zdrowotnymi wśród uczniów, w szkole powinny być podejmowane konkretne działania w zakresie rozpoznawania tych zachowań oraz promowania zdrowia i wychowania zdrowotnego.
2. Przy odpowiednio prowadzonej edukacji zdrowotnej można podnieść stan świadomości zdrowotnej uczniów.
3. Rodzice powinni kształtować u dzieci pozytywne nawyki zdrowotne, np. mycie zębów, ograniczanie czasu spędzonego przed telewizorem, prawidłowe odżywianie się, przestrzeganie higieny snu.
4. W związku z tym, że część dzieci, nie zawsze czuje się dobrze w klasie, w szkole powinno się stwarzać klimat sprzyjający zdrowiu psychicznemu.
5. Nie wszystkie dzieci mogą płakać, gdy mają taką potrzebę, dlatego należy odpowiednio uświadomić rodziców w tym zakresie, szukać przyczyn złego nastroju i eliminować je.
6. Zachęcanie uczniów do zdrowego stylu życia i stwarzanie w szkole warunków i możliwości zachowań sprzyjających zdrowiu pozwoli zmniejszyć liczbę negatywnych zachowań zdrowotnych.

Bibliografia

1. Beer W. „Bezsenność i inne zaburzenia snu u dorosłych i u dzieci”, Warszawa 1978 Państwowy Zakład Wyd. Lekarskich.

2. Dolata Anna „Wpływ rodziny na kształtowanie się zachowań zdrowotnych dzieci i młodzieży”, Lider 4/03
 3. Kuński H., Ruch i zdrowie”, Instytut Wydawniczy Związków Zawodowych, warszawa, 1987.
 4. Miller M. „Zdrowie i edukacja zdrowotna w perspektywie nauk medycznych”, „Teoretyczne Podstawy Edykcji Zdrowotnej” – red. B. Woynarowska, M. Kapica.
 5. Słońska Z., Misiura M.: „Promocja zdrowia”, Słownik Podstawowych terminów, Agencja Promo – Lider, Warszawa b.r.w.
 6. Wolański N. (red): „Biomedyczne postawy rozwoju i wychowania”, PWN, Warszawa 1979.
 7. Woynarowska „Umiejętności życiowe i ich kształtowanie u dzieci i młodzieży w szkole”, Edukacja zdrowotna i promocja zdrowia w szkole” Zeszyt nr 5 (2002).
-

09: SCENARIUSZ ZAJĘĆ ZINTEGROWANYCH DLA KLASY I – Zwyczaje bożonarodzeniowe w naszych domach.

Autor: Beata Chrząstek - nauczyciel kształcenia zintegrowanego w Szkole Podstawowej nr 30

Święta Bożego Narodzenia to w tradycji polskiej okres pełen radości, życzliwości i spotkań rodzinnych. Jest to też świetna okazja do przygotowania atrakcyjnych i ciekawych zajęć. Głównym celem moich zajęć było, zaangażowanie uczniów w praktyczną działalność, ukazanie pięknych, polskich tradycji Świąt Bożego Narodzenia, oraz umocnienie miłych i serdecznych relacji między dziećmi i wychowawcą. W trakcie proponowanej jednostki uczniowie wspaniale się bawią, a jednocześnie uczą, w jaki sposób należy przygotować wigilię, wymieniają się doświadczeniami wyniesionymi z domów rodzinnych, pogłębiają wiedzę o polskich tradycjach i zwyczajach. Przeprowadzone przeze mnie zajęcia bardzo się dzieciom podobały, cieszył je widok pięknie nakrytego stołu, a wspólna wigilia i kolędowanie były ogromnym przeżyciem. Uważam, że warto przeprowadzać tego typu zajęcia, stwarzając uczniom jak największą szansę działań praktycznych, zwłaszcza, jeśli są to zadania grupowe, w wyniku, których każdy uczeń realizuje odpowiednie dla siebie zadania. Zajęcia te również i mnie dostarczyły dużo satysfakcji, a radość i zadowolenie wychowanków potwierdziły słuszność działań pedagogicznych. Czas trwania zajęć – 90 min.

Temat kręgu: Choinka w klasie, dla zwierząt i w naszych domach.

Temat dnia: Zwyczaje bożonarodzeniowe w naszych domach.

Treść zajęć integracyjnych: Swobodne wypowiedzi na temat zwyczajów związanych ze Świętami Bożego Narodzenia na podst. tekstu pt .

Choinka w domu „Emilki” i własnych doświadczeń.

Dodawanie i odejmowanie w zakresie 10.

Przygotowanie klasowej wigilii.

W wyniku uczestnictwa w zajęciach uczeń potrafi:

- wymienić zwyczaje związane ze Świętami Bożego Narodzenia,
- rozróżniać głoski i litery,
- układać zdania z rozsypanki wyrazowej,
- śpiewać piosenki „Grudniowe noce”, „Wigilia”,
- dodawać i odejmować w zakresie 10,
- wykonać ilustrację do zagadek,
- przygotować klasową wigilię,

Metody pracy: podające, problemowe, praktyczne.

Formy pracy: zbiorowa, indywidualna, zespołowa.

Środki dydaktyczne: podręcznik „Szkola marzeń”, karty pracy, zagadki, koperty z rozsypanką sylabową, materiały potrzebne do nakrycia stołu, biały papier formatu A – 3, nagrania piosenek.

Przebieg zajęć:

1.Wprowadzenie do tematu – rozwiązywanie zagadek:

Uczniowie podzieleni są na pięć grup. Przedstawiciel grupy losuje zagadkę napisaną na karteczce, odczytuje ją głośno (mogą pomagać inni członkowie grupy lub nauczyciel). Następnie po konsultacji z innymi uczniami podaje rozwiązanie.

Z daleka, z wysoka patrzy jedna, druga.

Choć żadna nie ma oka, z góry na nas mruga. (gwiazdy)

Choinkę przynoszę, więc mnie lubią ludzie.

Na wigilię proszę nazywam się ... (grudzień)

Przywieźli ją z lasu, pięknie przystroili,

Teraz będzie z nami, by święta umilić. (choinka)

Okrągłe, błyszczące wiszą na zielonej świątecznej gałązce (bombki).

Te złote i srebrne, lubią nosić panie.

Papierowe świąteczne drzewko dostanie. (łańcuchy)

2.Wykonanie ilustracji do zagadek.

Każda grupa na kartonie formatu A – 3 wykonuje ilustrację do treści i rozwiązania zagadki.

3.Rozmowa z uczniami na temat wykonanych prac

4.Swobodne wypowiedzi uczniów na temat tradycji bożonarodzeniowych pielęgnowanych w domach rodzinnych.

5.Praca z tekstem „Wigilia w domu Emilki”.

- głośne czytanie przez uczniów tekstu,

- wypowiedzi na temat tekstu (określenie czasu akcji, wymienienie postaci, podkreślenie atmosfery),

- wyszukiwanie i podkreślanie w tekście zwrotów związanych ze świętami.

6.Śpiewanie piosenki pt. „Grudniowe noce”.

7.Układanie z rozsypanki sylabowej hasła: Szy – ku – je – my wi – gi – lię.

Każdy uczeń otrzymuje kopertę z rozsypanką (o różnym stopniu trudności), którą układa i wkleja do zeszytu.

8.Zabawy utrwalające umiejętność dodawania i odejmowania w zakresie 10 – wspólna zabawa.

Uczniowie dobierają się w pary i siadają w kole. Nauczyciel podaje głośno formułę matematyczną. Ta para uczniów, która zna odpowiedź podnosi rękę do góry i podaje wynik. Jeżeli jest on poprawny otrzymują w nagrodę gwiazdkę. Zwycięża ta para, która zbierze najwięcej gwiazdek.

$5 + 4 =$, $6 - 1 =$, $5 + 5 =$, $10 - 3 =$, $4 + 2 =$, $7 + 1 =$, $1 + 2 =$, $2 + 0 =$, $3 - 3 =$, $9 - 4 =$, $8 - 3 =$

9.Przygotowanie klasowej wigilii:

Każda grupa losuje zadanie (z poniższych), a następnie wykonuje je w odpowiedniej kolejności. Aby utrudnić uczniom zadanie wśród rekwizytów i przedmiotów potrzebnych można przygotować rzeczy zbędne (palma wielkanocna, koszyczek itp.).

- nakrywanie stołu obrusem,
- kładzenie sianka,
- układanie nakryć,
- ozdabianie stołów stroikami,
- dodatkowe nakrycie,

Zwrócić uwagi dzieciom na potrzebę dzielenia się z innymi tym, co mamy, kulturę siadania i zachowania przy stole.

10.Śpiewanie piosenki pt. „Wigilia”.

11.Wręczenie upominków kolegom.- kartki świąteczne z życzeniami samodzielnie wykonane.

12.Wspólna wigilia.

10: Scenariusz zajęć zintegrowanych dla klasy I – Legendy z przeszłości Polski.

Autor: Beata Chrząstek - nauczyciel kształcenia zintegrowanego w Szkole Podstawowej nr 30 w Częstochowie

Jest to scenariusz zajęć o historii naszej Ojczyzny, przeznaczony dla uczniów klasy I.

Poprzez zastosowanie metod aktywnych uczniowie świetnie się bawią, w sposób czynny i z dużym zaangażowaniem uczestniczą w zajęciach utrwalając najważniejsze wiadomości o symbolach narodowych, przeszłości Polski i jej powstaniu. W dzisiejszych czasach, tuż przed wejściem Polski do Unii Europejskiej jest to zadanie bardzo ważne dla każdego nauczyciela. Pozwala uczniom utrwalić wiadomości o Polsce, jej symbolach narodowych, pogłębić wiedzę i zainteresowania, oraz sięgać do różnych materiałów źródłowych.. To na nas nauczycielach spoczywa przede wszystkim obowiązek kształtowania wśród uczniów szacunku do symboli narodowych i historii państwa. Od najmłodszych lat powinniśmy uczyć, że najważniejsza w życiu każdego człowieka jest przynależność narodowa i poczucie więzi z krajem ojczystym. Taki właśnie cel przyświecał mi w trakcie przygotowywania tych zajęć. Treści zawarte w tej propozycji spełniły moje oczekiwania. W sposób atrakcyjny i ciekawy pozwoliły przybliżyć uczniom jakże istotne treści. Zajęcia te są przykładem, jak poprzez zabawę możemy uczyć dzieci patriotyzmu i miłości do ojczyzny. Czas trwania zajęć – 90 min.

Temat kręgu: Kulturowanie pamięci o przeszłości narodu.

Temat dnia: Legendy z przeszłości – wykorzystanie dziecięcych form teatralnych.

Treść zajęć edukacyjnych: Inscenizowanie treści legendy o Krakowie.

Utrwalenie wiadomości o symbolach narodowych.

Porządkowanie liczb rosnąco i malejąco – liczby główne i porządkowe.

Wypełnianie konturów plamą barwną – rysunek kredkami „Mój szczęśliwy kraj”.

Cele operacyjne:

Uczeń potrafi: - wymienić symbole narodowe ,

- zainscenizować treść legendy,

- opisać wygląd flagi i godła,

- użyć prawidłowo liczebników porządkowych i głównych

- śpiewać poprawnie piosenki pod względem rytmicznym i melodycznym,

- wypełnić kontur plamą barwną.

Metody: ćwiczenia przedmiotowe, eksponująca impresyjna i ekspresyjna, zabawa dydaktyczna, inscenizacja.

Formy pracy: indywidualna, zbiorowa, grupowa.

Środki dydaktyczne: historyjka obrazkowa „Legendy”, nagrania piosenek,

ilustracje godła, flagi i zapis nutowy hymnu,

4 zestawy liczb od 0 do 10, kary pracy, kontur Polski.

Przebieg zajęć:

1. Wprowadzenie do zajęć - obliczanie przykładów i ułożenie wyników rosnąco.

Na tablicy są napisane poniższe formuły matematyczne. Uczniowie przypinają kartoniki z rozwiązaniami, na których napisane są wyniki i litery.

$$3 + 5 = 2 + 3 = 4 + 3 = 6 - 3 = 7 - 3 = 4 - 3 =$$

Następnie porządkują wyniki od najmniejszego do największego i odczytują głośno rozwiązanie.

P@@O@@L@@S@@K@@A

1@@3@@4@@5@@7@@8

2. Wypowiedzi uczniów na pytanie, „Co to jest Polska?”

- w oparciu o wiedzę wcześniej zdobytą,

- w oparciu o poezję np. „Piękna jest nasza ziemia”.

3. Zbiorowa recytacja wiersza „Katechizm polskiego dziecka”.

Nauczyciel czyta pytania, a uczniowie odpowiadają.

4. Pisownia wyrazów małą i wielką literą z uzasadnieniem.

Uczniowie wybierają spośród liter magnetycznych te, z których składają się wyrazy: Polska, Polak, polski. Przypinają je na tablicy i uzasadniają pisownię wyrazów (wielka lub mała litera). W celu utrudnienia zadania zwiększona jest liczba liter: P, p.

5. Wypowiedzi na temat symboli narodowych połączone z uzupełnianiem kart pracy:

- ustny opis godła – biały orzeł w koronie na czerwonym tle.

Po przypomnieniu wyglądu godła uczniowie indywidualnie na wcześniej przygoto – wanych kartach pracy łączą ze sobą kropki, które utworzą godło.

- ustne przypomnienie wyglądu flagi i barw narodowych – biel i czerwień.

Ułożenie i przyklejenie na kartach pracy puzzli (4 lub 6 lub 8 – elementowych w zależności od możliwości uczniów),

- przypomnienie, w jaki sposób należy zachowywać podczas śpiewania lub słuchania hymnu. Wypowiedzi na temat: „Co to jest hymn narodowy?”

6. Recytacja wiersza z pokazywaniem jego treści „ Barwy ojczyste.

7. Zapoznanie uczniów z treścią legendy o powstaniu Krakowa:

- opowiadanie lub przeczytanie przez nauczyciela legendy o smoku wawelskim (źródła i forma wg uznania nauczyciela),
- omówienie postaci i ich zachowań,
- wyszczególnienie wydarzeń w legendzie,

8. Zabawa w teatr.

Zainscenizowanie w grupach wydarzeń legendy „O smoku wawelskim”.

9. Śpiewanie i tańczenie piosenki „Lajkonik”.

10. Zabawa dydaktyczna „Poszukiwanie orlego gniazda”.

Uczeń losuje kartonik z cyfrą, który pokazuje kolegom. Sam na „chybił trafił”, próbuje ją odgadnąć. Cyfry, które odgadł nakłada na plansze. Pozostali gracze naprowadzają kolegów używając zwrotów „za dużo, za mało”. Zwycięża ten uczeń, który najszybciej odgadnie swoją cyfrę.

11. Praca plastyczna „Mój szczęśliwy kraj”.

Na przygotowanych arkuszach szarego papieru narysowany jest kontur Polski. Zadaniem grupy jest wrysowanie tego co ich zdaniem uszczęśliwi wszystkich ludzi.

12. Ocena wykonania zadania, zaangażowania i aktywności uczniów na zajęciach.

Bibliografia: Wł. Bełza – „Katechizm polskiego dziecka”.

Cz. Janczarski – „Barwy ojczyste”.

Cz. Janczarski – „Piękna jest nasza ziemia”.

11: „Bajka w pigułce”- bawimy się i tworzymy.

Autor: Katarzyna Czaderska - nauczycielka Miejskiego Przedszkola Nr 18 w Częstochowie

Widowisko teatralne jest najpełniejszą formą kontaktów ze sztuką. Zawiera wiele elementów takich jak: ruch, obraz, barwa, żywe słowo, muzyka, niekiedy formy baletowe. Dostarcza dziecku wielu bodźców jednocześnie, angażując różnorodne procesy psychiczne. Wymaga napięcia uwagi, analizy i syntezy różnorodnych sygnałów, wykrywania związków i stosunków pomiędzy bohaterami i sytuacjami. W grupie dzieci 5, 6- letnich, w której pracuję, staram się wykorzystać różnorodne formy teatralne poprzez aktywny odbiór sztuki oraz wspólne tworzenie przedstawień teatralnych. Oprócz znanych tekstów J. Brzechwy zainspirował mnie niepublikowany tekst mgr Teresy Ptak- nauczycielki Zespołu Szkół Muzycznych w Częstochowie pt. „Brzydkie kaczątko” opracowany na podstawie książki Z. Wójcik „Zabawa w teatr”. Wspólnie z dziećmi postanowiliśmy dołączyć tę baśń do wcześniej przygotowywanych „Jasia i Małgosia” oraz „Królowy Śnieżki”. Opracowałam scenariusz, wydobywając najistotniejsze elementy tych utworów. Wspólna praca z dziećmi polegała na uczeniu się tekstu ze zwróceniem uwagi na prawidłową wymowę, projektowaniu prostych kostiumów i dekoracji. Dzieci bardzo chętnie brały udział w próbach, wcuwały się w role kreowanych przez siebie postaci. Niejednokrotnie same sugerowały rozwiązania reżyserskie, interpretacyjne, pomagały w opracowywaniu ilustracji ruchowej. Efektem końcowym było widowisko, w którym mali aktorzy uczestniczyli z pełnym zaangażowaniem. Swoją twórczą pracę dzieci zadedykowały mamom, prezentując przedstawienie na uroczystości przedszkolnej w Dniu Matki.

W momencie rozpoczęcia rozmieszczone były elementy dekoracji do wszystkich trzech baśni: chatka Baby Jagi przypięta do ściany, pniak stojący z boku, umowna klatka, domek i łóżeczko krasnoludków, ławeczka, drzewko oraz zwierciadło.

Dziecko 1: Spać nie mogę, źle mi w łóżku. Księżyc prosto w oczy świeci.

Gdyby przysła jakaś wróżka, która bajki prawi dzieciom.

Wszyscy: Powróćmy jak za dawnych lat w zaczarowany bajek świat. I w życiu może zdarzyć się cudowna baśń. *Dzieci siadają.*

„Jaś i Małgosia”

Dzieci siedzą po bokach dywanu.

Jaś i Małgosia śpiewają, podskakując zataczają koło:

My mieszkamy w chatce drwala trala, lala, trala, lala. Naszą chatkę las okala trala, lala, trala, lala.

A nazywamy się Jaś i Małgosia, bardzo kochamy się Jaś i Małgosia.

Razem trzymamy się, mamy słuchamy się trala, lala, la. *(Zatrzymują się)*

Zbliża się wilk.

Jaś: Spójrz, Małgosiu jakieś zwierzę.

Małgosia: Ojej, Jasiu strach mnie bierze! Wszak to wilk. Jest pewno zły, bo okropnie szczyrzy kły!

Uciekajmy!

Wilk: Ja nie radzę, bo choć tu sprawuję władzę, choć mi w brzuchu burczy z głodu,

ale wilki z mego rodu tym się szczyzą od stuleci, że nie krzywdzą małych dzieci.

Jaś i Małgosia: Dziękujemy ci wilku za to. *(Wilk odchodzi, siada za drzewkiem)*

Małgosia: Lećmy Jasiu.

Powoli idą, podchodzą do drwala. Drwal ma w ręce siekiere, którą na niby uderza w pniak. Śpiewa

Drwal: Zetnę sosnę, sosnę zetnę, będą z sosny deski świetne. Piło różnij, siekiero wal, róbcie to, co każe drwal!

Jaś i Małgosia: Przynieśliśmy tate jedzenie.

Drwal: Zostawcie koszyczek, zjem potem. Zmykajcie dzieci z powrotem. Nie mam czasu do stracenia.

Jaś i Małgosia: Żegnaj tato, do widzenia! *(Odchodzą trzymając się za ręce, nagle dostrzegają coś na trawie,*

Małgosia podnosi czekoladkę)

Małgosia: Popatrz, jaka dziwna szyszka. *(Jaś bierze od niej, ogląda)*

Jaś: Na szyszkę trochę za gładka. Patrz, to przecież czekoladka!

Małgosia: *(podnosząc słodycze)* Tu jest irys, tu cukierek!

Jaś: A tu znów inne słodycze!

Jaś odchodzi kawałek dalej, patrzy na domek Baby Jagi

Jaś: Spójrz! Popatrz! Domek z piernika! Czy to sen? Nie! Domek nie znika!

Małgosia: Zaraz kawałek ułamię. *(Na niby próbuje)* Pyszny! Trzeba zanieść mamie.

Czarownica powoli wchodzi, tańcząc i śpiewając.

Czarownica: Jestem groźna czarownica cha, cha! Zna mnie cała okolica cha, cha! Kiedy dnieje, kogut pieje,

ja się śmieję cha, cha, cha! *(Podchodzi do dzieci, mówiąc groźnym głosem)*

Czarownica: Dawno miałam na was chrapkę! Wpadliście w moją pułapkę. Będę trzymać was pod kluczem

i upasę, i utuczę, potem wrzucę na łopate!

Czarownica: Wilku, wilku bury! Do mnie! Wsuń swe pazury!

Wilk podprowadza dzieci do klatki.

Jaś i Małgosia: my jesteście dziećmi drwala. Tato jeść nas nie pozwala.!

Czarownica: Dość już! Więcej ani słowa! Ja zabieram klucz od klatki, a wam daję czekoladki. *(Odchodzi)*

Jaś: Niby ładna, niby młoda. A taka niedobra. Szkoda. *Czarownica zawraca z uśmiechem na twarzy, obejmuje dzieci i wprowadza je na środek.*

Czarownica: No to koniec już zabawy. Chodźcie do mnie bez obawy. Pozrywaliście pierniki. Chciałam was ukarać, smyki. Bo cudzego się nie zjada.

Jaś i Małgosia: Pani dla nas taka dobra.

Czarownica: Moja dobroć was zachwyca? Przecież jestem czarownica. Ale o tym sza! Nikomu! Teraz lećcie już do domu. *(Wręcza im torbkę słodyczy)* To dla mamy na wypadek, gdyby bardzo się gniewała, jest cukierków torba cała.

Cała grupa śpiewa: Tak się kończy nasza bajka trala, lala, trala, la. Stara bajka samograjka, trala, lala, trala, la.

Bajka nazywa się Jaś i Małgosia. Tu już urywa się Jaś i Małgosia. Trala, lala, la, la, la, la, la, la, la, la, la, la, la, la, la, la, la...

„Brzydkie kaczątko”

Dzieci stoją w dwóch rzędach po bokach. Kaczątka ubrane w żółte bluzeczki i spodenki, na głowach mają opaski. Z przodu opasek części owali- „skorupki”, z tyłu maseczki kaczych główek. Stoją bokiem na pierwszym planie. Wchodzi Ojciec- Kaczor i rozkłada na podłodze duże sylwety jajek. Staje obok nich. Narrator w tym czasie podchodzi i mówi.

Narrator: Każdy dzień kacza rodzina od liczenia jaj zaczyna.

Kaczor (Liczy): Jeden, cztery, dwa, trzy, pięć. Policz z nami, gdy masz chęć. Kwa, kwa.

Kaczka i Kaczor: Każdy z nas się denerwuje, co z tych jajek się wykluje.

Wszyscy śpiewają na melodię piosenki „Kurki trzy”

Wszyscy: Jeden, cztery, dwa, trzy, pięć. Czekaj z nami, gdy masz chęć.

Wchodzą kaczęta w opaskach- skorupki.

Kaczęta: Już wykluły się małe kaczęta. Otworzyły swe kacze oczęta.

Narrator: A mateczka je głaszcze po czółku i tak przedstawia wszystkim na podwórku.

Kaczka bierze pierwsze za rękę Przedstawia. Kaczątka przekładają opaski, aby z przodu były maseczki.

Kaczka: Kwakusia. Ukłoń się kochanie. Prawda, że śliczna panowie i panie?

Kwakusia: Dzień dobry! *(Dyga)*

Kaczka wskazuje na następne.

Kaczka: Kaczusia- troszeczkę wstydliva. Taka malutka i wrażliwa.

Kaczusia: Dzień dobry! *(Kłania się)*

Kaczka: A to Taszeńka, tatusia ukochana córeńka. *(Kaczor przytakuje)*

Kaczka: To Taś- tasia córka nasza, pięknie chodzi i po stawie brodzi.

Taś- tasia: Dzień dobry!

Wszyscy: No a piąte?

Wchodzi brzydkie kaczątko ubrane tak samo, tylko w szarych barwach.

Kaczor: A to jest nasz synek, Kwaczek. Trochę inny ma kubraczek. Ukłoń się, powiedz kwa, kwa.

Kwaczek: Kre, kre.

Wszyscy: Moi mili, spojrzeć raczcie, jak ten Kwaczek brzydko kwacze. Jego wygląd nas oburza. Przegonimy go z podwórza!

Taniec piskląt.

Wszystkie kaczki ustawione w trójkąt. Kwaczek pośrodku. Kaczki ręce na biodrach. Trzepią „skrzydełkami” podczas pierwszej części melodii. Potem zmiana- Kwaczek nieruchomieje, rękami poruszają Kaczuszki. Przy zmianie melodii Kaczuszki tworzą koło i po jego obwodzie przeskakują z nogi na nogę. Kwaczek stoi, podczas końcowych akordów podnosi ręce trzy razy za każdym razem coraz wyżej.

Wszystkie dzieci siedzą. Kwaczek wychodzi na środek.

Kwaczek: Moje siostry kaczuszki mają żółte jak kaczęce brzuszki. A ja mam bure piórka, jak wróbel lub przepiórka. Nie umiem mówić „kwa, kwa”. Oj, ciężka jest dola ma. Pójdę daleko w świat, gdzie mnie nie znajdzie siostra ni brat. *(Wychodzi)*

Wszyscy wstają i śpiewają na melodię piosenki „Kurki trzy”. Kilkoro dzieci gra na grzechotkach, następnie dwoje na tamburynach, potem na trójkątach. Kwaczek chodzi po obwodzie koła.

Wszyscy: *(Śpiewają)* Powędrował Kwaczek w świat, miał przed sobą drogi szmat. Gdzie się schować, gdzie się skryć, żeby w samotności żyć. Wszyscy śmieją się z brzydala, nikt mu podejść nie pozwala. *(Dzieci go delikatnie popychają)* Gdzie się schować, gdzie się skryć, żeby w samotności żyć?

Mama- Kaczka czeka wciąż, a z nią Kaczor- Kaczki mąż. Czeka cały długi rok i wytęża ciągle wzrok. Wróć kaczorku ukochany. Wróć i przytul się do mamy. Za brzydalem mama twa płacze ciągle kwa, kwa, kwa.

Kaczuszki wracają. Narrator podchodzi i mówi.

Narrator: Szybko minął roczek cały, pisklęta w kaczki się pozmieniały. A nasz dzielny Kwaczek, hej, do rodziny wraca swej.

Wszyscy: Co to za nowina. Nasz Kwaczek dzielnego łabędzia przypomina.

Kaczka: Co? Mój Kwaczek? A to niespodzianka!

Kaczor: On był pisklęciem z łabędziego jajka.

Kwaczek: Tęskniłem za wami, za mamą i tatą. Wróciłem, gdy tylko zrobiło się lato.

Kaczka: Zostań więc z nami synku mój kochany. Zawsze będziesz ukochanym kaczątkiem swej mamy.

Wszyscy śpiewają na melodię piosenki „Kurki trzy”. Dzieci grające wcześniej na instrumentach akompaniują wspólnie.

Wszyscy: Choć kłopotów sporo było, wszystko dobrze się skończyło.

Jeden, cztery, dwa, trzy, pięć. Ciesz się z nami, gdy masz chęć!

„Królowa Śnieżka”

Słychać fragment „Uwertury”. Wchodzi Śnieżka z wiaderkiem.

Śnieżka: Tak bym chciała spocząć chwilę, ręce bolą mnie od pracy. *(Siada na pniaku, wystawia twarz do słońca)* Grzej słońeczko, nie zobaczy mnie macocha. Dzięki słonko!

Narrator 1: Biedna Śnieżka, śpi niebożę. Tak się dziecka los odmienił. Wdowiec ojciec wziął macochę. Oby nigdy się nie żenił.

Narrator 2: Piękna druga matka. Zamiast serca głaz lodowy. A Śnieżynka w brudnych szatkach do posług domowych.

Zza drzewa wychyla się Królwicz.

Królwicz: Jaka ona śliczna. Piękna niby róża.

Ptaszek 1: Ćwir, Śnieżynko, otwórz oczy!

Ptaszek 2: Ćwir, macocha tutaj kroczy!

Macocha: *(Wchodzi)* Cóż to widzę, moja panno? Z oczu spuścić cię nie można. Otrzyj twarz rosą poranną i na kuchnię miej

baczenie. Sprzątnij ganek, schody, sienie. Użyj mydła.

Śnieżka: Biegnę matko, wszystko zrobię. Nie odpocznę chwili sobie. *(Śnieżka wybiega)*.

Macocho: Spójrz słońce na blask mej urody! Spójrzcie kwiaty, patrzcie jasne wody! Jeszcze spytam czarowne zwierciadło. Lustro, lustro, powiedz przecie. Kto jest najpiękniejszy w świecie?

Zwierciadło: Pięknaś królowo, lecz bez obrazy- Śnieżka piękniejsza jest milion razy.

Macocho wybiega, zza drzewa wyłania się Królówic.

Królówic: Tyle piękna w jednej, tyle złości w drugiej. Dla jednej kwiaty by zbierać, dla drugiej za miecz chwycić. *(Wychodzi)*

Narrator 1: Płynął czas, lata mijały. Śnieżka rosła i piękniała. Śnieżka sprząta, ściera stół i kurz po kątach. Piękna jak wiosna, a Macocha już zazdrosna!

Macocho: Lustro mów, czy swą urodą wciąż przewyższam Śnieżkę młodą?

Zwierciadło: Pięknaś, królowo, lecz bez obrazy, Śnieżka piękniejsza jest milion razy.

Macocho: Hej! Myśliwy!

Wchodzi myśliwy.

Myśliwy: Jestem pani.

Macocho: Rozkazu mego wysłuchaj! Weźmiesz Śnieżkę dziś do lasu. Tam, gdzie las jest ciemny, głuchy, ją zostawisz.

Myśliwy prowadzi Śnieżkę.

Myśliwy: Idź, uciekaj w lasu głębie! *(Myśliwy odchodzi, Śnieżka idzie dalej. Zatrzymuje się, widząc domek)*

Śnieżka: Co to? Czy mnie mylą oczy? Czy to domek z kraju bajki?

Narrator 2: Śnieżko, zło cię nie zaskoczy w małym domku jak dla lalki.

Śnieżka zagląda do wewnątrz.

Śnieżka: Jaki tutaj nieporządek! Co za nieład, naczynń góry! Hej, pomóżcie mi zwierzęta! Zalśni domek od czystości.

Krasnoludki idą w kole, niosąc narzędzia i śpiewają piosenkę „Hej, pik, pik, pik”.

Krasnoludki: Hej! Pik, pik, pik,! Hej! Pik, pik, pik! Pracujemy cały rok. Hej! Pik, pik, pik! Hej! Pik, pik, pik! Od poranka aż po zmrok. Nie straszny dla nas pracy trud, gdy zanucisz sobie trala, la, la. Piosnki dźwięk, piosnki dźwięk wśród kopalni całej brzmi.

Śnieżka śpiewa piosenkę „Echo”, dzieci powtarzają zaznaczone w nawiasie zwroty.

Tam w górze /tam w górze/ wilga, słowik, kos. Czy słyszysz /czy słyszysz/ ich głos /ich głos/.

Tam w górze /tam w górze/ echo dzwoni, gra. Czy słyszysz /czy słyszysz/ to ja /to ja/.

Krasnale stoją w półkolu.

Krasnoludek 1: Mieszkamy sobie w lesie.

Krasnoludek 2: Kochają nas zwierzęta.

Krasnoludek 3: Sprzątamy raz do roku.

Krasnoludek 4: Myjemy się od święta.

Krasnoludek 5: Myjemy się lub nie.

Krasnoludek 6: Stójcie wszyscy, ani kroku! Ktoś otworzył drzwi od domu.

Krasnoludek 7: Trzeba podejść po kryjomu.

Krasnoludek 4: Ja się boję, chcę do mamy!

Krasnoludek 5: A- a- a- a- psik!

Krasnoludek 7: Cicho! Razem wnet go pokonamy!

Krasnoludek 2: *(Skrada się)* To dziewczyna, jaka ładna! Witaj w naszych skromnych progach!

Krasnoludek 5: Czy zbłądziłaś w leśnych drogach? A- a- a- psik!

Krasnoludek 1: Usiądź miła, pewnie trzeba ci odpocząć.

Śnieżka: Nie, dziękuję, już pospałam. Wcześniej trochę posprzątałam.

Krasnoludek 3: Widać! Wszystko jest odwrotnie. Gdzie mój kubrak? A gdzie spodnie?

Krasnoludek 6: Gdzie mój kubek i talerzyk? Na swym miejscu nic nie leży!

Śnieżka: Chciałam tylko trochę pomóc, przykro mi, jeśli przeszkadzam. Jestem sama, nie mam domu.

Krasnale: Możesz zostać w naszym domu.

Narrator 2: Tak mijały dni, tygodnie. W chatce zaszły pewne zmiany. Domek miły i zadbane. Gra muzyka wieczorami. Słychać śpiewy, śmiech radosny.

Piosenka „Hola, lia, ho”

Wszyscy: Hola, lia, ho. Hola, lia, ho. Hola, lia, lia, lia, lia ho, ho. Hola, lia, ho. Hola, lia, ho. Hola, lia, lia, lia, lia, ho.

Krasnal 1: Ja umiem tańczyć, tupać też i zawsze w rytmie brykam, lecz dzisiaj myłem nogi i może przez to się potykam.

Krasnale: O, jej, piosenki tej nie śpiewaj nigdy znów. W życiu nie słyszałem jeszcze takich dziwnych słów.

Narrator: Nie wie Śnieżka i Krasnale, że na zamku zła Macocha kilka nocy nie śpi wcale, bo Zwierciadło prawdopodobnie nie ukryło losów Śnieżki

Krasnoludek 3: Bywaj, Śnieżko, zostań w domu. Do kopalni czas nam ruszać.

Krasnoludek 7: Nie otwieraj drzwi nikomu!

Śpiewają, idąc w kole. Hej, ho. Hej, ho. Do pracy by się szło. Nie wstrzyma nas ni przygód sto. Hej, ho. Hej, ho. Hej, ho. *Siadają.* *Wchodzi Macocha w narzuconej chuście, z koszykiem w ręce.*

Macocho: Witaj dziecko, jak miło cię spotkać. Jestem bardzo zmęczona, mogę wody dostać?

Śnieżka: Usiądź babciu. Wodę świeżą mam ze źródła brana (Podaje kubek)

Macocho: Skosztuj jabłko w podzięce za gościnę. Już blask twej urody zginie!

Narrator 1: Oj, zmartwienie! Cała radość w domku zgasła

Wchodzi Królewicz.

Krasnoludek 5: Kimże jesteś panie?

Królewicz: Pytasz mnie, kim jestem? Lepiej mów, co ona. Czemu tutaj leży, chora czy zemdlona? Śnieżko, zbudź się!

Krasnoludek 4: Ona cię nie słyszy, jabłkiem została otruta.

Królewicz: Nie chcę tego słuchać! Ona musi żyć jeszcze! Otwórz oczy, miła. *(Lekko ją unosi, Śnieżka siada)*

Krasnale: Patrzcie, jabłko wypadło, Śnieżka się zbudziła!

Fragment „Uwertury”, ukłony.

Nasze przedstawienie podobało się zarówno rodzicom, jak i wykonawcom, którzy świetnie bawili się wcielając się w różne postacie. Każde dziecko zaprezentowało się w formie dostosowanej do jego chęci i możliwości. Poczulo się dostrzeżone i docenione. Dzieci z przyjemnością uczestniczyły w spektaklach dla grupy młodszej, a nawet kilkakrotnie zapraszaliśmy uczniów klasy „zerowej” i pierwszej z pobliskiej szkoły podstawowej.

Bibliografia

J. Brzechwa., Bajki samograjki., Czytelnik, Warszawa 1981.

U. Smoczyńska- Nachtman., Kalendarz muzyczny w przedszkolu., WSiP, Warszawa 1983.

T. Ptak., Brzydkie kaczątko., Niepublikowany materiał własny.

M. Tyszkowa., Psychologiczna charakterystyka dziecka odbiorcy sztuki teatralnej., Poznań 1970.

Czasopismo „Wiadomości przedszkolaka” 12/97. WOM Bielsko- Biała.

Płyta CD Rimsky/ Korsakoff/ Mussorgski. Sheherezade/Pictures at an exhibition. Flap Music A/S DK- 9490,1990.

12: ROZWÓJ MOWY DZIECKA W WIEKU PRZEDSZKOLNYM – WSKAZÓWKI DLA NAUCZYCIELI I RODZICÓW

Autor: *Dorota Czerniak-Hak - nauczycielka w Przedszkolu w Janowie*

Artykuł jest przeznaczony dla nauczycieli wychowania przedszkolnego i nauczania początkowego oraz rodziców. Ze względu na charakter opracowania kierowany jest głównie do osób zajmujących się dzieckiem z trudnościami rozwojowymi, pragnących pomóc mu w wyrównywaniu braków i rozwiązywaniu jego problemów. Proponowane w artykule informacje mają na celu przybliżyć rodzicom i wychowawcom jak ważnym czynnikiem jest prawidłowa artykulacja samogłosek i spółgłosek najczęściej sprawiających trudności w wymowie.

„Należy do dobrego wychowania dzieci,
ażeby dobrze wykształcić narzędzie mowy,
ażeby dzieci nauczyć każde słowo
doskonale, wyraźnie i czysto wymawiać.
I to będzie pierwsza nauka, którą dzieci
powinny odebrać od matki, ojca i wychowawców.”

J. Śniadecki, 1805

Na całokształt rozwoju dziecka i jego powodzenia przedszkolne w dużej mierze wpływa mowa. Jest ona atutem w nawiązywaniu kontaktów społecznych, daje możliwość precyzyjnej komunikacji, stanowi narzędzie w zdobywaniu informacji, pozwala na wyrażanie własnych sądów, uczuć i upodobań.

Jednym z ważnych celów wychowania przedszkolnego jest rozwijanie procesów poznawczych dziecka i jego orientacji w otoczeniu. Podstawą tej orientacji są tzw. doświadczenia zmysłowe oraz rozwój języka mowy. Rozwój mowy wiąże się ściśle z całokształtem psychicznego życia dziecka. Mowa i myślenie to procesy ściśle ze sobą powiązane i wzajemnie się warunkujące. Dobry poziom rozwoju mowy dziecka ułatwia mu wypowiadanie swoich myśli a opanowanie umiejętności prostych operacji umysłowych umożliwi swobodne posługiwanie się mową – formułowanie poprawnych i zrozumiałych dla otoczenia wypowiedzi.

Dlatego właśnie w pracy dydaktyczno-wychowawczej z dziećmi w wieku przedszkolnym zadania dotyczące rozwijania mowy i myślenia dzieci realizowane są zawsze łącznie. Mowa dziecka w wieku przedszkolnym jest ściśle związana z jego emocjonalnym życiem.

Dziecko nieufne, nieśmiałe, niechętnie mówi, nie stara się aby coś wyjaśnić, aby wypowiedzieć to co widziało, co czuje, co myśli.

Dziecko zagniewane wyrzuca z siebie potok słabo rozwiniętych słów lub milczy, czasem cedzi uparcie pojedyncze wyrazy.

Dziecko zainteresowane zabawą lub inną sytuacją chętnie wypowiada się słowem, pracą, działaniem. Ta emocjonalność mowy dziecka powoduje sytuacyjny charakter: stosowanie zdań niepełnych, zrozumiałych tylko wtedy gdy rozmówca zna sytuację.

Kształtując mowę dziecka trzeba zmierzać do tego, aby umiało ono mówić wyraźnie, jasno, aby wiązało szereg zdań w zrozumiałą dla dorosłego całość.

Rozwijanie mowy – to dawanie dobrego przykładu własnej, prawidłowej, wyrazistej mowy nauczyciela- rodzica oraz organizowanie tak życia w przedszkolu- w domu aby dziecko chciało mówić i starało się mówić zrozumiale dla otoczenia a więc w miarę możliwości prawidłowo pod względem gramatycznym i dźwiękowym.

Słuchając pięknej i literackiej mowy nauczyciela dzieci mają wzór do naśladowania, wzbogacają swój słownik zarówno bierny jak i czynny, ponieważ po wysłuchaniu utworu stawiają pytanie, formułują oceny, odtwarzają w zabawie, która stwarza wiele możliwości dotyczących doskonalenia wymowy. Tak więc słuchanie utworu literackiego, opowiadania, czy uczestnictwo w interesującej zabawie aktywizuje mowę dziecka.

Dziecko opanowuje zdolność posługiwania się językiem w niewiarygodnym tempie – na przestrzeni około 2 lat staje się zdolne nie tylko do formułowania, ale do rozumienia zdań z którymi się jeszcze nigdy nie zetknęło a których sens pojmuje. Warunkiem dojścia do takiego stopnia opanowania języka jest jedynie kontakt z mówiącymi ludźmi. W toku rozwoju dziecko opanowuje za pośrednictwem dorosłych różne znaczenia słów. W wieku dwóch lat linie rozwoju mowy, które dotąd przebiegały oddzielnie zbiegają się.

Ze względu na warstwowy charakter mowy dziecka rozróżnia się trzy podstawowe fazy lub okresy. Są to :

- mowa sytuacyjna
- mowa konkretno-wyobrażeniowa
- mowa abstrakcyjna.

Najważniejszym okresem rozwoju mowy jest mowa sytuacyjna. Jest to okres kształtowania się najważniejszych warstw skojarzeń słownych uwarunkowanych przez aktualne oddziaływanie na dziecko bodźców słownych i odpowiadających im bodźców bezpośrednich.

Okres ten nazywa się również okresem zmysłowo ruchowym. Słowa takie jak „daj”, „weź”, „popatrz”, używane w samym procesie działania obejmują tylko część treści myślowej wynikającej z danej sytuacji. Pozostała część myśli wynika z samej sytuacji i wyraża się w czynach, mimice i gestach osoby mówiącej.

Wyższą formą fazy mowy rozwijającą się na podłożu mówienia sytuacyjnego jest mowa konkretno - wyobrażeniowa oderwana od aktualnej sytuacji. W tej fazie dziecko zdolne jest mówić na podstawie minionych bezpośrednich doświadczeń, nie tylko o tym, co w danej chwili oddziałuje na jego zmysły lecz również o tym, co było w przeszłości i co ma być w przyszłości. Jest to mówienie z wyobraźni i pamięci.

Ostatnią fazą mowy jest mowa abstrakcyjna. W tej fazie dziecko zdolne jest do ujmowania rzeczywistości w oderwaniu od konkretnych wyobrażeń utrwalonych i odtwarzanych w mózgu. Może to czynić za pomocą nazw ogólnych oznaczających cechy elementów rzeczywistości i rozmaite stosunki między nimi.

Rozwój mowy dziecka w wieku przedszkolnym odbywa się charakterystycznymi etapami. Dziecko, które wstępuje do przedszkola rozporządza na ogół dość wąskim zasobem słów, ma niejednokrotnie trudności z poprawnym wymawianiem głosek, zastępuje niektóre wyrażenia gestami, spostrzega przedmioty i zjawiska otaczającego świata w sposób przypadkowy. Potrafi nazwać i wyodrębnić z otoczenia szereg istot, przedmiotów i zjawisk, dostrzec zmiany i następstwo zdarzeń. Jego orientacja w otoczeniu poszerza się z każdym dniem i w miarę zdobywania doświadczeń.

W okresie przedszkolnym stale rozwija się i wzbogaca mowa dziecka, wzbogaca się nie tylko ilościowo tzn. nie tylko zwiększa się zakres słownika, ale i jakościowo- dziecko uczy się używać języka w poprawnych formach gramatycznych. Dziecko trzyletnie zna przeciętnie około 1000 słów a pod koniec tego okresu rozwojowego zasób znanych przez nie słów sięga 3000-4000 i nawet więcej. Do piątego roku życia dziecko przyswaja sobie na ogół wszystkie formy koniugacyjne i deklinacyjne. Formy czasownikowe przyswajają sobie w następującej kolejności: najpierw czas teraźniejszy, potem przeszły a na koniec przyszły. Najpierw używa czasownika w trzeciej osobie, potem dopiero w pierwszej – gdy nastąpi już wyodrębnienie siebie, własnego „ja” z otoczenia. Stopniowo różnicują się też formy gramatyczne – dziecko przyswaja sobie oprócz rzeczowników także przymiotniki, przysłowki i

zaimki. Wraz z powiększającym się dzięki rozmowom z dorosłymi doświadczeniem dziecka, stopniowo kształtuje się u niego tzw. wycucie językowe. Dziecko zaczyna mówić prawidłowo i choć nie potrafi jeszcze wytłumaczyć, na czym polegają błędy młodszego kolegi, umie je poprawić.

Bogatsze też, dłuższe i bardziej zróżnicowane stają się zdania wypowiedziane przez dziecko, gdyż stopniowo opanowuje ono składnię. Od równoważników zdań składających się z dwóch lub więcej rzeczowników, poprzez krótkie zdania pojedyncze, składające się z podmiotu i orzeczenia czasem przymiotnika lub przysłówka, dziecko przechodzi do zdań złożonych, najpierw współrzędnie (ze spójnikami „lub”, „ale”), a następnie podrzędnie (ze spójnikami przyczynowo-skutkowym „gdyż”, „bo”). Do piątego roku życia zdania złożone są mało używane przez dziecko. W szóstym roku życia dziecko używa prawie każdej formy zdania, posługuje się zdaniami bardziej skomplikowanymi – wcześniej w rozmowach z dorosłymi aniżeli w kontaktach z dziećmi.

Pod koniec okresu przedszkolnego czyli w wieku siedmiu lat dziecko całkowicie opanowuje mowę ciągłą. Charakterystycznym dla tego wieku zjawiskiem są neologizmy dziecięce

„ nowotwory językowe” – powstające na skutek niedostatecznego jeszcze opanowania przez dziecko fonemów i zastępowania nieznanych – już przyswojonym np. szybiarz zamiast szklarz.

Charakterystyczne są także gramatyczne błędy mowy dziecka, wynikające ze zbyt szerokiej generalizacji niedostatecznego zróżnicowania form gramatycznych. Dziecko trzyletnie nauczywszy się mówić najpierw: „dam jeść kotkowi” mówi potem często przez analogię „dam jeść piesowi” zamiast „psu”, lub „kurkowi” zamiast „kurce”. Miesza też liczbę pojedynczą i mnogą, miesza czasy, a także niepoprawnie używa zaimków. Po trzecim roku życia zaczyna się wyraźna poprawa mowy dziecka. Występują tu jednak duże różnice indywidualne które zależą w pewnej mierze od tempa rozwoju narządów głosowych i artykulacyjnych a w większym stopniu – od kierowania dzieckiem przy opanowywaniu tak trudnej sprawności, jaką jest poprawna wymowa i łączenie dźwięków w zrozumiałe wyrazy.

Pod koniec wieku przedszkolnego od dziecka oczekuje się poprawnego wymawiania wszystkich dźwięków, swobody w posługiwaniu się mową. Często jednak u dzieci w tym okresie występują zaburzenia mowy, toteż powinno się możliwie wcześniej rozpocząć świadome jej usprawnianie oraz korygowanie wszelkich zaburzeń. Wczesne stosowanie ćwiczeń i zabaw wprowadzających do czytania i pobudzających rozwój języka służy przede wszystkim podnoszeniu sprawności rozumienia języka mówionego przez słuchanie. Prowadzenie zabaw połączonych z czytaniem stymuluje i motywuje wiele dzieci do mówienia.

Zaburzenia i wady wymowy w znacznym stopniu utrudniają osiągnięcie sukcesów w przedszkolu a następnie w szkole. Praktyka logopedyczna prowadzona w przedszkolach wykazała, iż dzieci z trudnościami w mowie to dzieci z wadami słuchu (także słuchu fonemowego, syntezy i analizy słuchowej), z trudnościami w opanowaniu specyficznych głosek języka polskiego (z wadami wzroku, mniej sprawne motorycznie, z zaburzoną lateralizacją, często z trudnościami natury emocjonalnej), nadpobudliwe lub zahamowane psychoruchowo.

Wczesne rozpoznanie i dobrze prowadzone zajęcia wyrównawcze mogą wyrównać defekty rozwojowe i usunąć trudności w nauce.

Bibliografia

1. D. Antos, G. Demel, I. Styczek – „Jak usuwać seplenienie i inne wady wymowy“
Warszawa 1978
 2. G. Demel – „Minimum logopedyczne nauczyciela przedszkola“
Warszawa 1994
 3. T. Gałkowski, G. Jastrzębowska – „Logopedia – pytania i odpowiedzi. Podręcznik akademicki „
Opole 1999
 4. L. Kaczmarek – „Kształtowanie się mowy dziecka“
Lublin 1978
 5. H. Mystkowska – „Właściwości mowy dziecka 6-letniego“
Warszawa 1988
 6. B. Rocławski – „Poradnik fonetyczny dla nauczycieli“
Warszawa 1986
 7. B. Sowa – „Dzieci z zaburzeniami mowy“
Warszawa 1990
 8. I. Styczek – „Logopedia“
Warszawa 1981
-

13: Scenariusz: „Imieniny książki”

Autor: Renata Dzienniak - nauczycielka informatyki w Zespole Szkół Publicznych w Jaskrowie

Jestem nauczycielem kontraktowym. Pracuję w bibliotece szkolnej w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Jaskrowie. Chciałam zaprezentować czytelnikom scenariusz imprezy przygotowanej na Dni Książki, które są obchodzone w miesiącu maju.

Z racji tej że na rynku jest raczej trudno spotkać gotowe scenariusze na podobne okazje myślę, że opracowanie mojego scenariusza okaże się na przydatne w pracy innych nauczycieli np.: bibliotekarzy lub języka polskiego.

Powitanie

Konferansjer: Witam wszystkich bardzo serdecznie na organizowanych jak co roku Dniach Książki. Przed nami 9 konkurencji. Pozwolicie, że wymienię je pokrótce:

Konkurencja pierwsza to: „Bigos poetycki”,

Konkurencja druga to: „Z jakiej książki ten rekwizyt?” ,

Konkurencja trzecia to: „Zgaduj zgadula”,

Czwarta to: „Odgadnij ilustrację z danej baśni”,

Piąta to: „Parada bohaterów książkowych”,

Szósta to: „Z jakich to lektur?”,

Siódma to: „Tytuły książek na dana literę”,

Ósma to: „Kalamburka”

I ostatnia dziewiąta konkurencja to: „Gdzie jest Kopciuszek?”

Zanim rozpocznie się pierwszy konkurs zapraszam do siebie, na środek sali dwie chętne osoby z klasy 6, najlepiej niech to będzie chłopiec i dziewczyna.

[Gdy dziewczynka i chłopiec będą na środku sali konferansjer zaczyna mówić]

Konferansjer: Dobrze, a więc mamy na scenie dwóch ochotników. Proszę nagrodzić ochotników gromkimi brawami!

Teraz, to do was należy wybór waszej drużyny. Musicie z klas młodszych wybrać jednego zawodnika. Z tym, że [imię chłopca] wybiera trzech kolegów, a [imię dziewczynki] trzy koleżanki. Jednak, co jest bardzo ważne, wasi zawodnicy nie mogą być z tych samych klas. A więc proszę bardzo! Zabierajcie się do dzieła!!! I wybierajcie!!

Konkurencja 1

Konferansjer: Wspaniale! Mamy już dwa zespoły. Proszę usiąść za stołami. I jeszcze jedna ważna rzecz publiczność może podpowiadać swojej ulubionej drużynie.

Przed, pierwsza konkurencja „Bigos poetycki” jest dość proste zadanie będzie ono polegało na tym, że przeczytam fragmenty wierszy znanych wam poetów Jana Brzechwy, Juliana Tuwima. Trudność polega na tym, że pomiędzy poszczególnymi urywkami nie będę robić przerwy. Wasze zadanie będzie polegało na odgadnięciu i napisaniu na kartkach jak największej liczby tytułów wierszy. Za każdy prawidłowo odgadnięty tytuł otrzymacie jeden punkt. Kartki i długopisy leżą przed wami na stolikach.

A więc zabierajmy się do dzieła! Uwaga zaczynam czytać:

[Konferansjer czyta około 10 fragmentów-bez przerwy. Zawodnicy piszą tytuły wierszy. Po upływie przewidzianego czasu konferansjer prosi dziewczynkę-po imieniu i chłopca-po imieniu do mikrofonu, aby każdy z nich wymienił ilość zapisanych tytułów. Ten który uzyska liczbę najwyższą odczytuje tytuły wierszy].

Konferansjer: Odkładamy długopisy. [imię dziewczyny] ile Twoja grupa wypisała tytułów?, a ile drużyna [imię chłopca]? Dobrze. To teraz niech zwycięska drużyna przeczyta wypisane tytuły. [imię dziewczyny] lub [imię chłopca] proszę bardzo do Ciebie należy teraz głos.

[Uczeń głośno czyta]

Konferansjer: Wasze rozwiązania oddajcie teraz jurom konkursu, niech sprawdzą poprawność rozwiązania.

Konkurencja 2

Konferansjer: Przed nami kolejna już druga rozgrywka pt.: „Rekwizyty z bajek i lektur”. Waszym zadaniem jest odgadnięci z jakiej lektury, wiersza lub baśni pochodzą ułożone na stoliku rekwizyty. Za prawidłowo odgadnięty rekwizyt otrzymujecie jeden punkt. Rekwizytów będzie (...). Rozwiązania wpisujecie na kartkę.

[Rekwizytów może być ok.20, mogą to być np.: jabłko-„Śpiąca królewna”, niebieski koralik „Karolcia”]

Konferansjer: Wasze rozwiązania oddajcie teraz jurom konkursu, niech sprawdzą poprawność rozwiązania.

Konkurencja 3

Konferansjer: A przed wami konkurencja trzecia. Będzie to „Zgaduj zgadula”. Przeczytam Wam pytania i zagadki, a Wy będziecie musieli na nie odpowiedzieć pisemnie na kartkach? Pytań będzie (...) Wszystko jasne? Przygotujcie się. Za prawidłową odpowiedź otrzymacie 1 punkt. Czytam pytanie numer 1

[Konferansjer mówi przy każdym pytaniu jego numer i czyta jego treść. Pytań i zagadek może być 10 można je opracować na podstawie lektur szkolnych]

Konferansjer:[imię dziewczynki] lub [imię chłopca] Odlóżcie długopisy i Wasze rozwiązania oddajcie teraz jurom konkursu, niech sprawdzą poprawność rozwiązania.

Konkurencja 4

Konferansjer: A przed nami konkurencja numer 4 czyli „Odgadnij ilustracje z danej baśni”. Za chwilę zaprezentuję wam (...) ilustracje do bajek waszym zadaniem jest odgadnięcie ich tytułu. Za prawidłowo odgadnięty tytuł otrzymujecie 1 punkt. A więc do dzieła zaczynamy!!!

[Zostają zaprezentowane cztery ilustracje na dużych papierach z brystolu]

Konferansjer: Wasze rozwiązania oddajcie teraz jurom konkursu, niech sprawdzą poprawność rozwiązania.

Konkurencja 5

Konferansjer: Uwaga! Przed nami konkurencja numer 5. Będzie to „Parada bohaterów książkowych” Za chwilę na scenie pojawią się wasi koledzy przebrani w symboliczne kostiumy, które charakteryzują znanych wam bohaterów książek. Każdy z bohaterów wygłosi krótką kwestię, po charakterystycznych zwrotach, po stylu, czy języku musicie odgadnąć jakiego bohatera reprezentuje poszczególne postać oraz z jakiej książki pochodzi. Powtarzam musicie odgadnąć jaki to bohater książkowy i podać tytuł książki. Punktacja wygląda następująco za rozpoznaną postać otrzymujecie 1 punkt, za podanie tytułu książki również 1 punkt. Czy już

jesteście gotowi, możemy zaczynać? A więc zapraszamy na scenę postać numer 1.

[Konferansjer tuż przed wyjściem kolejnej postaci zaprasza następnego bohatera. Gdy bohaterzy przechodzą można włączyć muzykę. Bohaterów będzie około 10]

Konferansjer: Dziękujemy naszym „Pięciominutowym bohaterom”. Odkładamy długopisy. [imię dziewczynki] ile Twoja grupa odgadła bohaterów?, a ile drużyna [imię chłopca]? Dobrze. To teraz niech zwycięska drużyna [imię dziewczynki] lub [imię chłopca] wymieni rozpoznane postacie i ewentualne tytuły książek. Brawo!!!

Wasze rozwiązania oddajcie teraz jurom konkursu, niech sprawdzą poprawność rozwiązania.

Konkurencja 6

Konferansjer: Przed nami konkurencja 6 „Z jakich to lektur?”. Ten konkurs oparty jest na takich samych zasadach jak pierwsza konkurencja, różni się tylko tym, że zamiast fragmentów wierszy będą czytała fragmenty lektur szkolnych. Waszym zadaniem jest odgadnięcie i wypisanie jak największej liczby tytułów, chociaż nazwiska poszczególnych autorów książek będą mile widziane. Za każdy prawidłowo odgadnięty tytuł otrzymujecie 1 punkt, jeśli podajcie imię i nazwisko autora otrzymujecie również dodatkowy 1 punkt. Uwaga!!! Czytam!

[Konferansjer czyta około (10) krótkich fragmentów. Można dać grupom 3 minuty dodatkowego czasu-w tym czasie można włączyć muzykę].

Konferansjer: Odkładamy długopisy. [imię dziewczynki] ile Twoja grupa wypisała tytułów?, a ile drużyna [imię chłopca]? Dobrze. To teraz niech zwycięska drużyna [imię dziewczynki] lub [imię chłopca] przeczyta wypisane tytuły i ewentualnych autorów.

Konferansjer: Wasze rozwiązania oddajcie teraz jurom konkursu, niech sprawdzą poprawność rozwiązania.

Konkurencja 7

Konferansjer: Następną konkurencją to: Tytuły książek na daną literę”. Polega ona na tym, że z koszyka wylosujecie literkę i dwie drużyny będą musiały wypisać, jak najwięcej tytułów książek, wierszy, baśni, bajek zaczynających się na tą literę np.: jeśli wylosujecie literę A to podajecie tytuł książki rozpoczynający się tą literką może to być na przykład „Ania z Zielonego Wzgórza”. Każda drużyna wylosuje inną literę. Każda drużyna ma na tą konkurencję 5 min. Proszę, aby przedstawiciele danej drużyny podeszli do mnie i wyciągnęli los. Teraz jest już wszystko jasne - drużyna dziewczyn wylosowała [literę], a chłopców [literę]. A więc przystępujcie do dzieła bo czas mija!

[W tym czasie może być włączona muzyka]

Konferansjer: Czas minął proszę drużyny o podanie liczby wypisanych tytułów. Wasze rozwiązania oddajcie teraz jurom konkursu, niech sprawdzą poprawność rozwiązania.

Konkurencja 8

Konferansjer: To już przedostatni konkurs – „Kalmamburki”. Teraz podaję zasady tego konkursu. Za chwilę przedstawiciele drużyn wylosują różnych bohaterów książkowych ich zadaniem będzie przedstawienie bez użycia słów danego bohatera, można go jedynie przedstawić za pomocą gestów. Zadaniem zespołu będzie odgadnięcie kogo przedstawia dana osoba. Za prawidłowa odpowiedź otrzymacie 1 punkt. Wygrywa ta drużyna która w krótszym czasie odgadnie odgrywaną postać.

Zapraszam do ciągnięcia losów

Konferansjer: Uwaga mierzymy czas START!!!

[Bohaterów książkowych może być (4) dla każdej grupy po (2) np.: „Pan Hilary”, „Leń”]

Konkurencja 9

Konferansjer: To już ostatnia konkurencja „Gdzie jest Kopciuszek?”. Polega ona na tym, że każdy zespół otrzyma po jednym buciku Kopciuszka. Zadaniem zespołu będzie dopasowanie rozmiaru buta do stopy. Buciki można przymierzać wśród publiczności damskiej. Wygrywa drużyna która dopasuje stopę do rozmiaru buta i robi to najszybciej. Ważne jest aby osoba która dopasuje but do stopy krzyknęła MAM KOPCIUSZKA!!!

[Konferansjer rozdaje buty, przedstawiciele drużyny szukają Kopciuszka]

Zakończenie

Konferansjer: To była ostatnia konkurencja. Teraz poczekamy na ogłoszenie wyników konkursu.

Mamy już wyniki konkursu. [Konkurs zwyciężyła drużyna chłopców lub dziewczyn. Dziewczęta zdobyły [], punktów a chłopcy [], [lub] Okazuje się że nie mamy zwycięzców w naszym konkursie ponieważ obie drużyny zdobyły tą samą ilość punktów].

Zwycięzców [uczestników konkursu] nagradzamy oklaskami, a o wręczenie nagród proszę Panią Dyrektora.

Na zakończenie chciałam podziękować naszemu jury za pracę w ocenianiu drużyn. Chciałam również podziękować zespołowi dziewczyn i chłopców za wzięcie udziału w konkursie. Dziękuję bardzo!

[Konferansjer kłania się i wychodzi].

Bibliografia:

Rebasiówna J.: „Literacka zgaduj-zgadula”, Katowice 1952.

Długosz J.: „Imprezy i uroczystości szkolne w procesie dydaktyczno-wychowawczym klas początkowych”, Rzeszów 1992.

??

??

??

??

4

14: DIETA ŚRÓDZIEMNOMORSKA

Autor: Małgorzata Galle-Michałowska - nauczyciel chemii, biologii, przedmiotów żywieniowych w Zespole Szkół nr 2 im. Ks. Jana Długosza w Kłobucku

Artykuł pt. „Dieta śródziemnomorska” jest krótką charakterystyką tej diety, którą obecnie „promują” w Polsce lekarze – kardiolodzy (uważają ją za wzorcową dietę przeciwmiażdżycową). Można go wykorzystać na lekcji biologii lub realizując ścieżkę edukacyjną prozdrowotną. Jego treść, może zainteresuje młodych ludzi, którzy zmieniają swoje nawyki żywieniowe i przekonują się że warto stosować „zdrowe diety” zamiast wymyślnych diet lub głodówek. Być może będą ją propagować wśród znajomych lub bliskich.

Określenie „dieta śródziemnomorska” dotyczy potraw typowych na początku lat 60, w niektórych regionach Morza Śródziemnego jak: Kreta, części Grecji i południe Włoch. Miejsca te wybrano z trzech powodów:

- oczekiwana długość życia populacji dorosłych tych regionów znajdowała się w czołówce światowej, zaś zapadalność na chorobę niedokrwinną serca, niektóre nowotwory i inne choroby przewlekłe związane z dietą, była na początku lat 60 wśród najniższych, pomimo ograniczonego dostępu do opieki medycznej
- poszczególne regiony wykazały znaczne podobieństwa co do składu diety i spożywanych pokarmów
- ustalono, że dieta śródziemnomorska ma związek z niską zapadalnością na choroby przewlekłe oraz z długowiecznością

Cechy charakterystyczne diety śródziemnomorskiej to:

- duże spożycie warzyw, a przede wszystkim pomidorów (które zawierają likopen i β -karoten tj. substancje zmniejszające ryzyko zachorowalności na niektóre typy nowotworów oraz chorób serca) i świeżej papryki (która przyczynia się do długowieczności, hamuje szkodliwe procesy zachodzące w organizmie)
- duże spożycie ziemniaków, które są źródłem witaminy C
- duże spożycie warzyw strączkowych tj. fasoli, grochu, bobu, soi, soczewicy, które są bogatym źródłem białka i nie zawierają niezdrowego tłuszczu nasyconego, dostarczają wielu witamin z grupy B oraz flawonoidów, które chronią przed chorobami serca i nowotworami
- duże spożycie owoców najlepiej świeżych, dostarczają one najwięcej witamin, można je zastąpić sokami (są źródłem β -karotenu, witaminy C, flawonoidów, soli mineralnych, w tym głównie potasu, którego odpowiednie spożycie zmniejsza ryzyko wystąpienia nadciśnienia tętniczego)
- duże spożycie produktów zbożowych tj. pieczywa ciemnego, makaronów, kasz, ryżu są one głównym źródłem energii dla pracy mięśni i funkcjonowania całego organizmu, poza tym pozostawiają uczucie sytości i na długo zaspakajają głód, dostarczają błonnika, który reguluje pracę przewodu pokarmowego, zapobiega zaparciom i chroni przed nowotworami jelita grubego, są źródłem wielu witamin z grupy B i składników mineralnych – żelaza, magnezu, cynku; produkty te nie tuczą, jeśli są zjadane w umiarkowanej ilości i nie towarzyszą im tłuste dodatki
- duże spożycie ryb i owoców morza np. łososie, tuńczyki, dorsze, sole, halibuty, mintaje, okonie, sardynki, morskiczki, ośmiornice, kraby, krewetki, kalmary, homary, langusty, mule ; zawierają bardzo mało nasyconych kwasów tłuszczowych, są bogate w unikalne wielonienasycone kwasy tłuszczowe omega-3, które chronią przed miażdżycą i wykazują działanie obniżające nadciśnienie, zmniejszają także krzepliwość krwi
- duże spożycie jogurtu zawierającego żywe kultury bakterii, które dbają o prawidłową mikroflorę przewodu pokarmowego, chroniąc go przed infekcjami; jogurt pobudza do aktywności system odpornościowy organizmu, opóźnia procesy starzenia się każdej komórki, zmniejsza zagrożenie nowotworami
- spore spożycie serów białych (kwasowych), które są źródłem wapnia, a ograniczenie spożycia serów żółtych (podpuszczkowych), typu fromage ze względu na dużą zawartość tłuszczu
- spore spożycie orzechów, które są źródłem NNKT, witaminy E, magnezu, miedzi, błonnika pokarmowego; chronią przed miażdżycą, obniżają poziom cholesterolu, zmniejszają ryzyko choroby wieńcowej, poprawiają pamięć
- dominującym tłuszczem jest oliwa z oliwek, która zawiera specyficzne kwasy tłuszczowe (jednonienasycone), witaminę E i polifenole; chroni przed chorobą niedokrwinną serca i niektórymi nowotworami; podobne działanie do oliwy z oliwek wykazuje olej rzepakowy bezerukowy, który zawiera ponad dwa razy więcej witaminy E i prawie tyle samo jednonienasyconych kwasów tłuszczowych co oliwa
- małe spożycie mięsa, jaj, cukru
- pieczywa nie smaruje się masłem, można je smarować, jeśli zachodzi taka konieczność margaryną miękką
- zupy zagęszcza się chlebem lub mielonymi migdałami
- produkty spożywcze przyprawia się dużą ilością czosnku i ziół, które nie tylko poprawiają smak, ale działają także bakteriostatycznie oraz bakteriobójczo
- do popołudniowych i wieczornych posiłków zaleca się wypicie małego kieliszka młodego czerwonego wina, który ma poprawić pracę przewodu pokarmowego
- należy wypijać dziennie od 1,5 l do 2 l napojów takich jak: woda mineralna, soki owocowe, soki warzywne, herbatki owocowe, herbatki ziołowe, herbatę zieloną, mleko i napoje mleczne
- jako przekąski poleca się: orzechy, nasiona słonecznika, pestki dyni, rodzynki, inne owoce suszone

Stosowanie diety śródziemnomorskiej w naszych warunkach nie polega na spożywaniu od czasu do czasu potraw włoskich, greckich, francuskich czy hiszpańskich, lecz na wykorzystaniu rodzimych potraw i produktów we właściwych proporcjach. Dieta ta nie jest jeszcze jedną dietą do stosowania przez jakiś czas, ale jest sposobem żywienia na całe życie.

Przykład przepisu z diety śródziemnomorskiej:

- a. składniki: 4 twarde pomidory, 20 dag sera białego półtłustego, 100 ml jogurtu 0%, 2 cebulki, dymki, 1 łyżeczka posiekanej mięty, pieprz, sól
- b. sposób przyrządzenia: pomidory umyć, wysuszyć, ścierać czubki, wydrążyć miąższ; dymki obrać i drobno posiekać; ser biały zmiksować z miąższem pomidorów, jogurtem, solą i pieprzem wszystko należy wymieszać, nadzienie nakładać do pomidorów, przykryć czubkami
- c. wartość odżywcza jednej porcji: kaloryczność – 110 kcal, białko – 12 g, tłuszcz – 3 g, węglowodany – 10 g, błonnik – 2 g, witamina E – 2 mg, witamina C – 35 mg

W artykule:

* wyjaśniono określenie „dieta śródziemnomorska”

* przedstawiono cechy charakterystyczne tej diety, wskazując właściwości żywieniowe poszczególnych produktów żywnościowych i ich znaczenie dla zdrowia człowieka

* podano przykład przepisu z diety śródziemnomorskiej

BIBLIOGRAFIA:

- W. B. Szostak, A. Cichocka, B. Cybulska : „Zdrowa dieta śródziemnomorska”

Agencja Wydawnicza COMES

- J. Duszyński, A. Kozłowska-Rajewicz, G. Wojciechowska : Biologia – podręcznik szkoły
ponadgimnazjalne (zakres podstawowy) Wydawnictwo Szkolne PWN

??

??

??

??

2

15: „PASOWANIE NA PRZEDSZKOLAKA” W GRUPIE DZIECI 3-4 LETNICH

Autor: Joanna Górniak - nauczyciel Samorządowego Publicznego Przedszkola w Poraju .

W październiku w naszym przedszkolu odbyła się uroczystość „Pasowanie na przedszkolaka”. Miała ona szczególny charakter ponieważ po raz pierwszy w historii

przedszkola była zorganizowana w grupie dzieci 3-4 letnich .

Uroczystość ta stanowiła kres trudnego dla wielu maluszków okresu adaptacji do nowych warunków . Poczyniliśmy wiele starań , aby pokonać stres i zapobiec negatywnym przeżyciom małego dziecka przy przekraczaniu progu przedszkola . Jesteśmy przekonani ,

że dzieci mają już poczucie bezpieczeństwa , a rodzice pewność , że nasze przedszkole jest tym miejscem , gdzie bez obaw mogą pozostawić swoje dziecko .

Wszystkie maluszki bardzo dzielnie spisały się podczas uroczystości i pokazały czego

nauczyły się w czasie dwumiesięcznego pobytu w przedszkolu . Były wiersze , piosenki i tańce . Niektórzy rodzice ze wzruszeniem wtórowali swoim pociechom w piosenkach

" Jestem sobie przedszkolaczek ... " , czy " Powiedz Jasiu , powiedz Olu ... " , pamiętając je być może ze swojego dzieciństwa . Cóż , niektóre szlagiery przedszkolne nie starzeją się .

Mam nadzieję , że " **Pasowanie na przedszkolaka** " wpisze się na stałe w poczet uroczystości obchodzonych przez naszą placówkę , a może i w Waszych przedszkolach do

czego serdecznie zachęcam .

Poniżej przedstawiam scenariusz uroczystości , który przygotowałam dla swoich maluszków . Być może zechcą skorzystać z niego również inni nauczyciele .

POWITANIE .

My jesteśmy przedszkolacy ,

wszyscy mili , ładni tacy .

Chcemy pięknie Was powitać ,

opowiedzieć co tu słychać .

Teraz pora na występy ,

każdy dzieciak dziś przejęty .

Mili Państwo posłuchajcie ,

oklaskami nagradzajcie .

WIERSZ " DO PRZEDSZKOLA " .

Słoneczko złote włosy czesze ,

słoneczko w rosie myje twarz .

I ja też wstaję , też się spieszę ,

bo do przedszkola iść już czas

Ścieżka przed progiem uprzątnięta ,

błyszczą za drzwiami czysta sień .

Wita nas Pani uśmiechnięta ,

i tak się tu zaczyna dzień .

PIOSENKA " JESTEM SOBIE PRZEDSZKOLACZEK " .

Jestem sobie przedszkolaczek ,

nie grymaszę i nie płaczę ,

na bębenku marsza gram ,

ram , tam , tam , ram , tam , tam .

Kto jest beksą i mazgajem ,

ten się do nas nie nadaje .

Niechaj w domu siedzi sam ,

ram , tam , tam , ram , tam , tam .

Mamy klocki , kredki farby ,

to są nasze wspólne skarby .

Bardzo dobrze tutaj nam ,

ram , tam , tam , ram , tam , tam .

Mamy tu zabawek wiele ,

razem bawić się weselej ,

bo kolegów dobrych mam ,

ram , tam , tam , ram , tam , tam .

WIERSZ " PIERWSZY START " .

Przyszedłem do przedszkola

nieporadny , zapłakany ,

smutno było mi za domem

i uśmiechem mojej mamy .

Ale jak widzicie goście moi mili ,

nauczyłem się już śpiewać nie tracąc ani chwili .

WIERSZ " MALUSZKI "

3 i 4 - latki to są dzieci z tej gromadki ,
co wierszyki recytują i piosenki wyśpiewują .
Skaczą pięknie jak piłeczki ,buzie mają jak laleczki .
Ładnie prace wykonują , wydzierają , lepią i malują .
Gdy potrzeba też pomyślą i humorem czasem trysną .
Cieszymy się , radujmy , dzisiaj z rodzicami ,
bo już za roczek cały staniemy się wszyscy
super średniakami .

PIOSENKA " IDĄ DZIECI "

Ćwierka wróbel dziś od rana ,
słonko jasno świeci .
Do przedszkola , do przedszkola ,
idą rażno dzieci .
ref. Hej , ha , tra la la , słonko jasno świeci ,
hej , ha , tra la la , idą rażno dzieci .
Kogut zapał z całej siły
i na płocie przysiadł .
Do przedszkola idą rażno ,
Andrzej , Krzyś , Marysia .
ref. Hej , ha

WIERSZ " WESOŁE PRZEDSZKOLE "

Słońce dużo ma roboty kiedy rano wschodzi .
Rozsypuje iskry złote po szumiącej wodzie .
W okna domów świeci , rosę zbiera z pola
i wesoło wita dzieci w drodze do przedszkola .
Słońce bardzo jest ciekawe, w okno nam zagląda
czy w przedszkolu wśród zabawek , zawsze jest porządek .
Myśmy tu sprząтали własnymi rękami .
Po czyściutkiej , jasnej sali słońce tańczy z nami .

PIOSENKA " NASZA PANI "

Spadły z drzewa dwa kasztany ,
toczą się po trawie .
Zrobię sobie z nich konika ,
w kąciku postawię .
ref. Proszę pani , proszę pani ,
jak to zrobić mam .
Nasza pani , nasza pani ,
wszystko powie nam .
Mam w pudełku różne kredki ,
żółte i czerwone .
Wezmę papier i kredkami
narysuję domek .
ref. Proszę pani ,

WIERSZ " PSOCIK I NAPRAWEK " .

W kąciku pod piecem ,
w królestwie zabawek
mieszkają dwa skrzaty :
Psocik i Naprawek .
Spadło koło z wózka ,
już na nic zabawa ...
Kto winien ? Psociku ,
to Twoja jest sprawa !
Błaszana konewka
urwane ma ucho .
Oj , to ci , Psociku ,
nie ujdzie na sucho !
Naprawek ma młotek
stuka reperuje .

Naprawi to wszystko
co Psocik zepsuje .
Któż to są te skrzaty
Psocik i Naprawek ?
Powiem Wam w sekrecie :
To Kubuś i Radek .

PIOSENKA " DOM DLA LALEK " .

Ty masz klocek ja mam też ,
potrzebny nam trzeci .
Zbudujemy dom wspaniały ,
zaprosimy dzieci .
Jeden dom i drugi dom
już budują dzieci .
Te dwa domy to dla misiów ,
a dla lalek trzeci .

WIERSZ " NAPRAWIAMY MISIA "

Kto misiowi urwał ucho ?
No , kto ? - pytam . Cicho , głucho ...
Nikt się jakoś nie przyznaje .
Może jechał miś tramwajem ?
Może upadł biegnąc z górki ?
Może go dziobały kurki ?
Może Azor go tarmosił ,
urwał ucho , nie przeprosił ?
Igła , nitka , rączek para .
naprawimy szkodę zaraz .
O , już sterczą uszka oba ,
teraz nam się miś podoba !

PIOSENKA " DOMEK PRZEDSZKOLAKÓW " .

Pod krzaczkiem malinek ,
pod krzaczkiem poziomek ,
mają przedszkolaki
swoją malutki domek .
Domek choć malutki ,
zawsze jest czyściutki .
Sprzątają w nim codzień ,
małe przedszkolaki .
Jeden myje okna ,
Drugi ściera kurze ,
trzeci wielką miotłą ,
zamiata podwórze .

WIERSZ " W PRZEDSZKOLU " .

Mój malutki przedszkolaczku ,
usiądź z nami w kole .
Pani Ci pokaże
Twoje duże przedszkole .
W szatni trzymasz butki ,
a zabawki w sali ,
w umywalni ręcznik -
no zuch jesteś w całej gali .

WIERSZ " PRZEDSZKOLACZEK "

Kto buduje z klocków wieże ,
kto sukienki lalkom pierze ,
wytnie ptaszka i wiatraczek -
To wiadomo przedszkolaczek .
Zuch przedszkolak umie więcej:
stolik nakryć , umyć ręce ,
but zawiązać , zapiąć guzik
i nie trzyma palca w buzi !
Mazgaj tylko w kącie płacze ;

ładnie śpiewa przedszkolaczek .

Mazgajowi chustkę damy ,
z przedszkolakiem zaśpiewamy .

PIOSENKA " POWIEDZ JASIU "

Powiedz Jasiu , powiedz Olu ,
gdzie tak miło , gdzie tak miło ,
jak w przedszkolu .

Bo przedszkole uczy , bawi nas ,
bo w przedszkolu miło płynie czas .

Pani patrzy na nas z boczków ,
jak stawiamy , jak stawiamy
domki z klocków .

Bo przedszkole uczy , bawi nas ,
bo w przedszkolu miło płynie czas .

NAUCZYCIEL : Dzieci pięknie zaprezentowały to wszystko czego nauczyły się w przedszkolu w tak krótkim czasie . Najwyższa pora , aby przystąpić

do pasowania na przedszkolaka .

Kochane dzieciaki .

Jest stary zwyczaj taki ,
że Pani Dyrektor dzieci zwołuje ,
na przedszkolaki je pasuje .

A teraz wszystkie dzieci wygłoszą tekst przysięgi :

My małe dzieciaki ,
bardzo grzeczne przedszkolaki ,
wiemy co czynić nam wypada ,
więc każdy dziś przyrzeczenie składa .

Ja prawdziwy przedszkolak
chętnie będę się uczył ,
grzecznie się bawił ,
i nikomu kłopotów nie sprawiał .

Radość i dumę rodzicom przyniosę ,
by uśmiech zagościł na ich twarzach .

PANI DYREKTOR PASUJE CZARODZIEJSKIM OŁÓWKIEM WSZYSTKIE DZIECI NA PRZEDSZKOLAKA .

Po pasowaniu pora na wręczenie dzieciom dyplomów , rogów obfitości oraz odznak
" PRAWDZIWI PRZEDSZKOLAK " .

Podziękowanie rodzicom .

Wspólny poczęstunek .

Uroczystość " Pasowania na przedszkolaka " została uznana za bardzo ciekawą i atrakcyjną nie tylko dla rodziców , ale i dla dzieci .
Nadana temu dniu ranga oraz towarzyszące przeżycia i emocje wszystkich uczestników tej imprezy stanowią początek trzyletniej
podróży , do której wraz z dzieckiem zapraszamy jego najbliższych . Celem tej

podróży jest osiągnięcie przez dziecko takiej wiedzy , umiejętności i sprawności , które pozwolą mu na podjęcie obowiązku
szkolnego i będą wyróżniać go jako absolwenta naszego przedszkola .

Życzę pełni satysfakcji wszystkim uczestnikom tej podróży - dzieciom , rodzicom , nauczycielom ...

Bibliografia

Janczarski Cz. : Wiersze dla wnuków . Warszawa 1988 , KAW .

Malko D. : Metodyka wychowania muzycznego w przedszkolu . Warszawa 1988 , WSiP .

Smoczyńska - Nachtman U. : Rozśpiewane przedszkole . Warszawa 1982 , WSiP .

Smoczyńska - Nachtman U. : Kalendarz muzyczny w przedszkolu . Warszawa 1978 , WSiP .

??

??

??

??

6

1

16: „Dzień czystochoa w przedszkolu”

Autor: Edyta Hadryś - nauczycielka Gminnego Przedszkola w Olsztynie

Przedszkolna uroczystość spełni swoją rolę, gdy dzieci przeżyją ją radośnie, gdy wszystkie po jej zakończeniu będą zadowolone, gdy pozostawi wspomnienia ciekawie spędzonego czasu i dobrej zabawy. Aby uroczystość się udała, musi być dobrze przygotowana. Dobrze temu służy roczny plan przedszkola, w którym ustala się rodzaje i terminy uroczystości. Można wtedy w odpowiednim czasie w toku codziennej pracy z dziećmi przemyśleć, zaplanować i przygotować uroczystość. Uroczystości sprzyjają tworzeniu nastroju radości, a jednocześnie nawiązywaniu bliższych kontaktów z rodzicami oraz środowiskiem.

Jedną z zaplanowanych na ten rok uroczystości w naszym przedszkolu był „Dzień czystochoa”. Przygotowania do tej uroczystości rozpoczęły się już od pierwszych dni pobytu dzieci w przedszkolu. Cykl zajęć wprowadzających tematykę zdrowia rozpoczęłam od urzędzenia kąpielni higieny, w którym znajdują się przybory służące utrzymaniu czystości osobistej dzieci. W każdym dniu organizowałam różne zajęcia, aby dać dzieciom możliwość wyrabiania nawyków higieniczno-kulturalnych. Poprzez systematyczne mycie zębów, rąk w przedszkolu, zabawy z wodą i mydłem, doświadczenia, spotkania z pracownikami służby zdrowia (Pogotowia Ratunkowego), częste wycieczki do Ośrodka Zdrowia, częste spotkania z pediatrą w przedszkolu, stomatologiem, przygotowywanie różnych posiłków w przedszkolu, korzystania z wazy podczas obiadu, serwetek, rozwiązywanie zagadek, opowiadania, naukę wierszy i piosenek dzieci nabyły umiejętność kulturalnego spożywania posiłków, właściwego korzystania ze sztuczków, dokładnego mycia rąk i zębów z przestrzeganiem kolejności etapów. Dzieci wiedzą, jak dbać o zdrowie, czystość ciała, odzieży, znają zasady bezpieczeństwa, rozumieją potrzebę ruchu i przebywania na świeżym powietrzu.

Dużą rolę w realizacji planowanych zadań odegrały pomoce dydaktyczne nadesłane przez Ogólnopolski Program Edukacji Zdrowotnej, np. książeczki K. Kamińskiej „Wszystko powinno być czyste, to oczywiste”, kasetę video „Diman-przyjaciel przedszkola.

Postać Dimana stała się wzorem do naśladowania dla wielu dzieci. Bardzo chętnie w pracach plastycznych przedstawiają jego postać, słuchają jego przygód, które sama układam przy różnych okazjach. Dużym zainteresowaniem wśród dzieci cieszyła się też „Wyprawa Zuzi po Śnieżnobiały Uśmiech” – program przygotowany przez Instytut Badawczy Blend – a – mad” oraz wspaniała literatura np. wiersz E.Szymańskiego „Dwie umywalnie”, W.Chotomskiej „Kino w łazience”, E.Szelburg-Zarębiny, „Co robi golasek rano” itp.

Uwieńczeniem cyklu przeprowadzonych zajęć realizujących tematykę zdrowia i czystości, było przygotowanie inscenizacji pt. „Kwasowe Potworki”.

Bohaterką jest Kasia, która podobnie jak wiele nie tylko dzieci ale również i dorosłych nie dba o swoje zęby. Na scenie znalazły się Kwasowe Potworki, symbolizujące próchnicę zębów, zdrowe ząbki, oraz przybory niezbędne do utrzymania higieny jamy ustnej, jak: szczoteczka, pasta, kubek. Dzieci były bardzo zainteresowane nauką wierszy, tańców i piosenek do inscenizacji. Dostarczyło im to wielu nowych doświadczeń, dzięki którym każde mogło poczuć się zauważonym, mogło zdobyć silniejszą pozycję w grupie. Pracując w grupie dzieci czują się mocniejsze, wiedzą, że nie są same i mogą liczyć na pomoc kolegów. Pracując nad inscenizacją pamiętałam, by uwzględnić rolę dla każdego dziecka, nawet tego nieśmiałego. Inszenizacja to wielostronne uczenie się, które daje możliwość dostarczania wielu ważnych wartości, rozwija mowę dziecka, wyobraźnię, fantazję, ćwiczy pamięć, wrażliwość estetyczną uczy odpowiedzialności za wykonywaną pracę.

Aby zainteresować rodziców i najbliższe środowisko realizowanym programem, a jednocześnie w odpowiedzi na propozycję konkursu w ramach III Edycji Programu Edukacji Zdrowotnej –Domestos, tu byłem” dnia 2.12.2003 r. zorganizowaliśmy w naszym przedszkolu „Dzień Czystochoa”, na który zaprosiliśmy nie tylko rodziców, ale również przedstawicieli Służby Zdrowia, SANEPID-u zajmujących się oświatą zdrowotną, oraz Urzędu Gminy z którymi współpracujemy. W tym dniu dzieci z poszczególnych grup wiekowych, zaprezentowały nabyte wiadomości w montażach słowno-muzyczno-ruchowych. Grupa dzieci 6-letnich, z którymi w tym roku pracuję przedstawiła w swoim wykonaniu, wcześniej omawiane „Kwasowe Potworki”.

Scenariusz inscenizacji: KWASOWE POTWORKI

Występują: 8 Kwasowych Potworków ubranych na czarno, Kasia, Szczoteczka do zębów, Kubek do płukania buzi, Pasta, Ząbek, Piosenka: „Dbaj o zęby”

1.Kasia zębów myć nie chciała,

Ciągle ciastka zjadała.

Czekoladki i cukierki,

Kulki, żelki bombonierki.

Ref. Kasiu, Kasiu dbaj o zęby, myj je co dnia, mówi mama,

Zostaw proszę te cukierki, w zębach dziurki będziesz miała

2.Aż tu nagle coś się stało,

Kasia nie chce już słodczy,

Coś ją w zębie zboleło,

Dziura płacze dziura krzyczy.

3.Gdy ból mocno ci dokucza

pan dentysta ząb ratuje.

On wyleczy twoje zęby-

Poboruje, zaplombuje.

Wychodzi na scenę Kasia

Kasia: Lubię lody i cukierki

Ptysie, ciastka, bombonierki

Lizać lubię też lizaki,

Bo to smak nie byle jaki.

Kasię otaczają Kwasowe Potworki i rozpoczynają swój taniec śpiewając:

My jesteśmy małe stworki, ha, ha,

Co robią w zębach otworki, ha, ha

Stworek ja, stworek ty,

do roboty raz, dwa, trzy.

Mamy cukier do pomocy ha, ha

Pełen jest przedziwnej mocy ha, ha
Kiedy wejdzie między zęby
Strasznie boli u ha, ha.
Każdy stworek ząb boruje, ha ha
Mocno się tu napracuje ha, ha
Cukrem nęci, że aż kręci,
Dziury wierci u ha, ha
Potworki bawią się wyliczając i klepiąc dłońmi mówią:
My jesteśmy Kwasowe Potworki
Robimy w zębach śliczniutkie otworki,
Każdy otworek, to nowy Potworek! Ja Potworek, ty Potworek
Kwasowe Potworki to my!
I potworek – Kasiu, Kasiu łap lizaczka!
II potworek- I cukierka Kasiu zjedź!
III potworek– A to ciastek smacznych paczka, Twoje zęby lubią je!
IV potworek – Chrupią, kłapią i ciamkają, w dziurkach stworki zamieszkają!
Razem: Ja Potworek, ty Potworek, Kwasowe Potworki to my!
Dziecko: Ależ Kasiu nie bądź taka, zostaw ciastka, słodkie picie
Nowych zębów się nie kupi, to jest skarb na całe życie!
Dziecko: Nim wypadną zęby mleczne i wyrosną nowe, stałe
O te mleczne dbaj kolego, by te stałe były trwałe.
Dziecko: Wczesnym rankiem, oraz zaraz po kolacji
Niech szczoteczka rusza w mig do akcji
Myje zęby, oraz szoruje i Potworkom rozkazuje: Precz! Precz! Precz!
Dziecko: Uciekajcie stad Potworki! Jest lekarstwo na otworki
To kubeczek, szczotka, pasta! One przegonią Stworki z miasta!
Wychodzi szczotka, kubek, pasta i w rytm śpiewanej piosenki chodzą po scenie
Piosenka: „Szczotka, pasta.....”
1.Szotka, pasta kubek ciepła woda.
Tak się zaczyna wielka przygoda,
Myję zęby bowiem dobrze o tym,
Kto ich nie myje, ten ma kłopoty,
Żeby zdrowe zęby mieć, trzeba tylko chcieć
Ref: Szczotko, szczotko hej szczoteczko ooo,
Zatańcz z nami tańcz w kółeczko ooo,
w prawo, w lewo, w lewo, w prawo ooo
Po jedzeniu kręć się żwawo ooo
Bo to bardzo ważna rzecz, żeby zdrowe zęby mieć
Szczotka:
Jestem szczotka, szur, szur, szur .Robię w mig porządek w buzi
Gdy spróbujesz czyścić ząbki, nigdy ci się to nie znudzi.
W prawo, w lewo ,w górę, w dół, szoruję zęby, szur szu, szur
Pasta do zębów:
A czy pasta jest nie ważna, kiedy myjesz ząbki swe.
Jeśli chcesz, by one lśniły, weź do ręki właśnie mnie.
Kubek do zębów:
Ja jestem kubek do płukania buzi,
Na pewno ta czynność nigdy mi się nie znudzi
Piosenka: „Żeby zdrowe ząbki mieć”
1.Żeby zdrowe ząbki mieć, nie wystarczy tylko chcieć,
trzeba robić szur, szur, szur, żeby w ząbkach nie mieć dziur
Ref: Szuru buru każde dziecko,
Myje ząbki swą szczoteczką,
Szuru, buru żeby ząbki, były białe jak gołąbki,
Szuru, buru szczotka, pasta,
Dzieci w wioskach dzieci w miastach,
szuru buru myja wszyscy i nie boją się dentyści
2.Żeby białe ząbki mieć, trzeba czyścić je co dzień,
szczotką robić szur, szur, szur, żeby w ząbki nie wszedł ból
Ref: Szuru buru.....

Ząbek: Tyle tych łakoci na mnie, że wyglądam bardzo marnie!

A próchnica śmieje się, z dziąsła wkrótce wypchnie mnie.

Ząbek: Twe łakomstwo na słodycze, odbiera twym zębom życie

Jedz owoce, więcej mleka, na to każdy ząbek czeka.

Pasta: Ja pomogę ci troszeczkę, nałóż więc mnie na szczoteczkę

Szczotkuj w lewo, szczotkuj w prawo, w górę, na dół, dalej, żwawo

Kasia: Precz łakocie, precz słodycze, szczotki do mnie, będzie mycie!

Rano, wieczór, po posiłku, włożę sporo w to wysiłku!

Potworki: Uciekajmy! Uciekajmy! Pasta szczypie, fuj okropna!

Nic tu po nas, skaczymy z okna

Ząbek: No uciekły, no nareszcie!

Spokój w zębach, spokój w mieście

Wszyscy: Wiwat szczotki i pasty wiele!

Wiwat wierni przyjaciele!

Taniec przy piosence: „Myj zęby”

1. Każde dziecko dobrze wie,

że gdy ktoś cukierki je-

dziury w zębach ciągle miewa,

żadna plomba mu nic nie da.

Ref: My jesteśmy zęby twoje,

Precz cukierki, ciastka, kremy

Masz dbać o nas całe życie,

Psuć ich więcej już nie chcemy.

2. Dobrą szczotkę zawsze miej,

mycie zębów powierz jej,

niech wciąż dobrze je szoruje,

zabezpiecza, konserwuje

Występ dzieci spotkał się z gorącym przyjęciem wśród zgromadzonych gości, czego wyrazem były gromkie brawa. Rodzice i zaproszeni goście stwierdzili, że dzieciom z naszego przedszkola na pewno nie trzeba już przypominać o czynnościach związanych z higieną osobistą oraz czystością otoczenia. Dzieci posiadają ogromną wiedzę w zakresie troski o własne zdrowie.

Wspaniałą okazją do zaprezentowania umiejętności kulturalnego spożywania posiłków był wspólny, „zdrowy” poczęstunek.

Gdy opadły już emocje związane z występami, dzieci wróciły do rozmowy na temat czystości własnego ciała, a w szczególności jamy ustnej.

Na pamiątkę od zaproszonych gości otrzymały szczoteczki do zębów, którymi jeszcze w tym samym dniu prezentowały mycie zębów z przestrzeganiem kolejności etapów.

Myślę, że uroczystość „Dzień Czyściocha” pozostanie wszystkim na długo w pamięci, a dla dzieci przyniesie ogromną korzyść płynącą z utrwaloonych umiejętności związanych z dbaniem o własne zdrowie.

Literatura:

I. Salach: Wiersze dla przedszkolaka, Płock 1995, Zakład Wydawnictw i Reklamy IWANOWSKI

H. Woźniak: Plany kompleksowe pracy z dziećmi 5-letnimi, Płock 1998, Zakład Wydawnictw i Reklamy IWANOWSKI

Piosenki z telewizyjnego programu dla dzieci Tik-Tak” Tonpress, N-84

??

??

??

??

17: Gra dydaktyczna „Matematyczny Piotruś - graniastosłupy”

Autor: Aldona Huras - nauczycielka matematyki w Szkole Podstawowej im. Józefa Lompy w Starczy

Pragnę zaproponować grę dydaktyczną, którą warto wykorzystywać na zajęciach matematycznych lub kołach zainteresowań podczas utrwalania u uczniów umiejętności obliczania pól powierzchni i objętości różnego rodzaju graniastosłupów prostych. Posiadanie tej umiejętności jest warunkiem przystąpienia ucznia do gry. Zasady gry obowiązują takie same jak przy tradycyjnym Piotrusiu. Tu jednak jest trudniej - należy łączyć w pary rysunek schematyczny graniastosłupa z odpowiadającym jemu polem powierzchni lub odpowiadającą jemu objętością lub sumą krawędzi. Gra zmusza uczniów do wykonywania tych obliczeń w pamięci. Zespoły (najlepiej czteroosobowe) grają talią 25 kart. Wygrywa uczeń, który (tak jak w tradycyjnym Piotrusiu) pierwszy zda karty, przegrywa ten, który zostanie z Piotrusiem – tu ostrosłupem. Wszyscy gracze wspólnie powinni sprawdzać zdawane przez kogokolwiek z grających pary kart. Gra ta wyzwala wiele emocji i oczywiście doskonali umiejętność obliczania pól powierzchni i objętości graniastosłupów prostych. Ja proponuję następujące karty do tej gry.

	$V = 80 \text{ cm}^3$
	$V = 80 \text{ cm}^3$
	$P_c = 70 \text{ m}^2$
	$V = 36 \text{ cm}^3$
	$S_k = 64 \text{ m}$
	$V = 1 \text{ litr}$
	$P_c = 150 \text{ cm}^2$
	$S_k = 42 \text{ m}$
	$V = 33 \text{ m}^3$
	$P_c = 48 \text{ cm}^2$
	$P_b = 63 \text{ cm}^2$
	$V = 56 \text{ cm}^3$

18: Scenariusz zajęć matematycznych dla klasy VI dotyczących obliczania pól powierzchni i objętości graniastosłupów prostych

Autor: Aldona Huras - nauczycielka matematyki w Szkole Podstawowej im. Józefa Lompy w Starczy

Przedstawiam poniżej jeden z opracowanych przeze mnie scenariuszy zajęć matematycznych, na których staram się kształcić u uczniów, tak ważną dzisiaj, umiejętność wykorzystywania zdobytej wiedzy w praktyce. Proponuję interesujące zajęcia dla klasy VI dotyczące obliczania pól powierzchni i objętości graniastosłupów prostych. Zajęcia te przygotowałam i przeprowadziłam nie tylko po to aby zainteresować uczniów tematem, ale również aby pokazać im jak szerokie zastosowanie ma matematyka w życiu codziennym. Uważam, że stosowanie na zajęciach edukacyjnych zadań i ćwiczeń zmuszających uczniów do wykorzystywania zdobytej wiedzy w praktyce, jest bardzo ważne w procesie przygotowywania ich do sprawdzianu, który będą pisać po klasie szóstej.

Temat: Obliczanie pól powierzchni i objętości graniastosłupów prostych

Wymagane umiejętności:

Uczeń:

- * zna rodzaje graniastosłupów prostych i potrafi je rozpoznawać na rysunkach schematycznych i wśród przedmiotów z życia codziennego,
- * zna wzory na pola figur płaskich oraz pole powierzchni i objętość graniastosłupów prostych,
- * potrafi wykonywać działania na liczbach wymiernych.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- * rozpoznaje charakterystyczne cechy i własności graniastosłupów prostych, wskazuje ich różnice i podobieństwa,
- * potrafi odczytać z rysunku schematycznego lub konkretnego przedmiotu odpowiednie wymiary bryły i zastosować je we wzorach na pole i objętość graniastosłupów,
- * umie wykonać obliczenia dotyczące powierzchni i objętości graniastosłupów prostych podczas rozwiązywania zadań wykorzystujących wiedzę w praktyce,
- * potrafi, współpracując w grupie, ustalić sposób rozwiązania zadania oraz prezentacji tego rozwiązania,
- * wie jak segregować śmieci.

Metody nauczania:

- * słowno-oglądowe: pogadanka, pokaz, dyskusja, obserwacja
- * czynnościowe: ćwiczenia praktyczne utrwalające poznany materiał, gra dydaktyczna.

Formy pracy: indywidualna, zespołowa, zbiorowa jednolita.

Środki dydaktyczne: wystawka zawierająca różne przedmioty z życia codziennego mające kształt graniastosłupów, ostrosłupów i brył obrotowych, plansze ze schematycznymi rysunkami różnych graniastosłupów, karty pracy dla zespołów z zadaniami do rozwiązania, gra dydaktyczna pt.: „Matematyczny Piotruś - graniastosłupy”.

Faza przygotowawcza

1. Sprawdzenie pracy domowej.
2. Rozpoznawanie wśród różnych przedmiotów z życia codziennego zgromadzonych na wystawce tych, które mają kształt graniastosłupów.

Uczniowie tworzą odrębną grupę przedmiotów o kształcie graniastosłupów. Obserwując zebrane przedmioty-graniastosłupy wyróżniają ich podobieństwa i różnice.

Faza realizacyjna

1. Podanie celu zajęć, zapisanie tematu.
2. Określanie rodzajów graniastosłupów oraz wzorów na ich pola powierzchni i objętość.

Nauczyciel pokazuje uczniom plansze ze schematycznymi rysunkami graniastosłupów (sześciianu, prostopadłościanu, graniastosłupa trójkątnego, graniastosłupa czworokątnego o podstawie trapezu, równoległoboku, graniastosłupa prawidłowego trójkątnego i czworokątnego). Uczniowie w trakcie pokazu wykonują następujące polecenia:

- * Określają nazwy brył widocznych na rysunkach,
- * Wskazują konkretne przedmioty, które mają kształt pokazywanego na planszy graniastosłupa,
- * Zapisują wzory na pole powierzchni i objętość danej bryły używając oznaczeń z rysunków.

3. Obliczanie powierzchni graniastosłupów w praktyce.

Nauczyciel dzieli uczniów na cztery zespoły. Każdy zespół otrzymuje papierowy przedmiot w kształcie prostopadłościanu (pudełko po proszku, pudełko po chusteczkach higienicznych, pudełko po mydle, pudełko po butach) oraz kartę pracy z zadaniem:

Zadanie dla zespołów I, II, III, IV

Przedmioty, które otrzymaliście zapakowano po 4 sztuki w folię.

Ile należy zużyć folii na opakowanie takiej paczki?

Czy zużycie folii zależy od sposobu spakowania?

Uczniowie pracując w grupach ustalają sposób rozwiązania zadania, wykonują schematyczne rysunki, mierzą potrzebne wymiary i wykonują obliczenia. Następnie prezentują swoje wyniki.

4. Obliczanie objętości graniastosłupów w praktyce.

Uczniowie nadal pracują w grupach. Tym razem zespoły otrzymują przedmioty w kształcie graniastosłupów: akwarium, pojemnik plastikowy, karton soku, świeczkę w kształcie prostopadłościanu oraz kartę pracy z zadaniem:

Zadanie dla zespołu I:

Ile litrów wody zmieści się w tym akwarium?

Zadanie dla zespołu II:

Ile litrów wody zmieści się w tym pojemniku?

Zadanie dla zespołu III:

Ile litrów soku zmieści się w tym kartonie?

Zadanie dla zespołu IV:

Ile parafiny zużyto na wykonanie tej świeczki?

Uczniowie pracując w grupach ustalają sposób rozwiązania zadania, wykonują schematyczne rysunki, mierzą potrzebne wymiary i wykonują obliczenia. Następnie prezentują swoje wyniki.

5. Zwrócenie uwagi na konieczność segregacji śmieci.

Wiele zgromadzonych w klasie przedmiotów po tych zajęciach trzeba będzie wyrzucić.

O czym powinniśmy pamiętać wyrzucając śmieci?

W klasie mamy cztery pojemniki na śmieci z napisami: makulatura, szkło, tworzywa sztuczne, inne. Posegregujcie teraz śmieci do odpowiednich pojemników.

Faza podsumowująca

1. Gra matematyczna pt.: „Matematyczny Piotruś – graniastosłupy”.

Każdy zespół otrzymuje talię kart z zadaniami dotyczącymi graniastosłupów. Gra w zespole toczy się do wyłonienia Matematycznego Piotrusia.

2. Podsumowanie zajęć i pracy uczniów. Ocena uczniów najbardziej aktywnych.

3. Zadanie pracy domowej:

Zadanie: Policz ile powietrza mieści się w twoim pokoju?

Uwagi:

W czasie tych zajęć uczniowie wykazali się umiejętnościami niezbędnymi podczas obliczania pól powierzchni i objętości graniastosłupów prostych. Poza tym wszyscy aktywnie pracowali z zainteresowaniem wykonując polecenia nauczyciela i rozwiązując zadania w zespołach. Na uwagę zasługuje też wykorzystanie na zajęciach gry matematycznej pt. „Matematyczny Piotruś – graniastosłupy”, którą opracowałam sama. Obserwując uczniów podczas „grania” utwierdziłam się w przekonaniu, że jest to dobra metoda uczenia się „mimo woli” i warto stosować ją częściej.

??

??

??

??

1

19: Psychologiczna charakterystyka dzieci reprezentujących różne stopnie upośledzenia umysłowego.

Autor: Beata Idzikowska- Syska, nauczycielka języka polskiego w Gimnazjum nr 1 w Zawadach.

Jestem nauczycielką z dziesięcioletnim stażem pedagogicznym. W swojej pracy zetknęłam się z uczniem upośledzonym w stopniu lekkim i postępującą wadą wzroku.

Kilkuletnia praca z tym uczniem i chęć niesienia pomocy, skłoniły mnie do korzystania

z fachowej literatury, w której szukałam odpowiedzi na dręczące mnie pytania. Zdecydowałam się na kurs kwalifikacyjny w zakresie oligofrenopedagogiki, dzięki któremu udało mi się lepiej poznać psychikę dzieci upośledzonych umysłowo.

W niniejszej pracy krótko scharakteryzowałam każdy ze stopni upośledzenia, ograniczając się do najistotniejszych jego cech.

O upośledzeniu umysłowym mówimy wtedy, gdy ogólna sprawność intelektualna danej osoby jest obniżona w sposób statystycznie znamieny w porównaniu z wartością przeciętną (średnią) w tej samej grupie wiekowej.

Przyjmując 100 za przeciętną wartość ilorazu inteligencji (I.I.) mierzonej testami (w najczęściej używanym teście Wechslera) - osoby upośledzone umysłowo mają iloraz inteligencji 70 lub mniej.

Na podstawie ilorazu inteligencji rozpoznaje się następujące stopnie upośledzenia umysłowego:

- upośledzenie umysłowe lekkie – I.I. od 52 do 67
- upośledzenie umysłowe umiarkowane – I.I. od 36 do 51
- upośledzenie umysłowe znaczne – I.I. od 20 do 35
- upośledzenie umysłowe głębokie – I.I. od 0 do 19

Charakterystyka osób z lekkim upośledzeniem umysłowym.

Jednostki dorosłe lekko upośledzone umysłowo nie przekraczają poziomu intelektualnego 12-letniego dziecka, o prawidłowym rozwoju umysłowym. Ich dojrzałość społeczna nie przekracza poziomu 17-letniej młodzieży nie odbiegającej od normy.

Osoby lekko upośledzone umysłowo różnią się od normalnych w zakresie percepcji wzrokowej, słuchowej itp. Spostrzeżenia ich są niedokładne, choć nieco bardziej dokładne niż umiarkowanie upośledzonych. Mają mniejsze trudności w wyodrębnianiu istotnych cech przedmiotów i zjawisk.

Badania wykazują, że mimo takiego samego wieku umysłowego dzieci lekko upośledzone mają gorszą- w porównaniu z normalnymi rówieśnikami - pamięć logiczną, zarówno świeżą, jak i trwałą. Nie stwierdza się różnic w zakresie pamięci mechanicznej, skojarzeniowej, zarówno świeżej, jak i trwałej. Stąd wniosek, że z niedorozwojem umysłowym wiąże się przede wszystkim upośledzenie pamięci logicznej. Dzieci mają trudności w trwałym zapamiętaniu treści powiązanych logicznie. Pojawiają się zmyślenia i konfabulacyjne uzupełnienia luk pamięciowych. Częściej jednak występują one u umiarkowanie upośledzonych niż u lekko upośledzonych.

U dzieci lekko upośledzonych umysłowo stwierdza się uboższy zasób słów, przy czym słownictwo bierne jest bogatsze od czynnego. Występują także wady realizacyjne, tzw. dyslalie, głównie u dzieci z młodszych klas. Zaburzenia mowy wpływają na powstawanie zaburzeń emocjonalnych, te zaś mogą pogłębiać trudności w porozumiewaniu się werbalnym z otoczeniem. U młodzieży starszych klas szkoły specjalnej występują one rzadziej, a u kończących szkołę - tylko w sporadycznych przypadkach.

Wszyscy badacze podkreślają, że u dzieci, jak i u dorosłych lekko upośledzonych umysłowo, upośledzone jest przede wszystkim myślenie abstrakcyjne. Osoby takie mają mniejszy zasób pojęć liczbowych, gorzej wykonują operacje rachunkowe, mają gorszą zdolność klasyfikowania, ujmowania podobieństw i różnic, uogólniania, abstrahowania, gorzej rozumieją słowa oraz mają mniejsze zdolności analityczno- syntetyczne. Lekko upośledzeni umysłowo ujmują podobieństwa między dwoma pojęciami, czasem nawet trzema, (jak np. mucha, motyl, pszczoła). Potrafią podać poprawne definicje takich pojęć, jak książka, samochód, krowa itp. Nie potrafią, niestety, podać poprawnych definicji pojęć abstrakcyjnych, jak np. koleżeństwo, odwaga, wierność.

U osób lekko upośledzonych umysłowo, częściej niż u normalnych, występuje niestalość emocjonalna, impulsywność, agresywność, niepokój, a także niestabilna i nieadekwatna samoocena. Osoby te różnią się również od swoich rówieśników o prawidłowym rozwoju umysłowym gorszą samokontrolą, mniejszą odpowiedzialnością oraz mniejszym uspołecznieniem.

Przytrzymywanie tych dzieci w szkołach normalnych powoduje pogłębianie się zaburzeń emocjonalnych, obniża ich samoocenę, stąd konieczność możliwie wczesnego kierowania tych dzieci do szkoły specjalnej.

Charakterystyka osób z umiarkowanym upośledzeniem umysłowym.

Osoby umiarkowanie upośledzone umysłowo, jako jednostki dorosłe, nie przekraczają poziomu ogólnego rozwoju intelektualnego 8-letniego dziecka. Pod względem dojrzałości społecznej osiągają poziom 10-letniego dziecka. Osoby o tym stopniu upośledzenia umysłowego mają trudności w dłuższym skoncentrowaniu się na określonym przedmiocie czy czynności, zapamiętywaniu, przechowywaniu, rozpoznawaniu i odtwarzaniu informacji.

W umiarkowanym stopniu upośledzona jest u nich zarówno pamięć świeża, jak i trwałą.

U dzieci stwierdza się zwolnione tempo pojawiania się poszczególnych okresów rozwoju mowy. Dzieci umiarkowanie upośledzone umysłowo ujawniają potrzebę bezpieczeństwa, przynależności, miłości i szacunku. Żywo ujawniają przywiązanie, sympatię, odczuwają potrzebę kontaktów społecznych.

W porównaniu ze znacznie upośledzonymi, rzadziej spotyka się w tej grupie jednostki nadpobudliwe i apatyczne, nieco częściej osoby przeciętnie pobudliwe. Niemniej jednak wyraźnie wzmożona lub obniżona pobudliwość występuje częściej niż wśród lekko upośledzonych.

Osoby te potrafią radzić sobie w różnych sytuacjach życiowych, takich jak ubieranie się, rozbieranie, ścielenie łóżka, samodzielne mycie się i dbanie o czystość osobistą, samodzielne jedzenie przy stole, przygotowywanie drobnych posiłków, sprzątanie, mycie naczyń, robienie drobnych zakupów, przeczytanie krótkiego tekstu, korzystanie z telefonu, a nawet wykonywanie drobnych prac zarobkowych.

W wyniku nauczania w tzw. Szkołach życia oraz przysposobienia do pracy zawodowej, można te osoby nauczyć wielu czynności potrzebnych dziś w przemyśle. Po opanowaniu określonych umiejętności, pracują one w domach, w zakładach pracy chronionej, a nawet w produkcji.

Charakterystyka osób ze znacznym upośledzeniem umysłowym.

W tej grupie częściej niż u dzieci o prawidłowym rozwoju umysłowym występują wady wzroku, słuchu, niedowład lub porażenia kończyny oraz różne schorzenia somatyczne, jednak nie jest to regułą. Spora grupa osób ze znacznym upośledzeniem umysłowym nie ma wad wzroku, słuchu, porażań ani niedowładów - jest fizycznie zdrowa.

Osoby dorosłe znacznie upośledzone umysłowo potrafią po jednorazowym usłyszeniu powtórzyć zdanie złożone z dwunastu sylab, odnaleźć cztery (spośród pięciu ukrytych na oczach badanego) przedmioty, zapamiętać trzy proste polecenia i wykonać je w podanej kolejności. Z otoczeniem porozumiewają się za pomocą kilkuwyrazowych zdań. Istnieje jednak spory procent osób, u których występuje szczególne upośledzenie mowy czynnej. Porozumiewają się z otoczeniem dwuwyrazowymi zdaniami wspieranymi gestami.

Znacznie upośledzeni umysłowo potrafią porównać ze sobą dwa przedmioty i powiedzieć, który z nich jest większy, mniejszy, krótszy, dłuższy itp. Potrafią porównać pod względem estetycznym przedmioty i wskazać, który jest ładniejszy. Dostrzegają podobieństwa i różnice między przedmiotami i rysunkami, ale nie potrafią ująć podobieństw i różnic między pojęciami.

Podają poprawne definicje znanych pojęć, jak np. dom, łyżka, piłka, rozróżniają kształty geometryczne: umieją przerysować koło, trójkąt, kwadrat, drzewo, stół, dom, postać człowieka. Realizują sami swoje potrzeby fizjologiczne, samodzielnie rozbierają się i ubierają. Sami potrafią się umyć i wykapać. Potrafią samodzielnie chodzić po niedalekiej okolicy i wrócić do domu. Wczesna, intensywna stymulacja rozwoju intelektualnego i społecznego osób znacznie upośledzonych umysłowo, ich intensywna rehabilitacja w przeznaczonych dla nich placówkach umożliwia części tych osób pracę w zakładach pracy chronionej lub w domu oraz życie pod opieką rodziny lub wychowawców. Osoby te przejawiają bogactwo potrzeb psychicznych. Obserwuje się u nich objawy przywiązania, sympatii i antypatii. Mają one intuicyjne uczucia moralne wywodzące się ze stosunków panujących w domu między rodzicami i dziećmi.

Charakterystyka osób z głębokim upośledzeniem umysłowym.

U jednostek głęboko upośledzonych umysłowo częściej niż u osób lekko upośledzonych umysłowo występują wady wzroku, słuchu, niedowład lub porażenia kończyn oraz wiele różnych schorzeń wymagających specjalistycznego leczenia. W tej grupie jest jednak wiele osób, które nie mają wad tego typu – są zdrowe fizycznie. U osób głęboko upośledzonych umysłowo obserwuje się dość dużą rozpiętość rozwoju poszczególnych sprawności i funkcji zależnie od głębokości upośledzenia; od braku percepcji do zdolności postrzegania przedmiotów, czynności, sytuacji, braku koncentracji uwagi mimowolnej do zdolności skoncentrowania uwagi mimowolnej przez dość długi czas; od braku zdolności opanowania kilku słów i rozumienia nawet melodii słów do porozumiewania się 2- lub 3 – wyrazowymi zdaniami oraz rozumienia prostych poleceń; od braku zdolności zatrzymania w pamięci jakiegokolwiek treści, do utrzymania jej w pamięci przez dłuższy czas [np. miejsca ukrycia przedmiotu], od niezdolności opanowania jakiegokolwiek umiejętności [np. gryzienia pokarmu, sygnalizowania potrzeb fizjologicznych] do sprawnego wykonywania prostych zadań porządkowych i innych; od braku zdolności wyrażenia podstawowych potrzeb biologicznych do wyraźnej ujawnionych potrzeb psychicznych, w tym przynależności, miłości i uznania; od całkowitego upośledzenia sprawności motorycznych do sprawnego wykonywania różnych czynności. Osoby dorosłe o I.I. od 14 do 19 spostrzegają przedmioty, osoby, sytuacje i koncentrują mimowolną uwagę na interesujących je przedmiotach, chociaż uwaga ta jest nietrwała. Osiągają szóste stadium rozwoju inteligencji zmysłowo ruchowej, wyróżnione przez Piageta. Porozumiewają się prostymi 2- lub 3- wyrazowymi zdaniami; najczęściej jednak prostymi wyrazami. Wykonują proste polecenia, unikają niebezpieczeństw zagrażających życiu; ubierają się i rozbierają. Samodzielnie jedzą. Potrafią zaspokoić pragnienie. W wyniku intensywnej rehabilitacji można nauczyć je wykonywania prostych prac porządkowych, a nawet prostych czynności w ramach zakładu pomocy społecznej.

Niniejsza praca powstała w oparciu o:

1. „Pedagogikę – upośledzenie umysłowe” pod redakcją Kazimierza Kirejczyka.
 2. „Psychologię kliniczną” pod redakcją Andrzeja Lewickiego.
-

20: Dziecko niepełnosprawne w rodzinie - jego wychowanie i edukacja.

Autor: Beata Idzikowska- Syska, nauczycielka języka polskiego w Gimnazjum nr 1 w Zawadach.

W swojej dziesięcioletniej pracy pedagogicznej zetknęłam się z uczniem upośledzonym w stopniu lekkim. Prowadziłam z nim zajęcia indywidualne z języka polskiego od czwartej klasy szkoły podstawowej, do klasy trzeciej gimnazjum, co dało mi możliwość obserwacji zmian, jakie zachodziły w jego osobowości. Bliski kontakt z rodziną chłopca, szczególnie matką oraz fachowa literatura pozwoliły mi lepiej poznać i zrozumieć mojego ucznia i jego potrzeby w zakresie nauczania i wychowania.

W niniejszym artykule – przede wszystkim - zwracam uwagę na sytuację dziecka upośledzonego w rodzinie i rolę rodziców, od których zależy prawidłowy rozwój ich pociech.

Życie z upośledzeniem.

Upośledzenie u dzieci jest najczęściej wykrywane tuż po urodzeniu, w czasie pobytu

dziecka w przedszkolu lub szkole, względnie w czasie wizyty u lekarza. Obecnie, dzięki szeroko rozwiniętej popularyzacji zagadnień opieki nad dzieckiem i wyników rehabilitacji, rodzice są bardziej uczuleni na ten problem i mają do upośledzenia swego dziecka bardziej aktywny stosunek. Przejawia się on m.in. w zgłaszaniu się do odpowiednich placówek o pomoc w leczeniu, szkoleniu i przygotowaniu do pracy.

Największą rolę w walce z kalectwem i upośledzeniem u dzieci odgrywa profilaktyka, a z jego skutkami – realizacja programu rehabilitacji.

Jako uzasadniony cel stawia się rozwój fizyczny, umysłowy i społeczny dziecka, co w konsekwencji ma umożliwić mu jak największą samodzielność, udział w grach i zabawach, korzystanie z przedszkola lub szkoły podstawowej, a później zawodowej.

Program rehabilitacji dzieci ogniskuje się na pracy z samym dzieckiem oraz z jego rodzicami.

Rola rodziców.

Istotną jest rzeczą, aby rodzice zrozumieli, że dziecko upośledzone ma takie same problemy, jak jego zdrowe rodzeństwo, że pragnie być otoczone troskliwością i miłością rodziców, pragnie bawić się i wyżywać, i mieć uznanie za dobre spełnianie obowiązków.

Aby pomoc ze strony rodziców dała jak najlepsze rezultaty, rodzice muszą przystosować się do nowej i trudnej sytuacji i wierzyć, że wszystko, co czynią dla swojego dziecka, ułatwia jego rozwój i pomaga przywrócić mu sprawność fizyczną i psychiczną.

Stosunek rodziców do dziecka jest ważny z tego powodu, że kształtowanie się u dziecka kalekiego wyobrażenia o sobie samym ma swe źródła w ich postawie wobec niego. Jeżeli stosunek ten jest serdeczny i dziecko czuje, że jest akceptowane, uwierzy, że jest kochane dla samego siebie, zaś jego wygląd i sprawność będą stanowić zagadnienie drugorzędne.

Jakość i charakter stosunku rodziców do dziecka to chyba najważniejszy, pojedynczy czynnik, wywierający wpływ na kształtowanie się jego społecznych i emocjonalnych postaw. Właściwy stosunek rodziców do dziecka zapewnia mu racjonalny odpoczynek, ułatwia jego leczenie i rehabilitację, zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne, kształcenie i przygotowanie do pracy.

Sytuacja dziecka ze względu na stosunek rodziców do faktu

upośledzenia dziecka.

O sytuacji dziecka umysłowo upośledzonego w rodzinie można wnioskować ze stosunku rodziców do problemu upośledzenia dziecka, ze stosunku do własnego dziecka umysłowo upośledzonego, z systemu kar i nagród, jakimi posługują się rodzice w wychowaniu tego dziecka, z wymagań, jakie stawiają dziecku oraz z warunków, jakie mu stworzyli do pracy.

Rodzicom na ogół trudno pogodzić się z myślą, że ich dziecko jest umysłowo upośledzone. U jednych rodziców główną rolę odgrywa przy tym wstyd, u innych poczucie własnej winy za upośledzenie dziecka.

Poczucie winy często popycha rodziców do przesady w trosce o dziecko. Uważają, że powinni w jakiś sposób wynagrodzić jego upośledzenie, albo ze względu na własny ukrywany uraz czy rozczarowanie, albo za to, że nie mogą kochać go całym sercem, czują, że muszą dla dziecka zrobić wszystko. Często takie postępowanie niweczy wszelkie dobre efekty uzyskane podczas leczenia. Dziecko może stawać się coraz bardziej zależne i w ten sposób utraci szansę rozwoju swoich własnych zdolności.

Stosunek rodziców do umysłowo upośledzonego dziecka jest określany jako właściwy wówczas, gdy rodzice, zdając sobie sprawę z upośledzenia umysłowego dziecka, stawiają mu wymagania dostosowane do jego właściwości psychofizycznych, przyzwyczajają dziecko do pokonywania trudności, starają się je uaktywnić i w miarę możliwości – usamodzielnąć.

Podstawowe potrzeby dziecka upośledzonego.

Podstawową potrzebą każdego dziecka jest poczucie bezpieczeństwa i zaufanie. Uczucia te rozwijają się od wczesnego okresu niemowlęctwa, gdy dziecko – drogą powtarzających się doświadczeń – nabiera pewności, że w zależności od potrzeb zostanie nakarmione, przewinięte, ubrane, rozebrane czy pocieszone.

Wszystkie dzieci obserwują, jak rodzice je traktują w porównaniu z pozostałym rodzeństwem. Jeżeli dziecko upośledzone zawsze otrzymuje wszystko, co najlepsze, w największej ilości, szybko wyciąga z tego wniosek, że jest osobą uprzywilejowaną albo że rodzice czują się wobec niego winni. Żadna z tych konkluzji nie jest zdrowa ani dla upośledzonego, ani dla zdrowego dziecka.

Ważną rzeczą dla każdego dziecka jest świadomość, że rodzice starają się postępować w stosunku do niego sprawiedliwie.

Niezależnie od rodzaju upośledzenia dziecko powinno być w domu odpowiedzialne za wykonywanie pewnych obowiązków. Będzie się wtedy czuło pożytecznym i wartościowym członkiem rodziny. W miarę rozwoju potrzebuje ono również częstszych okazji do podejmowanych decyzji. Naukę podejmowania decyzji należy zacząć od drobnych rzeczy, gdy dziecko jest małe. Może to być np. wybór bajki, którą dziecko pragnie usłyszeć lub wybór sweterka, w który dziecko ma być ubrane. W miarę nabywania doświadczenia dzieci będą się uczyły podejmowania rozsądnych decyzji dotyczących ważniejszych zagadnień.

Rozumienie dziecka i jego problemów – pogodzenie się

z upośledzeniem.

Osobowość każdego dziecka kształtuje się pod wpływem wzajemnego oddziaływania szczególnych cech dziedzicznych, a także całego jego życiowego doświadczenia. Jeżeli upośledzenie ma w tych doświadczeniach udział, należy je również brać pod uwagę. Na pewno rodzice nie wyświadczą dziecku przysługi, uważając upośledzenie za najistotniejszą sprawę w jego życiu. Mądrzy rodzice wiedzą o tym, ale bardzo trudno jest im prawidłowo postępować, bowiem upośledzenie dziecka przeszkadza im w spojrzeniu na nie, jako na pełnowartościową osobę.

Prawdopodobnie najczęściej popełnianym błędem jest posądzanie dzieci upośledzonych o podobny, szablonowy rozwój osobowości. Prawda jest taka, że dziecko wcale nie musi być podobne do innych dzieci z tą samą chorobą.

Rozważając wszystkie szczególne trudności, na jakie narażone jest dziecko upośledzone, nie należałoby się dziwić, gdyby dziecko miało skłonności do okazywania złego humoru czy irytacji.

Aby więc zapobiec narastaniu kompleksów i niezgodnych z rzeczywistością, zaniżonych mniemań o własnej wartości, trzeba dziecko przekonać, że jest zdolne do robienia postępów, a także nauczyć je cieszyć się z własnych osiągnięć.

Poznanie dziecka i jego potrzeb w zakresie nauczania

i wychowania – szukanie możliwości kształcenia dziecka.

Szkola jest dla dziecka pierwszą próbą sił w nowym świecie. Zanim dziecko dorośnie do tego kroku, przebywa długą drogę. Wie, jak sobie dawać radę ze swymi osobistymi potrzebami. Potrafi podporządkować się już zarządzeniom i wykonywać pewne zajęcia. Może opuścić rodziców, staje się jednostką społeczną. Wszystko, cokolwiek rodzice uczynią w pierwszych latach życia dziecka dla jego rozwoju i wzrostu, może być uważane za przygotowanie do pójścia do szkoły.

Prawdopodobnie najpożyteczniejszym przygotowaniem dziecka upośledzonego będzie nauczenie go wykonywania samodzielnie pewnych czynności. W szkole będzie potrzebowało samodzielności, należy więc zachęcić je do dawania sobie rady bez rodziców.

Kształcenie dziecka upośledzonego wymaga niezmiernie ostrożności, gdyż należy dostarczyć mu wszystkiego, co może okazać się najbardziej pożyteczne. Obserwacje rodziców, jak i spostrzeżenia nauczycieli należy uzupełnić specjalnymi badaniami, wykonanymi przez specjalistów, przy czym rodzaj specjalisty zależeć będzie od typu upośledzenia dziecka. Na ogół potrzebne jest tu również badanie psychologiczne, na podstawie którego ustala się stopień rozwoju umysłowego i rozwoju inteligencji.

Już w chwili stwierdzenia badaniami diagnostycznym upośledzenia dziecka, powinno się zająć szukaniem warunków potrzebnych do zapewnienia mu odpowiedniego wychowania i wykształcenia.

Istnieje wiele podstawowych projektów dotyczących kształcenia dzieci upośledzonych.

Wszystkie mają dobre strony, ale żaden nie jest idealny, z wyjątkiem, kiedy służy indywidualnym potrzebom poszczególnych dzieci.

Typy szkół dla dzieci upośledzonych.

Uczęszczanie do zwyczajnej klasy w pobliskiej szkole i przebywanie z dziećmi w tym samym wieku ma wielkie zalety. U wielu dzieci upośledzonych daje to doskonałe efekty, jeżeli program w razie indywidualnych potrzeb można zmodyfikować. To „ jeżeli ” jest bardzo ważne, bo jeżeli w szkole normalnej na dziecko nakłada się zbyt duże obowiązki albo jeżeli jego postępy są mniejsze niż w szkole specjalnej – korzyści z takiego postępowania nie osiągniemy.

W Stanach Zjednoczonych stosuje się metodę dodatkowego pokoju tzw. „ resource room.”

Dzieci upośledzone, uczęszczające do normalnych szkół, część czasu spędza w swojej klasie, a pozostałą – w pokoju dodatkowym, w którym przebywa specjalny nauczyciel oraz znajduje się szczególne wyposażenie.

Chodzenie do normalnej klasy umożliwia dziecku upośledzonemu kontakt z dziećmi zdrowymi i uznawanie siebie za jedno z nich. Prędzej czy później większość upośledzonych dzieci będzie żyła w świecie ludzi zdrowych, muszą więc nauczyć się współżyć z nimi bez zbytej nieśmiałości. Z drugiej strony sam fakt, że dziecko upośledzone uczęszcza do szkoły z dziećmi zdrowymi, nie daje gwarancji, że poczuje się równoprawnym członkiem tej grupy. Najważniejsze jest, by zajęcia, w których bierze udział, miały taką samą wartość dla niego, jak i dla nich. Rozsądny nauczyciel może mu w znacznym stopniu pomóc zdobyć uznanie otoczenia, stwarzając mu okazję do wykazania się.

Specjalne szkoły dzienne ofiarowują szerszy wachlarz usług i wyposażenia niż szkoły normalne ze specjalnymi klasami. Dziecko, które potrzebuje szczególnych metod nauczania, specjalnego wyposażenia czy terapii albo które po prostu nie daje sobie rady wśród bieżącej i pośpiechu panującego w szkole zwyczajnej, lepiej umieścić w szkole specjalnej. Tam cały personel, nie wyłączając woźnych, nastawiony jest na udzielanie pomocy.

Część z tych szkół zajmuje się tylko określonymi rodzajami dzieci upośledzonych, inne przyjmują tylko dzieci z różnymi schorzeniami. W tych ostatnich – dzieci o podobnym rodzaju upośledzenia umieszcza się razem w klasach, gdzie stosuje się określone metody nauczania czy terapii, a łączą się z całą resztą podczas ogólnych zajęć szkolnych.

Niekorzystną stroną szkoły specjalnej, czy też specjalnej klasy w normalnej szkole może być daleka odległość od domu i trudności, jakie mogą powstawać w pokonywaniu tej odległości.

Wiele szpitali i sanatoriów oraz domów wypoczynkowych prowadzi szkoły dla dzieci od przedszkoli do szkół średnich. Bywa, że organizują nawet kursy przygotowawcze na studia. Nauczanie w szpitalu umożliwi dziecku podążanie przynajmniej w części za szkolnym programem nauki.

Wiele systemów szkolnych przewiduje naukę w domu dla dzieci upośledzonych, które nie mogą opuszczać domu, zwykle w zakresie dwóch do pięciu godzin w tygodniu, chociaż można na to poświęcić i mniej czasu.

Są dzieci, którym poważne upośledzenie fizyczne całkowicie uniemożliwia dbanie o swoje potrzeby fizjologiczne, chociaż dzieci te mogą być prawidłowo rozwinięte umysłowo i bardzo wrażliwe. Za przykład może posłużyć dziecko sparaliżowane, w żelaznych płucach. Nawet, gdy w zakresie rehabilitacji zrobiono wszystko, osoba taka pozostaje w całkowitej zależności od innych. Opiekę nad wieloma podobnymi pacjentami prowadzi się w domu. Ci jednak, którzy takiej opieki nie mają, powinni być objęci należyтым programem nauczania.

Dla dzieci w znacznym stopniu opóźnionych umysłowo, o ilorazie inteligencji poniżej 30, których nie można ćwiczyć w dbaniu o siebie i które same nie jedzą, nie trzymają moczu i stolca, często nie potrafią siedzieć, czasem nawet obrócić się w łóżku – u takich dzieci problem nauki nie istnieje. Troskliwa opieka – oto wszystko, czego przez całe życie będą potrzebowały. Rzadko można zajmować się nimi w domu. Istnieje kilka szkół prywatnych i państwowych dla dzieci opóźnionych umysłowo, które zapewniają opiekę.

Pogląd, że zasadniczą potrzebą większości dzieci upośledzonych jest troskliwa opieka, zarzucono już dawno temu, niemniej są dzieci, których życie istotnie od takiej opieki zależy.

To, co jest wychowawczo najlepsze dla normalnego dziecka, może być, ale może i nie być najlepsze dla dziecka upośledzonego. Jeżeli plany mają mieć jakąkolwiek wartość, muszą opierać się na rzeczywistych zdolnościach dziecka. Można popełnić błąd albo poprzez ich niedocenie, albo przecenienie.

W stwierdzeniach rzeczywistych wartości intelektualnych i zdolności dziecka wymaga się wnikliwej oceny.

Niniejsza praca powstała w oparciu o:

1. „ Wychowanie upośledzonego dziecka w warunkach domowych ” - Benjamina Spocka i Mariona O. Lerrigo.
2. „ Współpracę szkoły specjalnej z domem rodzinnym ” - Haliny Borzyszkowskiej.

21: Nauka języka obcego dziecka w wieku przedszkolnym

**Autor: Jolanta Jakubowska – konsultant języków obcych RODN „WOM” w Częstochowie
Jadwiga Mielczarek - konsultant wychowania przedszkolnego RODN „WOM” w Częstochowie**

Nauczyciele języków obcych coraz częściej będą stawać przed nowym wyzwaniem związanym z nauczaniem języka obcego dzieci w wieku przedszkolnym. „Niegroźna moda” wśród rodziców aby ich dzieci jeszcze przed pójściem do szkoły miały kontakt z językiem obcym powoduje potrzebę posiadania takiej wiedzy metodyczno-językowej u nauczyciela, o którą w toku studiów językowych jest jeszcze trudno.

Autorki niniejszego artykułu przedkładają nauczycielom języków obcych pewien podstawowy zakres wiedzy dotyczącej nauczania języka obcego oraz określają psychofizyczne predyspozycje dziecka w tym wieku. Jest to próba praktycznej kwintesencji co trzeba wiedzieć przed przygotowaniem się do prowadzenia zajęć z języka obcego z dzieckiem w wieku przedszkolnym.

- Aby dzieci chciały uczyć się języka obcego materiały do ich nauki powinny być związane z otaczającą ich rzeczywistością oraz odpowiadać poziomowi rozwoju ich psychiki. Istotne są tematy, które dotyczą ich zainteresowań i przeżyć.
- Dzieci najszybciej uczą się języków obcych poprzez zabawy, gry oraz różnego rodzaju czynności, w których wykorzystuje się zarówno słowo, muzykę jak i ruch. Takie techniki nauczania jak : odgrywanie ról, opowiadanie historyjek, śpiewanie piosenek, recytowanie wierszyków rymowanek, rozwiązywanie zagadek, krzyżówek i rebusów są bardzo popularne.
- Ze względu na to, że maluchy w tym wieku nie potrafią pisać ani czytać akcent w nauce pada na słuchanie i mówienie.
- Stosownie do wieku słownictwo dla najmłodszych jest podstawowe i ograniczone. Skupia się ono na kolorach, liczbach, zabawkach, jedzeniu, ubiorze, rodzinie i pozdrowieniach.
- Ćwiczenia polegają na rysowaniu, wskazywaniu, śpiewaniu, poruszaniu się do rytmu, recytowaniu, dopasowywaniu elementów, słuchaniu, powtarzaniu, wycinaniu oraz odpowiadaniu na proste pytania.
- Zawsze pozostaje problem jak dobrać odpowiednie techniki, nie tylko wprowadzania ale także utrwalania słownictwa tak, aby były one jak najbardziej przydatne dla uczniów.

Nauczyciel języka obcego powinien współpracować z nauczycielem wychowania przedszkolnego w ramach obszarów edukacyjnych określonych w podstawie programowej wychowania przedszkolnego.

PSYCHOFIZYCZNE PREDYSPOZYCJE DZIECKA W WIEKU PRZEDSZKOLNYM

Wiek przedszkolny to wiek między 3 a 7 rokiem życia.

Dziecko w czasie okresu przedszkolnego pokonuje wiele etapów rozwoju i dlatego pewne cechy charakterystyczne dla tego wieku warto przedstawić w sposób analityczny co pozwoli lepiej zrozumieć dziecko, jego potrzeby, reakcje.

Trzeba jednak wyraźnie zaznaczyć, że nie należy wiązać i doszukiwać się w sposób sztywny powiązań cech z wiekiem ponieważ każde dziecko jest indywidualnością. Dziecko dokonuje w sposób samoistny i w indywidualnym dla siebie czasie przejścia pomiędzy kolejnymi etapami. Są one wynikiem systemu wzajemnych oddziaływań, procesu dorastania i uczenia się oraz atmosfery i warunków w jakich się dziecko rozwija.

Dzieci 3-letnie:

- niski poziom samodzielności i zaradności,
- ubogi zakres słownictwa, choć dziecko rozumie znacznie więcej niż chce wypowiedzieć,
- dominuje myślenie o charakterze sensoryczno- motorycznym tzn. w bezpośrednim kontakcie z przedmiotem, w działaniu
- duża wrażliwość i labilność emocjonalna,
- łatwo rozpraszalna uwaga
- duża męczliwość,
- spostrzeganie ma charakter globalny, co oznacza, że dziecko postrzega elementy otoczenia jako całości mało jeszcze zróżnicowane,
- naturalnym rodzajem aktywności jest zabawa indywidualna lub z dorosłym,
- egocentryzm,

Dzieci 4-5 letnie:

- stają się bardziej samodzielne i zaradne,
- aktywność intelektualna nadal współistnieje z realnym działaniem,
- rozwój wyobraźni i fantazji ujawnia się między innymi w postawie badawczej,
- łączenie zabawy z doświadczaniem, poszukiwaniem,
- „wiek pytań”, dociekliwość,
- duża ruchliwość,
- znaczny rozwój zmysłów,

Dzieci 6-7 letnie:

- chętnie podejmują zabawę i pracę w zespole,
- rozwój procesów poznawczych /sposstrzeganie, uwaga, pamięć, wyobraźnia, uczenie się/,
- dostrzega różnice pomiędzy swoimi umiejętnościami i rówieśników,
- zdolne do dłuższego wysiłku i skupienia uwagi/ 25min/,
- mniej impulsywne,
- bardziej opanowane i odpowiedzialne,
- bogaty zasób słownictwa,

Wiek przedszkolny jest najbardziej znaczący dla rozwoju dziecka. Prawidłowe kierowanie dzieckiem pozwala na stymulację rozwoju, zapobieganie jego nieprawidłowościom, a przede wszystkim daje podstawy do kształtowania pełnej, dojrzałej osoby zarówno dziecka, jak i dorosłego człowieka.

W okresie przedszkolnym dziecko zdobywa podstawowe umiejętności komunikowania się ze światem, poznawania i wyrażania siebie oraz otaczającego świata.

Efektywna praca edukacyjna przedszkola prowadzona zgodnie z programem, jest dla nauczyciela podstawą twórczego działania

pedagogicznego.

Realizacja treści programowych wymaga stosowania różnych form organizacyjnych procesu edukacyjnego, do których należą:

- zabawy zaspokajające psychiczne, społeczne i fizyczne potrzeby dziecka z uwzględnieniem zabaw twórczych umożliwiających dzieciom dokładniejsze poznawanie otaczającej rzeczywistości, wyrażanie siebie – budowanie własnego „ja”,
- zajęcia planowo organizowane z dominacją czynności ruchowych, plastyczno- konstrukcyjnych lub umysłowych,
- zajęcia umożliwiające stosowanie poznanej wiedzy w praktyce,
- spacer i wycieczki,
- uroczystości przedszkolne umożliwiające przeżywanie i różnorodną aktywność,
- kontakty indywidualne nauczycielki z dziećmi,

Realizacja danego tematu wymaga stosowania różnych metod.

Będą to przede wszystkim metody czynnościowe angażujące dziecko w działania. Wśród nich należy wyodrębnić:

- metodę samodzielnych doświadczeń,
- metodę zadań stawianych do wykonania,
- metodę ćwiczeń utrwalających wcześniej nabyte umiejętności,

Oprócz metod czynnościowych angażujących aktywność dziecka, realizacja

każdego tematu wymaga posługiwania się słowem, a więc rozmową, opowiadaniem, objaśnianiem, instrukcją słowną, zagadką oraz metodami poglądowymi - pokazem, wzorem i przykładem. Metody słowne jak i oglądowe powinny być jednak zawsze podporządkowane metodom czynnościowym, powinny im towarzyszyć i je uzupełniać.

Głównym celem wychowania przedszkolnego, który wynika z podstawy programowej jest wspieranie i ukierunkowanie rozwoju dziecka zgodnie z jego wrodzonym potencjałem i możliwościami rozwojowymi.

Wspomaganie rozwoju to rozumienie prawidłowości rozwojowych i potrzeb dziecka oraz pomaganie mu w nabywaniu umiejętności w różnych obszarach aktywności i doświadczeń wzbogacających wiedzę przez organizowanie odpowiedniego środowiska edukacyjnego.

Przedszkole zaspokaja potrzeby dziecka realizując wyznaczone zadania w zakresie sprawowania funkcji wychowawczej, edukacyjnej i opiekuńczej. Nauczyciel przedszkola wprowadza dziecko w świat wartości uniwersalnych, wyzwala umiejętność przeżywania emocji, odczuwania nastroju. Przekazuje wzorce moralne, pobudza do działania.

Bibliografia:

1. E.Franus, Rozwój dziecka w wieku przedszkolnym, Nasz Księgarnia, Warszawa, 1975
2. A. Brzezińska, M.Burtowy, Psychopedagogiczne problemy edukacji przedszkolnej, Poznań 1992
3. www.men.waw.pl

22: INNA SZKOŁA

Autor: Ilona Janik - nauczycielka w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Wąsoszu Górnym

W roku 1921 w Anglii Aleksander S. Neill, utworzył szkołę Summerhill. Jest to najstarsza szkoła samorządowa. W latach sześćdziesiątych uznano ją za szkołę wychowania bezstresowego, ale sam założyciel i dyrektor twierdził, że podstawą jej istnienia jest wychowanie w wolności.

Summerhill to szkoła z internatem. Przebywa w niej łącznie około stu osób, w tym blisko 75 uczniów w wieku od piątego do osiemnastego roku życia. Pozostałą część stanowią nauczyciele, personel i rodzice pracujący na rzecz szkoły. Uczniowie nie mają tu obowiązku chodzenia na lekcje, co ma zdomingować ich do osobistej odpowiedzialności i zachęcić do samodzielnych starań.

Zasady życia społeczności szkolnej (nauczycieli, uczniów, pracowników administracji) są ustalane w trakcie cotygodniowych spotkań stanowiących demokratyczną formę samorządu ośrodka. Mimo, że zebrania nie są przymusowe, zawsze cieszą się dużą popularnością wśród wychowanków. Każdy uczestnik ma równe prawa. Droga głosowania wybiera się prezesa i komisję, które decydują o wszystkich aspektach życia. Wspólnie omawia się i rozwiązuje problemy. Nie ma barier między uczniem a nauczycielem. Dzieci samodzielnie ustanawiają prawa i same sprawują nad nimi kontrolę. Zebrania szkolnej społeczności to przykład doskonałego treningu, który przygotowuje do życia w demokracji.

Szkoła rozwija w uczniach silną, dojrzałą emocjonalnie osobowość. Kluczem do takiego rozwoju jest pozostawienie całkowitej swobody w spędzaniu swojego czasu. Wszystkie lekcje są nieobowiązkowe. Rolą nauczyciela jest tak przygotować zajęcia, aby były atrakcyjne, i aby dzieci same chciały na nie uczęszczać. W takich warunkach nauka staje się przyjemnością i jest połączona z prawdziwym uczniowskim zaangażowaniem. Według A. Neilla lenistwo to zwykle brak zainteresowania lub zdrowia.

W szkole preferuje się zajęcia z plastyki, grafiki, rysunku technicznego, tańca, muzyki, robótek ręcznych, a także spotkania w kółku teatralnym. Na żądanie wychowanków szkoła organizuje dodatkowo treningi karate i naukę jazdy konnej. Ważną rolę spełniają spontaniczne, hałaśliwe, niekontrolowane zabawy. Dzieci same decydują, w co i jak się bawić, oraz kiedy zacząć uczęszczać na zorganizowane zajęcia.

Summerhill odnosi duże sukcesy w pracy z podopiecznymi stwarzającymi szczególne trudności wychowawcze. Metoda wychowania w wolności najlepiej sprawdza się w odniesieniu do dzieci poniżej dwunastego roku życia. Okazuje się, że często problemy związane z zachowaniem znikają w momencie, gdy stosunki interpersonalne opierają się na zasadzie zaufania i partnerstwa. Trudne dziecko to dziecko nieszczęśliwe, walczące z samym sobą, a w konsekwencji z całym światem. Akceptacja, zrozumienie i miłość, jaką otrzymują wychowankowie w szkole, rodzi w nich spokój i wyzwala wolność bycia sobą. Wolne dzieci mają odwagę mówić dorosłym to, co myślą, nie ulegają zbyt łatwo wpływom innych, samodzielnie podejmują decyzje i potrafią ponosić ich konsekwencje. Wychowanie powinno podkreślać w dziecku indywidualność, otwartość myślenia i działania, a z drugiej strony - umiejętność życia w grupie i respektowania praw innych osób. Nasza nieuwaga, wady i ograniczenia odbijają się w zachowaniach naszych podopiecznych jak w krzywym zwierciadle. W kontaktach z nimi zawsze musi być miejsce na „przepraszam”, „pomyliłem się”, „nie miałem racji”, na ustępstwa i negocjacje. Dziecko uczy się relacji z drugim człowiekiem, z rodzeństwem, obserwując, w jaki sposób jest samo traktowane, w jaki sposób traktują siebie nawzajem rodzice i wychowawcy. Człowiek, którego granice szeroko rozumianej intymności były naruszane, nie szanuje intymności i granic drugiej osoby.

A. Neill uważa, że rozwój emocjonalny jest nieskończenie ważniejszy od rozwoju intelektualnego. Wszelkie nagrody i wyróżnienia blokują właściwy rozwój osobowości. Tym, czego potrzebuje każdy uczeń w szkole to pisanie, czytanie i arytmetyka, resztę powinny stanowić pracownie techniczne, artystyczne, zajęcia sportowe, teatr i swoboda. Książki w szkole są najmniej istotne. Ważni są mądrzy, pozytywnie nastawieni do świata nauczyciele- entuzjaści. Światły, nowoczesny pedagog jest przyjacielem, próbuje zrozumieć przyczyny złych zachowań, próbuje dotrzeć do dobrych uczuć dziecka. Najlepsi nauczyciele to ci, którzy śmieją się ze swymi uczniami, a najgorsi nauczyciele to ci, którzy śmieją się ze swoich uczniów. Poczucie humoru oznacza przyjacielskie nastawienie, brak respektu i strachu; oznacza uczucie ze strony dorosłego, jest rodzajem emocjonalnego zaworu bezpieczeństwa. Nauczanie jest sztuką, a nie umiejętnością. Personel pedagogiczny Summerhill stanowią wysoko wykwalifikowani nauczyciele, którzy przygotowują swoich wychowanków do egzaminu GSCE (mała matura).

Summerhill jest szkołą alternatywną, często krytykowaną przez władze i społeczeństwo za kontrowersyjne metody. W 1999 roku brytyjski rząd próbował zamknąć placówkę. Sprawa zakończyła się w sądzie, ostatecznie szkole udało się utrzymać swój status.

Kryterium powodzenia Summerhill jest umiejętność pracy z radością i życie z pozytywnym nastawieniem do świata. Zgodnie z taką definicją większość uczniów odnosi sukces. Tutaj nieszczęśliwe, pełne nienawiści i lęków dzieci, wyrastają na wrażliwych, trzymających wysoko głowy, tryskających życiem i szczęściem dorosłych. I chociaż nie osiągają zbyt często sukcesów w sferze naukowej, to są ludźmi spełnionymi i optymistycznie nastawionymi do świata.

Aby wychować szczęśliwe dziecko, samemu trzeba być szczęśliwym. Należy dojrzeć i zrozumieć swoje „wewnętrzne dziecko”, które jest tym wszystkim w nas, co wiąże się ze spontanicznym, naturalnym wyrażaniem i przeżywaniem swoich uczuć. Umiejętność bycia znowu dzieckiem i patrzenia na świat z jego punktu widzenia, pomaga w wychowaniu młodego człowieka. Często przekazywany przez dorosłych komunikat: „Nie bój się, jesteś w porządku, zaufaj sobie, tak jak ja ci ufam” zapewnia poczucie miłości, akceptacji i bezpieczeństwa. Czas i uwaga darowana dzieciom jest dla nich najważniejszym źródłem siły, odporności i zdolności do kochania na resztę życia.

A. Neill własnym przykładem zachęcał wychowanków do działania, dawał nadzieję, był świadectwem jak przekraczać własne dziedzictwo i ograniczenia. Twierdził, że każda szkoła powinna być oceniana po wyrazie twarzy swoich uczniów. I chociaż myślał, że po jego śmierci Summerhill przestanie istnieć, od 1973r. córka, Zoe Readhead wraz z matką, Eną Neill z powodzeniem kontynuuje jego dzieło.

Bibliografia:

A. S. Neill „Nowa Sumerhill”

Joanna Michalak „Summerhill - bez kar i mundurków” Edukacja i Dialog 1998 nr 4

Wojciech Eichelberger w rozmowie z Anną Mieszczanek „Jak wychować szczęśliwe dzieci”

??

??

??

??

2

23: Scenariusz zajęć zintegrowanych dla klasy II

Autor: *Ilona Janik - nauczycielka w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Wąsoszu Górnym*

Cykl tematyczny: **Smacznie i zdrowo**

Temat dnia: **Jakim jestem kucharzem?**

Temat: Wypowiedzi uczniów na temat zasad zdrowego odżywiania. Czytanie ze zrozumieniem i wykonanie testu „Sprawdź, czy dobrze rozumiałeś?”. Przygotowanie kanapek i sałatki owocowej według podanego przepisu. Degustacja. Kultura jedzenia. Zabawa muzyczno-ruchowa przy piosence pt. „Najłatwiejsze ciasto w świecie”. Rozwiązywanie zadań tekstowych: dodawanie i odejmowanie w zakresie 20. Rozwiązywanie zagadek i wyszukiwanie w słowniczku ortograficznym trudnych wyrazów.

Cel ogólny:

Kształcenie umiejętności czytania ze zrozumieniem.

Cele szczegółowe:

- rozwijanie umiejętności poprawnego wypowiadania się pełnym zdaniem;
- kształtowanie nawyków zdrowego odżywiania;
- rozwijanie umiejętności korzystania z przepisu kulinarnego;
- doskonalenie umiejętności przygotowywania prostych posiłków;
- wdrażanie do korzystania ze słowniczka ortograficznego;
- doskonalenie umiejętności współpracy w grupie;

Cele operacyjne:

Uczeń:

- wypowiada się na dany temat;
- czyta tekst ze zrozumieniem;
- wykonuje przeczytane polecenia;
- korzysta ze słowniczka ortograficznego;
- współpracuje w grupie;
- przygotowuje kanapki lub sałatkę owocową;
- przestrzega zasad higieny w czasie przygotowywania i spożywania posiłków;
- ostrożnie posługuje się nożem;
- rozwiązuje zadania tekstowe: dodawanie i odejmowanie w zakresie 20;
- odtwarza ruchem treść piosenki pt. „Najłatwiejsze ciasto w świecie” ;

Metody:

praca z tekstem, praktycznego działania, improwizacja ruchowa przy muzyce, zabawa, ćwiczenia dr P. Dennisona,

Formy pracy:

zbiorowa, grupowa, indywidualna zróżnicowana.

Środki dydaktyczne:

nazwy art. spożywczych, test: „Sprawdź, czy dobrze rozumiałeś?”- Z EKOLUDKIEM W SZKOLE cz.2, str.15, słowniczek ortograficzny, artykuły spożywcze, przybory kuchenne, kasetą z nagraniem piosenki pt. „Najłatwiejsze ciasto w świecie”, karta pracy nr 1 - przepisy na kanapki i sałatkę owocową, karta pracy nr 2 - zadania tekstowe, zagadki.

Przebieg zajęć:

Wprowadzenie

Zabawa: „Zapamiętaj” - uczniowie siedzą w kręgu, podają kolejno nazwę owoców.

Edukacja przyrodniczo-społeczna

1. Wypowiedzi na temat zasad zdrowego odżywiania się.
2. Podział klasy na trzy grupy.
3. Zabawa: „Nos kucharza”- rozpoznawanie po zapachu i smaku produktów spożywczych. Odnajdywanie i przypinanie na tablicy podpisów.

Edukacja polonistyczna:

1. Uzupełnianie tabelki z lukami: „Zdrowe odżywianie”.
2. Grupowe rozwiązanie testu: „Sprawdź, czy dobrze rozumiałeś?”. Głośne odczytanie rozwiązań.
3. Wyjaśnienie pojęć: przepis, kanapka, sałatka owocowa.

Edukacja plastyczno-techniczna:

1. Mycie rąk.
2. Przebijanie się za kucharzy. Wybieranie szefa kuchni.
3. Przygotowanie miejsca pracy.
4. Czytanie przepisów i podział pracy. KARTA PRACY NR 1
5. Wykonanie kanapek lub sałatki owocowej.
6. Estetyczne podanie dania na talerzu.
7. Porządkowanie miejsca pracy.
8. Głośne odczytanie przepisów i sprawdzenie poprawności wykonania potraw.

Edukacja muzyczno-ruchowa:

Ilustracja ruchowa piosenki pt. „Najłatwiejsze ciasto w świecie”.

Edukacja plastyczno-techniczna:

1. Degustacja kanapek i sałatki owocowej. Kultura jedzenia.
2. Sprzątnięcie ławek.

Edukacja matematyczna:

1. Gimnastyka mózgu – Leniwe ósemki, Pisanie symetryczne oburącz.
2. Samodzielne rozwiązanie zadania tekstowego (3 poziomy trudności).

KARTA PRACY NR 2

3. Sprawdzenie rozwiązań.

Edukacja polonistyczna:

1. Rozwiązywanie zagadek związanych ze zdrowym odżywianiem.
2. Wyszukiwanie w słowniczku ortograficznym trudnych wyrazów.

Podsumowanie:

- * Co sprawiło Wam największą trudność?
- * Który moment zajęć najbardziej Wam się podobał?
- * Zabawa kończąca: „Krzyczmy razem”.

Karta pracy nr 1

I przepis na kanapki

Produkty: chleb razowy, masło, żółty ser, pomidor, zielona pietruszka.

Wykonanie:

1. Chleb posmaruj masłem.
2. Pokrój pomidora na plasterki, a pietruszkę drobno posiekaj.
3. Na chlebie połóż plasterki sera żółtego, na nim pomidora.
4. Kanapkę posyp pietruszką.
5. Ułóż kanapki na trzech talerzach.

II przepis na kanapki

Produkty: chleb pszenny, masło, wędlina, ogórek kiszony, papryka, zielona pietruszka.

Wykonanie:

1. Chleb posmaruj masłem.
2. Pokrój ogórka na plasterki, paprykę na paski, pietruszkę drobno posiekaj.
3. Na chlebie połóż plasterki wędliny, na nim ogórka i kawałek papryki.
4. Kanapkę posyp pietruszką.
5. Ułóż kanapki na półmisku.

Przepis na sałatkę owocową

Produkty: jabłka, banany, mandarynki, rodzynki, orzechy włoskie.

Wykonanie:

1. Jabłka, banany i mandarynki obierz ze skórki.
2. Jabłka pokrój w kostkę, mandarynki w kawałki, a banany w plasterki.
3. Włóż owoce do salaterki.
4. Dodaj rodzynki i orzechy.
5. Delikatnie wymieszaj i udekoruj.

Karta pracy nr 2

ZADANIE 1

Ewa kupiła mleko za 3zł i kakao za 12 zł.

Ile Ewa zapłaciła?

Rozwiązanie:

Odpowiedź:

ZADANIE 2

Darek miał 20 zł. Kupił mleko za 3zł i kakao za 12 zł.

Ile otrzymał reszty?

Rozwiązanie:

Odpowiedź:

ZADANIE 3

Zosia miała 19 zł. Kupiła dwa mleka po 3 zł jedno i kakao za 12 zł.

Ile otrzymała reszty?

Rozwiązanie:

Odpowiedź:

24: „Mama mnie tu przysłała, macie mi dać...” czyli o Dniu Regionalnym w naszej szkole.

Autor: Agnieszka Janiszewska-Wypych, Violetta Strzelecka - nauczycielki j. polskiego w Szkole podstawowej nr 23 w Częstochowie

Jest mroźna, słoneczna sobota, 10 stycznia 2004 roku. Do SP 29 na Grabówce ciągną hordy roześmianych dzieci, niczym pielgrzymka „Warszawska” na Jasną Górę. Z koszami pełnymi jadła i dobra wszelakiego podążają za nimi matki. Cóż takiego dzieje się w budynku szkoły, skoro, mimo dnia wolnego od nauki, nieprzerwany tłum podąża do głównego wejścia?

Zajrzyjmy więc do środka i przekonajmy się jakaż to atrakcja przyciągnęła ten tłum ciekawskich...

Pierwszą wiadomość uzyskujemy tuż po wejściu do holu. Nasz wzrok przyciągają kolorowe zdjęcia i duży napis-„Dzień Regionalny”. Rąbek tajemnicy został więc uchylony... Ponieważ nie zaspokaja to naszej ciekawości, przyłączamy się do jednej z klas i podekscytowani udajemy się na pierwsze piętro. Korzystając z informacji dotyczącej kolejności „zwiedzania stacji uczenia się”, z którą zapoznaliśmy się na parterze, rozpoczynamy naszą wędrowkę po salach oznaczonych napisami: „Historia”, „Izba Regionalna” i „Taniec, muzyka i śpiew”.

Zobaczyliśmy tam „cuda i dziwy”...

W Izbie Regionalnej powitała nas stateczna gospodyni ubrana w odświętny częstochowski strój ludowy - mężatki, która z wielkim zajęciem opowiadała o wnętrzu chaty wiejskiej z przełomu XIX i XX w. W postać tę wcieliła się p. Violetta Strzelecka- nauczycielka j. polskiego, która w bardzo przystępny sposób, wplatając co ciekawsze wyrażenia i zwroty gwarowe, omawiała funkcje przedmiotów i narzędzi gospodarskich używanych „w domu, polu i zagrodzie”. Mogliśmy zobaczyć dawne wyroby stolarskie, garncarskie, plecionkarskie oraz tkackie, które do niedawna produkowali nasi antenaci. Dowiedzieliśmy się też jak wyrabiano się masło, przędło na kołowrotku, wyciskało „syr”, kisiło kapustę, „zocyniało” chleb czy prało na tarze. Mieliśmy okazję dotknięcia oryginalnej dzieży, kiernicu, chomała, kijanki, cepa czy kopocy. Poznaliśmy także osobliwości językowe charakterystyczne dla rejonu Częstochowy oraz błędy językowe nagminnie popełniane przez mieszkańców naszego miasta. Wprawdzie nie „zapytaliśmy się pani” za „ile będzie leciało auto”, ani co wisi „do góry”, ale i tak zauroczeni pobytom w tej precudnej „Izbie”, udaliśmy się na kolejną „stację”...

Oj wesoło ci w niej było, wesolutko!

U progu powitali nas: p. Agnieszka Janiszewska-Wypych; nauczycielka j. polskiego, dziewczęta w pasiastych spódnicach i chłopcy w wełnianych kamizelkach. Wszyscy paradni

i radośni. Ze szczerym podziwem oglądaliśmy fragment suitę tańców częstochowskich: „Michał” i „Koza”, które z wielkim „ogniem” i zaangażowaniem odtanńczyli nam reprezentanci uczniów klas V i VI. Poznaliśmy „symbolikę” regionalnego stroju częstochowskiego, wyroby rękodziela artystycznego, poczawszy od ręcznie tkanych kap, narzut i zapasek, poprzez lniane i wełniane obrusy, a skończywszy na „dzierganych” szydełkiem serwetkach i serwetkach oraz „cudeńkach” wykonanych z bibuły, papieru i słomy. Abyśmy nie zapomnieli, że powinniśmy kochać swoje miasto „zawsze, w szarą codzienność

i święta”, szkolny zespół muzyczny, w piosence „Linia nr 12”-Kapeli Piosenki Wszelakiej, przybliżył nam miejsca godne zobaczenia i znamienne dla Częstochowy: „(...)my Dom Księcia i Frankego, Rudniki, Rząsawę.(...) U nas rynek na Zawodziu, Wały Dwernickiego.

„Dwunastką” z Rakowa na Lwowską, przez Okrzei, Ostatni Grosz. Dwa place, Aleje, Krakowską, do centrum, gdzie Ratusza blask (...).

Z zalem, choć dziarsko przytupując i nucąc „O co koza becy...”, pożegnaliśmy młodych artystów i ruszyliśmy na kolejną stację.

W sali „Historia”, p. Elżbieta Chęcińska, zapoznała nas z dziejami grodu Częstocha. Usłyszeliśmy o Władysławie Opolczyku, Janie Kazimierzu, twierdzy jasnogórskiej, prawach lokacyjnych, starej i nowej Częstochówce oraz o wszystkich ważnych sprawach związanych

z historią miasta nad Wartą. Słuchając, mogliśmy podziwiać wspaniałą wystawkę prezentującą oryginalne eksponaty i pamiątki związane z naszym miastem i regionem.

Kiedy już się „nasłuchaliśmy i naoglądaliśmy”, żwawo podążyliśmy do „bufetu”, gdzie prym wiodła p. Sylwia Jura-nauczycielka kształcenia zintegrowanego, serwując nam częstochowskie „pozołdy”. Kluski „kładzione” i „prażone”, wafle z mlekiem i miodem, zupa „ze śledzia” i „z kwaśnego mleka”, biała kielbasa i chleb ze smalcem, to dopiero była „ognista” mieszanka! Mogliśmy się „naćkać” do woli!

Po odpoczynku w „bufecie”, podążyliśmy „po schódkach” na parter, aby zweryfikować naszą wiedzę o „babokach i chapciach, kuku, lwie i Michale”. Pani Dorota Szlubowska-nauczycielka wychowania fizycznego, zaprosiła do quizu, którego pytania odnosiły się do wiadomości zdobytych na czterech stacjach.

Namozoliliśmy się przy tej powtórcie „materiału”, ale było warto! Przynajmniej wiemy,

po co „Mama mnie tu przysłała...” i jakiego „Michała” dostaniemy „za pół kwarta czeskiego”...

Po południu budynek SP 29 powoli pustoszeje... Ostatnie grupy uczniów z ociąganiem opuszczają szkołę, a my z zadowoleniem wspominamy doznania, których dostarczył nam Dzień Regionalny.

pełnienie.

Wszystkie eksponaty i pamiątki zostały zgromadzone dzięki aktywności uczniów, rodziców

i nauczycieli Szkoły Podstawowej nr 29 im. Królowej Jadwigi w Częstochowie.

Program Dnia Regionalnego został zarejestrowany na taśmie video w formie lekcji edukacyjnej (czas projekcji 30 min.), którą można wypożyczyć w bibliotece szkolnej.

25: SZKOLNY PROGRAM PROFILAKTYKI

Autor: Edyta Jankowska – pedagog szkolny
Małgorzata Jankowska – Nowak – nauczyciel biologii i WDŻ
Monika Lichańska – Walas – nauczyciel biologii
Zespół d/s profilaktyki w I L.O. im. J. Słowackiego w Częstochowie

I. WSTĘP

Rozporządzenie MENiS z dnia 26.02.2002r. nakazuje konieczność skonstruowania szkolnego programu profilaktyki. Powinien on realizować następujące zagadnienia:

- uzupełniać program wychowawczy szkoły
 - odpowiadać na realne problemy oraz zagrożenia pojawiające się w szkole i w środowisku
 - określać cel po przeprowadzeniu diagnozy w szkole
 - dostosowywać formy i sposoby działań z zakresu profilaktyki pierwszorzędowej do wieku uczniów.
1. Pojęcie profilaktyki. Profilaktyka to chronienie człowieka w rozwoju przed zagrożeniami i reagowanie na pojawiające się zagrożenia. Jej celem jest ochrona dziecka, ucznia, wychowanka przed zakłóceniami rozwoju, czyli przed podejmowaniem zachowań hamujących lub niszczących rozwój, określanymi w literaturze przedmiotu jako zachowania ryzykowne. Dlatego ważne jest wyodrębnienie działań profilaktycznych i budowanie szkolnego programu profilaktyki
 2. Kryteria doboru oddziaływań profilaktycznych. Charakter działań profilaktycznych może być różny w zależności od potrzeb osób, do których jest kierowany. Populację młodzieży możemy podzielić na następujące grupy:
 - a. niskiego ryzyka - należą tu osoby, które nie podejmują jeszcze zachowań ryzykownych, są przed inicjacją
 - b. podwyższonego ryzyka - należą tu osoby, które mają już za sobą pierwsze próby zachowań ryzykownych, są to tzw. eksperymentatorzy
 - c. wysokiego ryzyka - należą tu osoby o utrwalonych zachowaniach ryzykownych, odrzucające negatywne konsekwencje tychże zachowań.
 3. Poziomy profilaktyki a działania profilaktyczne. Do każdej z grup określonych przedstawionym powyżej stopniem ryzyka kierowane są inne działania profilaktyczne. W związku z tym możemy wyróżnić kilka poziomów profilaktyki:
 - a. profilaktyka I-rzędowa
 - skierowana jest do grup niskiego ryzyka
 - polega na promocji zdrowego stylu życia i zapobieganiu zagrożeniom poprzez rozwijanie umiejętności radzenia sobie z wymogami życia
 - jej celem jest odroczenie inicjacji zachowań ryzykownych
 - realizowana na poziomie szkoły przy udziale nauczycieli, wychowawców, pedagogów i psychologów
 - b. profilaktyka II-rzędowa
 - skierowana jest do osób z grupy podwyższonego ryzyka
 - polega na ograniczeniu głębokości i czasu trwania dysfunkcji
 - umożliwia wycofanie się z zachowań ryzykownych
 - realizowana w poradniach, świetlicach, klubach przy udziale psychologów, terapeutów, rodziców
 - c. profilaktyka III-rzędowa
 - obejmuje działaniami grupę wysokiego ryzyka
 - polega na zatrzymaniu pogłębiania się procesu chorobowego i degradacji społecznej
 - należą tu działania terapeutyczne, rehabilitacyjne i resocjalizacyjne realizowane przez specjalistyczne instytucje

W szkole może być realizowana tylko profilaktyka I-rzędowa, której zadaniem jest przeciwdziałanie zagrożeniom, wspieranie procesu wychowania oraz identyfikacja osób będących w grupie podwyższonego ryzyka.
 4. Strategie profilaktyczne realizowane w szkole (poziom I-rzędowy):
 - a. informacyjna (najmniej skuteczna)
 - dostarczanie informacji na temat skutków zachowań ryzykownych
 - określenie warunków skuteczności działania
 - informacje dostosowane do posiadanego zasobu wiedzy i możliwości percepcyjnych uczniów
 - informacje rzetelne, podane rzeczowo, jednak niezbyt szczegółowe, by nie stały się instruktażem
 - ważna wiarygodność osoby prowadzącej
 - b. edukacyjna (wysoko ceniona)

Pomoc w rozwijaniu umiejętności psychologicznych (wyznaczanie celów życiowych; podejmowanie odpowiedzialnych decyzji; budowanie adekwatnej samooceny - radzenie sobie ze stresem) i społecznych (umiejętność rozpoznania i radzenia sobie z presją mediów i rówieśników; asertywność; umiejętność rozwiązywania konfliktów; dobre komunikowanie się z innymi; poszukiwanie wsparcia i pomocy oraz korzystanie z nich).
 - c. alternatyw
 - pomoc w zaspokajaniu potrzeb sukcesu i przynależności
 - osiąganie satysfakcji życiowej

Na poziomach profilaktyki II-rzędowej i III-rzędowej realizowane są odpowiednio strategie: interwencyjna oraz zmniejszania szkód.

5. Czynniki a zachowania ryzykowne

Istotnym momentem w podejmowaniu działań profilaktycznych w szkole jest umiejętność rozpoznawania czynników ryzyka, które sprzyjają podejmowaniu zachowań ryzykownych, ich eliminacja (lub redukcja), oraz wzmacnianie czynników chroniących przed takimi zachowaniami.

Czynniki ryzyka obrazują cechy, sytuacje, warunki sprzyjające powstawaniu zachowań ryzykownych, będących sposobem na zaspokajanie podstawowych potrzeb psychicznych, realizowanie celów rozwojowych oraz radzenie sobie z trudnymi sytuacjami życiowymi.

Najważniejsze czynniki ryzyka to:

- środowisko społeczne promujące dane wzorce zachowań
- normy społeczne (obyczaje) promujące lub prowokujące dane zachowania
- modelowanie takich zachowań w domu i w szkole
- konflikty i doświadczenie izolacji w dzieciństwie
- grupa rówieśnicza, w której normą są zachowania dysfunkcyjne
- niskie wyniki osiągnięte w szkole i brak celów życiowych
- łatwość zdobycia substancji psychoaktywnych
- wczesna inicjacja zachowań ryzykownych

Do najpoważniejszych zachowań ryzykownych należą:

- palenie tytoniu
- używanie innych środków psychoaktywnych (narkotyków, środków wziewnych, leków)
- wczesna aktywność seksualna
- zachowania agresywne i przestępcze

Czynniki chroniące obrazują cechy, sytuacje, warunki zwiększające odporność na działanie czynników ryzyka.

Najważniejsze czynniki chroniące to:

- silna więź emocjonalna z rodzicami
- zainteresowanie nauką szkolną
- regularne praktyki religijne
- poszanowanie prawa, norm, wartości i autorytetów społecznych
- przynależność do pozytywnej grupy rówieśniczej

6. Profilaktyka w szkole - podstawowe zadania:

- wzmacnianie więzi emocjonalnej w rodzinie
- budowanie poczucia wartości
- wzmacnianie mocnych stron osobowego rozwoju
- kształcenie umiejętności komunikacyjnych
- wspieranie w sytuacjach trudnych
- wychowywanie do wartości i podejmowania odpowiedzialnych decyzji
- wypracowanie efektywnych sposobów radzenia sobie ze stresem

Udział w kształtowaniu wychowanka - ucznia biorą: rodzice, wychowawcy, kadra szkoły

7. Podstawy prawne

- Ustawa o systemie oświaty z dnia 7 września 1991 roku (Dz.U. 2001 r. Nr 61 póź. 624)
- Rozporządzenie MENiS z dnia 1 września 2002 roku, zmieniające wcześniej wymienione
- Ustawa dotycząca statutu szkoły (Dz.U. 2002 r. Nr 10 póź. 96)
- Podstawa programowa (Dz.U. 2002 r. Nr 51 póź. 458)
- Ramowy plan nauczania (Dz.U. 2002 r. Nr 15 póź. 142, zmiana : Nr 137 póź. 1155)
- Szkolny zestaw programów nauczania (Dz.U. 2002 r. Nr 69 póź. 635)
- Ustawy dotyczące niktynizmu oraz wychowania w trzeźwości (Dz.U. 2001 r. Nr 13 póź. 110)
- Ustawa o ochronie zdrowia psychicznego z 1994 roku
- Ustawa o zmianie ustawy o systemie oświaty z dnia 23 sierpnia 2001 roku
- Deklaracja o prawach człowieka
- Konwencja o prawach dziecka
- Konstytucja RP
- Statut szkoły
- Program wychowawczy szkoły

II. IDENTYFIKACJA PROBLEMU

- Na podstawie obserwacji środowiska szkolnego zauważa się, iż występują następujące problemy:
- problem wagarów, ucieczek z lekcji i nieobecności na 1 godz. lekcyjnej
- palenie papierosów
- niska kultura języka w szkole
- brak zainteresowań nauką

2. Powołanie zespołu ds. profilaktyki środowiska szkolnego.

III. PSYCHOSPOŁECZNA DIAGNOZA ŚRODOWISKA SZKOLNEGO

1. Przeprowadzenie diagnozy przez powołany zespół ds. profilaktyki środowiska szkolnego poprzez:

- a. ankiety dla wychowawców klas
 - b. ankiety dla uczniów
 - c. wywiady z uczniami, nauczycielami, rodzicami
 - d. obserwację zachowania uczniów
 - e. analizę frekwencji w dziennikach lekcyjnych
 - f. analizę frekwencji rodziców na zebraniach organizowanych przez szkołę
 - g. analizę dokumentacji wychowawców klas i pedagoga szkolnego
2. Analiza wyników diagnozy potwierdziła wstępnie założone obszary zagrożeń występujących w naszej szkole.
 3. Zorganizowanie form współpracy z instytucjami wspierającymi szkołę.
 4. Zespół ds. profilaktyki szkolnej opracowuje program działań interwencyjnych i profilaktycznych.

IV. KIERUNKI DZIAŃ INTERWENCYJNYCH I PROFILAKTYCZNYCH

1. Analiza sposobu realizacji zadań szkoły wynikających z przepisów prawnych, statutu szkoły i programu wychowawczego szkoły.
 2. Działania szkoły w kierunkach wskazanych w wyniku diagnozy:
 - a. Realizacja współpracy z instytucjami wspierającymi szkołę
 - b. Doskonalenie umiejętności nauczycieli - rozszerzanie wiedzy nauczycieli, a przede wszystkim wychowawców klas, o takie zagadnienia jak:
 - * wiedza na temat uzależnień
 - * postępowanie w konkretnych przypadkach i stosowanie form pomocy
 - * regulacje prawneDobrym rozwiązaniem byłaby organizacja szkoleń dla nauczycieli na wyżej wymienione tematy, które pomogłyby zintegrować środowisko nauczycielskie wokół podejmowanych zadań.
 - c. Bibliotekę szkolną stopniowo wyposażać w fachowe materiały i publikacje dotyczące profilaktyki
 - d. Włączanie przedstawicieli samorządu uczniowskiego do konkretnych działań (uczniowie powinni mieć prawo zgłaszania własnych pomysłów i inicjatyw, a także poczucia odpowiedzialności za to, co dzieje się w ich środowisku).
 - e. Organizowanie systematycznych i profilaktycznych zajęć edukacyjnych w ramach lekcji wychowawczych, zastępstw lub spotkań dodatkowych.
 - f. Stała współpraca z rodzicami w celu przekazywania im wiedzy na temat zagrożeń, a także zapoznanie ich z działaniami szkoły wynikającymi z planu.
 - g. Organizowanie w szkole imprez tematycznych (happeningi, konkursy, sesje, przedstawienia)
 - h. Realizowanie programów profilaktycznych przez wychowawców, szkolnych liderów ds. profilaktyki oraz specjalistów z zewnątrz.
 - i. Systematyczne omawianie w ramach rady pedagogicznej efektów realizacji planu profilaktyki w szkole.
 - j. Starania w celu zapewnienia uczniom alternatywnych możliwości spędzania wolnego czasu (różnorodna oferta zajęć pozalekcyjnych, aktywne formy spędzania wolnego czasu) zajęcia rekreacyjno – sportowe.
 - k. Promocja zdrowego stylu życia (kształtowanie umiejętności samodzielnego dokonywania właściwych wyborów zachowań chroniących zdrowie własne i innych ludzi).
 - l. Kształtowanie świadomości ekologicznej.
 - ł. Tworzenie różnorodnej i atrakcyjnej oferty w toku zajęć edukacyjnych.
 - m. Kształtowanie systemu wartości - czerpanie wzorców osobowych, autorytetów.
 - n. Współdziałanie szkoły w organizowaniu imprez profilaktycznych dla zaprzyjaźnionych szkół.
3. Ewaluacja programów wychowawczego i profilaktyki w ramach wewnątrz szkolnego systemu mierzenia jakości pracy szkoły.

V. PRZEWIDYWANE EFEKTY PODJĘTYCH DZIAŁAŃ PROFILAKTYCZNYCH

1. W bibliotece znajdują się materiały i publikacje dotyczące profilaktyki.
2. Nauczyciele wszystkich przedmiotów posiadają wiedzę z zakresu profilaktyki oraz umiejętności postępowania w konkretnych przypadkach i stosowania różnorodnych form pomocy. Następuje poprawa w zakresie relacji: uczeń - nauczyciel - rodzic.
3. Malejący wskaźnik uczniów opuszczających zajęcia lekcyjne, zwłaszcza pierwsze godziny lekcyjne.
4. Więcej uczniów radzi sobie ze stresem oraz innymi sytuacjami trudnymi.
5. Uczniowie i ich rodzice korzystają ze wsparcia pedagoga szkolnego oraz psychologa z poradni.
6. Uczniowie chętnie i aktywnie uczestniczą w promocji zdrowego stylu życia (promowanie abstynencji tytoniowej; zanika moda na palenie).
7. W szkole prowadzone są wartościowe programy profilaktyczne.
8. W szkole realizowany jest kalendarz imprez profilaktycznych i prozdrowotnych.
9. Nastąpiła poprawa wyników w nauce (coraz więcej uczniów bierze udział w różnych konkursach, zawodach).
10. Stopniowo poprawia się aktywność i samorządność uczniów. Uczniowie czują się współgospodarzami szkoły. Uczniowie wspólnie z nauczycielami organizują wycieczki, rajdy, dyskoteki, obozy.
11. Coraz więcej uczniów uprawia różne dyscypliny sportowe. Idą za tym sukcesy w lokalnych rozgrywkach i zawodach.
12. Szkoła promuje zdrowy styl życia.
13. Uczniowie są wyposażeni w wiedzę o środkach uzależniających.
14. Wszyscy w szkole przestrzegają kultury słowa.
15. Rodzice chętnie uczestniczą w oferowanych im programach, warsztatach. Stosują zasady profilaktyki domowej. Coraz

więcej rodziców jest przekonanych, że profilaktyka i współdziałanie rodziców, uczniów i szkoły jest drogą do zapobiegania kryzysu i patologiom w rodzinie.

16. Dzięki atmosferze wytworzonej w szkole uczniowie klas pierwszych szybko adaptują się w nowym środowisku.

17. Zespół ds. profilaktyki prowadzi monitoring dotyczący przeprowadzonych działań.

VI. HARMONOGRAM DZIAŁAŃ W WYBRANYCH OBSZARACH ZAGROŻEŃ

1. OBSZAR: DYSCYPLINA SZKOLNA

Lp.	Działania	Kto podejmuje działania	Kiedy realizacja
1.	Nowelizacja szkolnego systemu oceny zachowania ucznia [wniesienie poprawek na podstawie wniosków z minionego roku szkolnego / semestru].	Wychowawcy, samorząd szkolny, rada rodziców.	Wrzesień lub styczeń
2.	Stała kontrola zachowań pozytywnych i negatywnych uczniów.	Wychowawcy i wszyscy nauczyciele.	Cały rok.
3.	Monitoring szkolny. Dyżury nauczycieli na przerwach.	Wszyscy nauczyciele.	Cały rok.
4.	Pilnowanie aby wszelkie przejawy ustalonych uregulowań nie były łamane.	Wszyscy nauczyciele. Opiekun samorządu uczniowskiego.	Cały rok.
5.	Organizowanie w ramach wolnego czasu zajęć wychowawczych [wycieczki, dyskoteki] - przestrzeganie zasad dyscypliny.	Wychowawcy klas. Wszyscy nauczyciele.	Zgodnie z potrzebami.
6.	Codzienna kontrola frekwencji i spóźnień na pierwszych godzinach lekcyjnych [współpraca nauczycieli uczących w poszczególnych klasach].	Wszyscy nauczyciele.	Cały rok.
7.	Promocja klas z najlepszą frekwencją.	Radiowęzeł. Gazetka.	Koniec I i II semestru.

2. OBSZAR: PALENIE PAPIEROSÓW PRZEZ UCZNIÓW

1.	Powołanie koordynatora do spraw profilaktyki antynikotynowej.	Dyrektor szkoły.	sierpień
2.	Imprezy antynikotynowe w związku z akcją "Dzień bez papierosa" : konkurs na najciekawszy plakat mówiący o szkodliwości palenia, konkurs na najlepszą pracę plastyczną dotyczącą antyreklamy tytoniowej, konkurs na najciekawszy dwuwiersz dotyczący w/w tematyki, szkolny happening, ulotki dla uczniów, prezentacja prac na zebraniu z rodzicami, prelekcja lekarzy, projekcja filmu dotyczącego w/w tematyki.	Koordinator profilaktyki antynikotynowej.	Listopad
3.	Realizacja tematyki mówiącej o szkodliwości palenia na lekcjach wychowawczych i lekcjach biologii.	Wychowawcy. Nauczyciele biologii.	W toku realizacji materiału.
4.	Edukacja antynikotynowa dla uczniów - audycje w radiowęźle.	Koordinator.	Listopad
5.	Ewaluacja programu.	Koordinator . Wychowawcy.	Czerwiec

3. OBSZAR: NISKA KULTURA JĘZYKA W SZKOLE

Lp.	Działania	Kto podejmuje	Kiedy realizacja
1.	Organizacja i udział w warsztatach poetyckich, konkursach literackich i poetyckich.	Nauczyciele poloniści.	Zgodnie z kalendarzem imprez.
2.	Organizowanie w ramach czasu wolnego od zajęć lekcyjnych kółka teatralnego.	Nauczyciele poloniści. Opiekun kółka.	Cały rok.
3.	Audycje w radiowęźle promujące kulturę żywego słowa.	Opiekun radiowęźła. Młodzież.	Cały rok.
4.	Zapoznanie ze sposobami odreagowania negatywnych emocji.	Wychowawcy klas. Realizatorzy programu "Stres pod kontrolą".	Cały rok.
5.	Reagowanie wszystkich nauczycieli i pracowników szkoły na niską kulturę słowa.	Wszyscy nauczyciele.	Cały rok.

4. OBSZAR: BRAK MOTYWACJI DO NAUKI, NISKIE POTRZEBY EDUKACYJNE.

Lp.	Działania	Kto podejmuje działania	Kiedy realizacja
1.	Porady, konsultacje oraz terapia indywidualna.	Wychowawcy klas, pedagog szkolny.	Cały rok.
2.	Pedagogizacja rodziców w kierunku mobilizacji ich dzieci do nauki.	Pedagog szkolny, wychowawcy klas.	Cały rok.

3.	Konsultacje indywidualne dla uczniów i rodziców.	Nauczyciele, wychowawcy, pedagog szkolny.	Cały rok.
4.	Stosowanie aktywnych metod nauczania, wykorzystanie multimedialnych środków dydaktycznych, stosowanie technologii informacyjnej na zajęciach szkolnych. Organizowanie lekcji koleżeńskich z ukierunkowaniem na pracę i zaangażowanie uczniów na lekcjach.	Nauczyciele przedmiotów.	Cały rok.
5.	Realizacja lekcji wychowawczych dotyczących w/w problemu.	Wychowawcy klas.	Cały rok.
6.	Mobilizacja zespołów klasowych. Pomoc koleżeńska.	Wychowawca. Samorząd klasowy.	Cały rok.
7.	Realizacja w ramach materiału nauczania przydatnych życiowo informacji. Nauka dla siebie, nie dla oceny.	Nauczyciele przedmiotów.	Cały rok.
8.	Promocja uzdolnionych uczniów: fundacja im. H. Plucikówny, wyróżnianie dyplomami, nagrodami na koniec roku szkolnego. Wyróżnianie uczniów biorących udział w konkursach, olimpiadach przedmiotowych.	Wychowawcy klas. Wszyscy nauczyciele. Gazetka szkolna. Szkolny radiowęzeł.	Cały rok.
9.	Ranking klas i uczniów z najlepszymi wynikami w nauce.	Wychowawcy. Gazetka szkolna. Radiowęzeł. Tablice ogłoszeń.	Podsumowanie I semestru i roku szkolnego.
10.	Mobilizująca rola "dobrego stresu" - lepsze efekty nauki, lepiej zdane egzaminy.	Realizatorzy programu "Stres pod kontrolą". Wychowawcy.	Cały rok

26: KULTURA I ZWYCZAJE LUDOWE W PRZEDSZKOLU

Autor: Katarzyna Jarosz, Jadwiga Węgierek – nauczycielki Publicznego Przedszkola w Konopiskach.

Wiek przedszkolny charakteryzuje się tym, iż dziecko chłonie obrazy, kształty, barwy, zapachy i dźwięki w sposób niezwykle intensywny. Zajęcia z zakresu edukacji regionalnej pozwalają przybliżyć dzieciom przeszłość, teraźniejszość i przyszłość naszej ziemi. Małe dziecko identyfikuje się z miejscem, w którym żyje, oraz poznaje świat tradycji i kultury ludowej. Wytwory sztuki wywołują chęć działania, rozbudzają ciekawość poznawczą, rozwijają wyobraźnię. Ukazują dziecku świat żywy, pełen piękna i brzydoty. Pragniemy, aby zajęcia z zakresu edukacji regionalnej odbywały się w miłej, serdecznej i przyjacielskiej atmosferze, gdzie stawiane zadania edukacyjne zawarte w programie nauczania dostosowane są do potrzeb, możliwości i zainteresowań dzieci. Głównym celem jest kształtowanie u dzieci poczucia patriotyzmu, miłości do kraju ojczystego, jego kultury i tradycji poprzez dokładniejsze poznawanie życia najbliższego środowiska.

PROPOZYCJE ZABAW I ĆWICZEŃ

1. „Moja rodzina” opowiadanie dzieci. Rozumienie pojęć: rodzice, rodzina, rodzeństwo, dziadkowie, wnuki. Pogłębianie więzi ze swoim środowiskiem, regionem, krajem. Umożliwianie postrzegania regionu jako miejsca życia rodziny

- „Twoje rodzinne drzewo” - słuchanie wiersza Jadwigi Jałowic.

- Opowiadanie dzieci o swojej rodzinie na podstawie przygotowanych wcześniej drzew genealogicznych.

- Zabawa ruchowa przy piosence pt. „Moja wesoła rodzinka”

- Malowanie farbami plakatowymi „Moja rodzina”

2. „Architektura i otoczenie mojego domu” Rozwijanie zainteresowań pięknem naszego regionu, szczególnie miejscowości, w której mieszkamy. Budzenie uczuć miłości i przywiązania wyrażającego się więzią emocjonalną z rodzinną miejscowością.

- Układanie puzzli (ilustracja domu pocięta w paski) „Dom”; po odwróceniu – czytanie globalne wyrazu „dom”. - Opowiadanie nauczycielki na podstawie tekstu Stanisława Karaszewskiego pt. „Od jaskini do wieżowca”. - Dłuższe wypowiedzi dzieci nt. „Jak mieszkało dawniej, a jak mieszkamy dziś” na podstawie zdjęć i widokówek. Układanie podpisów pod zdjęciami. Zabawa ruchowa „Budowanie domu”. **3. Fotoreportaż – zwiedzanie miejsc charakterystycznych dla rodzinnej miejscowości.**

4. Historia mojej miejscowości (nazwa, herb) - spotkanie z autorką projektu herbu Konopisk. Przekazanie wiedzy o etymologicznym pochodzeniu nazwy miejscowości.

- Zaproszenie gościa do naszego kręgu, przesłanie „iskierki radości” - rozmowa na temat historii Konopisk w oparciu o folder Gminy Konopiska, widokówki, fotosy z najbliższych okolic.

- Zabawa ruchowa „Przeciąganie liny”.

- „Znajdź herb Konopisk” - zabawa dydaktyczna.

Cel: rozpoznawanie herbu Konopisk wśród innych.

Pomoce: plansze z różnymi herbami.

Przebieg: nauczycielka umieszcza na tablicy dużą planszę z herbami. Zadaniem dzieci jest rozpoznanie herbu i uzasadnienie wyboru.

- Wykonanie herbu Konopisk – praca zbiorowa (wypełnianie konturów kulami krepiny)

5. Makietą mojej miejscowości

Naniesienie budynków. Zaznaczenie rzek i zbiorników wodnych, ważniejszych zabytków, oraz pomników przyrody

6. Zajęcia mieszkańców dawniej i dziś. Przeprowadzenie wywiadu z babcią i dziadkiem. Przykładowe pytania:

- Jakie rośliny uprawiane w regionie były dawniej, a jakie dziś?

- Do czego wykorzystywano konopie?

- Jakie używane były narzędzia rolnicze?

- Czym dawniej oprócz uprawy roli, zajmowali się ludzie?

- W jakich zawodach pracowali?

- Co to znaczy – metoda odkrywkowa?

- Czym przewożono rudę żelaza do huty?

- Jak nazywały się piece hutnicze, które znajdowały się na terenie Konopisk?

7. Obecne zajęcia ludności. Odgrywanie scenek pantomimicznych „Kim chciałbym zostać w przyszłości”

8. Zwiedzanie izby regionalnej w budynku świetlicy w Korzonku. Budzenie zainteresowania tradycjami i miejscowym folklorem. Zapoznanie dzieci z wytworami sztuki ludowej.

Opowiadanie przedstawicielki Koła Gospodyń Wiejskich o przygotowaniach do powstania izby regionalnej. Oglądanie wystroju, wyposażenia, ciekawych eksponatów. Prezentacja zastosowania niektórych sprzętów (np. kołowrotek, maselnica, żelazko z duszą). Poznanie wytworów sztuki ludowej. Słuchanie przyspiewek ludowych w wykonaniu pań z KGW

9. Wykorzystanie elementów sztuki ludowej w pracach plastycznych dzieci.

Ozdabianie ceramicznych naczyń wzorami ludowymi. Lepienie z gliny. Wycinanie serwetek Wykonanie bibułkowych kwiatów.

10. Święta religijne.

- Ćwiczenia słownikowo gramatyczne na podstawie przeżyć dzieci i wcześniej zdobytych wiadomości, związane z Świętami Bożego Narodzenia. Interesowanie się zwyczajami panującymi w rodzinie związanymi z wybranymi świętami i uczestniczenie w przygotowaniach do nich.

- Wieczór wigilijny. Wystawienie „Jasełek”. Nauka kolęd. Wykonanie ozdób choinkowych.

- Wypowiedzi dzieci na temat tradycji bożonarodzeniowych.

Jak wygląda wigilijny wieczór u ciebie w domu?

Jakie są twoje ulubione potrawy wigilijne?

Kiedy zasiadamy do kolacji wigilijnej?

- Szukamy symboli wigilijnych.

Dzieci mają odszukać w sali ponumerowane 1-7 gwiazdy, które są hasłami do krzyżówki,

@@Ś@W@I@E@R@K@@@
C@H@O@I@N@K@A@@@
@@@G@W@I@A@Z@D@A
@@S@I@A@N@O@@@
@K@O@L@Ę@D@A@@@
@Ś@W@I@A@T@Y@@@
O@P@Ł@A@T@E@K@@@

Po rozwiązaniu krzyżówki dzieci odpowiadają na pytania:

1. **ŚWIERK** – rozpoznawanie gałązek drzew iglastych.
2. **CHOINKA** – kiedy ubieramy choinkę i do czego ona nawiązuje (drzewo życia)
3. **Gwiazda** – co oznacza i kiedy się ukazuje gwiazda betlejemska? (znak nadziei, w wigilię)
4. **SIANO** – co symbolizuje garstka siana pod białym obrusem (żłóbek w którym leżało Dzieciątko)
5. **KOLEĀDA** – jakie znacie kolędy?
6. **ŚWIATY** – Co to są „światy”? (święteczne ozdoby z opłatka)
7. **OPŁATEK** – Co oferujemy drugiej osobie dzieląc się opłatkiem? (wdzięczność, przebaczenie)

- Wielkanocne tradycje, zwyczaje, obrzędy. Dostrzeganie związków tradycji swojej rodziny z tradycjami kulturowymi dawniej. -"Chodzenie z gaikiem".

Nauczycielka przygotowuje drzewko i razem z dziećmi przystraja ją kolorowymi kwiatami i wstążeczkami. Do wierzchołka gaiku przywiązujemy lalkę – „Królową wiosny”, oraz uczymy się ludowych piosenek. Następnego dnia razem z rodzicami wyruszamy wesołym korowodem z piosenką składać życzenia i prosić o datki mieszkańców Konopisk.

- Rozmowa na temat tradycji wykonywania i święcenia palm wielkanocnych w Niedzielę Palmową. Oglądanie palm z różnych regionów Polski. Porównywanie wielkości palm. Wykonanie małych palemek przez dzieci.

- Symbole z wielkanocnego koszyka – rozwiązywanie krzyżówki. Rozmowa na temat symboliki jajka. Wyjaśnienie różnicy między pisanką i kraszanką. Opowiadanie dzieci na podstawie historyjki obrazkowej pod tytułem „Przygoda zajaczką”. Słuchanie fragmentu książki ks. Jana Twardowskiego. Lepienie z masy solnej baranka. Wykonanie kury i kurcząt z gazetowych kulek. Malowanie jajek. Wykonanie kart świątecznych.

11. Zwyczaje ludowe.

Powitanie wiosny. Wykonanie kukły „Marzanny” i spalenie jej. Święto ziemi – happening.

Przygotowanie inscenizacji na zabawę karnawałową. Uczestniczenie w obchodach świąt o charakterze rodzinnym (Dzień Ojca, Dzień Matki itp.). Dzień Wszystkich Świętych- pomoc rodzicom w sprzątaniu grobów.

12. Zmiany zachodzące w przyrodzie przez cały rok. Zapoznanie ze specyfiką przyrodniczą regionu

- Opowiadanie nauczycielki o historii Alei Lipowej

- Wykonanie albumu „Aleja lipowa w czterech porach roku”

- Zebranie roślin najbardziej charakterystycznych dla regionu; wykonanie zielnika.

W myśl znanego powiedzenia „Cudze chwalicie, swego nie znacie” postanowiłyśmy zadbać o to, aby nasze przedszkolaki bardzo dobrze poznały swoją miejscowość. Chcemy sprawić, by czuły więź ze środowiskiem i rozumiały jej znaczenie. Celem naszym jest uwrażliwienie dzieci na wartość dziedzictwa kulturowego własnego regionu. Pragniemy, aby nasza praca zaowocowała świadomym uczestnictwem i życiu kulturalnym, społeczno politycznym i gospodarczym regionu w przyszłości.

LITERATURA

1. Hryń – Kuśmerek R., Rok polski. Zwyczaje, obrzędy. Podsiedlik – Raniowski i spółka. 1990

2. Biermann I., Dni adwentowe. Propozycje twórczych zabaw i ćwiczeń. Jedność. Kielce 2001

3. Forma B. Rok w wierszu i piosence. Iwanowski. Płock 1998.

4. Lenkiewicz K., Wybór wierszy okolicznościowych dla klas I-III. WSiP, Warszawa 1990.

5. Bogdanowicz Z., Zabawy dydaktyczne. Warszawa 1967

5. Wesola szkoła sześciolatka. Przewodnik metodyczny. WSiP, Warszawa 2003

??

??

??

??

3

27: Doświadczenie i obserwacje biologiczne z wykorzystaniem „rzeżuchy ogrodowej”

Autor: Ewa Jadczak - nauczycielka w Zespole Szkół w Krzepicach

Doświadczenia i obserwacje biologiczne to niewątpliwie najbardziej pasjonująca forma zdobywania wiedzy biologicznej. W miarę możliwości staram się je wykorzystywać w swojej pracy dydaktycznej. Moje zainteresowanie wzbudziła, wykorzystywana jako ozdoba wielkanocna, pieprzycia siewna.

W swojej pracy postanowiłam poeksperymentować z tą rośliną, której nasiona są łatwo dostępne w sklepach ogrodniczych. Hodowla pieprzycy natomiast nie przysparza kłopotów.

Pieprzycia siewna (*Lepidium sativum*) jest popularnie zwana rzeżuchą ogrodową. Przyjęta nazwa jest błędna, ponieważ odnosi się do innego taksonu (*Cardamine*). Jest to roślina roczna, do 60 cm wysoka, o dolnych liściach pierzastodzielnych. Kwiat biały, 4-krotny. Owocem jest łuszczyzna zawierająca dwa bogate w tłuszcz nasiona. Pochodzi z Iranu oraz Środkowego i Dalekiego Wschodu. Do Ameryki Południowej została zawleczona. Uprawiano ją od dawna w krajach Azji Środkowej, skąd przywieziono ją do Afganistanu i Indii, a później do Etiopii i krajów śródziemnomorskich. Do Europy Środkowej dostała się wraz z legionami rzymskimi. Obecnie pieprzycia siewna uprawiana jest w Europie Zachodniej, Azji, Afryce i Ameryce Północnej; na Kaukazie, w Azji Środkowej i na Dalekim Wschodzie. Liście używane bywają na przyprawę lub pikantno- pieprzową sałatę. Podobnie używane są młodziutki rośliny (siewki), które uzyskuje się zwykle na ligninie, szczególnie w okresie wiosennym. Roślina zawiera 87,2 % wody, 4,2 % białka, 1,4 % tłuszczu, 4,1 % węglowodanów, 1,2 % błonnika, 1,9 % substancji mineralnych (żelazo, cynk, jod, sód, wapń, potas, fosfor, magnez) i witaminy: prowitaminę A (karoten), witaminę B1, B2, PP, E, kwas foliowy i C- dużo.

1. Wpływ wilgoci na szybkość kiełkowania nasion „ rzeżuchy”

Materiał:

- nasiona rzeżuchy- 400 sztuk
- lignina
- 4 szalki Petriego
- zraszacz do kwiatów
- woda destylowana
- miarka do wody(cylinder z podziałką)

Wykonanie:

Nasiona rzeżuchy zalać wodą destylowaną na ok. 3 godziny. Przygotować szalki, wyłożyć je trzema warstwami ligniny i zwilżyć wodą używając zraszacza (0, 25 szklanki na jedną szalkę).

Po około 3 godzinach, kiedy nasiona napęcznieją i wydzielią śluz odliczyć po 100 do każdej, oznaczonej numerem szalki, przykryć i pozostawić w ciemnym ciepłym miejscu. Prymitywną ciemnię termiczną można uzyskać ustawiając szalki przy kaloryferze(w okresie zimowym) i nakrywając je kartonowym pudłem. Po 24 godzinach zwilżyć równomiernie wodą nasiona:

- w pierwszej szalce – 50 ml wody
- w drugiej szalce – 25 ml wody
- w trzeciej szalce – 15 ml wody
- w czwartej - nie zwilżać

Każdego dnia zwilżać nasiona tak jak po pierwszej dobie. Prowadzić obserwację 5 dni i zapisywać wyniki. Codziennie liczyć ilość wykiełkowanych nasion. Za wykiełkowane nasiona przyjmować nasiona posiadające kiełki o długości równej co najmniej średnicy nasiona. Zapisywać w postaci procentowej.

Ilość nasion wykiełkowanych podzielić przez ilość wszystkich nasion w szalce(100) pomnożyć przez 100%

Wyniki można przedstawić w formie tabeli np.

Nr szalki	Ilość wykiełkowanych nasion po kolejnych dniach obserwacji				
	Po pierwszym dniu	Po drugim dniu	Po trzecim dniu	Po czwartym dniu	Po piątym dniu
Nr 1					
Nr 2					
Nr 3					
Nr 4					

We wniosku wykazać wpływ wilgotności podłoża na intensywność kiełkowania nasion pieprzycy.

Każdy wiersz tabeli można zilustrować wykresem.

2. Obserwacja cyklu rozwojowego rośliny kwiatowej na przykładzie pieprzycy siewnej.

Materiał:

- wykiełkowane nasiona pieprzycy siewnej
- doniczka z ziemią ogrodniczą

Wykonanie:

Wybrać losowo kilka (3) wykiełkowanych nasion i wsadzić płytko do ziemi. Wykiełkowane nasiona można uzyskać metodą z poprzedniego doświadczenia. Każdego dnia prowadzić obserwację. Regularnie podlewać rośliny. Okres wegetacji pieprzycy trwa mniej więcej 2 miesiące.

W tym czasie należy prześledzić wszystkie etapy cyklu i zapisać czas trwania.

Czas trwania i charakterystykę każdego etapu zapisać w tabeli obserwacji.

Etap cyklu	Czas trwania etapu i charakterystyka

Kiełkowanie nasion	Okolo 5 dni
Wzrost wegetatywny	
Kwitnienie i owocowanie	
Dojrzewanie ostatnich nasion	
Zamieranie rośliny	

Doświadczenia i eksperymenty przyrodnicze, które powinny zajmować bardzo ważne o ile nie najważniejsze miejsce w zdobywaniu wiedzy biologicznej. Nie stosuję ich jednak często. Powodów takiego stanu rzeczy jest wiele np. zbyt liczne klasy (brak podziału na grupy), brak funduszy na sprzęt, brak czasu (na tego typu zajęcia trzeba go poświęcić o wiele więcej niż na inne) itp. Zawsze jednak z przyjemnością angażuję się w takie zajęcia kiedy widzę pasję uczniów.

Piśmiennictwo:

- . B. Bartnicka, M. Niemierko, S. Frejlik- Ćwiczenia z biologii dla liceum ogólnokształcącego. Warszawa 1971, Państwowe Zakłady Wydawnictw Szkolnych
 - . Piotr Górski- artykuł pt. To nie rzeżucha w czasopiśmie Kwietnik 4/ 1999
 - . Encyklopedia internetowa „ WIEM”
 - . Internetowy leksykon zielarski
 - . Zbigniew Podbielkowski- Rośliny użytkowe. Warszawa 1992, WS i P
 - . P. Czikow, J. Łaptiew- Rośliny lecznicze i bogate w witaminy. Warszawa 1983, Państwowe Wydawnictwo Rolnicze i Leśne
-

28: „Test sprawdzający wiadomości i umiejętności z matematyki w klasie V”

Autor: Dorota Jędryszczak - nauczyciel matematyki i informatyki w Zespole Szkół w Kamyku.

Prezentowany materiał jest testem wielokrotnego wyboru składającym się z 25 zadań. Test ten służy do sprawdzenia stopnia opanowania przez uczniów wiadomości i umiejętności z matematyki w klasie V szkoły podstawowej.

Opracowując ten test bazowałam na programie nauczania matematyki w kl. V i podstawie programowej z matematyki dla szkoły podstawowej. Test uwzględnia wymagania programowe podstawowe oraz ponadpodstawowe, może stanowić narzędzie służące ewaluacji procesu nauczania.

TEST SPRAWDZAJĄCY WIADOMOŚCI I UMIEJĘTNOŚCI Z MATEMATYKI W KLASIE V

Zad.1 Różnica liczb 17000 i 8899 wynosi:

- A. 25899
- B. 11899
- C. 9999
- D. 8101

Zad.2 Który zapis jest prawdziwy ?

- A. $3^2 < 2^5$
- B. $3^2 > 2^5$
- C. $3^2 = 2^5$
- D. $3^5 = 2^2$

Zad.3 Wartością wyrażenia $10 + 2 \cdot 3 - 3 : 3$ jest:

- A. 35
- B. 11
- C. 15
- D. 10

Zad.4 Przedstawiony na rys. trójkąt ABC jest:

- A. prostokątny
- B. prostokątny równoramienny
- C. prostokątny różnoboczny
- D. ostrokątny

Zad.5 Figura przedstawiona na rys. to:

- A. deltoid
- B. równoległobok
- C. romb
- D. trapez

Zad.6 Konrad ma razem 90 znaczków. $\frac{1}{3}$ wszystkich znaczków to znaczki zagraniczne. Ile znaczków zagranicznych ma Konrad ?

- A. 30
- B. 60
- C. 87
- D. $90 \frac{1}{3}$

Zad.7 Kąty przyległe przedstawione są na rys.:

Zad.8 Jeżeli $2,307 \cdot x = 230,7$ to x wynosi:

- A. 228,7
- B. 227,393
- C. 100
- D. 10

Zad.9 Pole trapezu przedstawionego na rys. wynosi:

Zad.10 Ile metrów siatki należy kupić, aby ogrodzić nią prostokątną działkę o wymiarach $21 \frac{1}{2}$ m i $18 \frac{3}{4}$ m ?

- A. 82 m
- B. 80,5 m
- C. 40.25 m
- D. $71 \frac{3}{4}$ m

Zad. 11 Liczbę jedenaście tysięcznych zapisujemy:

- A. 0,11
- B. 11,000
- C. 0,011
- D. 1.11

Zad.12 Jeden decymetr sześcienny to:

- A. 10 cm
- B. 100 cm³
- C. 1 l

D. 1 m

Zad.13 Ile litrów emulsji należy zakupić, aby pomalować pokój o wymiarach:

4m x 4m x 3m, jeżeli 1 litr emulsji wystarczy na pomalowanie 12 m² powierzchni?

- A. 7
- B. 6
- C. 5
- D. 4

Zad.14 Jaką miarę ma kąt alfa?

Zad.15 Spośród podanych liczb wskaż liczbę pierwszą:

- A. 17
- B. 9
- C. 1
- D. 0

Zad. 16 Który z rozkładów liczby na czynniki pierwsze jest błędny?

- A. $12=2*2*3$
- B. $12=2*3*2$
- C. $12=3*2^2$
- D. $12=3*2$

Zad. 17 Pole narysowanej figury wynosi:

- A. 34cm²
- B. 36cm²
- C. 42cm²
- D. 88cm²

Zad. 18 Siatka graniastosłupa prawidłowego czworokątnego przedstawiona jest na rys.:

Zad. 19 Wielokątem foremnym nie jest:

- A. trójkąt równoboczny
- B. romb
- C. kwadrat
- D. pięciokąt foremny

Zad. 20 Które z poniższych zdań jest prawdziwe?

- A. Jeżeli liczba dzieli się przez 2, to dzieli się przez 4.
- B. Każdy równoległobok jest rombem.
- C. Przekątne w rombie dzielą się na połowy pod kątem prostym.
- D. Liczby 0 i 1 to liczby pierwsze.

Zad. 21 Wykres przedstawia wyniki uczniów klasy V z klasówki z matematyki. Ilu uczniów pisało klasówkę?

- A. 18
- B. 19
- C. 20
- D. 21

Zad. 22 Samolot leci z prędkością 650km/h. Ile kilometrów przeleci samolot w ciągu 2,5 godziny?

- A. 1150 km
- B. 1300 km
- C. 1625 km
- D. 1950 km

Zad. 23 Odwrotnością liczby $1 \frac{2}{5}$ jest liczba:

- A. $-1 \frac{2}{5}$
- B. $1 \frac{5}{2}$
- C. $\frac{7}{5}$
- D. $\frac{5}{7}$

Zad. 24 Jasiu wydał w sklepiku szkolnym w poniedziałek 70gr, we wtorek 1,20zł, w środę 0,9zł, w czwartek 2zł 40gr, a w piątek 1zł5gr. Ile pieniędzy wydawał średnio każdego dnia?

- A. 1zł05gr
- B. 90gr
- C. 1,10zł
- D. 1,25zł

Zad. 25 Okrąg o środku w punkcie O i promieniu 20cm narysowany w skali 1: 4 będzie miał promień:

- A. 2,5 cm
- B. 8 cm
- C. 50 mm

D. 1 dm

Praca ta powstała w oparciu o podstawę programową i autorski program nauczania matematyki „Od Pitagorasa do Euklidesa”.
Zadania zawarte w teście pozwolą sprawdzić stopień opanowania przez uczniów wiadomości i umiejętności, jakie uczeń klasy piątej powinien osiągnąć w procesie nauczania.

Mam nadzieję, że posłuży także innym nauczycielom w ich pracy dydaktycznej.

BIBLIOGRAFIA:

1. Autorski program nauczania matematyki „Od Pitagorasa do Euklidesa”
 2. Podstawa programowa dla szkoły podstawowej
-

29: ROLA NAUCZYCIELA KLAS I-III W ZREFORMOWANEJ SZKOLE

Autor: Irena Kałwak, nauczycielka kształcenia zintegrowanego w Szkole Podstawowej w Miedźnie.

Jesteśmy uczestnikami dokonujących się reform w polskiej szkole. Nie ma już w niej miejsca na pełnienie przez nauczyciela tradycyjnej roli, która ograniczyłaby się przede wszystkim do przekazywania wiedzy i kontrolowania uczniów.

Celem mojego artykułu jest przedstawienie przemyśleń i wniosków na temat roli nauczyciela klas I-III w zreformowanej szkole wypływających z lektury wybranych pozycji książkowych oraz własnych doświadczeń.

W dokonującym się obecnie procesie przemian oświatowych model nauczania i wychowania uległ znacznym przeobrażeniom. Niebagatelną rolę w procesie modyfikowania działań dydaktycznych odgrywa sam nauczyciel, jego postawa i zaangażowanie. Szczególnie ważną rolę do spełnienia ma nauczyciel w klasach I-III.

Młodszy wiek szkolny to okres najbujniejszego rozwoju osobowego dziecka. Właściwe wykorzystanie tego okresu i pokierowanie zdolnościami dzieci wymaga od nauczyciela gruntownego przygotowania do kierowania procesem dydaktyczno-wychowawczym.

Powinnością nauczyciela jest dbałość o to, by spontaniczna motywacja poznawcza ucznia nie została zaprzepaszczona, aby rozwijała się i przekształcała w tej fazie nauczania w motywację świadomą. Stratę przynosiłaby nieumiejętność wykorzystania przez nauczyciela tych naturalnych potrzeb i upodobań dziecka, idąca zazwyczaj w parze ze sztywnym podporządkowaniem działań dydaktyczno-wychowawczych wymogom przyjętego programu. O wiele silniej niż w jakiegokolwiek innej grupie wiekowej nauczyciel pracujący z 7-9-latkami winien wykazać elastyczność prowadzonego toku nauczania, z uwagą skierowaną cały czas na osobę ucznia, śledząc w jaki sposób odbiera on i uwewnętrznia przekazywane treści. Dialog z dziećmi, a zwłaszcza zadawane przez uczniów pytania, torują drogę nauczycielowi poprzez realizowany program. Pomoc w elastycznym podejściu do zadań otrzymuje nauczyciel w reformie szkolnej poprzez likwidację ścisłego rozrachunku czasu zajęć lekcyjnych i czasu przerw, czyli uniezależnienie od szkolnych dzwonek.

Zróżnicowany poziom intelektualny dzieci i różne możliwości w zakresie opanowania przez nie programu nakazuje nauczycielowi, pomimo rzetelnej oceny umiejętności uczniów, do której jest zobowiązany, skupienie ich uwagi bardziej na procesie tworzenia niż na efekcie końcowym. W odpowiednim prowadzonym toku zajęć łatwiej bowiem o indywidualne, zgodne ze zdolnościami sukcesy, niezbędne do dalszego rozwoju osobowego dziecka. Przy osobowym traktowaniu uczniów przez wychowawcę żadne dziecko nie będzie ich pozbawione.

Osoba wychowawcy- wielki w tym okresie życia autorytet- jest dla dziecka w szkole gwarantem rzetelności i źródłem wiedzy. Spełnienie, bądź niespełnienie oczekiwań dziecka kierowanych do „swojej pani” zaowocuje na długie lata zaufaniem (bądź jego brakiem) kierowanym do pozostałych nauczycieli, a nawet do innych osób dorosłych.

Nauczyciel powinien być organizatorem aktywności dzieci i to on podejmuje decyzje

o rodzaju zadań podejmowanych przez dziecko, wybiera metody i formy pracy aby ją kształtować. Przed nauczycielem- kierownikiem zespołu uczniowskiego- stawia się następujące zadania:

1. Dobry poziom orientacji w aspektach emocjonalnych.
2. Umiejętność udzielania pomocy każdemu dziecku we właściwym sformułowaniu problemu, określeniu trudności.
3. Rozumienie i docenianie wartości reprezentowania przez dziecko własnych poglądów.
4. Rozumienie i docenianie wartości osobistego zaangażowania dziecka w realizowane zadania.
5. Świadomość konieczności zindywidualizowanego traktowania dzieci.
6. Umiejętność łączenia żywego zainteresowania działaniem dziecka z koniecznością pozostawienia mu dostatecznej swobody.
7. Umiejętność wzbudzania u dzieci przekonania o własnej dla nich życzliwości i zainteresowania ich sprawami.

Nauczyciel musi zapewnić dziecku bezpieczeństwo, pewność i swobodę działania. Empatyczny stosunek do ucznia, prostota kontaktu zapobiega porażkom. Dziecko napotykać trudności zraża się, rezygnuje z pracy, nieufnie ustosunkowuje się do kolegów i nauczyciela. Rola nauczyciela w takich sytuacjach polega na ukierunkowaniu myślenia dziecka i zachęceniu go do dalszej pracy.

Ponieważ kształcenie zintegrowane jest trudnym etapem edukacyjnym, wymaga to od nauczyciela nienagannej postawy moralnej.

Jan Zborowski twierdzi, że „ocena wartości i przydatności nauczyciela do pracy zależy nie tylko od tego, co on wie i umie, lecz również jak on potrafi przekształcić swych uczniów w ludzi posiadających bogatą i twórczą osobowość.”

Jeśli nauczyciel ma wspierać rozwój dziecka i postrzegać je jako niepowtarzalną całość, musi zadbać o to, aby spełnione zostały odpowiednie warunki. Często będą one zależały od inwencji samego nauczyciela.

Ilustruje je poniższy schemat

Program edukacyjny wymaga, aby uczniowie wykazywali większą aktywność niż nauczyciel. Aktywność nauczyciela powinna być nastawiona na przygotowanie zajęć i całej niezbędnej obudowy programu, natomiast w bezpośrednim procesie kształcenia ograniczać się powinna do doradztwa, inspirowania, bacznego i dyskretnego prowadzenia obserwacji, kierowania procesem poznania.

Nauczyciel powinien pamiętać o zasadzie, że planując zajęcia, musi przewidzieć różne rodzaje aktywności dzieci oraz o tym, by jego własna działalność nie była oparta wyłącznie na słownym przekazie. Powinien dokładnie poznać uczniów, aby na podstawie analizy ich możliwości i zachowań zaplanować proces dydaktyczno-wychowawczy.

Od pracy nauczycieli zależy ocena jakości pracy szkoły. Życzliwy stosunek nauczyciela do ucznia i sprawiedliwość w ocenie jego osiągnięć, to postulaty wysuwane przez uczniów i rodziców w wielu wypowiedziach ankietowych.

Postawa nauczyciela jest wielokrotnie poddawana próbie na lekcjach, które prowadzi. Pracuje on cały czas pod baczny spojrzeniem uczniów. Od wyniku tej ciągłej obserwacji, zależy jego autorytet.

BIBLIOGRAFIA:

- Kowalik- Olubińska M., Świętek W., Uczymy inaczej.
Poznań 2000, Wydawnictwo Adam Marszałek.
- Rau K., Ziętek E., Jak aktywizować uczniów.
Poznań 2001, Oficyna Wydawnicza.
- Więckowski R., Pedagogiczna interpretacja współczesnej koncepcji integracji.
Życie Szkoły 2000/2, WsiP.

Msiorna E., Ziętkiewicz E., Zintegrowana edukacja w kl. I-III.
Poznań 1999, WOM Poznań.

30: Witamy wiosnę – razem przeżywamy, wspólnie działamy

Autor: Małgorzata Kowalczyk - nauczycielka Miejskiego Przedszkola Nr 18 w Częstochowie

Wiosna to pora roku, która zachwyca. Wszystko wokół nas budzi się do życia, jesteśmy zawsze zaskoczeni różnorodnością doznań, jakich doświadczamy w kontaktach z przyrodą. Stwarza ona wiele okazji do obserwacji, działania i przeżywania.

W grupie 3-4 latków w której pracuję, mamy okazję prowadzenia obserwacji przyrodniczych, wspólnego przeżywania i działania, dzielenia się wrażeniami. W czasie zabaw dowolnych, spacerów, wycieczek dostrzegam chęć dzieci do poznawania otoczenia, radość z dokonywanych samodzielnych odkryć, spostrzeżeń, możliwość dzielenia się obserwacjami z innymi. Daje to dzieciom zadowolenie, zaspakaja ciekawość, a jednocześnie rozbudza chęć by wiedzieć więcej.

Okres przedwiosnia był dla mnie okazją do planowania działań wspomagających aktywność dzieci, budzenia wiary we własne możliwości. Wspólnie z dziećmi zastanawialiśmy się „Jak możemy powitać wiosnę”. Propozycji było wiele. Zrodził się pomysł zorganizowania w

pierwszy dzień wiosny „Zielonego dnia” w naszym przedszkolu jak również przygotowania montażu słowno – muzycznego pt. „Witaj Wiosno”. Chcąc podzielić się radością, postanowiliśmy zaprosić na występ dzieci z pobliskiej klasy „O”, by wspólnie cieszyć się nadejściem wiosny. Z zapałem przystąpiliśmy do pracy. Dzieci korzystając z różnorodnych materiałów przygotowały plakat „Witaj Wiosno”: malowały, lepily i wycinały kolorowe kwiaty. Wykazywały pomysłowość i samodzielność dobrze się przy tym bawiąc. Nasza sala przyozdobiły piękne wiosenne mobile: listki, kwiaty, bociany i żabki. Rezultat wspólnej pracy wzmocnił wiarę dzieci w ich możliwości twórcze każde dziecko cieszyło się z sukcesu. Dużo humoru i ożywienia wniosła praca przy inscenizacji wiersza „Wiosenne przebudzenie”.

Również inscenizowanie treści piosenek, dobór rekwizytów, instrumentów, zabawa ruchem i gestem dostarczyła wiele przeżyć i nowych doświadczeń. Poniżej przedstawiam scenariusz wspólnego spotkania jakie zorganizowaliśmy na powitanie wiosny.

Scenariusz montażu „Witaj wiosno”

Dzieci stoją w półkolu na dywanie, zaproszeni goście zajmują miejsca na przygotowanych krzesłach. Jedno dziecko przebrane jest za –Wiosnę, trójka dzieci z opaskami jaskółek na głowie, jedno dziecko ubrane na żółto to – słońeczko, emblematy słończek dla wszystkich dzieci. Dekorację stanowią plakat z napisem „Witaj wiosno” z barwnymi kwiatami, zielone listki i wiosenne mobile, koszyk z wiosennymi kwiatami.

Piosenka „Idzie do nas wiosna”

1. Kiedy wiosna przyjdzie do nas roześmiana i zielona,
razem z wiosną wszystkie dzieci zaśpiewają tak.

Ref. Zielona trawa, zielony mech, zielona żaba: rech, rech, rech.

2. Rośnie trawa rosną listki, rosną szybko,
dzieci wszystkie, przyfrunęły już bociany i klekocą tak.

Ref. Zielona trawa, zielony mech, zielona żaba, rech, rech, rech.

3. W lesie kwitnie już zawilec, obudziły się motyle, a wieczorem,
nad polami słychać żabi śpiew.

Ref. Zielona trawa, zielony mech, zielona żaba, rech, rech, rech.

Wiersz „Wiosenne podarki” inscenizacja

Dziecko I: Wczesnym rankiem po cichutku, wiosna przyszła pomalutku. (w czasie recytacji wchodzi dziecko przebrane za wiosnę)

Wszyscy: Wiosno, wiosno zostań z nami, pokryj wkoło świat kwiatami.

Dziecko II: Zaproś słońko by przybyło, jasno wszystkim zaświeciło. (wchodzi dziecko przebrane za słońeczko, kłania się obecnym i rozdaje emblematy ze słończkami)

Dziecko III: Z pierwszych kwiatów zrób bukietek bardzo proszą wszystkie dzieci.

Dziecko IV: Pod śniegiem mocno bije, pani przyrody serce, słońeczko wyślij promienie, daj ciepła jak najwięcej.

Dziecko V: Urośnie młoda trawka, rozwiną się pąki na drzewach, dla ciebie miłe słońeczko każdy ptaszek zaśpiewa.

Piosenka „Liczenie kukułki”

1. Ku-ku, ku-ku, po co krzyczysz? Muszę wszystkie drzewa zliczyć.

Ref. Będę tak kukać przez całą wiosnę, policzę ile drzew w lesie rośnie.

2. Ku-ku, ku-ku, jedno drugie, ku-ku, ku-ku, liczyć lubię.

Ref. Będę tak kukać.....

3. Liczę pilnie, ku-ku, ku-ku, ile sosen ile buków.

Ref. Będę tak kukać.....

Piosenka „Jaskółka i deszcz” (czwórka dzieci z opaskami jaskółek na głowie, pozostałe dzieci stoją w półkolu. W czasie śpiewania piosenki dzieci przebrane za jaskółki naśladują lot ptaka fruując po kole)

1. Fruwała jaskółka nad łąką, za chmurką schowało się słońko.

Ref. Jaskółko, jaskółko czemu lataś w kółko, jeśli wiedzieć chcesz to zaklinam deszcz.

2. Fruwała jaskółka nad stawem, pytały się żaby ciekawe.

Ref. Jaskółko, jaskółko czemu lataś.....

Fruwała jaskółka nad oknem, nie wychodź na spacer bo zmokniesz.

Ref. Jaskółko, jaskółko czemu lataś.....

Dziecko VI: Spojrzał w okno mały Paweł, a w ogrodzie wiosna, świeżą trawkę przebiśniegi w koszu nam przyniosła.

Piosenka „Marzanna” (dzieci ustawione w kole przy refrenie obracają się po jego obwodzie, dzieci na widowni klaszczą w dłonie)

1. Już się kończy mroźna zima, o ho, ho, ho, ho!

Trudno zimą nam wytrzymać, o ho, ho, ho, ho!

Hej! Marzanko znikaj w wodzie, niechaj wiosna już nadchodzi.

Ref. Zatańczymy, zaśpiewamy, mroźną zimę pożegnamy,

wszystkie twarze są radosne bo witamy panią wiosnę.

2. Ze snu budzą się zwierzęta, o ho, ho, ho, ho!

Praca w polu rozpoczęta, o ho, ho, ho, ho!

Śnieg dokoła niechaj znika, niech wesola gra muzyka.

O ho, ho, ho. ho!

Ref. Zatańczymy, zaśpiewamy.....

Na zakończenie wszystkie dzieci utworzyły duże koło i wspólnie zaśpiewały refren

piosenki „Marzanna”. Potem przenieśliśmy się do ogrodu przedszkolnego, tam wspólnie szukaliśmy oznak nadchodzącej wiosny i zabawa trwała nadal.

Swoje przeżycia dzieci chętnie wyrażają w ruchu, tańcu i śpiewie. Dzieci same wybierały proste rekwizyty do przedstawienia i pomagały przy ich wykonaniu: emblematy słoneczek, opaski dla jaskółek, pelerynę ozdobioną kwiatami dla Pani Wiosny itp. Dzieci lubią wcielać się w rolę bawić się tekstem literackim, przedstawiając dla swoich kolegów mieli okazje poznać swoje możliwości twórcze, wspólnie bawić się i cieszyć nadchodzącą wiosną.

Niezwykłe uroki wiosny stanowić mogą cenne źródło inspiracji. Przyroda która nas otacza, wpływa na wyobraźnię dziecka, kształtuje jego wrażliwość. W grupie przedszkolnej dziecko może z rówieśnikami dzielić swoje przeżycia, wymieniać doświadczenia, wspólnie z innymi działać i doświadczać. Warto wspierać dziecięce zainteresowania, wspomagać twórczą aktywność, wzmacniać wiarę we własne siły i zaspakajać ciekawość poznawczą dzieci.

Bibliografia

Bożena Forma, *Rok w wierszu i piosence*. Płock 1998.

Teresa Fiutowska, *Przedstawienia na dzień dobry*. Wydawnictwo DIDASKO Warszawa 1997

Piosenki z programu mama i ja. Część 3 SONY MUSIC ENTERTAINMENT Warszawa 1991.

31: Formy i metody pracy z dziećmi głębiej upośledzonymi umysłowo

Autor: Krystyna Kot – pedagog specjalny w Zespole Szkół Publicznych nr 3, Gimnazjum nr 3 im. C.K. Norwida, Myszków

W wyżej wymienionym artykule omówię najważniejsze formy i metody pracy stosowane w szkołach lub w klasach życia. Pedagodzy specjalni powinni umieć je zastosować w pracy z dziećmi głębiej upośledzonymi umysłowo. Sprawdżyły się one w mojej wieloletniej pracy dydaktyczno-wychowawczej. Sądzę, że artykuł ten przyczyni się do pogłębienia wiedzy szczególnie młodym oligofrenopedagogom, którzy zdecydowali się pracować z dziećmi specjalnej troski.

Specyfika pracy w szkołach i oddziałach dla dzieci upośledzonych umysłowo w stopniu umiarkowanym i znacznym jest sprawą bezsporną. W szkole życia możemy wyodrębnić następujące formy procesu nauczania i wychowania:

- lekcje 45- minutowe,
- nauczanie całościowe – ośrodki pracy,
- rewalidację indywidualną,
- przysposobienie zawodowe w warsztatach szkolnych, prowadzone np. w systemie 6 godzin zegarowych z jedną dłuższą przerwą,
- praktyki pracownicze poza szkołą,
- zajęcia pozalekcyjne,
- nauczanie domowe indywidualne.

W pracy dydaktyczno-wychowawczej występują różne sytuacje wychowawcze, jak: praca na działce, w polu, w ogrodzie, wycieczki, różne imprezy okolicznościowe, które musimy uwzględnić, rozpatrując zagadnienia form pracy w szkole życia.

Nie bez znaczenia w organizacji procesu dydaktyczno-wychowawczego pozostaje liczba

uczniów, z którymi pracuje nauczyciel i organizacja jednostki lekcyjnej. Pracę można prowadzić:

- jednolitym frontem,
- indywidualnie,
- w zespołach jednopoziomowych i wielopoziomowych.

W każdej jednostce lekcyjnej występuje wiele momentów pracy prowadzonej jednolitym frontem. Są to np. obserwacje ukierunkowane, pogadanki, ekspresje plastyczne, ćwiczenia i zabawy ruchowe, śpiewanie piosenek, mówienie wierszy i inne. Odgrywają one niebagatelną rolę, gdyż przy zdecydowanej potrzebie indywidualizacji, praca jednolitym frontem ma duże walory, pomaga w ośmieleniu dzieci zahamowanych, ogólnie zaś pozwala na bardziej efektywne wykorzystanie czasu pracy na lekcji.

Specyficzną formą pracy w szkole życia jest prowadzenie zajęć z całą grupą i jednocześnie stosowanie krótkich, kilkuminutowych momentów pracy indywidualnej kolejno z każdym dzieckiem. Nauczyciel stosuje ją wówczas, gdy polecenia, informacje lub instrukcje kierowane do całego zespołu nie są odbierane przez niektóre dzieci, o czym świadczy brak odpowiednich reakcji. Czasem udaje się tym sposobem „rozruszać” dziecko i skłonić je do kontynuowania działalności, często poprzestaje ono jednak na czynności wykonanej razem z nauczycielem.

Nauczanie całościowe (ośrodki pracy) obejmuje treści programowe z przedmiotu: funkcjonowanie w środowisku z elementami języka polskiego, matematyki i techniki oraz przedmiotu plastyka. W zależności od stopnia organizacyjnego szkoły, a także od ustaleń rad pedagogicznych, czas i częstotliwość przerw podczas ośrodków pracy reguluje prowadzący nauczyciel lub też uwzględnia się przerwy co 45 min.

W czasie wyznaczonym na rewalidację indywidualną prowadzi się zajęcia logopedyczne, gimnastykę korekcyjną, zajęcia wyrównawcze samoobsługi, usprawnienia manualnego, orientacji w środowisku, a w dalszych latach nauki czytania, pisanie, liczenia na miarę możliwości uczniów. Podczas zajęć rewalidacji indywidualnej nauczyciele specjaliści stosują zindywidualizowany sposób postępowania rehabilitacyjnego zmierzający do zmniejszenia lub usunięcia odchylenia od normy i zaburzeń w jakimś zakresie, np.: procesów orientacyjno-poznawczych, myślenia i mowy, koordynacji wzrokowo-ruchowej, sprawności motorycznej i innych. Zajęcia te mogą odbywać się w małych zespołach uczniów o podobnych odchyleniach od normy.

W toku codziennych zajęć dziecka powinny wystąpić zabawy: ruchowe, rytmiczne, manipulacyjne, konstrukcyjne, tematyczno-naśladowcze, a wśród nich ortofoniczne, proste gry dydaktyczne, oglądanie kolorowych obrazków, a także – jeśli dzieci są na odpowiednim poziomie rozwoju – zabawy twórcze.

Ogromną wartość w zabawach przedstawiają różnego rodzaju materiały do manipulowania, konstrukcji, materiały przyrodnicze oraz różne akceoria, które wpływają na wzbogacenie treści zabawy. Wszelkiego rodzaju pudełka, szpulki, szyszki, kasztany, patyki, stare torebki, paski, zużyte bilety mogą być z powodzeniem wykorzystane do zabaw i zajęć.

Rola zabawy w życiu dziecka i w jego wychowaniu wiąże się z poznawaniem świata, zrozumieniem różnych ról społecznych otaczających je ludzi, a także swojej własnej roli w życiu.

Metody kształcenia dzieci głębiej upośledzonych umysłowo

W odniesieniu do szkół życia uwzględnia się trzy grupy metod kształcenia:

1. metody oparte na obserwacji,
2. metody oparte na słowie,
3. metody praktycznego działania.

W metodach opartych na obserwacji i praktycznym działaniu występują:

1. obserwacja eksponatów naturalnych, modeli, atrap, makiet, prostych doświadczeń – połączona z działaniem poznawczym,
2. oglądanie obrazów, filmów, przeźroczy,
3. dłuższe obserwacje naturalnych zjawisk połączone z oddziaływaniem na te zjawiska,
4. zajęcia praktyczne zróżnicowane w zależności od przedmiotów i typów zajęć (modelowanie, cięcie, wycinanie i wydzieranie, konstruowanie, szycie, czynności gospodarskie i inne).

Metody słowne polegają na:

1. formułowaniu poleceń przez nauczyciela i odpowiednim reagowaniu przez uczniów (kształtowanie mowy biernej),
2. nazywaniu konkretów, modeli, obrazów,
3. określaniu czynności, cech, stosunków,

4. rozmowach ukierunkowanych,
5. pogadankach opartych na materiale poglądowym i wykorzystujących materiał pamięciowy,
6. opisie,
7. opowiadaniu.

Bardzo istotną rolę w pracy z dziećmi głębiej upośledzonymi umysłowo odgrywają metody uczenia się przez naśladownictwo. Może ono dotyczyć różnych funkcji i zachowań. Możemy więc mówić o:

- a. naśladownictwie ruchowym i statycznym,
- b. naśladownictwie werbalnym,
- c. naśladownictwie zachowań i postaw.

Nauczyciel w dużej mierze bazuje na naśladownictwie ruchowym i statycznym. W większości przypadków uczniowie ze względu na stopień upośledzenia umysłowego nie są w stanie zrozumieć poleceń słownych dotyczących przyjęcia odpowiedniej postawy czy wykonania odpowiedniego ruchu. Naśladownictwo ruchowe znajduje swoje zastosowanie również w zajęciach praktyczno-technicznych, w nauce czynności samoobsługi, w ćwiczeniach logopedycznych.

W kształtowaniu mowy dzieci można z powodzeniem wykorzystać zarówno naśladownictwo ruchowe, jak i werbalne. Po to między innymi w urządzeniach gabinetów logopedycznych i w klasach znajdują się duże lustra, aby dzieci mogły wykonywać ruchy wskazane przez nauczyciela i kontrolować je.

Naśladownictwo zachowań i postaw leży w sferze naśladownictwa naturalnego. Uczniowie szkoły życia są niekiedy, mimo swego upośledzenia, dobrymi obserwatorami i potrafią naśladować zaskakująco trafnie zachowanie nauczyciela oraz innych osób. Proces wychowania i nauczania oraz specjalne oddziaływania rewalidacyjne w pracy z dziećmi głębiej upośledzonymi umysłowo są ściśle zintegrowane. W realizacji zadań szkoły życia możemy osiągnąć pożądane rezultaty, jeżeli równocześnie z wymienionymi wyżej metodami stosujemy metody wzmocnień pozytywnych. Wzmocnienie jest jednym z instrumentów do uczenia się upośledzonego dziecka. Może ono mieć charakter wzmocnienia społecznego, np. zauważenie wysiłków, starań i osiągnięć dziecka, pochwała, uśmiech, informowanie rodziców o postępach dziecka, a czasem obojętność lub gniew. Rolę czynników wzmacniających z powodzeniem mogą odgrywać różne nagrody symboliczne np. znaczek, odznaka. Przyznawanie ich musi następować w atmosferze uznania przez kolegów, rodziców, opiekunów i samego nauczyciela. Wzmocnienie musi być stosowane bezpośrednio po dobrym zachowaniu, po wykonaniu polecenia. Uczniowie upośledzeni umysłowo szczególnie potrzebują wzmocnienia, zwłaszcza gdy to, czego od nich wymagamy, nie interesuje ich zbytnio.

Stosowanie wzmocnień pozytywnych sprawia, że dziecko wiele rzeczy robi z oczekiwaniem na pewną formę nagrody. To z kolei obliguje nauczyciela do intensyfikacji jego wysiłków i ciągłej gotowości do pracy stymulującej działalność dziecka.

Jedną z form pracy z dziećmi głębiej upośledzonymi umysłowo jest metoda ośrodków pracy. Podstawowe zadania z grup: środowisko społeczno-przyrodnicze, kształtowanie mowy, elementarne pojęcia matematyczne, plastyka realizuje się systemem całościowym, w którym wzajemnie się uzupełniają metody oparte na obserwacji, słowie i praktycznym działaniu wspomagane metodami uczenia przez naśladownictwo i metodami wzmocnienia pozytywnego.

W metodzie ośrodków pracy wyróżnia się następujące działania:

1. zajęcia wstępne,
2. bezpośrednie spostrzeganie, obserwacja, zbieranie materiału o danym zjawisku,
3. abstrakcyjne myślenie – przeróbka umysłowa zebranego materiału i kojarzenie go z poprzednio opanowanym,
4. zastosowanie nowo poznanych wiadomości i umiejętności w praktyce (ekspresja),
5. zajęcia końcowe.

Realizacja wszystkich etapów metody ośrodków pracy jest możliwa tylko w tych zespołach, w których są uczniowie w górnej granicy umiarkowanego upośledzenia umysłowego.

Dzieci z głębszym niedorozwojem umysłowym nie potrafią obserwować przedmiotów i zjawisk ani w sposób samodzielny, ani kierowany. Brak im do tego elementarnej wiedzy i podstawowych doświadczeń, a w sferze funkcji psychicznych – umiejętności spostrzegania i koncentrowania uwagi.

Nauczanie całościowe jest najbardziej uzasadnione w szkołach życia, gdyż dziecko zapoznaje się z różnymi naturalnymi zjawiskami, uczy się właściwego stosunku do nich, umiejętności właściwego korzystania z nich i posługiwania się nimi w życiu codziennym, a także poprawnego postępowania. W codziennej pracy z dziećmi głębiej upośledzonymi umysłowo bardzo istotne i ważne są zajęcia stałe, realizowane każdego dnia. Należą do nich zajęcia z zakresu samoobsługi oraz ćwiczenia autoorientacji i orientacji przestrzennej, o których postaram się napisać w następnym artykule.

Bibliografia

Doroszewska J. Pedagogika specjalna. Wrocław Ossolineum 1981.

Hulek A. Pedagogika rewalidacyjna. Warszawa PWN 1980.

Lovaas O. I. Nauczanie dzieci niepełnosprawnych umysłowo. Warszawa WsiP 1993.

Polkowska I. Praca rewalidacyjna z dziećmi upośledzonymi umysłowo w szkole życia. Warszawa WsiP 1998.

32: Program szkolnego koła „Młodzi Europejczycy” dla klas I – III

Autor: Beata Kotasińska i Anna Lamecka - nauczycielki kształcenia zintegrowanego w Szkole Podstawowej nr 1 w Kłobucku

PODSTAWOWE ZAŁOŻENIA DZIAŁALNOŚCI KOŁA

„MŁODZI EUROPEJCZYCY”

Głównym założeniem działalności koła jest przybliżenie dzieciom wiadomości o Unii Europejskiej. W czasie, gdy Polska kandyduje do Unii, temat ten jest szczególnie aktualny. Historyczne zmiany dokonujące się na naszych oczach wpłyną przede wszystkim na losy najmłodszego pokolenia. To ono musi być do tych zmian solidnie przygotowane. Żyjąc i kształcąc się w zjednoczonej Europie, powinno zyskać jak najwięcej wiadomości o Unii i nowym kształcie Europy oraz miejscu Polski we wspólnocie unijnej.

Podstawą sformułowania celów programu „Młodzi Europejczycy” stały się treści wynikające z potrzeb zbliżenia do wzorów zachodnioeuropejskich. Ich realizacja ma doprowadzić do ukształtowania modelu Polaka, członka społeczności europejskiej.

Ponieważ praca dydaktyczno-wychowawcza w nauczaniu zintegrowanym prowadzona jest w okresie szczególnej podatności dziecka na oddziaływanie pedagogiczne, dlatego należy zadbać o to, aby mieć na względzie nie tylko opanowanie wiedzy i umiejętności, ale także kształtowanie wartościowych postaw społeczno-moralnych.

Program „Młodzi Europejczycy” dostarcza uczniom wiedzy na temat państw Unii Europejskiej, ich tradycji, kultury oraz zasad integracji. Zachęca do samodzielnego zdobywania wiedzy, stwarza okazję do aktywnej postawy wobec życia. Wychowuje, wpływając na kształtowanie pozytywnych cech charakteru, wzbogacając uczniów kulturalnie i moralnie. Rozszerza ich horyzonty, zaspokaja istotne potrzeby psychospołeczne tj. potrzebę poznawania świata, współzycia społecznego, porozumiewania międzyludzkiego i nowych doświadczeń.

Informacje i wiedza, którą uczniowie przyswoją na zajęciach koła będą początkiem ich edukacji europejskiej. Wiadomości te zostaną wykorzystane i rozszerzone w dalszym etapie kształcenia podczas realizacji ścieżek edukacyjnych oraz przez uczestnictwo w działalności Szkolnego Klubu Europejskiego.

Bogactwo treści o Unii Europejskiej będzie dla młodych ludzi tłem dla obserwacji, wyobraźni, planów, marzeń, źródłem wiedzy, budzących się emocji, uczuć i krytycznego spojrzenia.

Z programu wynikają dla szkoły wyzwania i zadania:

1. Budzenie zainteresowania sprawami związanymi z integracją europejską.
2. Przygotowanie uczniów do samodzielnego gromadzenia informacji na tematy dotyczące Unii.
3. Wspieranie i kreowanie postaw otwartych wobec świata i odmienności innych narodów.

CELE EDUKACYJNE

1. Określenie miejsca Polski na mapie Europy.
2. Zapoznanie z nazwami państw sąsiadujących z Polską i państw Unii Europejskiej oraz ich stolicami.
3. Rozróżnianie pojęć: kraj, kontynent, świat.
4. Zapoznanie uczniów z historią powstania Unii.
5. Rozumienie pojęcia Unii Europejskiej jako wspólnej działalności państw w różnych dziedzinach: gospodarczej, politycznej, kulturalnej.
6. Poznanie symboli Unii Europejskiej: flagi, hymnu.
7. Rozpoznawanie flag państw Europy.
8. Zaznajomienie się z walutą europejską – euro.
9. Zapoznanie z głównymi instytucjami Unii, ich zadaniami i siedzibami.
10. Bogacenie wiedzy uczniów o tradycje, zwyczaje narodowe oraz zwroty grzecznościowe w innych państwach.
11. Poznanie sławnych ludzi oraz znanych zabytków i słynnych budowli.
12. Kształcenie umiejętności posługiwania się mapą i globusem.
13. Wdrażanie do posługiwania się bezpośrednimi (obserwacja, proste doświadczenia) i pośrednimi (filmy, książki, fotografie, ilustracje) metodami poznawania rzeczywistości.
14. Rozwijanie dociekliwości poznawczej, umiejętności poszukiwania, porządkowania i wykorzystania informacji z różnych źródeł.
15. Kształtowanie postaw proekologicznych.
16. Wprowadzenie w dziedzictwo kultury europejskiej i rozwijanie umiejętności odbioru dzieł plastycznych, literackich i muzycznych.

CELE WYCHOWAWCZE

1. Uświadomienie uczniom przynależności narodowej oraz tożsamości europejskiej.
2. Kształtowanie postaw otwartości i tolerancji wobec ludzi innej narodowości.
3. Wdrażanie do aktywnego uczestnictwa w coraz szerszych kręgach społecznych (rodzina, szkoła, społeczność lokalna, Ojczyzna, Europa, Ziemia).
4. Kształtowanie właściwych postaw moralnych i w przyszłości obywatelskich.
5. Rozwijanie umiejętności współdziałania i współpracy w zespole.
6. Kształcenie umiejętności prezentowania swoich osiągnięć na forum publicznym.
7. Wspieranie idei pokojowego współistnienia i współpracy między narodami.

TREŚCI EDUKACYJNE

1. Polska nasza Ojczyzna
 - symbole narodowe: flaga, godło, hymn,
 - stolica jako centrum kultury,
 - główne miasta, rzeki, góry, morze,
 - miejsca warte zobaczenia (zabytki kultury, krajobrazy itp.).
1. Położenie Polski w Europie
 - Polska na mapie Europy – położenie,
 - kraje sąsiadujące z Polską, ich stolice, flagi państw,

- ciekawostki związane z życiem ludzi w tych krajach.

2. Polska – Europa – świat

- pojęcia: kraj, kontynent, świat,

- miejsce Europy na mapie świata,

- mapa i globus jako pośrednie środki poznawania rzeczywistości.

3. Unia Europejska jako wspólnota państw Europy

- historia powstania Unii Europejskiej,

- cele i zadania Unii,

- symbole Unii:

* flaga

* hymn (autor, słowa, melodia)

* waluta – euro (wygląd monet, banknotów)

4. Państwa członkowskie Unii Europejskiej

- nazwy 15 państw, ich stolice, flagi państw,

- położenie państw w Europie,

- ciekawostki związane z życiem w tych krajach,

- miejsca warte odwiedzenia (znane zabytki, budowle),

- sylwetki sławnych ludzi,

- tradycje w wybranych państwach (np. tańce, potrawy, zwyczaje świąteczne, zwroty grzecznościowe itp.).

5. Główne instytucje Unii Europejskiej – ich zadania i siedziby

- Rada Unii Europejskiej (Belgia – Bruksela),

- Komisja Europejska (Belgia – Bruksela),

- Parlament Europejski (Francja – Strasburg),

- Trybunał Sprawiedliwości (Wielkie Księstwo Luksemburg),

- Trybunał Obrachunkowy (Wielkie Księstwo Luksemburg).

6. Państwa mające przystąpić do Unii Europejskiej 01.05.2004r.

- nazwy 10 państw, ich stolice, flagi państw,

- położenie państw w Europie.

OSIĄGNIĘCIA UCZNIĄ

UCZEŃ:

1. Zna: symbole narodowe Polski, nazwy głównych miast, rzek, gór, morza.

2. Potrafi wskazać Polskę, kraje z nią sąsiadujące i ich stolice na mapie.

3. Wyjaśnia i rozumie pojęcia: kraj, kontynent, świat.

4. Posługuje się mapą i globusem.

5. Zna krótką historię i rozumie ideę powstania Unii Europejskiej.

6. Rozpoznaje symbole Unii: flagę i hymn.

7. Zna i potrafi zaśpiewać „Odeę do radości”.

8. Zna walutę europejską – euro.

9. Wskazuje państwa Unii na mapie Europy.

10. Zna stolice państw unijnych.

11. Rozpoznaje flagi państw Unii Europejskiej.

12. Zna postacie sławnych ludzi, znane zabytki i słynne budowle w poszczególnych państwach Unii.

13. Zna tradycje i zwyczaje w wybranych państwach unijnych.

14. Posługuje się zwrotami grzecznościowymi: proszę, dziękuję, przepraszam, dzień dobry w językach państw Unii.

15. Potrafi wymienić główne instytucje Unii i ich siedziby.

16. Zna nazwy państw mających przystąpić do Unii Europejskiej w 2004r. oraz ich stolice i flagi.

17. Rozwija swoje zainteresowania.

18. Potrafi wyszukiwać ważne informacje w różnorodnych źródłach.

19. Przeprowadza proste wywiady w celu zdobycia informacji.

20. Bierze udział w dyskusji, potrafi formułować pytania i odpowiedzi na dany temat.

21. Rozumie znaczenie słowa „pokój” w związku ze współistnieniem narodów na całym świecie.

22. Potrafi dostrzegać potrzeby drugiego człowieka, jest otwarty i tolerancyjny.

23. Umie odbierać dzieła plastyczne, muzyczne i literackie.

24. Potrafi współdziałać i współpracować w zespole uczniów.

PROCEDURY OSIĄGANIA CELÓW

Program „Młodzi Europejczycy” ma na celu wychowanie i ukształtowanie młodego człowieka na miarę przyszłości. Realizacja treści dydaktycznych i wychowawczych w pierwszym etapie kształcenia, jakim jest nauczanie zintegrowane, wymaga dostosowania odpowiednich metod przekazu informacji do możliwości i umiejętności dzieci. Zamierzone efekty może przynieść przekazywanie informacji poprzez działanie, obserwację, rozwiązywanie problemów i zabawę.

Zajęcia będą odbywać się w różnych formach:

* prezentacje materiałów z różnych źródeł (fotografie, albumy, książki, filmy itp.),

- * wycieczki w terenie,
- * konkursy,
- * gry i zabawy komputerowe,
- * pokazy,
- * dyskusje, pogadanki,
- * tworzenie gier planszowych, albumów,
- * tworzenie plakatów edukacyjnych i innych wytworów plastycznych,
- * kontakty z dziełami sztuki,
- * współpraca ze Szkolnym Klubem Europejskim oraz klubem gimnazjalnym.

Przy realizacji programu wykorzystane zostaną następujące środki dydaktyczne: karty pracy, mapy, globus, encyklopedie, literatura, magnetofon, magnetowid, kasety z nagraniami, gry planszowe, komputery.

Materiały opracowane przez uczniów w czasie spotkań koła gromadzone będą w segregatorach. Dokumentację nauczycieli stanowić będą: dziennik zajęć pozalekcyjnych, scenariusze zajęć i wytwory pracy grupowej uczniów.

SPOSÓB EWALUACJI PROGRAMU

Po zakończeniu 3-letniej realizacji programu koła uczniowie wypełnią ankietę dotyczącą zagadnień Unii i sposobu zdobywania wiadomości. Przewidujemy prezentację wypracowanych na zajęciach koła materiałów w postaci albumów, plakatów i innych wytworów plastycznych.

Zdobyta wiedza i umiejętności pozwolą uczniom na kontynuację zainteresowań problematyką Unii Europejskiej w Szkolnym Klubie Europejskim i na zajęciach przedmiotowych w dalszym etapie kształcenia.

LITERATURA:

1. Józef Łaptos, Wojciech Prażuch, Anita Pytlarz, Historia Unii Europejskiej, Kraków 2003.
 2. Ulrike Reisach, Rainer Kothe, Europa, Wrocław 2003.
 3. Małgorzata Krzyżanek, Unia Europejska dla dzieci, Poznań.
 4. Strona internetowa: [http:// m.molodecki.fm.interia.pl](http://m.molodecki.fm.interia.pl)
-

33: DLACZEGO DZIECIOM TAK TRUDNO PRZYSTOSOWAĆ SIĘ DO PRZEDSZKOLA?

Autor: Alina Krawczyk - nauczycielka w Gminnym Przedszkolu Publicznym w Przystajni

Żeby odpowiedzieć na to pytanie, trzeba sobie wyobrazić, w jakiej sytuacji jest dziecko i co przeżywa, gdy zaczyna uczęszczać do przedszkola. Maluch ma jeszcze słabo ukształtowany system własnego „ja” i dlatego oderwanie od bliskich budzi w dziecku strach, że stanie się coś strasznego. Silnemu zagrożeniu ulega poczucie bezpieczeństwa. Dramat rozstania z najbliższymi skutecznie blokuje poznawanie nowego otoczenia: dziecko jest tak skoncentrowane na swoich emocjach, że nie zwraca uwagi na otoczenie. Dlatego przedszkole i wszystko, co się w nim znajduje, długo jest dla niego obce i niezrozumiałe. Trzeba wielu dni przebywania na wspólnym terytorium i stopniowego osvajania się, aby to się zmieniło. Czas przebywania w przedszkolu jest inaczej traktowany przez dorosłych, inaczej rejestruje go i odczuwa dziecko.

W celu zmniejszenia trudności i kłopotów przystosowawczych opracowałam program adaptacyjny pt. „Łagodny start” we współpracy z rodzicami.

Pierwsze spotkania adaptacyjne charakteryzowały się dużą rezerwą ze strony rodziców i większości dzieci, mimo moich starań. Niektóre dzieci nie chciały włączyć się do zabawy, zaś rodzice na siłę je wypychali. Widać było, że porównują swoje dziecko z innymi i koniecznie chcą, aby było aktywne, uśmiechnięte i śmiałe. W czasie zabaw ujawniły się bardzo różne sposoby reakcji dzieci na nowe sytuacje. Spotkania te to doskonała okazja do udokumentowania pierwszych obserwacji. Na tej podstawie można wydzielić grupę dzieci wymagających dodatkowej pomocy (dzieci lękliwe, wycofujące się, agresywne).

Bawiliśmy się w tradycyjne zabawy dziecięce, zazwyczaj dobrze znane dorosłym (kółko graniaste, pociąg, balonik). Podstawą działań był ruch połączony z piosenkami, których słowa były łatwe do zapamiętania i powtórzenia. Wszystkie zajęcia odbywały się w sali zabaw, znana stała się szatnia, łazienka, sala gimnastyczna, podwórko przedszkolne.

Zajęcia adaptacyjne w ocenie rodziców i personelu przedszkola przebiegały pozytywnie. Spotkania miały wymiar wieloaspektowy i odnosiły się do pomocy dziecku w nowej dla niego sytuacji; przybliżenia relacji między rodzicami a placówką oraz do pogłębienia relacji dorosły – dziecko. Zdaniem uczestników, najbardziej interesujące były m.in.:

- obserwacja innych dzieci i rodziców
- bezpośredni kontakt z personelem przedszkola
- możliwość rozmawiania o problemach związanych z adaptacją
- dzielenie się doświadczeniami rodzicielskimi
- kontakty ze specjalistami – psycholog, pedagog, logopeda

Rodzice w informacjach zwrotnych kładli nacisk na fakt, iż sami czują się spokojniejsi oddając swoje pociech do przedszkola. Mieli okazję poznać personel, podzielić się swoimi obawami z innymi dorosłymi i wspólnie znaleźć sposoby radzenia sobie z nimi.

Pod koniec cyklu zajęć wykazywali dużą gotowość do współpracy w ciągu roku.

Uważam, że zajęcia adaptacyjne przyczyniły się do bliższego poznania się rodziców z kadrą przedszkola i zapoczątkowania procesu współpracy.

W tym miejscu chciałabym przytoczyć wypowiedź jednej z matek na temat cyklu zajęć adaptacyjnych:

„spotkania odbywały się w wyjątkowej atmosferze ciepła, szczerości i otwartości na drugiego człowieka. Dały mi nowy sposób patrzenia na moje dziecko, pozwoliły mi na lepsze zrozumienie jego potrzeb. Bardzo podobał mi się podmiotowy sposób traktowania każdego z nas. Cieszę się, że mogłam to wszystko zobaczyć”

Rodzice podkreślali atuty tych zajęć:

- serdeczną i ciepłą atmosferę
- pomysłowość w ich prowadzeniu
- przygotowanie w sposób planowy i fachowy

Stwierdza, że adaptacja dzieci do przedszkola nie ma wyraźnego związku pomiędzy wiekiem dziecka a kosztami psychicznymi przystosowania się do przedszkola. Obserwacje i badania potwierdzają obiegowy pogląd, iż dziewczynki lepiej przystosowują się do przedszkola niż chłopcy. Dowodzą również, że istnieje silny związek pomiędzy przystosowaniem się dzieci do przedszkola a ich dotychczasowym rozwojem.

Korzyści wynikające z procesu adaptacji dla dzieci to:

- wiedza, jak wygląda ich przedszkole: sala, łazienka, szatnia, plac zabaw;
- poznały swoją „panią”;
- miały możliwość poznania placówki razem z rodzicami;
- miały możliwość odczuć, że w przedszkolu są ważne i kochane (zmniejszyło to ich lęk przed rozstaniem się z rodzicami);
- uniknęły drastycznej rozłąki z rodzicami i sytuacji, w której są nagle same w obcym, nieznanym środowisku.

Korzyści wynikające z w/w procesu dla rodziców:

- zwrócili uwagę na ważną i znaczącą rolę, jaką pełnią w momencie kontaktu dziecka z przedszkolem;
- uzgodnili z nauczycielami swoje propozycje, potrzeby, oczekiwania;
- opowiedzieli nauczycielowi o swoim dziecku (wspólnie omawiając ich odpowiedzi zawarte w ankiecie);
- zapoznali się z rozkładem dnia w przedszkolu (mogli przygotować swoje dziecko w domu do pór posiłków, snu itp.);
- poznali warunki w jakich będzie przebywało ich dziecko (wygląd pomieszczeń, wyposażenie placówki).

Korzyści wynikające z w/w programu dla nauczycieli:

- nawiązali bliski kontakt z dziećmi i rodzicami;
- poznali ich oczekiwania i propozycje;
- zwrócili uwagę na indywidualne potrzeby dzieci;
- zapoznali się z relacją rodziców dotyczącą sposobu zachowania się dziecka w domu, nawyków żywieniowych, upodobań itp.;
- uniknęli chaosu wynikającego z nieznamości dzieci i rodziców;
- zyskali czas na przygotowanie do zajęć integrujących grupę już od pierwszych dni września (znali poszczególne dzieci, ich sposób zachowania i reakcji, dzieci znały już swoich kolegów). Proponowali dzieciom już od pierwszego dnia interesujące zabawy, przez co podtrzymywali ich chęć do przebywania w przedszkolu.

Czerwcowe spotkania dla rodziców oraz powakacyjne dni dla nowych przedszkolaków są stałą formą współpracy z rodzicami w naszej placówce. Przynoszą nam wiele satysfakcji, a dzieciom uśmiech.

Podsumowując, chciałabym zwrócić uwagę na fakt, że każde dziecko ma indywidualną drogę rozwojową, każde musi przejść przez okres adaptacji w nowym środowisku. To od nas w dużej mierze zależy jak długo on będzie trwał. Wszyscy chcemy, aby wychowywane przez nas dzieci były radosne i wesołe, mądre i dobre, kochane i kochające. Pragniemy, aby „wystartowały” w życie z możliwie pełnym powodzeniem – zaradne i odważne, życzliwe i uczynne. Dlatego też tak bardzo liczy się współpraca rodziców z nauczycielem.

Konieczna jest życzliwa atmosfera, dobra wola i to wszystkich wobec wszystkich oraz konieczność rozwijania różnych form współpracy z rodzicami. Przedszkole nie może działać niezależnie od najważniejszego dla dziecka środowiska rodzinnego. To muszą być ząbcające się obszary funkcjonowania malucha. Przedszkole jednak nie zastąpi rodziców, nie zdejmie z nich odpowiedzialności za rozwój i wychowanie dziecka. Może i powinno wspomagać ich, a w razie potrzeby kompensować braki, ale nie może postępować wbrew woli rodziców. Stąd wynika konieczność współpracy i wypracowania sposobów skutecznego przepływu informacji.

WSPÓŁDZIAŁANIE RODZICÓW W REALIZACJI PROGRAMU

Rodzice zostali szczegółowo zapoznani z programem działań adaptacyjnych oraz zachęcani do udziału w nim dla dobra dziecka.

Reakcje rodziców na propozycje udziału w programie były zróżnicowane – myślę, że zależą w dużej mierze od ich doświadczenia życiowego, tradycji, wiedzy, intuicji wychowawczej.

Z rozmów z rodzicami wynika, iż często są zaskoczeni wymaganiami przedszkola wobec samodzielności dziecka. Nie przypuszczali, że popełnili typowe błędy wychowawcze wobec własnych dzieci: Są to najczęściej rodzice, którzy bardzo poważnie traktują swoje obowiązki. W trakcie wcześniejszych kontaktów z przedszkolem okazują zaufanie w stosunku do personelu pedagogicznego. Mówią dużo i chętnie o swoim dziecku, są ciekawi i zainteresowani tym, co się dzieje w przedszkolu. Oferują swoją pomoc dla przedszkola w wielu kwestiach.

Najbardziej zaangażowane w realizację programu adaptacyjnego są matki. W przeważającej mierze to one biorą ciężar odpowiedzialności za wychowanie dzieci.

Coraz częściej jednak pod wpływem wyraźnej zachęty z naszej strony włączają się również ojcowie.

Rodzice, którzy biorą udział we wczesnej adaptacji dziecka, są odpowiednio przygotowani do współpracy. Wiedzą, jak mają się zachować i co mają robić, aby pomóc swojemu dziecku. Mają zaufanie do nauczycielek. Są cierpliwi i konsekwentni, dostarczają dziecku możliwie najwięcej okazji do uzyskania równowagi emocjonalnej. Udzielają pomocy i wskazówek rodzicom, którzy przychodzą z dziećmi do przedszkola bez przygotowania. Są prawdziwą pomocą dla nas w tych dniach. Z dużym uznaniem wyrażają się o programie

i stwierdzają, że wskazówki, nowe doświadczenia pozwoliły im ustrzec się od popełniania błędów wobec dzieci.

Można powiedzieć, że nastawienie większości rodziców do programu jest pozytywne. Nie stwierdziłam ani jednego przypadku sprzeciwu wobec działań przede mną podejmowanych. Aktywnie w jego realizacji uczestniczy około 70% rodziców.

Program ten spotkał się z zainteresowaniem środowiska, a temat został podjęty przez koleżanki z innych przedszkoli.

BIBLIOGRAFIA:

1. Jadwiga Lubowska – „Przystosowanie psychospołeczne dziecka do przedszkola”, W-wa 2000, WSiP.
2. D. Waloszek – „Rola rodziny we współczesnej edukacji przedszkolnej” Legnica 1994, WOM.
3. G. Sochaczewska – Adaptacja najmłodszych dzieci do przedszkola w świetle badań własnych, „Wychowanie w Przedszkolu” 1985. nr 7-8.
4. H. Nartowska – Różnice indywidualne czy zaburzenia rozwoju dziecka przedszkolnego, W –wa 1986, WSiP.
5. A. Kozłowska – Zaburzenia emocjonalne u dzieci w wieku przedszkolnym, W-WA 1984, WSiP.
6. J. Koczyńska – Sikorska – Z problematyki adaptacji małego dziecka do warunków wychowania zbiorowego, „Pediatria Polska” 1982, t. LVIV.
7. M. Kąkol – Z badań nad warunkami adaptacji dzieci trzyletnich do przedszkola, „Wychowanie w Przedszkolu”, 1998, nr 2
8. E. Gruszczyk –Kolczyńska, E. Zielińska – Płaczę i rozpaczam, gdy muszę iść do przedszkola, Wychowanie w Przedszkolu, 1998 nr 2.

34: Powtórzenie wiadomości o tkankach zwierzęcych - lekcja z wykorzystaniem internetu. Scenariusz lekcji z biologii dla klasy I szkoły ponadgimnazjalnej (zakres podstawowy). Dział: Histologia.

Autor: Monika Lichańska-Walas - nauczyciel biologii w I L.O. im. J. Słowackiego w Częstochowie.

Cel ogólny lekcji: Zebranie i podsumowanie wiadomości z zakresu histologii.

1. Cele edukacyjne i osiągnięcia uczniów:

W zakresie wiadomości uczeń:

- definiuje termin tkanka
- wymienia rodzaje tkanek występujących w organizmie człowieka
- omawia cechy charakterystyczne wybranych tkanek np. nabłonkowej, łącznej (oporowych, włściwych, krwi), mięśniowej oraz nerwowej

W zakresie umiejętności uczeń:

- prowadzi obserwację preparatów mikroskopowych wybranych tkanek
- analizuje związek budowy z funkcją wybranych tkanek
- identyfikuje tkanki na rycinach i preparatach mikroskopowych
- potrafi wyszukiwać – informacje na stronach internetowych.

2. Materiał nauczania.

Realizacja tego działu ma na celu uświadomienie uczniom związków istniejących pomiędzy budową tkankową organizmu ludzkiego, a jego podstawowymi funkcjami.

Uczniowie kolejno poznając poszczególne tkanki analizują spełniane przez nie funkcje.

3. Środki dydaktyczne:

Komputery z dostępem do internetu.

4. Metody pracy.

Analiza tekstów, rysunków i zdjęć mikroskopowych prezentowanych na stronach internetowych - praca z komputerem.

Wykorzystanie nowoczesnych technik multimedialnych w nauce biologii.

5. Ćwiczenia:

Rozpoznawanie preparatów mikroskopowych ich analiza i obserwacja.

Umiejętność wyszukiwania potrzebnych informacji w internecie.

6. Przebieg lekcji.

Faza lekcji	Czynności nauczyciela	Czynności ucznia	Środki dydaktyczne
Organizacyjna	Sprawdzenie obecności, podział na grupy, przydzielenie stanowisk przy komputerach.	Uczniowie tworzą grupy i zajmują stanowiska przy komputerach	Komputery
Wprowadzająca	Przypomina zakres powtarzanego materiału i ustala kolejność materiału do powtórzenia. Podaje temat i punkty do zapisu.	Zapisują temat lekcji i punkty do powtórzenia wiadomości.	
Realizacyjna	Podaje adres stron internetowych zawierających materiał do wykorzystania na zajęciach. Prosi o wpisanie do komputerów i otwarcie stron. a. Zaleca obserwację tkanek nabłonkowych. Prosi o przypomnienie klasyfikacji tkanek nabłonkowych i podanie ich podstawowych funkcji http://strony.sowa.com.pl/biologia/index.php?id=1.3.6 b. Zaleca obserwację tkanek łącznych. Prosi o dokonanie podziału tych tkanek i podanie cech wspólnych. http://strony.sowa.com.pl/biologia/index.php?id=1.3.6 d. Zaleca obserwację tkanek mięśniowych , prosi o podanie cech typowych i porównanie budowy tych tkanek. www.biologia.pl Linki- kurs histologii c. Zaleca obserwację tkanki nerwowej . Prosi o wyjaśnienie roli tej tkanki. http://strony.sowa.com.pl/biologia/index.php?id=1.3.6 e. Zaleca obserwację elementów morfotycznych krwi. Prosi o podanie składu krwi i przyporządkowanie funkcji poszczególnym elementom. www.biologia.pl Linki- kurs histologia- Krew żaby	Uczniowie wpisują podany adres i zapoznają się z prezentowaną stroną. Dokonanie obserwacji preparatów, udzielenie odpowiedzi na zadane pytania. Dokonują analizy budowy tkanek na podstawie materiałów ze stron internetowych. Uczniowie proponują uzupełnienie charakterystyki tkanek. Sporządzają notatki i wykonują rysunki.	Komputery Preparaty mikroskopowe i rysunki na stronach internetowych

	Prosi o wyszukanie samodzielne informacji o krwi człowieka		
Podsumowująca	<p>Prosi o wpisanie nowego adresu www.nowaera.com.pl/uczniom/cwicz_przy_01.html i zachęca do rozwiązania testu sprawdzającego umiejętność rozpoznawania tkanek na rysunkach .</p> <p>Podaje strony internetowe na których uczniowie znajdują informacje dotyczące histologii lub mogą korzystać z nich w nauce biologii www.biologia.pl</p> <p>www.eduseek.pl wirtualna szkoła www.liceum.pl www.literka.pl www.profesor.pl www.nauka.pl Dokonuje oceny lekcji. Przypomina o terminie i charakterze sprawdzianu podsumowującego wiadomości z histologii.</p>	Uczniowie rozwiązują test sprawdzający ich umiejętności. Zapisują podane informacje.	Komputery

35: Jak rozpoznać czy dziecko sięga po narkotyki ? Informacje dla rodziców, opiekunów, nauczycieli.

Autor: Monika Lichańska - Walas - nauczyciel biologii I L.O. im. J. Słowackiego w Częstochowie

Artykuł skierowany jest do nauczycieli, opiekunów i rodziców. Zawiera podstawowe informacje o uzależnieniach, przedstawia powody dla których dzieci sięgają po narkotyki, zestaw cech i objawów fizycznych i psychicznych mogących świadczyć o braniu narkotyków. Pomocne informacje o postępowaniu w razie podejrzenia, że dziecko bierze narkotyki. Adresy placówek, poradni dla dzieci uzależnionych i ich rodzin. Propozycja tematyki na zebrania z rodzicami.

Uzależnienia. Człowiek jest istotą, która bardzo szybko uzależnia się od wielu rzeczy czy idei, nie zdając sobie z tego sprawy. Stan taki nazywany powszechnie zależnością jest w rzeczywistości uzależnieniem ograniczającym wolność jednostki. Są uzależnienia szybko niszczące nasze życie, uzależnienia od nikotyny, alkoholu, hazardu, pracy i narkotyków.

Podlegają mu zwykle osoby, które mają problemy z przystosowaniem się do otaczającego świata. Uciekają od otoczenia z którym trudno im nawiązać kontakt, które im się nie podoba, przeraża je i niepokoi. Uciekają od własnych emocji, z którymi sobie nie radzą.

Uciekają do iluzorycznego świata środków odurzających. Dziecko, które zaczyna przyjmować narkotyki, odcina się od otoczenia. Wchodzi w nowy świat - świat narkotyków.

Początki są zwykle sympatyczne, ale po pewnym czasie narkotyk upomina się o swoje prawa - żeby osiągnąć ten sam przyjemny efekt, trzeba go brać coraz więcej. I tak zaczyna się piekielny taniec. Zwiększenie dawek to nie wszystko, przy próbie odstawienia narkotyku okazuje się, że nie można bez niego żyć. Leczenie uzależnień jest tym trudniejsze, im dłużej dana osoba poddawana jest działaniu narkotyków. Dlatego tak ważne jest wczesne

rozpoznanie zagrożenia.

Powody dla których dzieci sięgają po narkotyki. A oto powody dla których dzieci sięgają po narkotyki. Dzieci i młodzież używają środków narkotycznych z tych samych powodów, co dorośli. I robią to w takich samych, co oni okolicznościach: na przyjęciach, imprezach rekreacyjnych. Chodzi o przyjemność odurzania się, najlepiej w towarzystwie. Powody mogą być różne: ciekawość i nuda, moda, wpływ grupy rówieśniczej, ucieczka od problemów wewnętrznych, ucieczka od problemów zewnętrznych i ostatni przyczyna - dzieci używają narkotyków, ponieważ narkotyków używają dorośli.

Używania narkotyków dzieci uczą się od dorosłych, od nich dowiadują się, że przepisane przez lekarza pigułki eliminują ból, niepokój, pozwalają zasnąć, że alkohol jest napędem życia towarzyskiego, że amfetamina stymuluje mózg i pozwala się uczyć całymi nocami, a sterydy zmieniają przeciętnego sportowca w mistrza. Zbyt wielu dorosłych uczy swoje dzieci, że na każdą dolegliwość jest jakieś cudowne lekarstwo. Zbyt wielu okazuje pobłażliwą postawę wobec narkotyków lub brak zdecydowanego potępienia dla tego nałogu.

Jak rozpoznać czy dziecko bierze narkotyki? Dzieci, które zażywają narkotyki, na ogół zmieniają swoje zachowania. Dlatego należy dokładnie obserwować dziecko, nauczyć się jego przyzwyczajzeń, nawyków, przyjemności. Często zdarza się, że rodzice zmiany w zachowaniu składają na karb okresu dojrzewania, uważają za normalne to, co powinno ich niepokoić. Oto najważniejsze objawy.

Niepokojące zmiany osobowości:

- * nagłe zmiany nastroju i aktywności, okresy wzmożonego ożywienia przeplatane ze zmęczeniem i ospałością
- * bardziej drażliwy, skryty, zamknięty w sobie, ponury, przewrażliwiony
- * mniej wrażliwy, czuły, pomocny, kochający
- * łatwo wybucha gniewem, przeklina, obraża
- * bywa cyniczny, brutalny, kłamie

Kontakty z rodzicami:

- * lekceważy i łamie reguły obowiązujące domowników
- * prowokuje kłótnie, próbuje nastawić przeciwko sobie rodziców, rodzeństwo
- * izoluje się od rodziny, nie chce rozmawiać o swoich problemach, przesiaduje w swoim pokoju, unika wspólnych posiłków, uroczystości, odwiedzin
- * przestaje przychodzić na czas do domu, nie zawiadamia co się z nim dzieje, gdzie jest, co robi (nieuzasadnione nieobecności)
- * nie przedstawia swoich kolegów rodzicom
- * głuche tajemnicze telefony, nagłe, przerwane rozmowy
- * bez uprzedzenia wymyka się z domu, szuka pretekstów, żeby nocować u kolegów
- * nie wiadomo, skąd ma pieniądze, szybko traci kieszonkowe, kradnie pieniądze, wynosi rzeczy z domu, zadłuża się
- * nie zawiadamia rodziców o wywiadówkach
- * pustoszy domową apteczkę ze środków uspokajających, podkrađa alkohol, papierosy

Kontakty koleżeńskie:

- * odsuwa się od dotychczasowych przyjaciół, znajduje nowych znajomych
- * coraz mniejsze zainteresowanie kolegami nie używającymi narkotyków
- * pojawiają się wypowiedzi zawierające pozytywny stosunek do narkotyków, narkomanów
- * wrogość i agresja skierowana przeciwko innym
- * wyobcowuje się ze swego środowiska i zamyka w sobie

Brak dążeń:

- * nie odrabia lekcji
- * nie nadaża za kolegami w przedmiotach, z którymi dotąd nie miał problemów
- * ma niespodziewanie lepsze lub gorsze wyniki w nauce
- * przestaje chodzić do szkoły, wagaruje
- * traci zainteresowanie wiarą, religią, ulubionymi zajęciami

Niska samoocena:

- * rozwija się poczucie beznadziejności, bezradności
- * męczy poczucie winy
- * czuje się smutny, pokrzywdzony, wystraszony

* narasta poczucie niższości

Zmiany w wyglądzie; zmiany rytmu snu i czuwania:

* zaniedbuje higienę, ciągle chodzi w tym samym ubraniu

* nowy styl ubierania się

* przychodzi poraniony, posiniaczony

* ciągle kaszle, ma sztywne, nienaturalnie zwężone lub rozszerzone źrenice, zaczerwienione oczy, krwotoki z nosa, brązowe plamy na palcach

* ślady po ukłuciach, ślady krwi na ubraniach

* bełkotliwa, niewyraźna mowa

* słodkawa woń oddechu, włosów, ubrania, zapach alkoholu, nikotyny, chemikaliów

* dużo i często używa odświeżaczy do ust, wietrzy pokój kiedy wchodzi rodzice, używa kadzidełek

* nadmierny apetyt lub jego brak (gwałtownie chudnie lub tyje)

* w nocy nie może zasnąć, niekiedy przesypia całe dnie

* ma kłopoty z koncentracją, przysypia na zajęciach lub jest pobudzone.

Przedmioty towarzyszące braniu. Gdy w grę wchodzi narkotyki, powinno się sprawdzić, czy dziecko nie posiada przedmiotów towarzyszących braniu, takich jak:

* fifki, fajki, bibułki papierosowe

* małe foliowe torebeczki z proszkiem, tabletkami, kryształkami lub suszem

* kawałki opalanej folii aluminiowej

* białe lub kolorowe pastylki z wytłoczonymi wzorami

* leki bez recepty

* tuby, słoiki, foliowe torby z klejem

* igły, strzykawki

Pamiętajmy jednak, że niektóre zachowania i postawy mogą mieć inne przyczyny, takie jak kłopoty szkolne lub rodzinne, zranione uczucia, niepowodzenia w kontaktach z rówieśnikami i wiele innych, które należy traktować poważnie i starać się pomóc dziecku je rozwiązać. Rodzice powinni być ostrożni z formułowaniem konkretnych zarzutów. Rodzice mogą się mylić wtedy gdy, gdy dedukują wyłącznie na podstawie zmian osobowości i postaw. Pamiętajmy, że mamy do czynienia z nastolatkami w okresie dojrzewania. Rodzice nigdy nie powinni a priori zakładać, że to narkotyki są przyczyną takiego, a nie innego zachowania dziecka – i tak samo nigdy nie powinni wykluczać ewentualności narkomanii. W każdym przypadku do nich należy zapewnić dziecku najskuteczniejszej pomocy.

Postępowanie w sytuacji gdy stwierdzisz, że dziecko bierze narkotyki.

Nie wolno odrzucać dziecka, należy odrzucić narkotyki.

Jeśli znajdzie się akcesoria, można być pewnym, że dziecko co najmniej eksperymentuje z narkotykami. W takiej sytuacji konieczna jest bardzo zdecydowana i jednoznaczna postawa rodziców. Należy bardzo dobitnie dać do zrozumienia, że w domu nigdy nie będzie zgody na narkotyki. Trzeba także zapewnić o własnej miłości, zrozumieniu i chęci niesienia pomocy.

Trzeba koniecznie:

* wysłuchać dziecka i spokojnie z nim porozmawiać

* zastanowić się dlaczego dziecko sięga po narkotyki

* działać - problem nie rozwiąże się sam!

* szukać pomocy specjalistów

* wspólnie z dzieckiem i specjalistą ustalić reguły postępowania i konsekwentnie ich przestrzegać

* stosować zasadę "ograniczonego zaufania"- starać się zawsze wiedzieć, gdzie jest i co robi twoje dziecko

* w miarę możliwości należy także powiadomić wychowawcę, aby ustalić wspólną linię postępowania, w czym pomoże konsultacja ze specjalistą. Dobre efekty dają też zajęcia terapeutyczne dla rodziców w poradniach, zajmujących się uzależnieniami.

Nie wolno:

* wpadać w panikę i przeprowadzać zasadniczych rozmów z dzieckiem, kiedy jest ono pod wpływem środka odurzającego

* udawać, że to nieprawda, nie wierzyć w poznane fakty

* bezgranicznie ufać dziecku, wierzyć zapewnieniom dziecka, że ma kontrolę nad

narkotykami i że samo sobie poradzi z tym problemem

* nadmiernie ochraniać dziecka przed konsekwencjami używania narkotyków (pisać usprawiedliwień za nieobecności spowodowane złym samopoczuciem po zażyciu środków odurzających, słać długów dziecka)

* poddawać się !

Prawo i narkotyki. Łamanie prawa przez dziecko biorące narkotyki związane jest najczęściej ze zdobywaniem pieniędzy. Mogą się więc zdarzać kradzieże, wynoszenie z domu wartościowych rzeczy, handel narkotykami, a także bójki i prostytucja.

Powinieneś wiedzieć, że:

* Posiadanie narkotyków w Polsce jest nielegalne, zagrożone grzywną i karą do 5 lat więzienia

* Produkcja środków odurzających jest zagrożona grzywną i karą więzienia od 6 miesięcy do 10 lat

* Za handel narkotykami grozi kara grzywny lub pozbawienia wolności od roku do 10 lat

* Udzielanie środka odurzającego lub nakłaniania do zażycia jest karalne do 5 lat więzienia.

Gdzie szukać pomocy?

* Oddział Terenowy Towarzystwa Rodzin i Przyjaciół Dzieci Uzależnionych "Powrót z U" w Częstochowie ul. Nowowiejskiego 3; tel. 324-60-97.

* Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Poradnia Profilaktyki Uzależnień "Monar" w Częstochowie ul. Wolności 44/19 tel.365-48-99;324-32-56

* Pomarańczowa Linia w Częstochowie (pomoc rodzicom, których dzieci piją) tel.0-800-28-10-49 połączenie bezpłatne

* Niebieska Linia w Częstochowie (przeciwdziałanie przemocy w rodzinie) tel.0-800-63-102 (w godz.16-20) połączenie bezpłatne.

Pamiętajmy Narkomania to nie wstyd. Narkomania to ciężka choroba. Nie sposób wyleczyć jej w pojedynkę. Światowa Organizacja Zdrowia podaje, że na dziesięć osób uzależnionych od opiatów tylko dwie mają szansę powrotu do normalnego życia, osiem musi umrzeć przedwcześnie. Droga od haszyszu czy amfetaminy do opiatów wcale nie jest daleka. Jeżeli dziecko raz zapali marihuanę, może się zdarzyć, nie musi - ale może, że pójdzie dalej podejmie różne eksperymenty, które mogą sprawić, że odejdzie na zawsze.

W czasach kiedy narkotyki wdzierają się w nasze życie są obecne w szkołach, w domach, nie można pozostać ignorantem i udawać, że temat nas nie dotyczy, nie możemy nie posiadać podstawowej wiedzy o mechanizmach uzależnień, o ich przyczynach, skutkach. Podejmując rolę wychowawcy stajemy się opiekunem, przyjacielem dziecka, to często nauczyciel jako pierwszy może zauważyć niepokojące zmiany, o których zobowiązany jest poinformować rodziców czy opiekunów. Artykuł ten może być źródłem podstawowej wiedzy dla nauczycieli i wychowawców, może zostać wykorzystany przez wychowawców na zebraniach z rodzicami.

Bibliografia:

Uzależnienia; Zofia Grudzińska

Prawo wobec narkomanów; Henryk Haak

Narkotyki w szkole i w domu; Maria Moneta Malewska

Jak rozpoznać czy dziecko sięga po narkotyki; Timothy Dimoff, Steve Carper

??

??

??

??

36: Jan Paweł II – apostoł miłości i pokoju.

Scenariusz akademii zorganizowanej z okazji 25 rocznicy pontyfikatu Jana Pawła II

Autor: *Pomysłodawca uroczystości – Anna Madejska, katechetka*

Opracowanie scenariusza – *Tadeusz Pakuła, nauczyciel języka polskiego*

SP im. Wł. Szafera w Żarkach, Anna Madejska

Cele:

1. przybliżenie sylwetki wielkiego Polaka – Jana Pawła II z okazji 25 rocznicy pontyfikatu
2. wyrażenie szacunku i uznania dla dokonań Jana Pawła II
3. rozwijanie dociekliwości poznawczej, ukierunkowanej na poszukiwanie prawdy, dobra i piękna w świecie
4. kształtowanie samodzielności w dążeniu do dobra w jego wymiarze indywidualnym i społecznym
5. przygotowywanie do rozpoznawania wartości moralnych, dokonywania wyborów i hierarchizacji wartości

Głównym celem akademii jest podkreślenie zasług Jana Pawła II na polu etyki, filozofii i innych nauk humanistycznych. Nasz wielki rodak należy do nielicznych we współczesnym świecie niekwestionowanych autorytetów moralnych. Wniósł do skarbnicy myśli ludzkiej wiele wspaniałych treści, często rdzennie polskich, podkreślając wielkość naszej literatury i sztuki.

Uczniowie powinni zrozumieć, że Papież Polak to nie tylko głowa Kościoła Katolickiego, ale także wielki myśliciel i działacz na rzecz zachowania pokoju na świecie. Świat 25 lat temu był zupełnie innym światem niż ten, który mamy teraz i jest to przede wszystkim zasługa Jana Pawła II. Dał wszystkim odwagę walki o wolność i godność, przekonał narody do pokojowego rozwiązywania problemów społecznych. To dzięki Papieżowi rozpadł się system totalitarny – zniewalający umysły i serca ludzi.

Głównym celem działalności Ojca Świętego jest nadawanie światu wymiaru humanistycznego, w którym człowiek cieszy się wolnością i ma poczucie własnej godności.

Jan Paweł II jest bez wątpienia największym Polakiem w dziejach i jedną z najświetlejszych postaci tego świata.

Część pierwsza

Ojczyzno moja...

- I. Słyszać dźwięk dzwonów (symbol uświetnienia rocznicy ważnego wydarzenia)
- II. Piosenka *Leć muzyczko do niebiańskiej krainy* (z taśmy); chór uczniów śpiewa refren
- III. Recytacja wiersza J. Twardowskiego *Jan Paweł II*
Tyle jest w Tobie
nasze polskie oczy
wiara matki uśmiech cierpienia
i taki zwykły nie za modny dzwonek
tak zagłuszany że budzi sumienia
- IV. Uczennica gra utwór M. K. Ogińskiego *Polonez – Pożegnanie Ojczyzny*
- V. Uczennica przy milknących tonach muzyki zaczyna recytować wiersz *W pamiętniku Zofii Bobrowskiej*
Niechaj mię Zośka o wiersze nie prosi,
Bo kiedy Zośka do ojczyzny wróci,
To każdy kwiatek powie wiersze Zosi,
Każda jej gwiazdka piosenkę zanuci.
Nim kwiat przekwitnie, nim gwiazdeczka zleci,
Słuchaj — bo to są najlepsi poeci.
Gwiazdy błękitne, kwiateczki czerwone
Będą ci całe poemata składać.
Ja bym to samo powiedział, co one,
Bo ja się od nich nauczyłem gadać;
Bo tam, gdzie lkwę srebrne fale płyną,
Byłem ja niegdyś, jak Zośka, dzieciną.
Dzisiaj daleko pojechałem w gości
I dalej mię los nieszczęśliwy goni.
Przywieź mi, Zośko, od tych gwiazd światłości,
Przywieź mi, Zośko, z tamtych kwiatów - woni,
Bo mi zaprawdę odmłodzić potrzeba.
Wróc mi więc z kraju taką — jakby z nieba.
- VI. Uczennica gra mazurki Chopina
- VII. Recytacja fragmentu Inwokacji *Pana Tadeusza* (w tle słyszać muzykę)
Karol Wołyła recytował w okresie okupacji, jako aktor podziemnego Teatru Rapsodycznego, poezję naszych romantyków, która budziła uczucia patriotyczne, pozwalała przetrwać trudne lata terroru.
...Ojczyzno moja! ty jesteś jak zdrowie
Ile cię trzeba cenić, ten tylko się dowie,
Kto cię stracił. Dziś piękność twą w całej ozdobie
Widzę i opisuję, bo tęsknię po tobie.
.....przenoś moją duszę utęsknioną
Do tych pagórków leśnych, do tych łąk zielonych,

Szeroko nad błękitnym Niemnem rozciągnionych;
 Do tych pól malowanych zbożem rozmaitem,
 Wyzłacanych pszenicą, posrebrzanych żytem;
 Gdzie bursztynowy świerzop, gryka jak śnieg biała,
 Gdzie panieńskim rumieńcem dzięcielina pała,
 A wszystko przepasane jakby wstęgą, miedzą
 Zieloną, na niej z rzadka ciche grusze siedzą.

VIII. Recytacja wiersza C. K. Norwida *Moja piosnka II* (w tle słycać muzykę)

Do kraju tego, gdzie kruszynę chleba
 Podnoszą z ziemi przez uszanowanie
 Dla darów nieba
 Tęskno mi, Panie...
 Do kraju tego, gdzie winą jest duża
 Popsować gniazdo na gruszy bocianie,
 Bo wszystkim służą...
 Tęskno mi Panie...
 Do kraju tego, gdzie pierwsze ukłony
 Są-jak odwieczne Chrystusa wyznanie:
 Bądź pochwalony.
 Tęskno mi Panie...

Część druga Nie lękajcie się...

I. Narrator 1:

Mija 25 rocznica pontyfikatu Jana Pawła II – wielkiego Polaka, który swoją pracą, postawą i działalnością dla dobra ludzi na świecie zjednał sobie uznanie wszystkich, bez względu na wyznanie czy kolor skóry. Jest On bez wątpienia niekwestionowanym autorytetem moralnym, co w świecie niegodziwości i egoistycznych postaw polityków musi budzić szacunek i podziw. Jan Paweł II całe swoje życie mówi tym samym językiem – językiem miłości, pojednania i wiary w wielkość człowieka i potęgę jego serca.

Papież przelomu wieków daje światu nadzieję i utwierdza w przekonaniu, że życie człowieka ma wielki sens i jest najwyższą wartością.

"Nie lękajcie się!" Nie lękajcie się tajemnicy Boga, nie lękajcie się Jego miłości i nie lękajcie się słabości człowieka, ani też jego wielkości! Człowiek nie przestaje być wielkim nawet w swojej słabości. Nie lękajcie się być świadkami godności każdej ludzkiej osoby - od chwili poczęcia aż do śmierci.

II. Narrator 2:

Papież dociera do tysięcy, milionów wiernych ze słowem Bożym, pocieszeniem, troską o sprawiedliwość, wolą niesienia pomocy duchowej ludziom wszystkich ras, wyznań, albowiem wszyscy są dziećmi Bożymi. Odwiedził przeszło 200 państw w trakcie 102 pielgrzymek, zyskując ogromną sympatię i popularność. Zmartwionych pociesza, błądzącym pokazuje drogę, wątpiących wspiera radą. Jak obliczono, przemierzył już odległość od Ziemi do Księżycy a zbliża się z powrotem do Ziemi.

- fragment kazania n/t misji miłości (z taśmy)

III. Narrator 3

Głównym zamiarem Ojca Świętego jest zaproszenie współczesnego człowieka do tego, aby przekroczył próg nadziei, to znaczy wyszedł z obszaru smutku, wątplenia i wszedł w obszar, gdzie działa Żywy Bóg w Osobie Jezusa Chrystusa.

Kierując to osobiste zaproszenie do każdego człowieka, Jan Paweł II jest świadomy różnych zniewoleń i trudności, które nie pozwalają wielu ludziom uczynić tego odważnego kroku. Papież jest wobec nich cierpliwy, wyrozumiały i dobry.. Jan Paweł II nikogo nie potępia, ale też i nie przemilcza prawdy o człowieku.

- fragment kazania n/t osoby ludzkiej (z taśmy)

IV. Narrator 4:

Bardzo dużo czasu papież poświęca dialogowi z wyznawcami innych religii.

Temu zagadnieniu poświęca wiele miejsca, korzystając z nauki soborowej o dialogu chrześcijaństwa z innymi religiami. Papież zwraca uwagę, że Kościół z szacunkiem odnosi się do wyznawców religii świata, które nierzadko *"odbijają promień owej Prawdy, która oświeca wszystkich ludzi"*. Podkreśla też wagę *historycznego spotkania w Asyżu w 1986 roku*, podczas którego przedstawiciele wielkich religii modlili się razem o pokój. Padły tam pamiętne słowa:

Nigdy więcej wojny

Nigdy więcej przemocy

Nigdy więcej terroryzmu

W dniach 20-27 marca 2000 odbyła się historyczna pielgrzymka do Ziemi Świętej, w trakcie której papież odwiedził Jordanię, Autonomię Palestyńską oraz Izrael. Szerokie echa w świecie wzbudziło m.in. odwiedzenie przez Ojca Świętego Instytutu Pamięci Yad Vashem oraz Sciany Płaczu w Jerozolimie.

- fragment kazania n/t pokoju (z taśmy)

V. Narrator 5:

I choć Papież coraz częściej mówi o sobie jako o należącem do tzw. trzeciego wieku i mimo że pomaga sobie laską, to jednak wyczuwa się w nim młodzieńczego ducha. Karl Rahner w jednym ze swoich wywiadów, udzielonym po wizycie Papieża w Wielkiej Brytanii, powiedział, że pośród powszechnego marazmu, jaki tkwi w społecznościach zachodnich, Jan Paweł II wzbudza powszechny zachwyt, także wśród protestantów. Papież widzi w młodych ludziach *"olbrzymi potencjał dobra i twórczych możliwości. Potrzeba nam tego młodzieżowego entuzjazmu. Potrzeba nam tej radości życia, którą mają młodzi"*

- fragment kazania n/t młodzieży (z taśmy)

Część trzecia Dziękuję Ci Boże

Recytacja wierszy Jana Twardowskiego

- *O lasach*
- *Podziękowanie*
- *List do matki Boskiej*
- *Czekanie*

Część czwarta W górach jest wszystko co kocham

Narrator:

Jan Paweł II ukochał ziemię swojego dzieciństwa i młodości. Bardzo często wspomina o swoich wyprawach krajoznawczych w Beskidy i Tatry. Wycieczki były dla niego spotkaniem z Bogiem, surową ale jakże piękną przyrodą, zamyśleniem nad pięknem i harmonią świata. Ojcu Świętemu bliskie jest wszystko, co związane z tą ziemią – język, muzyka, zwyczaje górali... Piosenki, które za chwilę wykonamy niech będą symbolicznym spotkaniem z ukochanym krajobrazem papieża – polskimi górami.

W górach

W górach jest wszystko co kocham

Wszystkie wiersze są w bukach

Zawsze kiedy tam wracam

Biorą mnie klony za wnuka

Zawsze kiedy tam wracam

Siedzę na łące z księżycem

I szumią brzoź kropidła

Dalekie miasta są niczem

Ja się tam urodziłem w piśmie

Ja wszystko górcom zapisałem czarnym

Ja jeden znam tylko Synaj

Na lasce jałowca wsparty

I czerwień kalin jak cyrylica pisze

I na trombitach głosi bór

Że jedna jest tylko mądrość

Dzielo zdjęte z gór

J. Harasymowicz

Uczniowie wykonują piosenki góralskie poświęcone Papieżowi

- *Zagroimy, zagroimy*

- *Życzymy, życzymy*

Część piąta

Pani Dyrektor Stanisława Nowak opowiada o swoich audiencjach u Ojca Świętego.

Prezentuje fotografie z Papieżem.

Recytuje wiersz Karola Wojtyły *Sosna*.

Zakończenie

Pamiętajmy także, że obecny Papież, a ówczesny kardynał Wojtyła odwiedził nasze miasteczko. Miało to miejsce 13 sierpnia 1967 r. z okazji koronacji figury Matki Bożej Leśniowskiej. Ksiądz kardynał Karol Wojtyła, metropolita krakowski celebrował uroczystą mszę świętą, na którą przybyli mieszkańcy nie tylko Żarek i okolicy, ale także przedstawiciele całej ziemi ojczystej. Było to wielkie wydarzenie dla Żarek, które upamiętnia pamiątkowa tablica na frontowej ścianie kościoła w Leśniowie.

Jan Paweł II jest wielkim Polakiem, który niewątpliwie rozślawił imię naszego kraju na całym świecie. Jest przykładem człowieka wielkiego serca i wspaniałego umysłu. W świecie wojen, przemocy i nienawiści woła o pokój i pojednanie wyznawców różnych religii. Apeluje do umysłów i sumień polityków tego świata, aby człowiek był zawsze podmiotem ich działań. Słowa Papieża nie pozwalają nam pozostawać obojętnymi na sprawy tego świata, zmuszają do refleksji i działania, zachęcają do tego, byśmy spieszyli się kochać ludzi.

Życzymy mu dużo zdrowia i wielu jeszcze wspaniałych podróży. Już teraz dzieło jego życia jest najwspanialszym przykładem misji miłości i pokoju.

Sprawozdanie zamieszczone w gazecie koła polonistycznego *Notes* (nr 5 Listopad 2003)

22 października 2003 r. odbyła się w naszej szkole akademie zorganizowana z okazji 25 rocznicy pontyfikatu Jana Pawła II.

Głównym celem akademii było ukazanie sylwetki Papieża jako wielkiego Polaka i myśliciela.

Nasz wielki rodak ukształtowany został przez polską kulturę. Język polski, literatura, sztuka i krajobraz rodzinnych stron są zawsze bliskie sercu obecnego Biskupa Rzymu. Myślami wraca do kraju swego dzieciństwa i młodości, ze wzruszeniem opowiada o urokach ojczystej ziemi. Jest wdzięczny polskiej literaturze, bo to ona nauczyła go wyrażać swoje myśli i uczucia.

Uczennice koła polonistycznego recytowały wiersze J. Słowackiego, A. Mickiewicza, C. K. Norwida oraz współczesnego poety – księdza J. Twardowskiego. Nastrój podkreśliła muzyka – *Polonez* Ogińskiego oraz utwory Chopina, które wykonała na klawikordzie M. Maślanka. Aby podkreślić związek Jana Pawła II z jego ukochanymi górami chórek uczennic w strojach góralskich zaśpiewał przeboje Gołców dedykowane Papieżowi.

Bardzo ciekawym momentem była relacja Pani Dyrektor Nowak o swoich audiencjach u Ojca Świętego. Pani Dyrektor recytowała też wiersz napisany przez Karola Wojtyłę – *Sosna*.

To była wzruszające przedstawienie, dostarczyło nam wielu przeżyć, uświadomiło wielki wpływ polskości na postawę największego myśliciela naszych czasów.

Myślimy, że wielu naszych kolegów inaczej spojrzy na lekcje polskiego, historii, ponieważ dostrzeże ogromną rolę treści humanistycznych w kształtowaniu własnej osobowości.

37: „Zaburzenia mowy u dziecka w wieku przedszkolnym”

Autor: Renata Michalak - nauczycielka w Gminnym Przedszkolu Publicznym w Rędzinach

Na całokształt rozwoju dziecka i jego osiągnięcia szkolne w dużej mierze wpływa mowa. Jest ona atutem w nawiązywaniu kontaktów społecznych, daje możliwość precyzji komunikacji, stanowi narzędzie w zdobywaniu informacji, pozwala na wyrażanie własnych sądów, uczuć i upodobań. Mowę zalicza się do wyższych procesów psychicznych. Jest ona przyswajalna w procesie uczenia się obowiązującego systemu językowego i jest historycznym wytworem kontaktów społecznych między ludźmi.

Osiąganie sukcesów szkolnych w znacznym stopniu utrudniają wady wymowy. Wady wymowy stanowią jeden z częściej występujących przejawów zaburzeń mowy.

O wadach wymowy mówimy wtedy, gdy odbiega ona od normy ogólnie przyjętej w danym języku. Wady te obejmują szeroką gamę odchyleń od normy, poczynając od drobnych nieprawidłowości w realizacji poszczególnych głosek aż po ciężkie wady, które utrudniają kontakt z otoczeniem, powodując złe przystosowanie jednostki do życia społecznego.

Pierwsze symptomy wad wymowy wyłaniają się u dziecka w wieku przedszkolnym, w przedziale od 3 do 6 roku życia. Statystyki przedstawiające rozmiar występowania zjawiska zaburzeń mowy u dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym są niepokojące, mimo nasilającej się w ostatnich latach działalności w zakresie profilaktyki logopedycznej.

Zaburzenia rozwoju mowy mogą występować w procesie rozwoju mowy, co w efekcie doprowadza do wad wymowy. Wady wymowy wywołują niepożądane formy zachowania: dziecko może być nieśmiałe i często płaczące lub odwrotnie bywa niegrzeczne, aroganckie i przysparza opiekunom wiele kłopotów.

Poniższą klasyfikację wad wymowy przytaczam za Demelową (1996). Według niej „największą grupę tworzą wady artykulacyjne określane mianem dyslalii”.

Dyslalia – to nieprawidłowość w realizacji jednej głoski, wielu głosek, a nawet wszystkich lub niemal wszystkich głosek od razu (bełkot).

Zachowane są rytm, melodia i akcent, sama mowa jest jednak zatarta, mało zrozumiała lub zupełnie niezrozumiała.

W obrębie dyslalii wyróżniamy wszelkiego rodzaju seplenienia, rerania, nieprawidłową wymowę głosek k, g, bezdźwięczność i inne odchylenia od normalnej artykulacji.

Seplenienie – to nieprawidłowa wymowa głosek: s, z, c, dz, sz, ż, cz, dż, ś, ź, ć, dź. Najczęściej spotykamy nieprawidłową realizację głosek: sz, ż, cz, dż, które są wymawiane jak ś, ź, ć, dź lub s, z, c, dz. Głoski s, z, c, dz mogą być zmiękczone lub wymawiane jak sz, ż, cz, dż.

Jedną z odmian seplenienia jest seplenienie międzyzębowe. Pojawia się ono wówczas, gdy dziecko zaczyna wymawiać głoski s, z, c, dz, tzn. około 3 – 4 roku życia (wcześniej je zmiękczało). Zniekształceniu mogą ulegać trzy wymienione szeregi głosek lub jeden z tych szeregów. Dziecko wymawia te głoski z językiem wsuniętym między zęby.

Inną odmianą seplenienia jest seplenienie boczne. Charakteryzuje się ono nieprzyjemnym brzmieniem. Artykulacja polega na niesymetrycznym ułożeniu całego języka. Szczelina nie tworzy się wzdłuż linii środkowej języka, lecz w częściach bocznych. Powietrze przepływa jak przy głosce l. Przepływ powietrza bywa jednostronny lub dwustronny. Zniekształceniu ulegają głoski s, z, c, dz, sz, ż, cz, dż, ś, ź, ć, dź. Może być zniekształcony tylko jeden szereg głosek.

Seplenienie powstaje najczęściej w okresie kształtowania się mowy. Wśród przyczyn, które mogą powodować seplenienie wymienia się: nieprawidłową budowę anatomiczną narządów mowy, upośledzony słuch, nieprawidłowy zgryz oraz nieprawidłowość języka i warg, a także niektóre sprawy chorobowe górnych dróg oddechowych. Przy małej sprawności języka i warg narządy te nie wykonują ruchów potrzebnych do wymawiania poszczególnych głosek. Zniekształcony zgryz i anomalie zębowe mogą także powodować nieprawidłową artykulację. Dotyczy to takich głosek jak: sz, ż, cz, s, z, c, dz, ś, ź, ć, dź. Zjawisko to spotykamy przy tzw. zgryzach otwartych częściowo lub całkowicie. Głoski te wymawiane są przeważnie międzyzębowo. Ubytki zębowe można zastąpić wargami, np. przez mocniejsze ich przyciśnięcie lub rozciągnięcie. Przy tyłozgryzach istnieje przeważnie wysoko wysklepione podniebienie, co daje nieprawidłowe brzmienie dźwięków.

Wyjątkowo trudna jest wtedy percepcja głosek szczelinowych i zwartoszczelinowych, a więc s, z, c, dz oraz sz, ż, cz, dż. Głoski te są zwykle zmiękczone.

Reranie – to nieprawidłowa realizacja głoski r. Głoska ta może być wymawiana jak l, j, rl, jako r języczkowe lub opuszczana. Przy wymowie r języczkowego pracuje języczek wraz z podniebieniem miękkim: język pozostaje bierny. Wiadomo, że pojawia się stosunkowo późno, w 4- 5 roku życia, czasem dopiero w I klasie.

Wymienione wady, jak r języczkowe, wargowe, policzkowe wymagają wczesnej reedukcji, gdyż nie jest to zwykła zamiana fizjologiczna formy artykulacji.

Bezpośrednią przyczyną rerania jest niedostateczna sprawność ruchowa języka. Przy wymowie tej głoski język wykonuje drobne subtelne ruchy wibracyjne. Jeśli język będzie gruby o zbyt mocnym napięciu mięśniowym lub przeciwnie – osłabionym albo z wadą anatomiczną wiadomo, że ruchów tych nie wykona.

Do wad artykulacyjnych, które polegają na nieprawidłowej pracy języka, trzeba też zaliczyć wadliwą wymowę k, g. Głoski te wymawiane są jak t, d, mogą też być opuszczone lub wymawiane ze zwarcie kraniowym, co przypomina chrząknięcie.

Bezdźwięczność – polega na wymawianiu głosek dźwięcznych bezdźwięcznie, czyli bez drgań wiązań głosowych, np. woda – fota, noga – noka, żaba – szapa, dzieci – cieci. Przyczyną bezdźwięczności jest zwykle zaburzenie słuchu fonematycznego. W tym wypadku należy mówić o wybiórczym zaburzeniu słuchu fonematycznego, gdyż pozostałe głoski są różnicowane prawidłowo.

Nosowanie – zachodzi wówczas, gdy głoski nosowe wymawiane są jak głoski ustne lub odwrotnie – gdy głoski ustne łączą się z rezonansem nosowym. W pierwszym przypadku mówimy o nosowaniu zamkniętym, w drugim o otwartym.

Przyczyną nosowania zamkniętego jest niedrożność jamy nosowo – gardłowej spowodowana przerostem śluzówki nosa, obrzękiem przy ostrych i przewlekłych stanach kataralnych, przerostem trzeciego migdałka, skrzywieniem przegrody nosa itp. Warunkiem poprawy wymowy jest zlikwidowanie przyczyny (zabieg operacyjny, leczenie stanów kataralnych). Przyczyną nosowania otwartego są zwykle rozszczepy podniebienia, krótkie podniebienie, a także nieprawidłowa praca zwierającego pierścienia gardłowego.

Mowa jest niezrozumiała, artykulacja cofnięta w głąb do gardła. Przy nosowaniu otwartym najbardziej zniekształcone są spółgłoski szczelinowe i zwartoszczelinowe. Głoski k, g mogą być zastąpione przez ch, t, d zastępowane przez n, f, w, wymawiane są gardłowo, r cofnięte, wymawiane przez zwarcie kraniowe: może być wytwarzane przez obsadę języka i tylną ścianę gardła.

Wszystkie głoski, jakkolwiek są realizowane, wymawiane są z silnym zabarwieniem nosowym, głosem dudniącym. Aby zatkać, choć częściowo jamę nosową pacjent marszczy brwi, unosi skrzydełka nosa lub górną wargę. Fonacja jest zmieniona, nosowa, z twardym nastawieniem.

O dyslalii całkowitej, czyli bełkocie, mówimy wtedy, gdy wszystkie lub prawie wszystkie głoski są zniekształcone lub nieprawidłowo realizowane. Przy bełkocie występuje więc różnego rodzaju seplenienie. Wskutek tego wyrazy są zniekształcone, charakterystyczne są przestawienia sylabowe, brak końcówek lub sylab początkowych, grupy spółgłoskowe – uproszczone. W sumie – mowa niezrozumiała lub rozumiana tylko przez najbliższe otoczenie.

Osobną grupę wad mowy stanowi jąkanie. Powstaje ono zwykle w wieku przedszkolnym, a ujawnia się wtórnie lub nasila w okresie dojrzewania. W toku kształtowania się mowy istnieje szczególna podatność na wszelkie jej zaburzenia, bowiem wchodzi tu w grę: ogólna ruchliwość dziecka, szybkie wzbogacanie języka oraz rozwój myślenia. Reagując zwykle emocjonalnie, dziecko nie może należycie wyrazić swoich myśli. Czuje, że nie potrafi mówić płynnie, że musi powtarzać wyrazy dopóty, dopóki nie zjawi się inny wyraz, który nie sprawi mu trudności. Powstaje dysproporcja pomiędzy tym, co dziecko chciałoby, a co może powiedzieć. Jest ona źródłem napięć, które przy braku rozumnej pomocy i życzliwości otoczenia pogłębiają się i w końcu towarzyszą każdej wypowiedzi dziecka.

Jąkanie – polega na zaburzeniu koordynacji pracy narządów oddechowych, fonacyjnych i artykulacyjnych, przy czym w obrazie klinicznym obserwuje się zazwyczaj wzmożone napięcie mięśni związanych bezpośrednio lub pośrednio z aktem mowy.

Wzmożone napięcie mięśni fonacyjnych i artykulacyjnych uniemożliwia im właściwe ruchy. Napięcia te powstają przy głoskach zwartych np. dziecko nie może płynnie powiedzieć wyrazu koza, gdyż wypiera początkowy dźwięk k (k – k – koza).

Mowa jąkających się jest wybuchowa lub odwrotnie monotonna – cicha, często z zabarwieniem nosowym. W ten sposób dziecko „atakuje” dźwięk, coraz to nowymi i coraz dziwniejszymi sposobami.

Normalny proces mówienia składa się z szybkich rytmicznych i skoordynowanych ruchów mięśni wszystkich trzech narządów: oddechowego, fonacyjnego i artykulacyjnego. Mówimy z minimalnym napięciem tych mięśni. U osób jąkających się patologiczne napięcie tych mięśni doprowadza do zablokowania głosu. Zaburzone są rytm i tempo mowy.

Poglądy na przyczyny jąkania są bardzo zróżnicowane. Najbliższe prawdy wydają się te, które wiążą dwie grupy czynników: biologicznych i społecznych. Wyróżniają one zazwyczaj dwie warstwy przyczyn:

1. czynniki usposabiające (pośrednie),
2. czynniki wyzwajające (bezpośrednie).

Do czynników usposabiających, czyli stwarzających podatność na wystąpienie jąkania należą:

- a) zachwianie równowagi procesów nerwowych na tle przemęczenia, zaburzeń snu, zbyt surowych lub też niekonsekwentnie stosowanych wymagań wychowawczych;
- b) ogólny zły stan fizyczny dziecka wywołany wadliwym odżywianiem i złą pielęgnacją lub długotrwałą chorobą wyniszczającą organizm,
- c) nowe układy sytuacji życiowych, które stanowią trudne zadanie dla układu nerwowego danego dziecka;
- d) gwałtowne przeżycia o ujemnym charakterze emocjonalnym, obciążające układ nerwowy.

Z czynników wyzwajających, tj. bezpośrednio wywołujących pierwsze

objawy jąkania, większość autorów zwraca uwagę na silne wstrząsy emocjonalne lub szok nerwowy towarzyszący fizycznym urazom (upadek, pobicie).

Do wad nie zaliczamy cech wymowy dziecięcej, które są normalnym przejawem tej niedojrzałości. Rozwój mowy powinien być w zasadzie ukończony w 6 – 7 roku życia. W niektórych przypadkach kształtowanie się mowy trwa nieco dłużej i dziecko dopiero po roku nauki w szkole zaczyna prawidłowo mówić bez żadnej interwencji.

Obowiązek opieki nad rozwojem mowy dziecka spoczywa przede wszystkim na rodzicach i opiekunach dziecka, przedszkolach, poradniach pedagogiczno – psychologicznych oraz coraz liczniejszej rzeszy logopedów. Ważne jest dostrzeżenie i rozpoznanie wad wymowy u dzieci w jak najwcześniejszym stadium i właściwe zastosowanie metod terapeutycznych. Wczesna diagnoza to warunek aby pomoc logopedyczna okazała się skuteczna.

Literatura:

1. Demel G. – „Minimum logopedyczne nauczyciela przedszkola” WSiP, Warszawa 1996
2. Minczakiewicz E. M. – „Mowa – rozwój – zaburzenia – terapia”, Wydawnictwo Naukowe AP, Kraków 1997
3. Nowak J. E. – „Wybrane problemy logopedyczne”, Wydawnictwo WSP, Bydgoszcz 1997
4. Skorek E. M. – „Oblicza wad wymowy”, Wydawnictwo Akademickie „Żak”, Warszawa 2001
5. Słodowik – Rycaj E. – „O mowie dziecka – jak zapobiegać powstawaniu nieprawidłowości w jej rozwoju”, Wydawnictwo Akademickie „Żak”, Warszawa 2000

38: Kształtowanie umiejętności czytania ze zrozumieniem w klasach I – III

Autor: Grażyna Myrda - nauczycielka kształcenia zintegrowanego w Szkole Podstawowej im. Jana Długosza w Popowie, przy Gminnym Zespole Szkolno – Przedszkolnym nr 1 w Popowie

Czytanie ze zrozumieniem to niezwykle ważna umiejętność intelektualna współczesnego człowieka. I pomimo rozwoju środków masowego przekazu (radio, telewizja, Internet), można stwierdzić, że czytanie pozostanie nadal niezastąpionym sposobem zdobywania informacji, korzystania z dorobku nauki i kultury oraz rozwoju osobowości. Opanowanie tej kluczowej umiejętności decyduje o sukcesach ucznia na dalszych etapach kształcenia, o wyborze szkoły i zawodu, a zatem – w dużej mierze - całej przyszłej drogi życiowej.

Nauka czytania jest procesem długotrwałym, złożonym i dynamicznym, zależnym od poziomu funkcjonowania centralnego układu nerwowego oraz poziomu sprawności poszczególnych analizatorów i związków zachodzących między nimi. **Istotą czytania ze zrozumieniem jest kojarzenie obrazów i ich fonetycznych odpowiedników (przy czytaniu głośnym) lub samych obrazów graficznych (przy czytaniu cichym) z odpowiadającymi im znaczeniami.** Nauczyciel musi pamiętać, że ciche czytanie ze zrozumieniem możliwe jest tylko na podłożu śladów i związków wytworzonych w czytaniu głośnym. Tak więc uczeń przy czytaniu cichym nie ma kontroli nad czytany tekst, ujmuje treść wyrazu jedynie za pomocą analizatora wzrokowego. Jeżeli będziemy stosować takie czytanie na tekstach nie opanowanych w czytaniu głośnym, możemy skutecznie zniechęcić dziecko do czytania, gdyż słowa i zdania wcześniej nie wypowiedziane przeszkadzają mu w uchwyceniu treści tekstu czytanego po cichu.

Systematycznie prowadzone ćwiczenia w czytaniu i rozumieniu tekstów powinny w konsekwencji wdrażać uczniów do czytania twórczego, czyli do docierania myślą bezpośrednią do sytuacji i przedmiotów, do których odnosi się tekst i pozwolić na uzyskanie swobody w dalszym myślowym operowaniu nimi. Krótko mówiąc, **istotę rozumienia stanowi uchwycenie sensu tekstu – dosłownego i dodatkowego.**

Obecnie uwzględnia się wyższe stopnie rozumienia tekstu: interpretację i czytanie krytyczne.

Interpretacja polega na umiejętności wydobycia ukrytego znaczenia, tzw. czytanie między wierszami, a więc:

- * możliwości wyciągania wniosków,
- * zastanawianie się nad tym, co miało miejsce między poszczególnymi wydarzeniami,
- * przewidywanie, co nastąpi dalej,
- * wyjaśnianie znaczenia wypowiedzi i przebiegu wydarzeń,
- * czynienia porównań, identyfikacji

Czytanie krytyczne obejmuje rozumienie dosłowne oraz interpretację. Czytający ocenia jakość, wartość i wiarygodność tego, co czyta.

Podstawowe umiejętności wnikliwego i twórczego czytania dziecko powinno opanować już w pierwszych latach nauki szkolnej. W związku z tym naukę czytania należy jak najbardziej bogacić i uatrakcyjnić, aby uczeń był zaangażowany w nią intelektualnie i emocjonalnie i aby nasze zabiegi doprowadziły do rozwinięcia takich umiejętności, które pozwolą dziecku odkrywać w tekście to, co nie jest bezpośrednio przedstawione za pomocą słowa.

Oto przykłady ćwiczeń kształtujących umiejętność czytania ze zrozumieniem w poszczególnych klasach.

KLASA I

- * Odszukiwanie liter, sylab i wyrazów w tekście (podkreślanie, przeliczanie, szukanie wyrazu podstawowego na innych stronach książki),
- * Wyszukiwanie w tekście zdań na wskazany temat,
- * Wyszukiwania imion dzieci, nazw zwierząt, roślin, zabawek, sprzętów,
- * Układanie wyrazów z liter alfabetu ruchomego,
- * Układanie wyrazów z rozsypanek sylabowych,
- * Układanie zdań krótszych i dłuższych z rozsypanki zdaniowej,
- * Dobieranie ilustracji do zdań i odwrotnie (zdań do obrazków),
- * Przyporządkowywanie podpisu do ilustracji,
- * Dobieranie kartek zawierających pytania i odpowiedzi,
- * Wyszukiwanie kartek z wyrazami pasującymi do obrazka,
- * Segregowania kartek z wyrazami wg polecenia podanego przez nauczyciela,
- * Pisanie odpowiedzi na pytania dotyczące przeczytanego tekstu,
- * Poszukiwanie w tekście odpowiedzi na zadane pytania,
- * Loteryjki i domina obrazkowo – wyrazowe,
- * Dobieranie wyrazów parami, np. osoby i ich czynności, przedmioty i ich cechy,
- * Szukanie i wypisywanie wyrazów ukrytych w zdaniach, np. nazw drzew, owoców, warzyw, sprzętów domowych,
- * Rozwiązywanie zagadek, łamigłówek, szarad

KLASA II

- * Układanie zdań z rozsypanek wyrazowych,
- * Uzupełnianie zdań brakującymi wyrazami,
- * Układanie kilkuzdaniowych tekstów z rozsypanych zdań według logicznej kolejności,
- * Wyszukiwanie fragmentów na określony temat (osoby, miejsce akcji, wygląd bohaterów),
- * Wyszukiwanie fragmentów odnoszących się do ilustracji,
- * Segregowanie wyrazów według porządku alfabetycznego, części mowy, ilości sylab, liter, trudności ortograficznych, itd.,
- * Loteryjki ortograficzne,
- * Dobieranie zdań opisujących historyjki obrazkowe

KLASA III

- * Zdawanie sprawy z treści tekstu po jednorazowym przeczytaniu,
- * Wyodrębnianie postaci i zdarzeń,

- * Wskazywanie postaci głównych i drugorzędnych,
- * Odróżnianie zdarzeń istotnych od mniej istotnych,
- * Ustalanie kolejności zdarzeń,
- * Wyszukiwanie fragmentów opisujących wygląd i cechy bohatera,
- * Wskazywanie najpiękniejszych i najważniejszych fragmentów opowiadania,
- * Wskazywanie fragmentu zawierającego główną myśl utworu,
- * Nadawanie innego tytułu opowiadaniu,
- * Wyróżnianie w tekstach opowiadań, dialogów, opisów

Wszystkie te ćwiczenia mają na celu aktywizację uczniów, pobudzanie ich do coraz sprawniejszego spostrzegania, logicznego myślenia i zapamiętywania, co jest konieczne przy kształtowaniu umiejętności czytania ze zrozumieniem.

Sposoby omawiania tekstów literackich można podzielić na dwie grupy:

- * analizujące,
- * syntetyzujące

Analizujący sposób omawiania tekstów literackich polega **na przygotowaniu rzeczowym i słownikowym do odbioru tekstu**. Przygotowanie to może polegać na przeprowadzeniu pogadanki wstępnej, obejrzeniu filmu, obrazów, fotografii, odbyciu wycieczki nawiązujących do tematu utworu literackiego. Wyjaśniamy znaczenie trudnych wyrazów i zwrotów, zachęcamy przy tym do korzystania z odsyłaczy oraz słowników i encyklopedii.

Dalszym etapem tego sposobu omawiania tekstu jest **ukierunkowane czytanie** obejmujące całość tekstu, a następnie **opracowywanie treści**.

Oto przykłady ćwiczeń o charakterze analitycznym:

- * Nawiązanie treści czytanki do przeżyć i spostrzeżeń dzieci. Nauczyciel może tutaj wyjść od przeżyć dziecięcych, po czym zapoznać uczniów z treścią utworu, albo też przeprowadzić powyższe czynności w odwrotnej kolejności,
- * Zestawienie treści czytanki z ilustracją,
- * Wyodrębnienie postaci,
- * Określenie miejsc akcji,
- * Wyodrębnienie wydarzeń,
- * Ustalanie kolejności zdarzeń – w utworach, gdzie występuje wyraźna akcja (opowiadania, baśnie, legendy),
- * Układanie i zapisywanie planu – jest to dla uczniów trudna forma pracy z tekstem, wymaga dobrego zrozumienia treści, umiejętności podzielenia jej na logiczne części i krótkiego ujęcia (streszczenia) każdej z tych części w postaci zdania lub równoważnika zdania,
- * Wyszukiwanie fragmentów na wskazany przez nauczyciela temat,
- * Wskazywanie urywków o charakterze opowiadania i opisu

Syntetyzujące sposoby omawiania tekstów literackich opierają się o wcześniejszą analizę utworu, ale zmierzają do ustalenia myśli przewodniej, wyciągania wniosków.

Oto przykłady ćwiczeń o charakterze syntetycznym:

- * Zdawanie sprawy z treści tekstu po jego przeczytaniu,
- * Nadawanie tytułu fragmentom tekstu, ilustracjom; zmiana tytułu utworu,
- * Ocena postępowania bohatera,
- * Opowiadanie treści tekstu swoimi słowami,
- * Układanie dalszego ciągu utworu, losów bohatera, itd.,
- * Ilustrowanie przeczytanego fragmentu

Rozwój umiejętności czytania ze zrozumieniem polega na przechodzeniu do coraz wyższego poziomu rozumienia tekstu. Od nauczyciela, stosowanych przez niego metod i form pracy zależy w dużej mierze to, jak szybko i w jakim stopniu uczniowie posiadają tę złożoną umiejętność.

Literatura:

- R. Suchorzewska, Czytanie i rozumienie tekstu, w: Życie Szkoły nr 6/2002
- S. Sokołowski, Literatura dziecięca w nauczaniu zintegrowanym, w: Życie Szkoły nr 1/2002
- J. Błachowicz, Kształtowanie umiejętności czytania ze zrozumieniem, WSiP 1988
- I. Czajkowska, K. Herda, Zajęcia korekcyjno – kompensacyjne w szkole, WSiP 1998

39: Rola wycieczek przyrodniczych w kształceniu zintegrowanym

Autor: Grażyna Myrda, nauczycielka kształcenia zintegrowanego w Szkole Podstawowej im. Jana Długosza w Popowie, przy Gminnym Zespole Szkolno – Przedszkolnym nr 1 w Popowie

Wycieczka i zajęcia prowadzone w terenie to dla uczniów klas młodszych niezwykle atrakcyjna i lubiana forma aktywności, bogate źródło informacji o świecie, informacji zdobywanych w najbardziej przystępny sposób. Walory wycieczek doceniał już w Oświeceniu myśliciel francuski J. J. Rousseau oraz członkowie Komisji Edukacji Narodowej.

Bezpośrednie ukazywanie i wyjaśnianie zależności zachodzących między klimatem, podłożem, światem roślin, zwierząt i ludzi doprowadza do lepszego zrozumienia ekosystemów w otoczeniu dziecka. Sytuacje spotykane podczas wycieczki wywołują dużą aktywność poznawczą dzieci, co sprzyja stawianiu pytań, spontanicznym wypowiedziom, wymianie poglądów. Wszystko, co uczniami zapamiętują z wycieczki, wiąże się z bezpośrednimi przeżyciami emocjonalnymi, a wiadomo, że wiedza zdobyta w ten sposób jest pełniejsza od tej wielokrotnie powtarzanej w klasie.

Podczas wycieczki mamy wiele okazji, aby wykształcić w uczniach różnorodne umiejętności i nawyki. Chodzi tutaj głównie o rozwijanie spostrzeżeń i wrażeń niezbędnych do pracy myślowej, tworzenie wyobrażeń, kształtowanie pojęć, rozwijanie mowy. Procesy te rozwijają się poprzez dokonywanie różnych pomiarów i prowadzenie zamierzonych obserwacji, posługiwanie się przyrządami i środkami dydaktycznymi, udział w planowaniu trasy wycieczki i wykonywaniu szeregu czynności porządkowych. Niezwykle ważne jest także wielokrotne odwiedzanie tego samego miejsca, aby dzieci mogły rozwinąć zdolność porównywania i dostrzegania rytmu czterech pór roku.

Wyjście w teren stwarza okazję do odczuwania piękna i uwrażliwia na jego odbiór. Daje okazję do swobodnego dzielenia się spostrzeżeniami, przeżyciami, wyrażania radości. Wdraża także do dbałości o własne zdrowie, wyrabia sprawność fizyczną, odporność i wytrzymałość. Rozwijają potrzebę aktywności w naturalnym środowisku i pozwala czerpać zadowolenie z przebywania na świeżym powietrzu.

Ta forma pracy przyczynia się do dostarczenia pozytywnych wzorów postępowania. Kształtuje umiejętności zachowania się wobec kolegów, umożliwia współprzeżywanie, wzajemną pomoc, koleżeńską współpracę.

Wycieczka jest doskonałą okazją do wytworzenia więzi emocjonalnej z najbliższym środowiskiem. Dzieci w młodszym wieku szkolnym często bowiem interesują się florą i fauną innych kontynentów, natomiast nie zwracają uwagi na piękno najbliższej okolicy. Zadanie nauczyciela polega zatem na ukazaniu osobliwości przyrodniczych naszych lasów, łąk, stawów, ugorów.

Opisywana forma pracy pozwala również kształtować emocjonalnie – opiekuńczy stosunek do przyrody, z szacunkiem odnosić się do wszystkiego, co żyje, wyrabiać poczucie odpowiedzialności za swoje postępowanie, uświadamiać uczniom fakt, że jesteśmy częścią przyrody i niszcząc środowisko – niszczymy równocześnie siebie.

Wszystkie wymienione funkcje wycieczek są ze sobą integralnie powiązane i realizujemy je jednocześnie. Procesy uczenia się, rozwoju psycho – fizycznego i wychowania są bowiem procesami nierozzerwalnymi.

Zajęcia prowadzone w terenie są zwykle dla nauczyciela trudniejszą formą pracy z uczniami niż lekcja w klasie, lecz dobre przygotowanie i sprawna organizacja wycieczki warunkują uzyskanie wyższych efektów niż te same zabiegi przeprowadzone w budynku szkolnym.

Aby wycieczka przyniosła wielostronne korzyści, powinna być ze strony nauczyciela wszechstronnie przemyślana i przygotowana pod względem merytorycznym i metodycznym. Przygotowanie to dotyczy wyboru miejsca wycieczki odpowiedniego dla realizacji określonych celów programowych, ustalenia terminu, czasu trwania i przebiegu wycieczki. Ważną czynnością jest także poznanie przez nauczyciela miejsca eskapady, wybór zjawisk i obiektów do obserwacji. Strona organizacyjna, związana z zapewnieniem dzieciom bezpieczeństwa i opieki, również nie może budzić zastrzeżeń.

Nauczyciel musi pamiętać także o zgłoszeniu wycieczki dyrekcji szkoły i dopełnieniu wszystkich formalności z tym związanych.

Przygotowanie uczniów do wycieczki obejmuje:

1. Wspólne sprecyzowanie celów i zadań do realizacji,
2. Przypomnienie niezbędnych wiadomości, wprowadzenie w problematykę wycieczki,
3. Ustalenie planu zamierzonych obserwacji,
4. Przygotowanie pomocy, przyborów i narzędzi potrzebnych do zrealizowania zadań,
5. Przypomnienie regulaminu zachowania się, ze szczególnym zwróceniem uwagi na zasady bezpieczeństwa,
6. Ustalenie czasu i miejsca zbiórki, omówienie sposobu ubrania, itd.

Scenariusz wycieczki przeprowadzonej w klasie I

Krąg tematyczny: Świat wokół nas

Temat: Drzewa, krzewy i rośliny zielne spotykane w pobliżu szkoły – wycieczka.

Cele operacyjne

Uczeń:

1. Rozpoznaje i nazywa gatunki drzew, krzewów i roślin zielnych spotykanych w pobliżu szkoły na podstawie ich ogólnego pokroju, wyglądu liści i kwiatów,
2. Wie, gdzie znaleźć informacje na temat roślin,
3. Jest uważny, spostrzegawczy,
4. Uważnie słucha, kiedy mówią inni,
5. Potrafi obserwować i porównywać,
6. Zgodnie współpracuje w grupie

Metody pracy:

- * Słowne – swobodne wypowiedzi, pogadanka,
- * Oglądowe – obserwacja kierowana,
- * Praktyczne – zebranie okazów

Formy: zajęcia terenowe, praca w grupach

Środki dydaktyczne: okazy roślin w ich naturalnym środowisku, lupy, atlas drzew, krzewów i roślin zielnych

Termin wycieczki: kwiecień - maj

Przebieg zajęć

1. W klasie przed wycieczką:

- * ustalenie trasy wycieczki,
- * podział klasy na grupy, przydzielenie zadań
- * przypomnienie o właściwym zachowaniu się.

Grupa I: Zauważ, jakie drzewa rosną w pobliżu szkoły. Jeśli nie potrafisz ich nazwać, zbierz liście i gałązki.

Grupa II: Zaobserwuj krzewy rosnące w pobliżu szkoły. Zbierz ich liście i gałązki. Które z nich teraz kwitną?

Grupa III: Zwróć uwagę na najczęściej spotykane rośliny zielne. Zbierz pojedyncze okazy.

Grupa IV: Zaobserwuj i wskaż różnice między drzewem, krzewem a rośliną zielną.

2. Dojście do wyznaczonego terenu. Spontaniczne dzielenie się wrażeniami na temat mijanych obiektów.
3. Praca w grupach (20 – 25 min). Nauczyciel nadzoruje pracę zespołów, wyjaśnia wątpliwości, zachęca do obserwacji.
4. Zdawanie sprawy z poczynionych obserwacji; omówienie, uzupełnienie pracy grup.
5. Zabawa w rozpoznawanie drzew, krzewów i roślin zielnych po gałązkach i liściach.
6. Powrót do szkoły.
7. Podsumowanie wycieczki w klasie – ocena pracy grup. Wklejenie do zeszytu zielonego liścia z napisem: Znam drzewa i krzewy.

Umieszczenie przyniesionych gałązek w kąciku przyrodniczym.

Każdą wycieczkę można wszechstronnie wykorzystać.

Po zgromadzeniu materiału słownikowego wokół określonego tematu można układać zdania (klasa I), w klasie II i III - zredagować opis, opowiadanie, sprawozdanie, notatkę do kroniki. Dzieci mogą również tworzyć swobodne teksty literackie, zagadki, krótkie wierszyki.

Poczynione w czasie wycieczki obserwacje i przyniesione okazy przyrodnicze mogą stać się inspiracją do układania, przekształcania i rozwiązywania zadań tekstowych z wykorzystaniem czterech podstawowych działań matematycznych, porównywania, klasyfikowania, itp.

Dużym zainteresowaniem dzieci cieszą się także zajęcia plastyczne – techniczne z wykorzystaniem różnych materiałów (również tych przyniesionych z wycieczki) i technik plastycznych. Malowanie, lepienie, modelowanie, konstruowanie postaci i zabawek wzbudza wśród najmłodszych wiele emocji i sprzyja spontanicznej komunikacji.

Szczególnie chętnie uczniowie dokonują segregowania materiału podczas wykonywania albumów, zielników, gazetek, tablic tematycznych, makiet. Jest to także ćwiczenie wielostronnie rozwijające osobowość dziecka.

W ramach edukacji muzycznej – ruchowej możemy tworzyć muzykę lasu, ogrodu, pól z wykorzystaniem dostępnych instrumentów, dopisywać słowa do podanej melodii, naśladować głosy i ruchy zwierząt.

Od twórczej postawy nauczyciela, jego pomysłowości i zaangażowania zależy wykorzystanie wycieczki w jak najszerszym zakresie.

LITERATURA:

- I. Żywno, Wyruszamy na wycieczkę, w: Życie Szkoły nr 1/2002
 - S. Sokołowski, Wykorzystanie obserwacji na wycieczkach, w: Życie Szkoły nr 7/2002
 - M. Kaliński, Wycieczki dają okazję do rozwoju, „Edukacja i Dialog” 1994, nr 5
 - Z. Kobyłecka, Wycieczka jako swoista forma organizacyjna zajęć dydaktycznych, w: „Nauczanie Początkowe” nr 6, ZNP Kielce 1984/85
-

40: Propozycja montażu słowno-muzycznego na temat grzeczności i przyjaźni w szkole.

Autor: Elżbieta Nowakowska – nauczyciel kształcenia zintegrowanego Zespołu Szkół w Kamyku

Z mojego doświadczenia pedagogicznego wynika, że na rynku wydawniczym znajduje

się niewiele pozycji zawierających gotowe scenariusze montażu słowno-muzycznych dla uczniów klas młodszych. Osobiście nie spotkałam się nigdy z żadną propozycją dotyczącą stosunków koleżeńskich i przyjacielskich. A szkoda, bo temat ten wiąże się z celem wychowawczym, który zajmuje bardzo ważne miejsce w edukacji wczesnoszkolnej.

Uważam, że przygotowanie z uczniami takiego montażu i zaprezentowanie go innym klasom w sposób szczególny zwróci uwagę dzieci na problem dobrego zachowania, koleżeństwa

i przyjaźni w szkole oraz utrwali się w ich pamięci na długo. W związku z tym chciałam przedstawić opracowany przeze mnie scenariusz i zachęcić nauczycieli pracujących w klasach I-III do jego realizacji:

Scenariusz montażu słowno-muzycznego pt. „O grzeczności i przyjaźni”

Wstęp

dziecko I

Witam wszystkich w imieniu klasy III.

Na dzisiejszym spotkaniu chcielibyśmy przypomnieć Wam, jakich zachowań należy się wystrzegać, aby życie w szkole było przyjemniejsze. Pragniemy również podpowiedzieć, jakimi wartościami się kierować, by szkoła była miejscem kulturalnym i przyjaznym.

dziecko II

Jan Brzechwa – „Kłamczucha”

- Proszę pana, proszę pana,
zaszła u nas wielka zmiana:
moja starsza siostra Bronka
zamieniła się w skowronka,
siedzi cały dzień na buku
i powtarza: „Kuku, kuku!”
- Pomyśl tylko co ty pleciesz!
To zwyczajne kłamstwo przecież.

dziecko III

Jan Brzechwa – „Skarżypyta”

- Piotruś nie był dzisiaj w szkole,
Antek zrobił dziurę w stole,
Wanda obrus poplamiła,
Zosia szyi nie umyła,
Jurek zgubił klucz, a Wacek
zjadł ze stołu cały placek.
- Któż się ciebie o to pyta!
- Nikt. Ja jestem skarżypyta.

dziecko IV

Jan Brzechwa – „Samochwała”

Samochwała w kącie stała
i wciąż tak opowiadała:
- Zdolna jestem niesłuchanie,
najpiękniejsze mam ubranie,
moja buzia tryska zdrowiem,
jak coś powiem, to już powiem,
jak odpowiem, to roztrośnie,
w szkole mam najlepsze stopnie,
śpiewam lepiej niż w operze,
świetnie jeżdżę na rowerze,
znakomicie muchy łapię,
wiem, gdzie Wisła jest na mapie,
jestem mądra, jestem zgrabna,
wiotka, słodka i powabna,
a w dodatku daję słowo,
mam rodzinę wyjątkową:
tato mój do pieca sięga,
moja mama – taka tęga,
moja siostra – taka mała,
a ja jestem – samochwała!

dziecko V

Leon Szwed – „Pan Tonieja”

Kto z was zna takiego pana,
który psoci już od rana,
a gdy złego coś wynika,
Wtedy pan ten ciągle znika?

- Kto się lekcji nie nauczył?

- To nie ja!

- Kto się do wieczora włączył?

- To nie ja!

- Kto młodszego bije brata?

- To nie ja!

- Kto na lekcji stale gada?

- To nie ja!

- Kto roztrzaskał szyby w oknach?

- To nie ja!

- Kto ma dziurę w nowych spodniach?

- To nie ja!

Może ktoś przypadkiem zna
tego pana „Tonieja”?

dziecko VI

Igor Sikirycki – „Jaki jest Jacek ?”

Jacek odważny jest jak lew
i w wodzie czuje się jak ryba,
jak jeleń biega pośród drzew,
a z trampoliny jak ptak śmiga.

Po płotach łązi niby kot,
jak czapla zręcznie ryby łowi,
a gdy zaśpiewa, gotów w lot
dorównać głosem słowikowi.

Nagrodę chłopcu za to dać,
z pewnością byłoby już można,
gdyby nie pysznił się jak paw
i mniej uparty był od kozła.

Piosenka „Piosenka na dobry dzień” - słowa: Agnieszka Galica,

- muzyka: Tadeusz Pabisiak

- kasetą: Piosenki z programu - „Mama i ja”, cz. 3.

Dzień dobry tato i mamę kochana.

Dzień dobry wszystkim mówię już od rana.

Dzień dobry! Wołam do pana sąsiada.

Dzień będzie dobry, nawet gdy deszcz pada.

Pogłaszczę pieska, przytulę też kotka.

Dzień dobry powiem, jeśli kogoś spotkam.

Pomacham ręką do pana sąsiada.

Już świeci słońce. Deszczyk przestał padać!

dziecko VII

A. Maj, M. Nawrocka, E. Sorbian-Kardaś, M. Stępień - „Grzeczność na co dzień”

Grzeczność na co dzień –

bardzo ważna sprawa!

Więc o niej w szkole

wspomnieć wypada.

Nic nie kosztuje

słowo „dziękuję”

A ”przepraszam i „proszę”

chlubę ci przynoszą!

dziecko VIII

Nie hałasuj na przerwie!

Każdy ci powie,

że hałas niszczy

nerwy i zdrowie!

dziecko IX

Nie przezywaj nas kolego!

To przynosi wiele złego.

dziecko X

Ewa Skarżyńska – „Wszyscy mnie lubią”

Wszyscy mnie lubią!

To rzecz wspaniała.

Chyba się jednak

dobrze starałam.

Chciałam,

by lubić zaczął mnie ktoś,

więc byłam miła,

mówiłam wciąż:

proszę, przepraszam,

bardzo dziękuję

i uśmiechałam się

i w ogóle.

Teraz mnie lubią wszyscy,

więc w górę

skaczę z radości –

do samych chmurek.

dziecko XI

Hanna Zielińska – „Koledzy”

Mój kolega – to kolega! Do kolegi często biegam, przy koledze w ławce siedzę...

Wiosną, kiedy ciepłe słońce rozdaje nam złote piegi, wołam: - Proszę jeden dla mnie,

ale drugi dla kolegi! I kolega mój – tak samo, o koledze czyli o mnie, nawet w kinie, nawet w cyrku nie potrafiłby zapomnieć.

A gdy czasem na kolegę spadnie kłopot albo bieda, no, to wtedy nasza klasa smucić długo mu się nie da!

I kolegę tak pocieszę, że mu zaraz jest weselej: - No... Kolego!

Bo koledzy – to już prawie przyjaciele!

Dziecko XII, XIII, XIV (z podziałem na role)

Michał Plackowski – „Lekcja przyjaźni”

Były sobie dwa wróble: Ćwir i Ćwirćwirek.

Pewnego dnia Ćwir dostał od babci torebkę pszenicy. Nie powiedział o tym swojemu przyjacielowi. Zjadł wszystko sam. Ale kilka ziarenek spadło na ziemię.

Znalazł te ziarenka Ćwirćwirek, zebrał starannie i poleciał do Ćwira.

- Dzień dobry! Znalazłem dziś dziesięć ziarenek pszenicy. Podzielimy się po równo i zjemy!

- Nie trzeba... Po co?... - machnął skrzydełkami Ćwir – Ty je znalazłeś, zjedz sam.

- Ale przyjaciele wszystkim powinni się dzielić – powiedział Ćwirćwirek. – Czy nie tak?!

- Chyba masz rację – odparł Ćwir i zrobiło mu się wstyd.

Wziął Ćwir pięć ziarenek i powiedział:

- Dziękuję ci, Ćwirćwirku! Dziękuję za ziarenka i ... za lekcję przyjaźni.

Piosenka „Przyjaciółki nierozłączki” - słowa: Karolina Zawieska

- muzyka: Kamila Tolak

- kasetą: „Tik- Tak przez cały rock” – Fasolki.

Choć na przerwie

jak w konserwie tłok okropny,

zawsze można znaleźć

kącik gdzieś pod oknem,

kaloryfer w plecy gniece,

ale to nieważne.

Przyjaciółkom odpowiada

przecież miejsce każde.

Ref. Papużki nierozłączki

trzymają się za rączki.

Sukienki noszą w ciapki

i bluzki w kurze łapki.

I razem w kącie szepczą

i coca-colę chłepcą.

Papużki zawsze razem,

rozkoszny to – ooo,

rozkoszny to obrazek.

dziecko XV

Hanna Lochocka – „Ona i ja”

Ona ma czarne
brwi i warkoczyk.
Ja – rudą grzywkę,
niebieskie oczy.
Ona rozsądnie
zawsze coś powie,
a o mnie mówią:
że mam pstro w głowie.

Ona chce śpiewać,
rozmawiać, czytać,
a ja bym w piłkę
grała – i kwita!

Więc cóż wspólnego
jest między nami?

Chyba to, żeśmy
przyjaciółkami!

dziecko XVI

Stanisław Grabowski – „Chcesz się ze mną zaprzyjaźnić ?”

Chcesz się ze mną
zaprzyjaźnić?

Wspólnie
będzie nam różniej
iść leśną dróżką
do dziupli, gdzie sowa mieszka.

Chcesz się ze mną
zaprzyjaźnić?

Wspólnie
będzie nam łatwiej
wypić po kubku mleka
i na tatę zaczekać...

Chcesz się ze mną
Zaprzyjaźnić?

Wspólnie
będzie nam weselej
na łące, w ogrodzie
w szałasie, na drzewie
i więcej gdzie jeszcze, nie wiem!

dziecko XVII

Wanda Chotomska – „Najlepiej razem”

Kiedy jesteś wśród przyjaciół,
to wiadomo –
w trudnych chwilach na drugiego
możesz liczyć,
bo jak nawet skrzydła trochę
ci oklapną,
to przyjaciel własnych skrzydeł
w mig pożyczycy.

Wszyscy razem

Najlepiej razem, najlepiej razem
cieszyć się książką, piosenką i obrazem,
i z przyjacielem dzielić każdą swoją myśl,
najlepiej razem, zawsze razem – tak jak dziś!

Piosenka „Podajmy sobie ręce” - słowa: D. Geller

- muzyka: K. Kwiatkowska

- kasetą: „Muzyka dla kl. I” – Wyd. MAC

Chociaż świat dokoła
dziwny jest i wielki,
a my tacy mali,

mali jak kropelki

Ref. Podajmy sobie ręce
w zabawie i piosence,
w ogródku, przed domem,
na łące znajomej.

Podajmy sobie ręce
przez burze i przez tęcze,
pod gwiazdą daleką,
nad rzeczką i rzeką.

Kiedy nagle z bajki
zniknie dobra wróżka,
kiedy szary smutek
wpadnie do fartuszka

Ref. Podajmy sobie ręce...

Choć nas czasem dzielą
nieprzebyte góry,
nieskończone drogi,
zachmurzone chmury

Ref. Podajmy sobie ręce...

dziecko XVIII

- A oto czarodziejskie słowa:

Wyznaczone dzieci podchodzą po kolei do mikrofonu, podnosząc umocowane na listewkach serca z napisami. Każde z nich głośno wymienia eksponowane przez siebie słowo:

- proszę - życzliwość
- przepraszam - godność
- dziękuję - lojalność
- przyjaźń - słowność
- szacunek - uczuciowość
- koleżeństwo - tolerancja
- honor - akceptacja

dziecko XVIII (kończy)

- Niech zagoszczą one na stałe w waszych sercach. Dzięki ni przekonacie się, że życie może być łagodniejsze i piękniejsze.

Zakończenie

dziecko XIX

Na pamiątkę dzisiejszego spotkania rozdamy teraz czarodziejskie słowa. Być może będą one załączkami prawdziwych przyjaźni i dobrego koleżeństwa w waszych klasach, czego serdecznie wszystkim życzymy.

Na zakończenie dedykujemy wam piosenkę pod tytułem „Kolor serca” z repertuaru Majki Jeżowskiej.

Wybrani uczniowie rozdają widzom kolorowe serduszka z „czarodziejskimi słowami”. W tle słyhać piosenkę „Kolor serca”.

41: Scenariusz do zajęć otwartych w klasie pierwszej dla dzieci z przedszkola.

Autor: Iwona Nowakowska - nauczycielka kształcenia zintegrowanego w Szkole Podstawowej nr 1 im. A. Mickiewicza w Myszkowie.

Cyklicznie zapraszam na zajęcia otwarte grupę „O” z Przedszkola

nr 2 w Myszkowie. Wycieczka do szkoły jest dużą frajdą dla przedszkolaków, lecz największą atrakcją są dla nich lekcje ze starszymi kolegami i koleżankami. Chętnie w nich uczestniczą, pokonując treść i onieśmienie. Pragnę podzielić się scenariuszem lekcji, według którego przeprowadziłam lekcje dla starszaków.

Temat kręgu: Witaj piękny maju !

Temat dnia: Życie na łące.

Zintegrowane treści nauczania: Wypowiedzi na temat życia zwierząt i roślin na łące na podstawie ilustracji, albumów przyrodniczych, tekstu, zagadek, wiersza oraz własnych obserwacji. Zabawy muzyczno – ruchowe. Praca plastyczna,, Życie zwierząt i roślin na łące”.

Cele:

dla pierwszoklasistów:

- wypowiada się całym zdaniem,
- czyta wyrazy,
- potrafi ułożyć wyrazy z rozsypanek sylabowych,
- zna nazwy roślin i zwierząt łąkowych,
- opowie, jak wygląda życie zwierząt na łące,
- umie zaśpiewać i przedstawić ruchem treść piosenki,
- rytmicznie naśladuje ruchy zwierząt oraz odgłosy burzy,
- prawidłowo porównuje liczby,
- sprawnie dodaje, odejmuje, mnoży w zakresie 25,
- odegra rolę,
- umie dostrzec działania kolegów, poznać ich potrzeby i pragnienia.

dla klasy „O”:

- ułoży wyrazy z rozsypanek literowych,
- odpowiada na pytania Nauczyciela,
- uczestniczy w zabawach muzyczno- ruchowych,
- dodaje i odejmuje w zakresie 9,
- rozróżnia znaki: <, >, =,
- zna dni tygodnia,
- umie współdziałać w grupie.

Metody:

słowne:

- objaśnienie,
- czytanie wyrazów,
- odpowiedzi na pytania nauczyciela,

oglądowe:

1. pokaz,
2. obserwacja,

praktyczne:

- elementy dramy,
- działanie praktyczne,
- zabawy muzyczno – ruchowe,
- ćwiczenia ruchowo – odtwórcze,

Formy pracy:

- zespołowa,
- grupowa zróżnicowana,
- indywidualna jednolita.

Pomoce naukowe:

- rozsypanki literowe i sylabowe,
- ilustracje,
- albumy przyrodnicze,
- wiersz „ Jak biedronka zgubiła kropki” W. Chotomska,
- napisy – nazwy zwierząt i roślin łąkowych,
- zagadki,
- podręcznik - „ Już w szkole” (Nowa Era).

Przebieg lekcji:

1. Powitanie - zabawa integrująca.
 - Dzień dobry wszystkim, którzy mają dobry humor (podnoszą ręce osoby spełniające ten warunek),

- Dzień dobry wszystkim, którzy zabrali do szkoły drugie śniadanie (zachowanie dzieci jest podobne). Kolejne słowa powitania i zintegrowania zespołu szkolnego i przedszkolnego zależą od pomysłu nauczyciela.
- 2. Sprawdzenie liczby uczniów klasy I i klasy O.
 - głośne odliczanie przez klasę pierwszą, potem klasę O,
 - porównywanie ilości: znaki <, >, =,
 - dodawanie, odejmowanie powstałych liczb.
- 3. Wysłuchanie opowiadania „Majowy spacer” czytane przez Nauczyciela.
 - Co dzieci zaobserwowały na łące ?
 - Jak wygląda życie zwierząt i roślin na łące ?
 - Dlaczego dobrze czujemy się na łące ?
- 4. Oglądanie albumów przyrodniczych i ilustracji.
 - Jakie głosy słysząc nad łąką ?
 - Co robią zwierzęta mieszkające na łące ?
 - Jakie występują rośliny ?
 - Komu potrzebne są łąki ?
- 5. Zagadki
 - klasa „ O” naśladuje zachowanie niektórych zwierząt łąkowych, pierwszaki odgadują ich nazwy (żaba, bocian, motyl, mucha).
 - klasa I mówi zagadki, starszaki odgadują :
 Nie chodzą, lecz skaczą
 nad stawem, po łące.
 Gdy wieczór zapadnie,
 dają ładny koncert (żabki).
 Cały jestem czarny
 świetnie korytarze w ziemi kopię,
 Chociaż wzrok mam marny,
 na łące wielkie kopce robię (kret).
 Pierwsza sylaba od czajnika, ostatnie dwie litery od ważka,
 a otrzymasz nazwę przyjemnego i zwinnego ptaszka (czajka).
- 6. Zabawa muzyczno – ruchowa do piosenki „ Żabki”
 - zaśpiewanie piosenki przez pierwszoklasistów oraz inscenizacja ruchowa treści piosenki w wykonaniu sześciolatek.
 - Recytacja wiersza „ Jak biedronka zgubiła kropki”
 W poniedziałek bardzo rano
 Pierwsza kropka wpadła w siano
 Drugą kropką wiatr we wtorek
 Grał w siatkówkę nad jeziorem
 W środę kos dał swoim dzieciom
 Do zabawy kropkę trzecią
 W czwartek czwarta z siedmiu kropek
 W świat ruszyła autostopem
 Piąta kropka w piątek rano
 Wpadła w studnię murowaną
 Szóstą kotek wziął w sobotę
 I nie oddał jej z powrotem.
 A ta siódma przy niedzieli
 Spadła w mieście z karuzeli.
 ■ utrwalenie znajomości liczb w zakresie 7- ułożenie kropek na biedronce zgodnie z treścią wiersza ,
 ■ powtórzenie dni tygodnia.
 - Zabawy matematyczne dla klasy I i O.
 ■ Zadania dla pierwszoklasistów.
 Rozwiąż działania, ułóż wyniki od największej liczby do najmniejszej i odczytaj hasło.
 $5 \times 5 = \text{ŁA}$
 $19 - 11 = \text{ZWIE}$
 $21 - 8 = \text{WIE}$
 $14 + 7 = \text{MIE}$
 $3 \times 3 = \text{LU}$
 $12 - 9 = \text{RZA}$
 $8 + 7 = \text{NIE}$

$4 \times 6 = \text{KA}$

$3 \times 6 = \text{SZKA}$

$18 + 4 = \text{TO}$

Rozwiązanie- ŁĄKA TO MIESZKANIE WIELU ZWIERZĄT

- Zadanie dla starszaków.

Rozwiąż działania, ułóż wyniki od najmniejszej liczby do największej i odczytaj hasło.

$3 + 2 = \text{Ś}$

$7 + 1 = \text{I}$

$4 + 5 = \text{N}$

$6 - 5 = \text{I}$

$9 - 5 = \text{O}$

$7 - 1 = \text{L}$

$5 - 2 = \text{R}$

Rozwiązanie- I ROŚLIN.

- Wykonanie prac plastycznych.

Nauczyciel włącza muzykę relaksacyjną.

Zamykamy oczy. Wyobraźcie sobie - jesteśmy na łące – zielonej, pachnącej świeżą trawą. Spacerujemy. Nagle przed nami ukazuje się przepiękny widok – to różnobarwne kwiaty łąkowe – maki, niezapominajki, mlecze.

Na jednym z nich siada niebieska ważka. Obok biegnie biedronka

z żuczkiem. Nad listkiem pokrzywy krąży motylek. Idziemy dalej...słyszemy kumkanie żabek i głos konika polnego.

Zadanie plastyczne dla klasy I.

Namaluj, jak wyobraziłeś sobie łąkę.

Zadanie dla starszaków.

Pokoloruj pracę - gotowe kontury roślin i zwierząt łąkowy.

Omówienie prac i zawieszenie na wystawce.

- Wymiana podarunków przez dzieci:

- pierwszoklasiści - laurka w kształcie żabki z podziękowaniem za przyście do szkoły,

- klasa „O” – obrazek z bukietem kwiatów łąkowych.

- Dokonanie słownej oceny działań uczniów i sześciolatków-samoocena

- dzieci grupują się wokół napisów - „ Pracowałem doskonale”, „ Muszę lepiej pracować” - uzasadniają swój wybór.

- Zaproszenie starszaków do udziału w kolejnych zajęciach.
-

42: POMOC DZIECKU Z ZABURZENIAMI MOTORYKI.

Autor: Iwona Nowakowska - nauczycielka klas I – III w Szkole Podstawowej nr 1 im. A. Mickiewicza w Myszkowie.

Nauczanie zintegrowane jest najważniejszym okresem w nauce dziecka,

gdyż warunkuje on dalszy przebieg jego kariery szkolnej, a w konsekwencji życiowej. W klasach I – III zdobywa nie tylko podstawowe wiadomości i umiejętności potrzebne do dalszej nauki, lecz także kształtuje właściwe postawy wobec zadań i ludzi – obowiązkowość, wytrwałość, które ułatwiają mu pokonanie różnych progów trudności, jakie napotyka zarówno w szkole, jak i w późniejszej pracy zawodowej. Od dziecka, które rozpoczyna naukę szkolną, oczekujemy nie tylko określonego poziomu rozwoju funkcji poznawczych, ale również określonego poziomu rozwoju ruchowego.

Wśród dzieci prawidłowo rozwiniętych pod względem ruchowym oraz dzieci wyróżniających się wyjątkowo dobrą sprawnością ruchową, możemy wyodrębnić dzieci o ruchach mało sprawnych i niezręcznych, które z wielkim trudem wykonują czynności łatwe i proste dla ich rówieśników. Są to dzieci o opóźnionym rozwoju ruchowym. Rozwój ruchowy jest zsynchronizowany z całokształtem rozwoju psychicznego. Nierzadko opóźnienie w zakresie rozwoju ruchowego obserwujemy u dzieci normalnie, a nawet przedwcześnie umysłowo rozwiniętych.

Dzieci opóźnione w rozwoju ruchowym narażone są w szkole na wiele przykrości. Niechętnie uczestniczą w zajęciach ruchowych, szukają pretekstów, aby uzyskać zwolnienie z tych lekcji. Z trudem i powoli wykonują czynności łatwe i proste dla ich wieku. Sprawnością fizyczną nie dorównują one swoim rówieśnikom. Unikają zabaw ruchowych, gdyż nie umieją wykonywać prostych ćwiczeń ruchowych np. rzucać, łapać i kopać piłki. Niechętnie gimnastykują się. Są narażone na dokuczanie ze strony rówieśników, co wywołuje u nich negatywne postawy emocjonalne.

Oprócz ogólnego opóźnienia ruchowego różnego stopnia, u dzieci w wieku szkolnym spotykamy się często z zaburzeniami ruchowymi, dotyczącymi mniejszych zakresów. Jednym z zaburzeń tego typu, ważnym z punktu widzenia możliwości realizowania wymagań szkolnych jest obniżenie sprawności manualnej. Opóźnienie sprawności manualnej może być związane z ogólnym zaburzeniem motorycznym, ale może też występować jako jedyne zaburzenie ruchowe.

Przejawem obniżenia sprawności manualnej jest zbyt wolne tempo pracy – wykonywanych czynności oraz zbyt mała precyzja ruchów dłoni i palców, często występują trudności w koordynacji ruchów obu rąk. Zła sprawność manualna rzutuje niekorzystnie na pismo dziecka. W przypadkach bardzo poważnych zaburzeń sprawności manualnej dziecko rozpoczynające naukę w szkole nie potrafi narysować nawet kółka czy laseczki.

Niezręczność manualna prowadzi do występowania u ucznia trudności typu dysgraficznego. Dziecko wtedy pisze bardzo niestarannie. Poszczególne litery są niekształtne, nieproporcjonalne, wykraczają lub nie dochodzą do linii. Nacisk pióra czy ołówka w różnych miejscach jest inny, często z powodu zbyt silnego nacisku dochodzi do przedarcia kartki zeszytu. Specyficznym rodzajem zaburzeń pisma jest brak wiązania liter ze sobą. Dziecko pisze tak wolno, iż nie nadąża za tempem klasy. W związku z tym zeszyty są prowadzone niestarannie; bywają poplamione, pomazane.

U dziecka niesprawnego manualnie może występować nadmierne napięcie mięśniowe. Ruchy takiego dziecka są mało płynne „kanciaste”. Poza pismem obniżenie sprawności manualnej przejawia się także w rysunkach i innych wytworach dzieci, co można zaobserwować na zajęciach plastyczne – technicznych. Mimo największych starań wytwory dzieci z obniżoną sprawnością manualną są niedokończone, wykonane nieestetycznie.

Ze względu na to, iż nabywanie sprawności ruchowych odbywa się u nich niesłychanie wolno, dlatego też są narażone na ciągłe przykrości, ponieważ nie nadążają np. z przepisywaniem z tablicy, z napisaniem dyktand, klasówek ; co obniża wartość wykonywanej pracy.

Centralnym punktem w psychomotorycznym procesie pisania jest przetłumaczenie obrazu graficznego wzrokiem na język ruchu. W procesie pisania ważne jest zarówno opanowanie małych, precyzyjnych ruchów oraz zróżnicowanie siły i napięcia mięśni w ruchach ograniczonych do nadgarstka, dłoni, palców, jak i dużych partii mięśni – ramienia i przedramienia. W trakcie czynności pisania między grupami mięśni występuje harmonijna współpraca. Ruchy ramienia i przedramienia poprzedzają późniejsze ruchy nadgarstka, dłoni, palców. Obok harmonijnej koordynacji ruchów dużych i małych grup mięśniowych musi następować koordynacja i podporządkowanie pracy mięśni kontroli wzrokowej.

Ćwiczenia usprawniające duże grupy mięśni ramienia i przedramienia oraz koordynację wzrokowo – ruchową.

1. Płynne ruchy obu ramion:
 - „ Drzewa na wietrze”.
 - „ Idziemy wysoką trawą”.
 - „ Przyłot i odlot bocianów”.
 - „ Nauka pływania”.
2. Zabawy zręcznościowe.
 - Rzucanie i chwytywanie piłki w kole.
 - Toczenie piłki.
 - Skakanie na skakance.
 - Rzucanie woreczków do celu.
3. Rysowanie na tablicy.
4. Swobodne malowanie ruchem ciągłym (pędzlem na dużych arkuszach papieru).
5. Ćwiczenia rozmachowe.
6. Różne odmiany w rysowaniu koła (trzymając ołówek w zębach, palcami nogi).
7. Rysowanie krzyża i kwadratu.

Ćwiczenia usprawniające małe grupy mięśniowe dłoni i palców oraz koordynację wzrokowo – słuchową.

1. Zabawy usprawniające końce palców (gra na fortepianie, zabawa w deszcz, zabawa w pisanie na maszynie, kroczenie owada).
2. Malowanie palcami.
3. Lepienie z gliny i plasteliny.

4. Wydzieranki.
5. Wycinanki.
6. Wszywanie.
7. Rysowanie po konturach.
8. Odrysowywanie przez kalkę prostych wyraźnych kształtów.
9. Rysowanie przy pomocy szablonów.
10. Rysowanie „wzorów”, „szlaczków” z wyobraźni lub ze wzoru.
11. Ćwiczenia w rozpoznawaniu liniatury.
12. Gry zręcznościowe.
13. Labirynty.
14. Rysowanie określonego ornamentu, którego początek jest wyznaczony, a dalej są punkty, które dziecko łączy.

Bibliografia

1. Kościowa M.: Moje metody pracy w klasie I. PZWS, Warszawa 1973.
 2. Nartowska H.: Opóźnienia i dysharmonie rozwoju dziecka. WSiP, Warszawa 1980.
 3. Spionek H.: Zaburzenia rozwoju uczniów a niepowodzenia szkolne. PWN, Warszawa 1973.
 4. Zakrzewska B.: Reedukacja dzieci z trudnościami w czytaniu i pisaniu. WSiP, Warszawa 1976.
-

43: Sprawozdanie z seminarium językowego p.t. "Unia Europejska i jej przyszłość w międzynarodowym dialogu".

Autor: Hanna Palicka, Joanna Duda - nauczycielki języka niemieckiego w Zespole Szkół im. C. K. Norwida w Częstochowie

W dniach od 30.11.03.-07.12.03. czterdziestoosobowa grupa młodzieży naszej szkoły pod opieką nauczycieli Hanny Palickiej i Joanny Dudy przebywała w Niemczech na seminarium językowym. Zapraszamy do wysłuchania krótkiego sprawozdania z pobytu. Dla przypomnienia nadmieniamy, że wyjazdy te są w naszej szkole tradycją, ponieważ uczniowie naszej szkoły biorą udział w seminariach organizowanych przez Europa-Haus Bad Marienberg w RFN już od sześciu lat. Wyjazdy te są możliwe dzięki współpracy z Publiczną Fundacją Praw Obywatelskich oraz z krajem związkowym Nadrenia-Westfalia. Ostatni nasz pobyt można zaliczyć do szczególnie udanych. Partnerem dla nas była szkoła z miejscowości Idar-Oberstein. Uczniowie niemieccy uczęszczali do klasy maturalnej. Była to bardzo miła grupa dziewcząt i chłopców, ludzi otwartych na świat, chętnych do dyskusji i zabawy. Bliskie kontakty zawiązały się między seminarzystami od samego początku.

Młodzież polsko-niemiecka dyskutowała na temat stereotypów dotyczących Niemców

i Polaków, starała się odpowiedzieć na pytania: "Jak powstają wzajemne uprzedzenia i w jaki sposób można je przewycięzać?", "Czy Niemcy i Polacy mogą zostać przyjaciółmi?", „Czy proces rozszerzenia Unii Europejskiej spełnia oczekiwania młodzieży". W trakcie bardzo ciekawych, wspólnych zajęć wszyscy doszli zgodnie do wniosku, że więcej nas łączy niż dzieli.

Równoległym tematem była historia Unii Europejskiej. Zajęcia odbywały się w kilkuosobowych grupach polsko-niemieckich i przebiegały w różnorodnych i bardzo ciekawych formach: teatr, film, wywiad, ankieta, collage, prezentacja projektu na forum. Uczestnicy mieli do dyspozycji kamerę, aparaty fotograficzne, magnetowid, salę komputerową. Obie grupy przedstawiły swoje kraje ojczyste, miasta rodzinne, systemy szkolnictwa, sposoby spędzania wolnego czasu. Grupa polska zaprezentowała film o Częstochowie, taniec narodowy polonez ilustrowany dodatkowo filmem nakręconym z ubiegłorocznej studniówki, częstowaliśmy toruńskimi piernikami i jurajską wodą mineralną..

W trakcie pobytu zorganizowano wycieczki do Bonn, Drezna, Weimaru i Koblencji.

Jednym z najciekawszych punktów programu była wizyta w Muzeum Historii Niemiec w Bonn. Muzeum zrobiło na wszystkich wielkie wrażenie ze względu na nietypowy, multimedialny sposób prezentacji i jedyne w swoim rodzaju przedstawienie historii Niemiec.

Następną wycieczkę uczestnicy odbyli do pobliskiego portu nad Renem- Koblencji. Tutaj zwiedzono najważniejsze zabytki miasta. Uczestnicy mogli zaobserwować niecodzienne zjawisko , ujście rzek Mozeli do Renu w okolicy tzw. Trójkąta Niemieckiego, wspólny nurt rzeki różnił się kolorami każdej rzeki z osobna.

Dodatkowymi punktami programu, w drodze do Niemiec i drodze powrotnej do domu ,były wycieczki najpierw do Drezna, później do Weimaru. W Dreźnie udało się zwiedzić Stare Miasto z pałacem Zwinger i Muzeum Sztuki Albertinum. W Weimarze byliśmy w Dzień Św. Mikołaja i obserwowaliśmy w mieście obchody z tym dniem związane. Mikołaj przejeżdżał przez miasto rozdając słodczyce przechodniom. Przez ulice miasta przechadzała się grając przebrana w mikołajkowe stroje orkiestra świąteczna. W Weimarze zwiedziliśmy także muzea w domach klasyków niemieckich Goethego i Schillera, dom Cranacha, ratusz i rynek.

Jak już wspomniano, w czasie wspólnego pobytu w Bad Marienberg uczniowie bardzo szybko nawiązywali kontakty. Wspólne rozmowy i tańce trwały za zgodą opiekunów długo w nocy. Na koniec pobytu zrobiono wspólne zdjęcia, wymieniono adresy i urządzono wieczorek pożegnalny.

Pobyt przyczynił się do poszerzenia wiadomości o Niemczech i Unii Europejskiej. Uczniowie sprawdzili praktycznie swoje umiejętności językowe i poszerzyli swoje słownictwo. Każdy dzień wypełniony był po brzegi. Pobyt stał się też motywacją do dalszej pracy nad językiem dla wszystkich uczestników.

Każdy z polskich uczestników otrzymał od nauczycieli dodatkowe zadania językowe. Uczniowie musieli wykazać się znajomością języka, aby zdobyć informację typu:

dane dotyczące miejscowości Bad Marienberg (rozmowa z urzędnikami w ratuszu)

święta narodowe i rodzinne w Niemczech

sposoby zarabiania pieniędzy przez młodzież niemiecką w czasie wakacji

jadłospis na czas pobytu

prognoza pogody na cały tydzień trwania seminarium

znalezienie w mieście wyznaczonych placówek, budynków.

Wszyscy uczestnicy pracowali bardzo chętnie i obiecali sobie, że z pewnością odwiedzą Bad Marienberg w przyszłym roku. Zapraszamy w najbliższych dniach do obejrzenia wystawy z pobytu w Niemczech.

??

??

??

??

1

1

Sprawozdanie z seminarium w Bad Marienberg 2003.doc

44: Scenariusz pt. „Eko-bajanie” na motywach bajki „O wilku i siedmiu kozłatkach” braci Grimm.

Autor: Wiesława Polak i Małgorzata Jelonek, nauczycielki kształcenia zintegrowanego w Zespole Szkół w Przystajni.

Jesteśmy nauczycielkami o długoletnim, stażu. W swojej pracy duże znaczenie przywiązujemy do organizowania uroczystości klasowych, szkolnych oraz imprez kulturalnych na terenie swojej gminy. Pragniemy podzielić się swoimi pomysłami i zaprezentować scenariusz ekologiczny. Można go wykorzystać przy organizowaniu uroczystości z okazji: Święta Wiosny, Święta Ziemi, Dni Lasu.

Przebieg inscenizacji

Występują: Mama-Koza, Siedem Kozłatek, Wilk, Ziemia, Rzeka, Ptasi chór: Kukułka, Sowa, Dzieciół, Wilga.

(Mama Koza i Siedem kozłatek idą przez las)

Mama-Koza

- Chodźcie moje kochane kozłatka na leśną wycieczkę. W końcu przyszedł czas abyście poznały jak najlepiej las.

Kozłatka (idą podskakując)

- Hop! Hop! czarodziejski lesie....

Jakie się tutaj echo niesie!

Mama-Koza (poucza dzieci)

- Nie krzyczcie w lesie, to nieładnie,
bo zaraz szyszka z sosny spadnie.

Przestraszycie ptaki

Skryją się zwierzaki!

W lesie się nie hałasuje

las wam za to podziękuje!

Kozłatko I (widzi śmieci rozrzucone po lesie)

- Dlaczego tu tak dużo śmieci?

Mama-Koza (wzdycha smutno)

- Oj, to ludzie ciągle tak śmiecą!

Nie dbają o nasz dom, nasze środowisko.

Martwię się, że nasz zielony las

zagłady jest bliski.

Kozłatko II (spotyka smutną postać)

- Dzień dobry! Kim jesteś? Dlaczego się smucisz?

Ziemia

- Jestem Ziemia! Straszny mój los...

Zieloną planetę zalewa brud.

Góry śmieci rosną, zatykajcie nos

Otaczają mnie zewsząd ołowiane chmury,

cuchnące wody.

Nie mam już dawnej, pięknej urody.

Kozłatko III

- Co słyszę? Posłuchaj Ziemio, to chyba ptasi chór.

Ptasi chór (śpiewa piosenkę na melodię „Ekologiczny świat”)

- Ekologiczny świat bez trujących śmieci.

Ekologiczny świat będą chronić dzieci.

Ziemio, nasza Ziemio! O ciebie zadbamy

Ziemio, nasza Ziemio! Zniszczyć cię nie damy.

Wilk (ukryty za drzewami, mruczy pod nosem)

- Ja wiem, kto zawinił, i do tych spustoszeń się przyczynił.

Ale nie wydam ich.

Bo mają coś z charakteru wilka.

Za chwilę schrupię kozłatek kilka.

Mama-Koza (zwraca się do dzieci)

- Drogie dziatki, wracajmy już do domu.

Musimy wystrzegać się złego wilka.

Wilk (niezadowolony)

- Co to! Mój obiadek umyka!

Szkoda, muszę pójść po rozum do głowy.

Już wiem! Mam plan gotowy.

Muszę się pospieszyć.

o jejku! W co ja wdepnąłem!

Oj, jak boli. To te wstrętne puszki, rozciąłem łapę.

A to co? Jeszcze szkło!

Wokół odpadki, kurz i dym, chyba utonę w tym.

Mama-Koza (*żegna dzieci i idzie po świeżą trawę, przestrzega je przed złym wilkiem*)

- Kochane dzieci, strzeżcie się złego wilka. Poznacie go po grubym głosie i czarnych łapach.

Koźlątka (*chórem*)

- Dobrze, mamusiu!

Wilk (*po pewnym czasie zapukał do drzwi i zawołał*)

- Otwórzcie drogie dziatki, to ja wasza matka.

Wróciłam już z lasu i każdemu przyniosłam coś w podarku.

Koźlątka (*zawołały*)

- Pokaż nam łapę, żebyśmy mogły się przekonać czy jesteś naszą mateczką.

(*mimo przestróg otworzyły drzwi*)

O! To nie nasza mamusia!

Wilk (*wpada do domu*)

- Nie bójcie się mnie. Nic wam złego nie zrobię.

Chodźcie ze mną do lasu. Zapraszam was na soczystą trawę.

Koźlątka

- Meee! Meee! My się ciebie boimy!

Koźlątko IV (*pyta*)

- Panie Zwierzaku, dlaczego jesteś taki czarny i brzydki?

Wilk

- To od kurzu i dymu...

Koźlątko V

- Dlaczego masz takie duże uszy?

Wilk

- To od nadmiernego hałasu tak mi spuchły...

Koźlątko VI

- Dlaczego masz skaleczoną łapę?

Wilk

- To przez te wstrętne odpady: puszki i szkło.

Ludzie z lasu śmietnik sobie zrobili.

Zła ich wola, a dla nas zwierząt niedola.

Ciężkie czasy kiedyś były, ale ludzie nie śmieci.

Dzisiaj w lesie, wiatr papiery jakieś niesie...

Worki z folii, brudne ścierki...

Łapa rozcięta szkłem z butelki.

Koźlątko VIII

- Dlaczego masz takie żółte, wielkie zęby?

Wilk (*zgrzyta zębami*)

- To przez te fabryczne ścieki, które wpadają do naszej rzeki.

Ale dość już tego gadania!

Jeszcze nic nie zjadłem od śniadania!

Zaraz was pożrę tymi wielkimi, żółtymi zębami...

Kłap, kłap, kłap... (*połknął koźlęta*)

(*po chwili*)

- Ale mi ciężko!

Co te koźlątka tak się tłuką w moim brzuchu?

Dlaczego takie mam pragnienie?

Idę napić się wody.

(*łapczywie pije wodę*)

- Chłępt, chłępt, brr - wstrętna woda.

Zaraz zwrócę to com zjadł.

(*koźlątka wyskakują z paszczy wilka*)

Koźlątka

- Uciekajmy szybko. Mamo! Mamo! (*uciekają do domu*)

Rzeka (*szumi*)

- Masz nauczkę ty leśny rozbójniku!

"Nie czyń drugiemu, co tobie nie miłe".

Wiem, co to krzywda.

Ludzie z mego dna śmietnik sobie robią.

Zniszczą mnie do cna.

Już nigdy nie będę czysta, lśniąca i pachnąca.

Plankton w wodzie wymarł
przez fabryczne ścieki.

Człowiek nie dba o mnie,

Ciężkie życie rzeki.

Ptasi chór (*apeluje*)

Kukułka

- Mieszkańcy Ziemi!

Szanujcie las, póki czas!

Sowa

- Segregujcie śmieci,

dla zdrowia dzieci!

Dzieciół

- Dbajcie o przyrodę,

o świeże powietrze

i o czystą wodę!

Wilga

- Szanujcie ściółkę i drzewa

to wam zawsze ptak zaśpiewa.

Ptaki (*razem*)

- Niech ten apel idzie w świat.

Niech rozsądku uczy ludzi,

By w zdrowiu żyli sto lat,

żeby ptak ich rankiem budził.

Dbajcie o las! Las o tym marzy.

On was darami za to obdarzy.

Przed zawieją was uchroni,

przed powodzią was obroni!

Więc szanujcie las

póki jeszcze czas!

45: Rozwój potrzeb i zainteresowań czytelniczych dzieci i młodzieży

Autor: Ewa Romańska - nauczyciel-bibliotekarz w Szkole Podstawowej nr 36 w Częstochowie

Książka zawsze była potrzebna, wpływała na rozwój dziecka, była obecna w jego życiu mimo coraz większego wpływu innych środków masowego przekazu. Książki dla dzieci uczestniczą w procesie wychowawczym, dlatego muszą powstawać w oparciu o dobrą znajomość psychiki młodego czytelnika, jego możliwości percepcyjnych oraz jego zainteresowań. Dziecko zmienia się wraz z wiekiem. Zmieniają się również jego potrzeby poznawcze i zainteresowania. Wiedza o tych zmianach potrzebna jest twórcom książek dla dzieci, a także rodzicom i nauczycielom, aby w sposób świadomy kształtować zainteresowania czytelnicze dzieci i młodzieży.

Czytelnictwo dzieci związane jest z etapami ich rozwoju psychicznego i umysłowego, wrażliwością, zdolnością postrzegania. W zależności od wieku czytelnicy mają różne upodobania i oczekiwania czytelnicze.

Świadomy kontakt dziecka z książką występuje około **trzeciego roku** życia. Dzieci w wieku przedszkolnym najlepiej przyswajają sobie treści ukazujące najbliższy małemu dziecku krąg spraw: dom rodzinny, świat zabawek i zwierząt. Trzylatki mają swoich ulubionych bohaterów książkowych, chętnie do nich wracają, przywiązują się do książek.

W miarę rozwoju wzbogaca się sfera zainteresowań dziecka. **Pięciolatek** chętnie poznaje świat baśni. Świat tajemniczy, pełen przygód, które dostarczają dziecku silnych wzruszeń, pokazują walkę dobra ze złem, uczą rozumienia podstawowych pojęć moralnych. Na tym etapie rozwoju ważną funkcję pełnią ilustracje, które pobudzają wyobraźnię dziecka, pozwalają zrozumieć tekst, zwłaszcza wtedy, gdy są kolorowe, wyraziste i zgodne z treścią utworu.

W **wieku sześciu, siedmiu lat** zmniejsza się zainteresowanie dziecka książką. Wynika to często z tego, że właśnie w tym czasie podejmuje ono próby samodzielnego czytania i często okazuje się, że ma z tym problemy.

W **wieku ośmiu, dziewięciu lat** większość dzieci radzi sobie z tekstem. Wtedy właśnie zaczynają samodzielnie kształtować swoje zainteresowania czytelnicze. W tym czasie, dzieci interesują się otaczającym je światem. Od baśni i legend dziecko przechodzi do powieści obyczajowej, przygodowo-podróżniczej, historycznej.

Dziesięcioletek ma kolejny problem, zaczyna sięgać po książki poważniejsze i często okazują się one zbyt trudne, co jest powodem zmniejszenia zainteresowania czytaniem.

U **jedenastolatka, dwunastolatka** zaczyna się pojawiać podział zainteresowań ze względu na płeć. Dziewczynki w tym wieku lubią powieści obyczajowe o przyjaźni, miłości, chętnie sięgają do wątków historycznych. Chłopcy koncentrują swoje zainteresowania głównie na przygodach, egzotycznych podróżach, z przeszłości wyszukują wątków bohaterских i awanturniczych.

U **czternastolatka, piętnastolatka** następuje obniżenie zainteresowania książką. Literatura młodzieżowa przestaje budzić zainteresowanie, a książki dla dorosłych są niezrozumiałe.

Wiek dorastania rozszerza krąg zainteresowań czytelniczych o problematykę psychologiczną. Młodzież szuka w literaturze rozwiązania dręczących ją problemów, szuka pomocy w rozwiązaniu własnych, często konfliktowych stosunków z otoczeniem. Stąd poszukiwanie powieści o rówieśnikach, by na przykładzie ich konfliktów, przemyśleń, pierwszych przeżyć miłosnych rozszerzyć własne doświadczenia, kształtować swoją postawę życiową.

Znajomość potrzeb i zainteresowań czytelniczych dzieci i młodzieży jest bardzo ważna w procesie nauczania i wychowania. Wiedza na ten temat jest potrzebna wszystkim nauczycielom, a w szczególności nauczycielom nauczania zintegrowanego, polonistom, nauczycielom-bibliotekarzom. Świadomość potrzeb czytelniczych dzieci pozwala nauczycielom:

- rozbudzać zainteresowanie dzieci książkami
- wskazywać książki ciekawe, wartościowe, a jednocześnie zgodne z ich wiekiem i rozwojem
- rozmawiać z dziećmi na temat przeczytanych książek
- w sposób świadomy rozwijać istniejące już zainteresowania czytelnicze
- rozmawiać z rodzicami i pomagać im w doborze książek dla dzieci

Zadaniem nauczycieli jest wytworzenie w dziecku nawyku czytania, przyzwyczajanie go do obcowania z książką, a następnie konsekwentne rozwijanie upodobań czytelniczych. To trudne i odpowiedzialne zadanie ułatwi znajomość potrzeb i zainteresowań czytelniczych dzieci i młodzieży, wynikających z ich wieku, rozwoju psychofizycznego i psychospołecznego oraz poziomu wykształcenia.

Bibliografia:

1. S. Frycie, *Literatura dla dzieci i młodzieży w latach 1945-1975*, Warszawa 1982.
2. M. Przetacznikowa, *Podstawy rozwoju psychicznego dzieci i młodzieży*, Warszawa 1973.
3. J. Strelau, A. Jurkowski, Z. Putkiewicz, *Podstawy psychologii dla nauczycieli*, Warszawa 1975.
4. A. Gurycka, *Rozwój i kształtowanie zainteresowań*, Warszawa 1978.
5. A. Jankowski, *Poznawanie uczniów*, Warszawa 1975.
6. E. Ziółkowska-Rudowicz, *Zdolności intelektualne dzieci 10-12 letnich i ich uwarunkowania w pracy szkoły*, Wrocław 1982.
7. B. Białkowska, *Kilka refleksji o czytelnictwie dzieci*, „Poradnik Bibliotekarza” 5/1972.

??

??

??

??

3

46: Scenariusz zajęć bibliotecznych realizowanych w ramach ścieżki czytelniczej i medialnej. Zajęcia w klasie IV.

Autor: *Ewa Romańska - nauczyciel-bibliotekarz w Szkole Podstawowej nr 36 w Częstochowie*

Temat: Czy warto czytać Świerszczyk?

Cele:

główny: zapoznanie uczniów z budową i przeznaczeniem czasopisma dla dzieci.

szczegółowe:

uczeń potrafi:

- wyjaśnić znaczenie słów: „gazeta”, „czasopismo” w oparciu o Słownik języka polskiego
- dokonać podziału czasopism ze względu na odbiorcę i częstotliwość ukazywania się
- wypowiedzieć się na wskazany temat
- wyrazić własny pogląd i dokonać oceny omawianego pisma
- pracować w grupie

Metody i formy pracy: pogadanka, metoda pytań i odpowiedzi, praca z tekstem, praca w grupach.

Środki dydaktyczne: rozsypanki, wybrane numery Świerszczyka, wystawa czasopism, Słownik języka polskiego

Czas trwania – 90 minut.

Przebieg zajęć:

1. Zapoznanie uczniów z celem zajęć.
2. Podział klasy na grupy. Rozdanie kopert z rozsypankami.

Grupa I i II – rozsypanka

G	A	Z	E	T	A
---	---	---	---	---	---

Grupa III i IV – rozsypanka

C

Z	A	S	O	P	I	S	M	O
---	---	---	---	---	---	---	---	---

Ułożenie rozsypanki i odczytanie haseł.

3. Wprowadzenie – krótka pogadanka na temat pierwszej gazety, pierwszego czasopisma dla dzieci. Wypowiedzi uczniów na temat ulubionych czasopism.
4. Zwrócenie uwagi uczniów na wystawę czasopism prenumerowanych przez naszą szkołę.
5. Zapisanie tematu.
6. Wyjaśnienie, przy pomocy Słownika języka polskiego, pojęć:
 - grupa I i II – gazeta (pismo ukazujące się systematycznie, zwykle codziennie), grupa III i IV – czasopismo (wydawnictwo ciągłe, ukazujące się regularnie w określonych terminach np. codziennie, raz na tydzień, raz na miesiąc, objęte wspólnym tytułem).
7. Przegląd gazet i czasopism zgromadzonych na wystawce i próba podziału:

-

Podział gazet i czasopism	- ze względu na odbiorcę	dla dzieci - dla młodzieży - dla dorosłych
	- ze względu na częstotliwość ukazywania się dziennik - tygodnik - dwutygodnik - miesięcznik	

8. Poznajemy Świerszczyk – przegląd wybranych numerów i przydział zadań dla grup. Wybierz numer Świerszczyka, który najbardziej cię zainteresował i:
 - > grupa I – omów stronę tytułową i stopkę wybranego numeru
 - > grupa II – wymień i krótko omów stałe rubryki
 - > grupa III – wskaż działy, które dostarczają czytelnikowi rozrywki
 - > grupa IV – omów i zaprezentuj szatę graficzną pisma
9. Praca w grupach: wybierz numer Świerszczyka, który ci najbardziej odpowiada, znajdź i zaprezentuj:
 - > grupa I – trzy ciekawostki o zwierzętach
 - > grupa II – informacje o jednym z krajów europejskich
 - > grupa III – trzy zagadki i rebusy
 - > grupa IV – trzy ciekawostki z działu „Obieżyświerszcz”
10. Podsumowanie:

Czy polecilibyś Świerszczyk swoim kolegom? Dokonaj oceny czasopisma i uzasadnij ją. Przedstawiciele grup prezentują ocenę dokonaną przez ich zespół i podają uzasadnienie.
11. Zadanie domowe: Przygotuj krótką prezentację swojego ulubionego czasopisma.
??

??
??
??
2

47: Czy Unia Europejska to zagrożenie dla polskiej tożsamości narodowej? SCENARIUSZ LEKCJI POWTÓRZENIOWEJ Z JĘZYKA POLSKIEGO W KLASIE CZWARTEJ LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCEGO

Autor: Magdalena Salek - nauczyciel języka polskiego w III LO im. W. Biegańskiego w Częstochowie

Jest to temat, którego realizacja wymaga dwóch jednostek lekcyjnych (90 min.). Najlepszym terminem jest II semestr, kiedy to uczniowie powtórzą materiał ze wszystkich epok literackich. Zadania będą wymagały od nich przywoływania materiału z pamięci (bez podręczników) oraz krytycznej oceny omawianych zjawisk literackich. W czasie lekcji uczeń ma sam dojść do pewnych wniosków.

- I. Cel ogólny: wskazanie przynależności literatury polskiej do uniwersalnych tendencji europejskich
- II. Cele operacyjne:

Uczeń:

 1. zna podstawowe pojęcia dla danej epoki;
 2. potrafi rozpoznać główne tendencje literatury danej epoki;
 3. pokazuje związek tematyki dzieł literackich z wydarzeniami historycznymi;
 4. określa cechy składające się na polskość i europejskość dzieła literackiego;
 5. rozumie pojęcie tożsamości narodowej;
 6. opisuje zjawiska historyczno- literackie w sposób syntetyczny i krytycznie je ocenia;
 7. stosuje fachową terminologię w opisie zjawisk historycznych, społecznych i literackich;
 8. rozumie konieczność znajomości literatury i sztuki swojej „małej ojczyzny” i tworzenia własnego dziedzictwa narodowego.
- III. Metody pracy:
 1. miniwykład nauczyciela,
 2. praca w grupach,
 3. dyskusja,
 4. pogadanka.
- IV. Formy pracy:
 1. praca z całą klasą,
 2. praca w grupach.
- V. Środki dydaktyczne:

duże kartony, flamastry, foliogramy, karteczki z zadaniami dla poszczególnych grup
- VI. Przebieg lekcji
 1. Nauczyciel wprowadza uczniów w problematykę związaną z tematem lekcji.

Wejście Polski do Unii Europejskiej wzbudza szereg kontrowersji. Niektórzy postrzegają ten fakt jako ogromną szansę dla kraju. Wiemy jednak, że jest też wielu przeciwników zjednoczenia z Europą.

Nauczyciel zadaje pytanie uczniom: **Czego boją się Polacy w związku z wejściem do Unii Europejskiej?** (zagrożenia dla suwerenności narodowej; utraty tożsamości narodowej; przejmowania własności ziemi i przedsiębiorstw.

Najczęściej słyszane uwagi dotyczą utraty tożsamości narodowej.

Zapisanie tematu lekcji:

Czy Unia Europejska to zagrożenie dla polskiej tożsamości narodowej?
 2. Określenie głównego celu lekcji.
 3. Podział uczniów na czteroosobowe grupy (w wypadku licznych klas powinno powstać osiem grup).

Rozdanie zadań wypisanych na karteczkach.

GRUPA I (średniowiecze)

 1. Wskaż wydarzenia historyczne, dzięki którym Polska stała się częścią wspólnoty europejskiej.
 2. Wyjaśnij istotę uniwersalizmu średniowiecznego.
 3. Co świadczy o europejskości takich dzieł jak kroniki Galla Anonima czy Wincentego Kadłubka. Przeanalizuj kreację bohaterów tych utworów.
 4. Czy temat podjęty w „Satyrze na leniwych chłopów” i w wierszu Stoty „O zachowaniu się przy stole” dotyczy problemów polskich czy europejskich?

GRUPA II (renesans)

 1. Dlaczego w XVI wieku Polska była zwana krajem „bez stosów”?
 2. Czy rozprawa Andrzeja Frycza Modrzewskiego „O poprawie Rzeczypospolitej” ma jakiś związek z ideami demokracji ówczesnej Europy?
 3. Wskaż związek utworów Jana Kochanowskiego z mitologią i z Biblią.
 4. Dlaczego „Żywot człowieka poczciwego” Mikołaja Reja związany jest ściśle z tradycją polską?

GRUPA III (barok)

 1. Wyjaśnij zjawisko sarmatyzmu i opisz mentalność typowego szlachcica- sarmaty.
 2. Jaki wpływ wywarł sarmatyzm na stosunki polityczno- społeczne Rzeczypospolitej?

3. Dlaczego o poezji Jana Andrzeja Morsztyna mówimy, że miała ona charakter kosmopolityczny?
4. Na czym polegał konflikt między polskością a europejskością, który zaistniał w kulturze baroku? Czy istniała równowaga między tendencjami europejskimi a rodzimymi?

GRUPA IV (oświecenie)

1. W jaki sposób Ignacy Krasicki dokonał rozrachunku z sarmatyzmem (satyra „Pijaństwo”, „Do króla”)?
2. Czy Ignacy Krasicki tolerował kosmopolityzm? (satyra „Żona modna”)
3. Jakie zagrożenie dla państwa stwarzali sarmaci w świetle „Powrotu posła” Juliana Ursyna Niemcewicza?
4. Jakie zagrożenie dla państwa stwarzali kosmopolici w świetle „Powrotu posła” Juliana Ursyna Niemcewicza?

GRUPA V (romantyzm)

1. Jakie tematy dominują w polskiej literaturze romantyzmu? Określ ich związek z sytuacją polityczną kraju.
2. W jaki sposób Adam Mickiewicz tworzy mit polskości w „Panu Tadeuszu”?
3. Określ problematykę narodową zawartą w III cz. „Dziadów” Adama Mickiewicza.
4. Do jakich wydarzeń narodowych nawiązuje Juliusz Słowacki w „Kordianie” i w „Grobie Agamemnona”?
5. Bohaterowie polskiej literatury a ich europejski rodowód- podaj przykłady.

GRUPA VI (pozytywizm)

1. Wskaż związek programu polskich pozytywistów z tendencjami epoki.
2. Realizacja hasła pozytywistycznych w „Nad Niemnem” Elizy Orzeszkowej.
3. Kult dla tradycji narodowej w Twórczości Elizy Orzeszkowej („Nad Niemnem”, „Gloria victis”).
4. Obraz polskości w „Trylogii” Henryka Sienkiewicza.

GRUPA VII (Młoda Polska i międzywojnie)

1. Hasło Stanisława Przybyszewskiego „sztuka dla sztuki” przejawem europejskich tendencji w literaturze polskiej.
2. Kazimierz Przerwa- Tetmajer i Jan Kasprówic- poddanie się europejskim tendencjom dekadentckim i impresjonistycznym („Koniec wieku”, „Sonety z krzaku dzikiej róży”).
3. Wyzwolenie się spod wpływu tematyki narodowej- grupy poetyckie międzywojnia.
4. Zainteresowanie sprawami Polski w „Weselu” Stanisława Wyspiańskiego i w „Przedwiośniu” Stefana Żeromskiego.

GRUPA VIII (literatura współczesna)

1. Jakie tematy dominują w polskiej literaturze współczesnej? Określ ich związek z sytuacją polityczną kraju.
2. Czy literatura czasów wojny podejmuje problemy o charakterze uniwersalnym?
3. Co decyduje o europejskim charakterze dorobku literackiego Czesława Miłosza, Wisławy Szymborskiej, Zbigniewa Herberta?
4. Na czym polegał fenomen NSZZ „Solidarność” w procesie demontażu bloku wschodniego?

Czas opracowania odpowiedzi przez poszczególne grupy - 20 min.

Każda z grup przedstawia swój materiał prezentując wnioski wypisane na arkuszu papieru. Klasa uzupełnia. Na zakończenie prezentacji nauczyciel wyświetla foliogram z prawidłowo sformułowanymi wnioskami.

4. Wnioski podsumowujące prezentacje poszczególnych grup (foliogramy):

GRUPA I

1. W czasach średniowiecza Polska stała się częścią wspólnoty europejskiej. Mieszko I przyjął chrzest w obrządku łacińskim i ten sposób włączył państwo do grona cywilizowanych krajów Zachodu.
2. Chrześcijańska Polska mogła nawiązywać kontakty z innymi państwami i samodzielnie działać na arenie międzynarodowej.
3. Poprzez przyjęcie unii z Litwą Polska przyłącza się do budowy wspólnoty państw.
4. Literatura tworzona w kraju propaguje europejskie wzorce osobowe.
5. Architektura polska reprezentuje te same style w sztuce, które popularne są w Europie (styl romański i gotycki).

GRUPA II

1. Rzeczpospolita Obojga Narodów była krajem tolerancyjnym (1573r. konfederacja warszawska- pierwszy tego typu akt w Europie), zapewniającym wolność religijną innowiercom.
2. Stworzyliśmy oryginalny system ustrojowy oparty na demokracji.
3. Akademia Krakowska ściąga najciekawsze umysły z Europy, a Polacy chętnie wyjeżdżają na studia za granicę.
4. Dwór Zygmunta Starego i Bony Sforzy propaguje w zakresie kultury i obyczajowości wzory włoskie.
5. Twórcy literatury czerpią z tradycji antyku, ale też propagują wzorce osobowe charakterystyczne tylko dla Polski (szlachcic ziemianin).

GRUPA III

1. W XVII wieku ujawnił się konflikt między polskością a europejskością.
2. Ksenofobia, megalomania i fanatyczna obrona rodzimych tradycji przez sarmatów uczyniła nas krajem zaściankowym i zamkniętym na Europę.
3. Artyści skupieni przy dworach możnowładców chętnie sięgają po wzorce europejskie- barok, rokoko.

4. Brakuje równowagi między propagowaniem wzorców rodzimych a przyjmowaniem obcych.

GRUPA IV

1. Rzeczpospolita chyli się ku upadkowi w sensie politycznym, społecznym i gospodarczym, co doprowadza do trzech rozbiorów państwa.
2. Niewłaściwie pojęta demokracja szlachecka a także przesadny kosmopolityzm spotyka się z krytyką ze strony postępowych polityków i pisarzy i ludzi nauki- efektem jest Konstytucja 3 Maja z 1791 roku- pierwszy taki akt w Europie a drugi po USA.
3. Nie tracimy jednak kontaktu z kultura europejską- klasycyzm a w schyłkowej fazie sentymentalizm.

GRUPA V

1. Romantyzm to pierwsza epoka , w której nie ma państwa, istnieje jedynie naród.
2. Literatura dostarcza dowodów na to, że Polacy potrafili bronić swojej tożsamości narodowej.
3. Najwięksi polscy romantycy przebywają na emigracji, ale problematyka ich dzieł zawsze związana jest ze sprawami narodu.
4. Twórczość A. Mickiewicza, J. Słowackiego, Z. Krasińskiego, C. K. Norwida a także F. Chopina jest doskonałym przykładem łączenia problematyki narodowej z europejskimi wzorcami.

GRUPA VI

1. Polscy pozytywści nie unikają kontaktów z Europą a nawet tworzą spójny program w oparciu o myśli pozytywistów europejskich.
2. Pozytywści myślą o wyzwoleniu narodu polskiego na drodze przemian społecznych i gospodarczych.
3. Pisarze dbają o zachowanie pamięci narodowej i językiem ezopowym odwołują się do tradycji walk niepodległościowych.

GRUPA VII

1. Radość z powodu odzyskania niepodległości w 1918 roku wywołała wśród artystów tymczasowe reakcje antynarodowe: „Ojczyzna wolna, więc zrzucam z ramion płaszcz Konrada”.
2. Obalono bałwochwalczy mit polskości, ale to nie znaczy, że sprawy kondycji młodego państwa zeszyły z pola wodzenia twórców literatury.
3. Gniewni i młodzi artyści polscy przyłączają się chętnie do awangardowych wystąpień artystów europejskich (futuryzm, impresjonizm, ekspresjonizm, symbolizm).

GRUPA VIII

1. Czas II wojny światowej i późniejszego totalitaryzmu komunistycznego z oczywistych względów wypiera europejskość.
 2. Ludzie kultury, działacze organizacji opozycyjnych antykomunistycznych uporczywie walczą o wolność, demokrację i poszanowanie praw człowieka zarówno w kraju jak na emigracji.
 3. Polacy jednoczą się w ruchu solidarnościowym, co doprowadza w 1989 roku do pokojowej zmiany ustroju.
 4. Zwalczając totalitaryzm nie wyłączyliśmy się z kręgu tradycji europejskiej o czym świadczy m. in. Twórczość Cz. Miłosza, Z. Herberta, W. Szymborskiej, S. Lema.
5. Podsumowanie zajęć: wypowiedzi uczniów oraz foliogramy z fragmentami wypowiedzi ludzi będących autorytetami moralnymi Polaków:

„ Jestem przekonany, iż Polacy potrzebują Europy. Jestem też przekonany, iż Europie potrzebna jest Polska. Ale nie jako kraj kojarzony wyłącznie z królem Sobieskim, solidarnościowym zrywem i zimnem stanem wojennego. Europie potrzebna jest Polska Miłosza, Szymborskiej, ale i Stanisława Lema, Polska z jej muzyką Preisnera i Pendereckiego, z podłużnymi rzeźbami Abakanowicz, z półimpresjonistycznymi obrazami Rostworowskiego (...)”

Władysław Bartoszewski

„ Wydarzenia w Polsce sprzed 10 lat stworzyły historyczną szansę, by kontynent europejski, porzuciwszy ostatecznie ideologiczne bariery, odnalazł drogę ku jedności. „

papież Jan Paweł II- fragm. przemówienia z 1999 roku

WNIOSEK: będący odpowiedzią na pytanie zawarte w temacie lekcji:

Dostarczone przykłady z historii narodu polskiego świadczą o tym, że Unia Europejska nie stanowi zagrożenia dla naszej tożsamości narodowej, bo jej poczucie jest dostatecznie silne i zawsze potrafiliśmy obronić naszą narodową tradycję.

1. Scenariusz dotyczy aktualnej problematyki podejmowanej w związku z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej.
2. Łączy on materiał historyczny i literacki.
3. Uczniowie zmuszeni są do samodzielnej pracy popartej krytyczną analizą zjawisk historyczno- literackich.

Bibliografia związana z Unią Europejską

1. *Dwa płuca Europy. Jan Paweł II o tradycji, kulturze i integracji europejskiej*, „Gazeta Wyborcza” z 18 maja 2000 roku.
2. Jan Nowak- Jeziorański, *Wszystkie argumenty na rzecz Unii*, „Rzeczpospolita” z 29- 30 grudnia 2001
3. Jan Tąbiński, *Początki ruchu paneuropejskiego w Polsce: Z dziejów prób integracji europejskiej. Od średniowiecza do współczesności*, pod red. Michała Pułaskiego, Kraków 1995.
4. Janusz Ruszkowski, Ewa Górnicz, Marek Żurek, *Leksykon integracji europejskiej*, Warszawa 2002.
5. Krzysztof Ruchniewicz, *Wiele dróg prowadzi do Rzymu*, „Unia & Polska. Magazyn niezależnych publicystów” nr 14, 25

48: Czymże jest życie...czymże jest człowiek?

Autor: *Magdalena Sałek - nauczycielka j. polskiego w III LO im. Wł. Biegańskiego w Częstochowie; Nauczyciel języka polskiego*

Montaż przygotowano w celu powtórzenia poznanych przez uczniów utworów podejmujących zagadnienia egzystencjalne. Wprowadzone zostały do niego także wiersze poetów spoza kanonu lektur. Można go jednocześnie potraktować jako konkurs, polegający na rozpoznaniu jak największej ilości tytułów utworów (i ich autorów), składających się na montaż.

Dekoracja: Centralnie stół, wokół którego siedzą „biesiadnicy”. W sali rozwieszono kartony a na nich słowa znanych ludzi na temat życia i człowieka.

Narrator siedzi w fotelu nieco oddalony od pozostałych. W tle muzyka nastrojowa.

Narrator (ubrany elegancko, strój współczesny, najlepiej czarny)

Czymże jest życie? Wieczną wędrówką. Czymże jest człowiek? Wiecznym wędrowcem aż po kres swoich dni. Płyniemy w nieznanie, ale zawsze zmierzamy do kresu. Wichury, burze, cudowne krajobrazy, wyspy nieznanie- wszystko to spotkać możemy na swej drodze.

Omijamy niebezpieczne skały, zdradzieckie prądy, gdyż wolimy rozkoszować się lazurem wody i błękitem nieba. Czasem przybijamy do portu zbawionego, by za chwilę z ciekawością i trwogą zarazem wypłynąć w dalszą wędrówkę.

Recytator I (siedzący przy stole, przebrany za Jana Kochanowskiego)

Pewienem tego, a nic się nie myślę,
 Że bądź za długą, bądź za krótką chwilę,
 Albo w okruciecie całym doniesiony,
 Albo na desce biednej przyplawiony
 Będę jednak u brzegu,
 Gdzie dalej nie masz biegu, (...)
 Ale na świecie kto tak głupi żywie,
 Żeby nie pragnął przejechać szczęśliwie
 Dróg niebezpiecznych, a uść niepogody
 I szturmów srogich krom swej znacznej szkody? (...)
 A chytre morze, ile znakomitych,
 Tyle pod wodą żywi skał zakrytych (...)
 Więc jeśli człowiek jedną skałę minie,
 Wnet na to miejsce na inną napłynie (...)
 Zanim będziesz u brzegu,
 Gdzie dalej nie masz biegu

Narrator

W tej nieskończonej wędrówce musimy wciąż trwać. Z dniem narodzin zaczynamy „wydeptywać” własną drogę- początkowo na czworakach, potem z dumnie podniesioną głową krocząc na dwóch nogach, aż wreszcie na trzech, ale już dużo wolniej i z większą pokorą. Idąc, zastanawiamy się często, czy to my wyznaczamy swą drogę, czy tak naprawdę ta droga prowadzi nas.

Recytator II (ubrany niedbale, wyposażony w atrybuty wędrowcy: plecak, kij, kapelusz)

Dokąd uciekasz, dokąd biegiesz, drogo?
 Nigdy ci siebie dosyć?
 To rwiesz jak rzeka, to noga za nogą,
 Obutych niesiesz i bosych.
 Widzę jak biegiesz przez moje mieszkanie-
 Skręcasz, gubisz się, skradasz,
 Uderzasz w sufit, w podłogę, w ścianę,
 Wybijasz okno i spadasz.
 Dokąd uciekasz, dokąd biegiesz drogo? (...)
 Kto cię położył na powierzchni wody
 I zmierzył każdą milę?
 Kto z fal ułożył wysokie schody?
 Ułożył tak zawile? (...)

Recytator III (ubrany w skórzany strój z kaskiem w rękę)

Życie? _____
 Rozprężę szeroko ramiona,
 Nabiorę w płuca porannego wiewu,
 W ziemię się skłonię błękitnemu niebu
 I krzyknę, radośnie krzyknę:
 - Jakie to szczęście, że krew jest czerwona!

Recytator II (ubrany niedbale, wyposażony w atrybuty wędrowcy: plecak, kij, kapelusz)

Włóczęga, król gościńców, pijak słońca wieczny,
 Zwycięzca słotnych wichrów, burz i niepogody,

Lecę w prześci z dałą i złudą w zawody,
 Niewierny wszystkim prawdom i sam z sobą sprzeczny. (...)
 Lekkomysłność śpi ze mną, płocha weselnica,
 Sakwę, gdzie mądrość chował, przedarła psotnica...
 W drodze szczęśliwie- m zgubił swą mądrość znużoną.
 Proszę cię, duszo moja, bądźże mi szaloną,
 Bo ukradłem nadzieję gdzieś w karczmie przydrożnej!
 Ciesz się zgubą! Niech będzie przeklęty ostrożny!

Narrator

Kiedy jesteśmy młodzi, lubimy biec pod górę. Z naiwną ciekawością, z uśmiechem i zachwytem na ustach pokonujemy kolejne zakręty. Pożeramy życie wielkimi kęsami i myślimy, że zawsze będzie tak radośnie. Przeżywamy pierwsze miłości, ale też i pierwsze rozczarowania. Zdarza się nawet, że na chwilę tracimy wiarę w sens tej ziemskiej wędrówki.

Recytator IV (artysta młodopolski ubrany w czarna pelerynę)

Nie wierzę w nic, nie pragnę niczego na świecie,
 Wstrętem mam do wszystkich czynów, drwię z wszelkich zapałów:
 Posągi moich marzeń strącam z piedestałów
 I zdruzgotane rzucam w niepamięci śmiecie (...)
 I jedna mi już tylko wiara pozostała:
 Że konieczność jest wszystkim, wola ludzka niczym-
 I jedno mi już tylko zostało pragnienie
 Nirwany, w której istność pogrąża się cała
 W bezwładności, w omdleniu sennym, tajemniczym,
 I nie czując przechodzi z wolna w nieistnienie

Recytator I

Lecz na szczęście wszelakie
 serce ma być jednakie;
 Bo z nas Fortuna w żywe oczy szydzi,
 To da, to weźmie, jako się jej widzi.
 Nic wiecznego na świecie:
 Radość się z troską plecie,
 A kiedy jedna weźmie moc nawiętszą,
 Wtenczas masz ujrzeć odmianę najprędszą.
 Ale człowiek zhardzieje, gdy mu się dobrze dzieje;
 Więc też kiedy go Fortuna omyli,
 Wnet głowę zwiesi i powagę zmyli. (...)
 Wszystko się dziwnie plecie
 Na tym tu biednym świecie;
 A kto by chciał rozumem wszystkiego dochodzić,
 I zginie, a nie będzie umiał w to ugodzić.

Narrator

Podczas tej zawilej wędrówki zwanej „życiem” nie chcemy być sami. W dwójkę zawsze różniej, więc szukamy towarzysza podróży, przyjaciela, powiernika naszych najskrytszych wyznań. Ponad wszystko jednak najbardziej wypatrujemy miłości, na nią czekamy niecierpliwie, zastanawiając się, czym jest to zjawisko, które jednych niesie na skrzydłach radości, a innych zrzuca w otchłań rozpacz. A kiedy już przyjdzie niespodziewanie, zagubieni we własnych myślach wciąż nie mamy pewności, że to naprawdę ona.

Recytator V (przebrany za artystę romantycznego)

Gdy cię nie widzę, nie wdycham, nie płaczę
 Nie tracę zmysłów, kiedy cię zobaczę
 Jednakże gdy cię długo nie oglądam
 Czegoś mi braknie, kogoś widzieć żądam
 I tęskniąc sobie zadaję pytanie,
 Czy to jest przyjaźń, czy to jest kochanie
 Dla twego zdrowia życia bym nie skąpił
 Po twą spokojność do piekieł bym wstąpił
 Choć śmiałej żądy nie ma w sercu mojem
 Bym był dla ciebie zdrowiem i spokojem
 I znowu sobie powtarzam pytanie
 Czy to jest przyjaźń, czy to jest kochanie.

Recytator IV (artysta młodopolski ubrany w czarna pelerynę)

Miłość szczęśliwa. Czy to jest normalne,
 czy to poważne, czy to pożyteczne- (...)

Słuchajcie, jak się śmieją – obraźliwie.
 Jakim językiem mówią – zrozumiałym na pozór.
 A te ich ceremonie, ceregiele,
 wymyślne obowiązki względem siebie-
 wygląda to na znowę za plecami ludzkości!

Recytator V (przebrany za artystę romantycznego) przerywa zdenerwowany

Śpieszmy się kochać ludzi tak szybko odchodzą
 Nie bądź pewny że czas masz bo pewność niepewna
 Zabiera nam wrażliwość tak jak każde szczęście
 Śpieszmy się kochać ludzi tak szybko odchodzą
 I nigdy nie wiadomo mówiąc o miłości
 Czy pierwsza jest ostatnią czy ostatnia pierwszą

Narrator

Mamy świadomość, że droga kiedyś się skończy, dlatego często zastanawiamy się, co będzie, gdy dopłyniemy już do brzegu. A ponieważ nic oprócz życia nie znamy, wszystko próbujemy sobie wyobrazić na ziemski wzór i podobieństwo- nawet niebo.

Recytator VI (dziewczynka ubrana w letnią zwiewną sukienkę)

Gdy po śmierci w niebiosów przybyłam pustkowie,
 Bóg długo patrzył na mnie i głaskał po głowie.
 „Zbliź się do mnie, Urszulo! Poglądasz jak żywa...
 Zrobię dla cię, co zechcesz, byś była szczęśliwa.”
 „Zrób tak, Boże – szepnęłam – by w nieb Twoich krasie
 Wszystko było tak samo, jak tam- w Czarnolasie!” (...)
 Uśmiechnął się i skinął- i wnet z Bożej łaski
 Powstał dom kubek w kubek, jak nasz Czarnoleski. (...)
 I rzekł: „Oto są – sprzęty, a oto – donice.
 Tylko patrzeć, jak przyjdą stęsknieni rodzice!
 I ja, gdy gwiazdy do snu poukładałam w niebie,
 Nieraz do drzwi zapukam, by odwiedzić ciebie!” (...)
 Więc nakrywam do stołu, omiatam podłogę- I w suknię najróżniejszą ciało przyoblekam
 I sen wieczny odpędzam- i czuwam – i czekam...
 Już świt pierwszą rozniecą złoci się po ścianie,
 Gdy właśnie słyhać kroki i do drzwi pukanie...
 Więc zrywam się i biegnę! Wiatr po niebie dzwoni!
 Serce w piersi zamiera... Nie! ...To- Bóg, nie oni!...

Narrator

Chcąc oswoić sobie zjawiska nam nieznane, wyobrażamy sobie niebo, w którym : „matki robią zielone szaliki na drutach/ brzęczą muchy/ ojciec drzemie pod piecem”. Będąc u brzegu, myślimy także o tym, co po nas zostanie. Dokonujemy ostatecznego rozrachunku, sporządzamy bilans zysków i strat, spisujemy testamenty, a w głębi ducha marzymy o sławie.

Recytator I

Proszę, niech ze mną zaraz me rymy nie giną.
 Ale kiedy ja umrę, ony niechaj słyń!

Recytator V

Namiętność często groźne wzburza niepogody,
 Lecz gdy podniesiesz bardon, ona bez twej szkody
 Ucieka w zapomnienia pograżyć się toni
 I nieśmiertelne pieśni za sobą uroni,
 Z których wieki uplotą ozdobę twych skroni.

Narrator

Człowiek jest tylko trzcina, najwęższą w przyrodzie, ale trzcina myślącą. Jest kroplą deszczu, chwilą, która prześcignąć chce czas- ale jest. Płynąc przez oceany na swej małej łódce, czasem gubi się wśród fal, boi się śmierci, szuka wsparcia u ludzi i u Boga. Ale jest wielki, bo walczy, a walczy, bo życie zdarza się tylko raz.

Na zakończenie piosenka ze słowami **Agnieszki Osieckiej** w wykonaniu **Maryli Rodowicz** *Niech żyje bal*

1. Materiał ten pozwala zastosować jedną z aktywizujących metod na lekcji jaką jest drama.
2. Możliwe jest wykorzystanie montażu podczas lekcji otwartej.
3. Zebrane fragmenty utworów są przykładem problemowego układu materiału , co uczniom klas maturalnych może posłużyć do ułożenia konspektu wypracowania.

W montażu wykorzystano następujące utwory:

Czupkiewicz D. *Odejsć*, **Kochanowski J.** *Pieśń IX (Księgi pierwsze), Pieśń IX , Zanim będziesz u brzegu (Księgi wtóre)*, *Ku Muzom* , **Leśmian B.** *Urszula Kochanowska*, **Mickiewicz A.** *Niepewność, Ajudah*,

Przerwa- Tetmajer K. *Nie wierzę w nic...* , **Różewicz T.** *Powrót* , **Staff L.** *Sonet szalony* ,

Szyborska W. *Miłość szczęśliwa*, **Tuwim. J.** **** (Czyhanie na Boga)*, **Twardowski J.** *Spieszmy się*

Teksty poetyckie zaczerpnięte z następujących pozycji:

J. Kochanowski, *Poezje*, Warszawa 1988.

***Poezja polska 1914-1939*, Warszawa 1984.**

A. Z. Makowski, *Literatura Młodej Polski*, Warszawa 1997

T. Wroczyński, *Literatura polska dwudziestolecia międzywojennego*, Warszawa 1995

A. Mickiewicz, *Poezje wybrane*, Warszawa 1994

??

??

??

??

49: Gimnastyka korekcyjno-kompensacyjna w przedszkolu.

Autor: Iwona Skęda – nauczycielka w Przedszkolu Publicznym we Wrzosowej

Artykuł skierowany jest do nauczycieli, którzy chcą pomóc dzieciom posiadającym wady postawy. Zawarte w nim treści zawierają podstawowe wiadomości z zakresu ćwiczeń korekcyjno-kompensacyjnych. Przedstawione przyczyny powstawania wad postawy i sposoby ich zapobiegania mogą wzbogacić wiedzę i zachęcić do działania.

Jednym z warunków właściwego rozwoju i zdrowia człowieka jest troska o jego prawidłową postawę ciała. W związku z tym niezmiernie ważnym zadaniem nauczycieli jest dbałość o poprawną sylwetkę, która w okresie pierwszych kilku lat pobytu dziecka w przedszkolu czy szkole łatwo ulega zniekształceniu.

Prawidłowa postawa ciała zabezpiecza organizm przed ujemnymi wpływami środowiska, co pozostaje w ścisłym związku z utrzymaniem zdrowia człowieka. Obserwując uważnie dzieci zauważamy, że sprawność organizmu, jego zdolność do pracy jest w poważnej mierze uzależniona od postawy ciała. Jest to zupełnie zrozumiałe, gdyż mięśnie i narządy wewnętrzne mają wtedy lepsze warunki do pracy.

Prawidłowa postawa to także estetyczna sylwetka, harmonijne wykonywanie ruchów. Często mówimy „On ma piękną sylwetkę”, to znaczy estetyczną, prawidłową z którą wiąże się zazwyczaj pogodny nastrój. Postawa ciała bowiem odzwierciedla w dużej mierze stan psychiczny, o czym powinien pamiętać każdy wychowawca.

W codziennym życiu rzadko zwracamy uwagę na to, jak kształtuje się organizm dziecka, a robimy to dopiero wtedy, gdy wady są już widoczne i trudno je usunąć. Okazuje się jednak, że wszelkim wadom można przeciwdziałać. Trzeba tylko wiedzieć jak to robić i kiedy podjąć odpowiednie działanie, a także orientować się co w budowie ciała jest wadą.

Jednym z objawów złej postawy dziecka jest jego pochylona sylwetka ku przodowi z wyraźnie odstającymi łopatkami i zapadniętą klatką piersiową. Innym zjawiskiem, który może nas zaniepokoić to silnie ściągnięte barki do tyłu i wyraźnie uwypuklona klatka piersiowa. Niemniej groźne są zauważone nieprawidłowości kończyn dolnych – kolan i stóp.

Przyczyny nieprawidłowej postawy ciała

Postawę dziecka kształtuje środowisko, w którym najistotniejszą rolę odgrywa dom i placówki przedszkolne oraz szkoła.

Oddziaływanie domu na organizm dziecka przypada głównie na okres niemowlęcy i wczesne dzieciństwo, wówczas jedną z przyczyn jest uświadomienie rodziców co do stosowania odpowiednich zachowań:

- noszenie dziecka tylko na jednej ręce, bądź prowadzenie dziecka zawsze za jedną i tę samą rękę – kształtuje wadliwą postawę dziecka;
- przyzwyczajanie do wykonywania pracy jedną i tą samą ręką – może być przyczyną różnego rodzaju skrzywień;
- ujemne oddziaływanie ciężkiej pracy fizycznej we wczesnym wieku życia – dźwiganie ciężarów, noszenie na rękach młodszego rodzeństwa;
- niewłaściwe ubieranie dzieci – zbyt ciasne ubrania, złe obuwie;
- nieprzemysłany dobór zabawek i przyborów – przeciwdziała prawidłowemu kształtowaniu się postawy.

Drugim problemem są warunki przedszkolne (szkolne) powodujące między innymi:

- jednostronność siedzącego trybu życia w połączeniu z objawami znużenia, które wywołuje wysiłek umysłowy, powoduje nawykową wadliwą postawę ciała;
- nieodpowiednie wymiary mebli – zbyt wysokie lub zbyt niskie siedzenia i pulpity, niewłaściwy sposób siedzenia w czasie pisania;
- przyczyny natury psychicznej – przygnębienie, zahukanie, przejściowe osłabienie po przebytych chorobach.

Zapobieganie powstawaniu wad postawy

Zapobieganie powstawaniu wad dzieci i młodzieży pozwala później uniknąć przykrych dolegliwości i bólów u osób dorosłych. W momencie pojawienia się nieznacznych odchyień od prawidłowej postawy zwracamy się o pomoc lekarza. Wyniki leczenia bywają tym lepsze, im wcześniej będzie rozpoznana wada lub odchylenie od normy.

Jednym ze skutecznych i niezbędnych środków w walce o prawidłową postawę ciała jest:

- wypracowanie przez dziecko nawyku utrzymania prawidłowej postawy siedzącej i stojącej;
- stosowanie zabaw ruchowych, ćwiczeń śródlekcyjnych;
- odpowiednie warunki do snu: czas, miejsce i sposób ułożenia;
- racjonalne odżywianie.

Wszelkie działania zapobiegawcze, wyrównujące i kompensujące są integralną częścią programów szkolnych i przedszkolnych. Do działań w tym zakresie należy między innymi gimnastyka korekcyjna, której głównym celem jest przeciwdziałanie stwierdzonym wadom i wyrównanie odchyień fizjologicznych.

W systemie oświaty i wychowania rolę tę spełniają specjalne układy ćwiczeń wyrównawczo-kompensacyjnych. Tego rodzaju ćwiczenia prowadzone są na zajęciach gimnastyki korekcyjno-kompensacyjnej przede mną w moim przedszkolu. Zajęcia te cieszą się dużym zainteresowaniem gdyż, dostarczają wiedzę o zdrowiu, wyrabiają właściwe nawyki potrzebne do jego zachowania, kształtują odpowiednie sprawności, pobudzają i rozwijają pozytywne zainteresowania sprawami zdrowia.

Swoją pracę z dziećmi rozpoczęłam od przebadania dzieci pod względem postawy ciała (ocena postawy dziecka, plantokonturografia stóp) i zakwalifikowania do grupy dyspanseryjnej. O swoich wynikach badań poinformowałam rodziców, którzy dostarczyli mi zaświadczenia lekarskie pozwalające na rozpoczęcie ćwiczeń korekcyjnych z dziećmi. Powstała grupa dzieci z wadami postawy i płaskostopiem dla, których opracowałam program zajęć i ćwiczeń zgodnie z profilem i wiekiem ćwiczących. Zajęcia prowadzę dwa razy w tygodniu po 30 minut. Podczas ćwiczeń dzieci kształtowały nawyk prawidłowej postawy: uświadamiały swoje wady, przyswajały korekcję lokalną, globalną, rozwijały wytrzymałość posturalną, utrwalały automatyzm prawidłowej postawy w życiu codziennym.

Podczas całego okresu zajęć dokonywałam kontroli urządzeń i przyborów przed ćwiczeniami i po ćwiczeniach. Ponadto sprawdzałam stan umeblowania klas dostosowanie go do wieku i wzrostu, kontrolowałam obuwie dzieci i gromadziłam literaturę dotyczącą korektywy.

Na zakończenie chciałam stwierdzić, że zauważyłam, iż dzieci zaczęły poprawnie poruszać się, kontrolują swoją postawę ciała, dokładniej wykonują powierzone ćwiczenia i rozumieją sens ich wykonywania. Pragnę również podkreślić duże zaangażowanie rodziców w działanie na rzecz poprawy sylwetki dziecka poprzez między innymi uczestnictwo na zajęciach oraz systematyczne kontrolowanie wykonywania ćwiczeń w domu.

Podsumowując całość zagadnienia wysuwają się następujące wnioski:

- sprawa prawidłowej postawy dziecka powinna być ustawiczną i wspólną troską ogółu wychowawców i rodziców;
- w miarę możliwości należy unikać lub ograniczać przyczyny, które powodują możliwość powstawania wad postawy;
- należy wdrażać dziecko do prawidłowego trzymania się we wszystkich okolicznościach codziennego życia;
- postawę dziecka trzeba często kontrolować;
- zaobserwowane przypadki zniekształceń należy kierować do lekarza.

Bibliografia:

1. Babulska Ł., Kasperczyk T.: Materiały pomocnicze do prowadzenia zajęć korekcyjnych. Kraków 1982, KSOS.
 2. Kołodziej J., Kołodziej K., Mamola I.: Gimnastyka korekcyjno – kompensacyjna w szkole. Rzeszów 1994, FOSZE.
 3. Kołodziejowie M. i J.: Wybrane lekcje wychowania fizycznego w nauczaniu początkowym. Rzeszów 1994, FOSZE.
 4. Kotecka – Nocoń M., Płukarz H.: Skrzywienia kręgosłupa u dzieci. Warszawa 1982, PZWL.
 5. Kotecka – Nocoń M., Płukarz H.: Stopy płaskie u dzieci. Gimnastyka lecznicza. Warszawa 1980, PZWL.
 6. Kutzner – Kosińska M.: Postawa ciała, jej ocena i korygowanie wad. Warszawa 1984, TWP-PTNKF.
-

50: Tradycje i zwyczaje wielkanocne (scenariusz uroczystości dla klas młodszych)

Autor: Małgorzata Ślęzak - nauczycielka kształcenia zintegrowanego w SP w Olsztynie

Święta Wielkanocne mają bogatą tradycję. Są niezwykle barwne, towarzyszy im wiele obrzędów. Po wielkim poście - kiedyś bardzo ściśle przestrzegany, ludzie z niecierpliwością czekali na odmianę. Poniżej przedstawiam scenariusz uroczystości, a w nim dawne zwyczaje wielkanocne o których już nie pamiętamy oraz te, które przetrwały do dzisiaj.

Uczniowie biorący udział w przedstawieniu stoją przy stole nakrytym białym obrusem, na którym znajduje się wazon z bazią, koszyczek wielkanocny, baranek, baba wielkanocna i mazurek oraz talerz z pisankami. Scena udekorowana jest ludowymi wycinkami. Obok stołu widać tekturowego kogucika na kółkach oraz drzewo wykonane z gałęzi i maty słomianej. Dzieci mogą być ubrane w stroje ludowe

Przebieg uroczystości:

Dz.

Wielkanoc to najważniejsze święto chrześcijan, obchodzone na pamiątkę zmartwychwstania Chrystusa. Niesie radość i nadzieję. Z tym świętem wiąże się wiele dawnych zwyczajów. Przypomnijmy sobie chociaż niektóre. Dzięki nim świąteczne dni są bardziej radosne.

Dz. trzyma w ręku dużą, kolorową palmę

Wielki Tydzień zaczyna się Niedziela Palmowa. Kiedyś nazywaną ją kwietną lub wierzbną. Palmki - różgi wierzbowe, gałązki bukszpanu, malin, porzeczek-ozdabiano kwiatkami, mchem, ziołami, kolorowymi piórkami. Po poświęceniu palmki biło się nią lekko domowników, by zapewnić im szczęście na cały rok. Połknięcie jednej poświęconej bazi wróżyło zdrowie i bogactwo. Włożona za obraz lub do wazonu chroniła mieszkanie przed nieszczęściem.

Dz.

Przed Wielkanocą robimy wielkie porządki nie tylko po to, by mieszkanie lśniło czystością. Porządki mają także symboliczne znaczenie- wymiatamy z mieszkania zimę, a wraz z nią wszelkie zło i choroby.

Dz.

Kolejnym ważnym dniem Wielkiego Tygodnia jest Wielka Środa. Młodzież, zwłaszcza chłopcy topili tego dnia Judasza. Ze słomy i starych ubrań robioną kukłę, którą następnie wleczono na łańcuchach po całej okolicy.

Dwóch chłopców trzymających kukłę wyrzuca ją za scenę.

Dz.

Przy drodze ustawiali się gapie, którzy okładali kukłę kijami. Na koniec wrzucano Zdrąjcę do stawu. Wymierzonej w ten sposób sprawiedliwości stawało się zadość.

Dz.

Kiedy milkły kościelne dzwony, rozlegał się dźwięk drewnianych kołatek. Obyczaj ten był okazją do urządzania psot. Dzieci biegały po ulicach z grzechotkami, hałasują i strasząc przechodniów. Do dziś zachował się zwyczaj obdarowywania dzieci w Wielkim Tygodniu grzechotkami.

Dz.

Wielki Piątek to najsmutniejszy dzień w roku. Chrystus skonał po długich męczarniach. A mamy tego dnia krzątają się, zajęte przygotowaniami świątecznymi. Pieką baby, struclę i mazurki. Dawna tradycja mówi, że tego dnia nie wolno się cesać, zabijać zwierząt i piec chleba. Trzeba natomiast koniecznie lekko uderzyć każde dziecko różgą.

Dz.

Baba to pyszne drożdżowe ciasto było przysmakiem króla, Stanisława Leszczyńskiego i to właśnie on nazwał je babą- podobno bardzo lubił opowieść o Ali Babie z „Baśni z tysiąca i jednej nocy”. Baby przypominają swym kształtem turban, czyli tureckie nakrycie głowy.

Dz.

Ostatnie dwa dni postu były wielkim przygotowaniem do święta. W te dni robiono „pogrzeb żuru” potrawy spożywanej przez cały post. Kiedy się zbliżał czas radości i zabawy, sagany żuru wylewano na ziemię.

Chwyta sagan żuru i naśladuje wylewanie.

Dz.

Również w widowiskowy sposób rozstawano się też ze śledziem- kolejnym symbolem wielkiego postu. Z wielką radością wieszano rybę na drzewie. W ten sposób karano śledzia za to, że wyganiał przez 6 niedziel z jadłospisu mięso.

Wiesza papierowego śledzia na drzewie.

Dz.

Wielka Sobota była dniem radosnego oczekiwania. Koniecznie tego dnia należało poświęcić koszyczek z jedzeniem. Nie mogło w nim zabraknąć baranka, mięsa, wędlin. Świącono też chrzan i chleb, masło, i jajka. Świąconkę jadło się następnego dnia. *Dziecko trzyma w ręku koszyczek.*

Dz.

Uwaga dziewczyny- jeżeli w Wielką Sobotę obmyjecie twarz w wodzie, w której gotowały się jajka, to znikną piegi .

Dz.

W Wielką Niedzielę poranny huk petard i dźwięk dzwonów miał obudzić śpiących w Tatrach rycerzy, poruszyć twarde serca skąpców. Po rezurekcji zasiadano do świątecznego śniadania. Najpierw dzielono się jajkiem.

Dz.

Podczas śniadania gospodarz powinien siedzieć w rogu stołu, nie wolno zajmować tego miejsca dziewczynie, bo nigdy nie wyjdzie za mąż.

Dz.

Znana była zabawa - „czubek w czubek”. Czyje jajko pękło, ten przegrywał.

Dwoje dzieci uderza się jajkami.

Krakowianka

Jajka mam w koszu, zaraz wam pokażę...Jedne kolorowe- nazywają się pisanki, a skrawkami papieru zdobne-

nalepianki. Są też w wosku maczane, potem malowane, albo farbowane i wydrapywane. To są właśnie pisanki.

Dzieci śpiewają piosenkę pt. *Pisanki, pisanki...* Muzyka w szkole kl.III

Dz.

A skąd tradycja pisania jajek?

Dz.

W dawnych czasach ludzie wierzyli, że pisanka ochroni dom przed nieszczęściem, rzucona w płomień - gasiła pożar, umieszczona w oknie chroniła dom przed uderzeniami pioruna. Dzielimy się święconym jajkiem, co ma zapewnić zdrowie i pomyślność całej rodzinie.

Dz.

Święcenie palm i pisanek to jeszcze nie wszystkie zwyczaje wielkanocne.

Dz.

W Wielkanocny Poniedziałek stary zwyczaj każe oblewać się wzajemnie wodą, wołać przy tym: Śmigus! Dyngus! Dziś wystarczy buteleczka zwykłej wody lub odrobinka wody kolońskiej, ale kiedyś w „lany poniedziałek” zdarzały się i całe wiadra wody. Trafiła się nawet wrzucenie kogoś do rzeki lub stawu... I choć czasem suchej nitki na człowieku nie zostawało, ludzie śmiali się i bawili oblewając się wzajemnie.

Dz.

W świąteczne dni chłopcy wycinali z tektury lub drewna kolorowego kogutka i umieszczali go na wózku. Z tym wielkanocnym kogutkiem chodzili od domu do domu i prosili gospodarzy o przysmaki.

Na scenę wchodzi grupa kilku chłopców z kurkiem- kolorowym kogutem na kółkach i śpiewają na melodię krakowiaka.

Dyngusiarze

A my w wózku mamy

Niespodziankę miłą.

Śmigus- dyngus będzie,

Główki się umyją.

Chłopcy wyciągają polewaczki i kierują w stronę dziewczyn lekko kropiąc je wodą.

Dyngusiarz 1

Pokropię Kasię - sprawi to woda,

Że będzie zawsze piękna i młoda.

Dyngusiarz 2

Marysię też pokropić muszę,

Żeby nie miała w nosie muszek.

Dyngusiarz 3

Poleję Zosię niby deszczykiem,

Żeby tej wiosny urosła migiem!

Dyngusiarz 4

Na Hanię też pryśnie kropelka,

Żeby nam była jak ta perelka!

Dyngusiarz 5

Polej też inne dziewczyny,

By miały radosne miny!

Dziewczynka

Za te miłe oblewanie macie jajka malowane. *Daje im jajka.*

Dyngusiarze

Odchodzą z wózkiem i śpiewają na melodię krakowiaka.

Święta, wkrótce święta,

Święta Wielkanocne.

Wszystkim tu składamy życzenia gorące.

Zdrowia, pomyślności, no i miłych gości

Wspaniałej pogody, dyngusowej wody!

Dz.

Wielkanocne obyczaje, wszyscy dobrze znamy.

Pamiętamy o nich, gdy się przy stole zbieramy.

Piękna i rodzinna jest polska Wielkanoc,

A każdy świąteczny obyczaj ma swą magiczną moc.

Siada mama przy stole, a przy mamie - tata, i my.

Wiosna na nas za firanek zerka, a pstrokate pisanki chcą tańczyć oberka.

Wpuśćmy wiosnę, niech słońcem zabłyśnie nad stołem

W wielkanocne świętowanie, jak wiosna wesole.

Te piękne, polskie zwyczaje powinniśmy podtrzymywać. Powyższy scenariusz nie tylko rozwija wyobraźnię dzieci, porządkuje dni Wielkiego Tygodnia i obyczaje z nimi związane. Uczy również dzieci doceniać i szanować tradycje Świąt Wielkanocnych oraz dostrzegać piękno i oryginalność sztuki ludowej.

Bibliografia:

Maj Agnieszka - „Inscenizacje, zabawy ruchowe dla klas I-III”, Wyd. ŻAK, Warszawa 2000
Przymus Ryszard- „Uroczystości pełne radości dla klas I-III”, Wyd. JUKA, Łódź 1995

51: Jak „nauczyć się chcieć”?

Autor: Joanna Sularz, nauczyciel języka polskiego - Zespół Szkół i Gimnazjum w Pińczycach, ul. Śląska 3

Zawarte poniżej przemyślenia są próbą odnalezienia przyczyn niepowodzeń szkolnych ucznia. Powstały one podczas mojej bardzo krótkiej, bo czteroletniej pracy pedagogicznej. Dlatego też byłoby nietaktem, gdyby praca stanowiła zbiór „złoty” recept, czy nawoływań.

Jest ona jedynie propozycją działań dla poszukujących wciąż nowych rozwiązań. A może stanie się także pretekstem do rozważań natury moralnej czy duchowej.

Akceptacja ucznia, szacunek dla jego osoby, indywidualne i podmiotowe traktowanie tworzy klimat sprzyjający postępowi w nauce. Uznanie ucznia za niepowtarzalną w swoim rodzaju istotę ludzką, stanowiącą swoisty świat przeżyć, myśli i uczuć prowadzi do szeroko rozumianego sukcesu pedagogicznego.

W obliczu różnorodnych trudności uczeń oczekuje od nauczyciela zrozumienia, tolerancji i otwartości. Każdy z nas ma bowiem prawo nie wiedzieć, nie umieć, ale to w niczym nie umniejsza naszej godności jako człowieka. Dlatego zadaniem nauczyciela – wychowawcy będzie stworzenie atmosfery wzajemnej życzliwości i prawidłowych stosunków interpersonalnych. W takich tylko warunkach będzie możliwe odnalezienie przyczyn frustracji ucznia i udzielenie pomocy na miarę możliwości.

Konkretna pomoc pedagogiczna poprzedzona być winna zatem wieloma naszymi działaniami. Dlatego właśnie plan zajęć kompensacyjnych warto rozpatrywać w następujących aspektach:

I. Aspekt psychologiczny.

Każdy człowiek posiada jakieś ukryte pokłady zdolności, które mogą się nigdy nie ujawnić. Dlatego zadaniem nauczyciela jest rozniecenie płomienia entuzjazmu nawet w uczniu mającym pozornie problemy w nauce. Jednak jest to możliwe tylko wtedy, gdy nauczyciel sam jest zafascynowany i przekonany o słuszności swego celu. Najgorsze, co może przydarzyć się człowiekowi, to utrata wiary w siebie, w swoją przyszłość i wartość oraz w sens własnego życia. Nie pozwólmy więc naszym uczniom, ową wiarę zatracić. Rozwój, samorealizacja, poszukiwanie tożsamości i autonomii, tęsknota za doskonałością niech będą przyjęte w naszej zreformowanej szkole jako szeroko rozpowszechnione, a nawet powszechne dążenia ludzkie.

Działania nauczyciela – wychowawcy:

1. Próba odnalezienia przyczyn niepowodzeń szkolnych ucznia i jego frustracji poprzez:
 - a. zbadanie sytuacji ucznia na gruncie rodzinnym
 - b. próba określenia miejsca ucznia w gronie rówieśniczym
 - c. określenie położenia ucznia na poszczególnych przedmiotach edukacyjnych

Wnikliwa analiza tych trzech obszarów, poprzedzana zupełnie przypadkowymi rozmowami z uczniem pozwoli nam na postawienie wstępnej diagnozy.

II. Aspekt wychowawczy.

Uczeń mający problemy w nauce, często (choć nie zawsze) reaguje na trudne sytuacje dość nietypowo tzn. denerwuje się, wykazuje przejawy agresywności, staje się antypatyczny lub lekceważy powagę sytuacji.

Przyczyn takich zachowań może być wiele. Jednak naukowo udowodnionym jest, iż ludzie skłonni są na czyjeś doznania, reagować analogicznymi doznaniem.

Starajmy się więc za wszelką cenę zrozumieć sytuację ucznia. Bądźmy pomocni, uczciwi, demokratyczni w sensie psychologicznym. Obdarzmy owego ucznia sympatią i wyrozumiałością, bo każdy „lubi być lubianym” – a im bardziej czujemy się niepewnie, tym więcej cenimy sobie czyjąś sympatię.

Działania nauczyciela – wychowawcy:

1. Budowanie zdrowej relacji z uczniem poprzez:
 - a. pozytywne nastawienie do ucznia
 - b. zaakceptowanie jego słabości
 - c. wskazanie na pozytywne cechy jego charakteru
 - d. pielęgnowanie i rozwój tych wartości, które w uczniu są „dobre”
 - e. wskazywanie dobra, a nie walka ze złem

III. Aspekt pedagogiczny.

Nie bez powodu aspekt pedagogiczny został umieszczony przez mnie w końcowej części planu. Każdą bowiem „naprawę” należy rozpocząć od własnego wnętrza. Dlatego też konkretne działania pomocowe (np. praca w świetlicy, pomoc koleżeńska i inne) muszą być poprzedzone długotrwałym procesem psychologizacji (ucznia i nauczyciela). Najpierw musimy jasno określić swoją rolę w niesieniu pomocy naszemu uczniowi, swoje stanowisko. Tylko takie podejście do zadań kompensacyjnych, może według mnie przynieść pewne określone korzyści. Nie od razu bowiem można „nauczyć się chcieć”.

Działania nauczyciela – wychowawcy:

1. Skonkretyzowana pomoc uczniowi poprzez:
 - a. zastosowanie antropocentrycznej orientacji lekcji
 - b. indywidualizacja pracy ucznia na każdym przedmiocie
 - c. częste kontrolowanie prac domowych, połączone z udzielaniem odpowiednich wskazówek
 - d. uczestnictwo w dodatkowych zajęciach (nie tylko wyrównawczych)
 - e. pomoc uczniowi podczas zajęć w świetlicy szkolnej (z możliwością wykonania prac domowych)
 - f. zorganizowanie pomocy koleżeńskiej

Analizując zatem powyższe rozważania dochodzę do następującej konkluzji;

pomoc nauczyciela w przezwyciężaniu niepowodzeń szkolnych ucznia możliwa jest tylko wtedy, gdy nawiąże on ze swym uczniem zdrową więź psychiczną, dostarczy mu wzmocnień pozytywnych, stworzy atmosferę otwartości, autentyczności i wzajemnego zaufania.

Bowiem nie tylko wiedza nauczyciela, ale przede wszystkim bogactwo charakteru i zamiłowanie do piękna stanowią

nieodzowny warunek oddziaływania pedagogicznego.

Zakończenie

Trudną rzeczą bywa z reguły dokonywanie ocen i podsumowań, dlatego właśnie niezręcznie jest mi opisywać korzyści płynące z lektury tegoż artykułu. Powierzam zatem ową czynność potencjalnemu odbiorcy z nadzieją na przychylność co do wyrażonych sądów.

Praca nie zawiera bibliografii, gdyż oparta została na własnych przemyśleniach.

52: ROLA HUMORU I DOWCIPU W WYCHOWANIU

Autor: Iwona Szopińska - nauczycielka kształcenia zintegrowanego w Zespole Szkół w Pińczycach

W artykule omawiam rolę humoru i dowcipu w procesie wychowania, wpływ na kształtowanie pozytywnej postawy ucznia. Czytelnik znajdzie w nim również rady jak wychować wesołe dziecko, które nie posiada kompleksów i jest pozytywnie nastawione do świata.

„Niech się śmieją dzieci i młodzież, to wzmacnia ich pozytywną, optymistyczną postawę wobec życia”

P. SIEROTWIŃSKI

Współczesne życie społeczne staje się coraz bardziej skomplikowane. Konsekwencją tego faktu jest pojawienie się nowych potrzeb społecznych człowieka i społeczeństwa. Gwałtownie wzrasta zapotrzebowanie na jednostki samodzielne, twórcze, o żywej wyobraźni, umiejące pomysłowo rozwiązywać skomplikowane problemy społeczno – organizacyjne

i techniczne. Zwiększenie ilości czasu wolnego przyczynia się do poszukiwania atrakcyjnych form rozrywki. W całym świecie coraz silniej poszukuje się rozwiązań wyżej wymienionych problemów.

Jednym z rozwiązań może być zjawisko humoru. Humor bowiem może służyć jako środek redukcji napięć psychicznych, uczuć agresywności, może pobudzać twórcze rozwiązywanie problemów, a także dostarczać pasjonującej rozrywki, uzupełniającej czas wolny. Może bez przeszkód być sensownie i skutecznie wykorzystany w procesie wychowania. Nauczyciel lub wychowawca wywołując przeżycie humoru, kształtując postawę humoru może zredukować agresywność, zmniejszać lękliwość społeczną wychowanków, pobudzać ich zdolności twórcze, a także ułatwiać sobie rozwiązywanie szeregu problemów wynikłych z interakcji pomiędzy wychowawcą (nauczycielem) a wychowanymi.

Cenimy ludzi, którzy z humorem potrafią wybrnąć z różnych kłopotliwych sytuacji. Takie wybrnięcie pozwala zażegnać potencjałe konflikty, uniknąć zbędnych przykrości, upokorzeń, lęków i kłopotów. Aby osiągnąć tę umiejętność, trzeba m.in. wykształcić poczucie humoru, dowcipu, zdolność szybkiej reakcji. Szkoła – wychowawcy – nauczyciele nie powinni rezygnować z kształtowania u dzieci tej cennej i ważnej umiejętności.

Dziecko już ze swojej natury jest wesołego usposobienia. Wprowadzenie surowej powagi i dyscypliny krępuje naturalność postępowania dziecka, a tym samym przyczynia się do obniżenia ogólnej aktywności i częściowego zahamowania rozwoju psychicznego. Krępowanie naturalnej wesołości zabuża pozytywne przeżycia uczuciowe, co może prowadzić nawet do groźnych następstw. Nie zwracanie uwagi na powyższe potrzeby od wczesnego dzieciństwa może spowodować zabużenia w jego psychice. Wydawałoby się, że

u małego dziecka wystarczy zaspokoić tylko potrzeby biologiczne a rozwój będzie następował prawidłowo i samorzutnie. Okazuje się, że to nie wystarcza. Do pełnego rozwoju jednak niezbędne jest zaspokojenie potrzeb psychicznych. W wielu przypadkach dziecko wolałoby przystąpić do niektórych świadczeń materialnych, na rzecz serdecznej, życzliwej rozmowy z matką lub ojcem, pójsia z nim na spacer czy pożartowania. W wychowaniu dzieci młodszych przeżycie humoru i radości wyzwalane jest techniką organizowania sytuacji zabawowych. Zaś w wychowaniu dzieci starszych wykorzystuje się sport, zwłaszcza gry zespołowe. Takie podejście, w dobrym wykonaniu nie obniża poziomu nauki, redukuje zaś przykre przeżycia, porażki, pozwala łatwiej znieść wszelkie nieszczenia uczniowskie. Stosując technikę humoru w wychowaniu, pedagog zmierza nie tylko do tego, by wychowankowie wyrabiali cechy pozytywne, ale i do tego, by maksymalnie im ułatwić przyswajanie tych cech. Humor wychowawcy skłania często wychowanków do naśladowania. Wychowawca powinien dążyć do tego, aby własnym optymizmem „zarazić uczniów”, powinien sytuacyjnie demonstrować pogodę ducha, dowcip i humor. Nie może ich stosować w sytuacjach zaplanowanych, lecz powinien dostosować swe zachowanie do sytuacji bieżących. W celu rozładowania nadmiernej pobudliwości uczuciowej stosuje się technikę rozśmieszania. Proste formy humoru pomagają niwelować np. płacliwość dziecka. Rozważając na temat humoru

i dowcipu nie można pominąć faktu, że umiejętność przeżywania humoru, poczucie humoru należy kształcić, bowiem humor dziecięcy nie kształcony jest zaprzeczeniem niektórych cech kształtowanych przez zabiegi wychowawcze. Humor dzieci jest uwarunkowany aktualnym stanem emocjonalnym. Dzieci przedszkolne reagują śmiechem na wszelkie przeżywane stany radości, przy każdej zabawie ruchowej. Dzieci klas początkowych obserwując np. przedstawienie w teatrze, śmieją się gdy bohaterowi baśni przestaje zagrażać niebezpieczeństwo. Mniej więcej do 14 roku życia dzieci nie znają wystarczająco norm obyczajowych określonych, kiedy wypada śmiać się i żartować, a kiedy nie. Załączki kształtowanych norm nie są jeszcze wystarczającym hamulcem wyrażania własnych stanów emocjonalnych. W związku z tym dzieci przez żart wyrażają dezaprobatę osobom

i zjawiskom nie lubianych, rzadko kiedy żartują z osób lubianych, a jeszcze rzadziej z siebie. Humor dziecięcy zawiera także dużą dozę złośliwości. Bywa często okrutny, poniżający. Dzieci eksponują niedołęstwo, starość, wady fizyczne i ułomność. Przeżycie humoru

u dzieci różnicuje się w zależności od płci. Dziewczęta z reguły są bardziej subtelne, ich humor jest mniej złośliwy i wulgarny. Częściej występują w nim elementy humoru intelektualnego, bardziej wyszukanego. Chłopcy zaś posługują się „mocnymi” wyrazami, częściej żartują złośliwie

z innych..

Po tej krótkiej charakterystyce humoru dziecięcego nasuwa się wniosek, że humor dzieci i młodzieży powinien być modyfikowany przez wychowawców. Jego przeżywanie wymaga uszlachetnienia – zarówno tonacji uczuciowej, jak i strony intelektualnej. Przykład nauczyciela, przekazywanie przez niego dobrych wzorów komizmu i przeżyć humoru są niezbędne do tego, by wykształcić postawę humoru, dobroduszość, wyrozumiałość

i zrozumienie człowieka, a jednocześnie wrażliwość na piękno, poczucie taktu, nastawienie nieegocentryczne. Wychowawca winien dążyć do likwidacji nadmiernego dystansu pomiędzy sobą

a wychowankiem, gdyż utrzymywanie nadmiernego dystansu nie przynosi korzyści wychowawczych, wręcz odwrotnie, ogranicza możliwości wychowawczego oddziaływania. Redukując dystans nauczyciel winien sam posługiwać się humorem w kontaktach z wychowanymi, a także aprobować żartowanie wychowanków. Posługiwanie się humorem nie zagraża jego autorytetowi wychowawczemu. Wręcz odwrotnie – autorytet wzmacnia się.

Analiza przedstawionych wątków skłania do wniosku, że dowcip i humor służą realizacji doniosłych ideałów społecznych i wartości ogólnoludzkich. Są dobrym narzędziem zwalczania wad ludzkich, ale muszą być wolne od brutalności, złośliwości i wulgaryzmu. Mogą pięknie służyć ideałowi atrakcyjnego kształtowania człowieka bogatego psychicznie, twórczego i atrakcyjnego w kontaktach inetrpersonalnych. Można zatem sugerować nauczycielom i wszystkim pracującym z dziećmi oraz rodzicom, aby jak najczęściej wykorzystywali w swej pracy różnego rodzaju rozrywkę umysłową, posługiwali się dowcipem i humorem. Dobry humor sprawia, że jesteśmy bardziej tolerancyjni i wyrozumiali, a życie sprawia nam wtedy mniej przykrości, zawodów i rozczarowań. Ludzie z poczuciem humoru są bardziej lubiani od tych, którzy właściwości takiej nie posiadają.

My nauczyciele – wychowawcy postaramy się, aby na naszych twarzach i twarzach naszych podopiecznych jak najczęściej gościł uśmiech, bowiem stwarza on w klasie szkolnej pogodny nastrój, pełen zaufania, niezbędny do tego, by wnętrza naszych dzieci otwierały się i poddawały naszym wpływom. W uśmiechu tkwi jeszcze jedna wielka tajemnica, jest on świadectwem naszego bezinteresownego stosunku do dzieci.

Bibliografia:

1. Barnes D.: „Nauczyciele i uczniowie” WSiP, W-wa 1988
2. Dejnarowicz H.: „Sytuacje i procesy wychowawcze w klasie szkolnej”. WSiP, W-wa 1981r.
3. Hemmerling: „Zabawy w nauczaniu”. WSiP, W-wa 1984
4. Putkiewicz Z.: „Potrzeba uczyć”. NK, W-wa 1982r.

Czasopisma:

1. Cywińska M.: „Komizm u dzieci” – Problemy opiekuńczo – wychowawcze nr 1/1993r.
 2. Szambelman J.: „Uczucia a wychowanie” – „Życie szkoły” nr 11/12 1982r.
-

53: Scenariusz zajęć zintegrowanych w klasie II

Autor: *Małgorzata Trzeszczyńska - nauczyciel kształcenia zintegrowanego w SP nr 31 w Częstochowie*

Przedstawiam scenariusz zajęć kształcenia zintegrowanego w klasie 2, w oparciu o który przeprowadziłam lekcję otwartą dla nauczycieli mojej szkoły. W zajęciach zastosowałam metody aktywne: graffiti, burzę mózgów, pracę w grupach, mapę pojęciową.

Krąg tematyczny: Pory dnia i roku.

Temat dnia: Ruch obrotowy Ziemi. Mikołaj Kopernik - wielki polski astronom.

Czas: 2 godziny

Zintegrowane treści nauczania: Redagowanie notatki o Mikołaju Koperniku. Humorystyczny obraz wielkiego astronoma w wierszu

pt. „Pomnik Kopernika”. Ruch obrotowy Ziemi i jego skutki- pory roku. Ćwiczenia w rachunku pamięciowym w zakresie 20. Śpiewanie piosenki „Lot rakieta”.

Cele ogólne:

- doskonalenie umiejętności dodawania i odejmowania w zakresie 20
- rozwijanie umiejętności poprawnego odpowiadania na pytania pełnymi zdaniami
- doskonalenie umiejętności swobodnego, wielozdaniowego wypowiadania się na zadany temat
- wdrażanie do korzystania z różnych źródeł informacji
- praktyczne stosowanie pisowni wielką literą
- wzbogacenie czynnego słownictwa uczniów o nazwy planet, gazet, miejscowości i nazwisk sławnych ludzi
- kształcenie myślenia twórczego
- wytwarzanie więzi koleżeńskiej podczas pracy
- budzenie dumy narodowej z osiągnięć naukowych wielkiego Polaka M. Kopernika.

Cele operacyjne:

Uczeń wie i potrafi:

- dodawać i odejmować liczby w zakresie 20
- odczytać i zdefiniować hasło
- korzystać z różnych źródeł informacji
- uzupełnić tekst z lukami
- powiedzieć kim był M. Kopernik
- zawrzeć myśl w obrębie zdania
- ułożyć i napisać zdania z rozsypanki wyrazowej
- poprawnie stosować wielką literę w pisowni tytułów artykułów, gazet, nazw planet i ulic
- odpowiedzieć na postawione pytania pełnymi zdaniami
- wymienić charakterystyczne cechy pór roku
- podać nazwy miesięcy w roku
- w zabawie przedstawić ruchy Ziemi
- zilustrować ruchem melodię piosenki

Metody:

- podajęco – eksponujące
- poszukujące
- rozwiązywanie problemów
- pogadanka
- ekspozycja
- metody aktywne –graffiti, burza mózgów, mapa pojęciowa

Formy pracy:

- zbiorowa
- indywidualna
- grupowa

Środki dydaktyczne: mapa Europy i Polski, globus, latarka, cyrkiel, portret M. Kopernika, ilustracje pomników, albumy, książki

o Koperniku, krzyżówka, napisy z hasłami do krzyżówki, podręcznik „Wesoła Szkoła”kl.2 cz.1, karty pracy, plansze do pracy zbiorowej, opaski z symbolem Słońca i Ziemi, kasetą z nagraniem piosenki, model rakiety.

Przebieg zajęć

1. Metoda aktywna – Graffiti

Praca w grupach. Uczniowie na kartkach wpisują wymyślone przez siebie określenia do podanych zdań:

Mam nadzieję, że lekcja będzie

Na pewno będziemy

Dyżurni zadają o

Liderzy prezentują pracę swoich grup uzupełniając zdania na tablicy przygotowanymi określeniami.

Edukacja polonistyczna

2. Rozwiązanie krzyżówki. Sprawdzenie rozumienia poznanych pojęć o kosmosie. Odczytanie hasła – KOPERNIK.

3. Z czym kojarzy ci się słowo Kopernik ? – **burza mózgów**.

4. Zaprezentowanie przygotowanych wiadomości o M. Koperniku. Podkreślenie rewolucyjnego odkrycia – teoria heliocentryczna.

5. Samodzielne układanie notatki o M. Koperniku – praca źródłowa. Większość uczniów pisze zdania z rozsypanki wyrazowej, reszta uzupełnia luki w tekście. Karta pracy nr 1.

Edukacja środowiskowa

6. Zapoznanie z ruchem wirowym i obrotowym Ziemi. Demonstracja na globusie. Podsumowanie, że podczas ruchu wirowego zmienia się dzień i noc, a podczas ruchu obrotowego pory roku.

Ekspresja ruchowa

7. Zabawa naśladująca ruchy Ziemi. Uczeń z opaską na głowie z

symbolem „słońce” staje na środku, a drugi z napisem „Ziemia” naśladuje ruch obrotowy i wirowy Ziemi. Następnie wszyscy uczniowie powtarzają te czynności.

Edukacja środowiskowa

8. Uzupełnianie tekstu z lukami jako podsumowanie wiedzy o ruchach Ziemi. Karta pracy nr 1.

9. Rozmowa na temat długości dnia i nocy w poszczególnych porach roku. **Tworzenie mapy pojęciowej**. Uczniowie nakleją (na kartce z napisem wiosna, lato, jesień, zima) paski ilustrujące długość dnia i nocy oraz nazwy miesięcy przypadające na daną porę roku – **praca w grupach**. Lider umieszcza pracę na zbiorczej kartce, objaśniają wykonane zadanie.

10. Wypowiedzi uczniów na temat charakterystycznych cech pór roku. Tworzenie obrazów pór roku z fragmentów ilustracji- praca indywidualna.

Edukacja matematyczna

11. Doskonalenie dodawania i odejmowania w zakresie 20. Uczniowie umieszczają na wspólnej kartce sumy i różnice, których wyniki wynoszą 8, 9, 10, 11, tworząc w ten sposób graficzny obraz tych działań - **metoda Graffiti**.

Edukacja muzyczna

12. Śpiewanie z akompaniamentem perkusyjnym piosenki „Leć rakieta”.

Edukacja polonistyczna

13. Głośne czytanie wiersza W. Chotomskiej pt. „Pomnik Kopernika”.

14. Rozmowa n-la z dziećmi na temat wiersza, wyszukiwanie

i odczytywanie fragmentów.

15. Układanie cokołu do pomnika Kopernika z rozsypanki wyrazowej, zapisanie hasła – Wstrzymał Słońce ruszył Ziemię, polskie wydało go plemię. Karta nr 2

16. Podsumowanie zajęć, ocena uczniów i ewaluacja.

Każdy uczeń uzupełnia luki w zdaniach:

Mikołaj Kopernik był

Ziemia krąży wokół

Dzisiejsza lekcja była

??

??

??

??

Scenariusz zajęć klasa II

4

54: TEST BADAJĄCY WYNIKI NAUCZANIA W KLASIE III LICEUM HANDLOWEGO Z PRZEDMIOTU „RACHUNKOWOŚĆ HANDLOWA” - SEMESTR I

Autor: *Danuta Wnuk - nauczyciel przedmiotów ekonomicznych i wychowawca w Zespole Szkół w Żarkach*

Typ szkoły	Liceum Handlowe
Przedmiot	Rachunkowość handlowa
Nazwa testu	Test wielokrotnego wyboru
Dział programu	Aktywa trwałe

PLAN TESTU

Cele	Zapamiętane wiadomości	Rozumienie wiadomości	Stosowanie wiadomości w sytuacjach typowych	Stosowanie wiadomości w sytuacjach problemowych	Liczba zadań	% zadań [%]
Poziom	A	B	C	D		
Konieczny K						
Podstawowy P	1,4,7	2, 3, 5, 6	8, 10	9	10	50
Rozszerzający R			11, 15, 17, 20	18, 19	6	30
Dopełniający D			12, 14, 16	13	4	20
Wyróżniający W						
Liczba zadań	3	4	9	4	20	
% zadań [%]	15	20	45	20		100

ZESTAWIENIE OPERACYJNE CELÓW KSZTAŁCENIA DO KONSTRUKCJI WIELOMODUŁOWEGO TESTU PISEMNEGO

L.p.	Czynności ucznia (uczeń potrafi)	Kategoria celu	Poziom wymagań	Numer zadania
1.	Potrafi wymienić składniki majątku trwałego	A	P	1
2.	Potrafi określić warunki spełnione przez środki trwałe i dokonać ich podziału	B	P	2, 3
3.	Zna pozycje księgi inwentarzowej	A	P	4
4.	Zna przeznaczenie tabeli amortyzacyjnej	B	P	5
5.	Umie określić poziom środka trwałego	B	P	6
6.	Zna pojęcie zużycia środków trwałych	A	P	7
7.	Zna metody amortyzacji zgodnie z Ustawą o rachunkowości oraz pozycje nie podlegające amortyzacji	C	P	8, 10
8.	Umie obliczyć metodą liniową amortyzację dowolnego środka trwałego	D	P	9
9.	Potrafi zaksięgować typową operację na środkach trwałych 12(zakup)	C	R	11
10.	Poprawnie księguje darowiznę środka trwałego	C	D	12
11.	Poprawnie księguje sprzedaż środka trwałego, którego wartość została skorygowana o dotychczasowe umorzenie	D	D	13
12.	Zna cele działalności inwestycyjnej i zasady księgowania rozchodu materiałów na potrzeby inwestycji	C	D	14, 16
13.	Zna metody amortyzacji wartości niematerialnych i prawnych	C	R	17
14.	Poprawnie księguje zakup obligacji długoterminowych i powstałe w związku z tym przychody lub konta	D	R	18
15.	Zna termin papiery wartościowe długoterminowe	C	R	20

INSTRUKCJA DLA UCZNIĄ

Test ma na celu sprawdzenie twoich wiadomości i umiejętności z zakresu aktywów trwałych. Zastosowano tu zadania czterokrotnego wyboru. Tylko jedna odpowiedź jest prawidłowa. Wybraną odpowiedź zakreśl krzyżykiem w odpowiedniej rubryce karty odpowiedzi. Pytania: 1, 9, 11, 12, 13 to pytania otwarte, w których należy dopisać brakującą odpowiedź. W przypadku, gdy pomylisz się, postanowisz zmienić wybór odpowiedzi zastosuj taką procedurę: otocz kółeczkiem odpowiedź błędną, postaw krzyżyk we właściwej rubryce. Jeśli masz jeszcze wątpliwości dotyczące pracy z testem,

zapytaj nauczyciela.

Na rozwiązanie testu masz: 40 minut

Życzę powodzenia!

TEST SPRAWDZAJĄCY Z ZAKRESU AKTYWÓW TRWAŁYCH

1. Dopisz brakujący składnik majątku trwałego:
 - a. należności długoterminowe
 - b. finansowy majątek trwały
 - c. wartości niematerialne i prawne
 - d.
2. Środki trwałe to te rzeczowe składniki majątku, które między innymi spełniają warunek:
 - a. są kompletne i zdatne do użytku
 - b. o przewidywanym okresie używania dłuższym niż rok
 - c. stanowiące własność lub współwłasność danej jednostki
 - d. są wypożyczone od innych jednostek na czas dłuższy niż 1 rok
3. Z punktu widzenia przeznaczenia środków trwałych można je podzielić na:
 - a. własne i obce
 - b. produkcyjne i nieprodukcyjne
 - c. czynne i nieczynne
 - d. kompletne i niekompletne
4. Książka inwentarzowa, stanowiąca wykaz obiektów inwentarzowych ujmuje między innymi takie pozycje:
 - a. dotychczasowe częściowe umorzenie obiektu inwentarzowego
 - b. szybkość zużywania się obiektu
 - c. datę i źródło nabycia obiektu
 - d. przeznaczenie obiektu
5. Tabele służące do ustalenia łącznej kwoty zużycia środków trwałych za poszczególne okresy w przekrojach dostosowanych do potrzeb ewidencji kosztów to tabele:
 - a. amortyzacyjne
 - b. szybkość i zużywania się środków trwałych
 - c. umorzeniowe
 - d. ewidencji i kosztów
6. Wartość początkowa środka trwałego może odpowiadać:
7. wartości netto wynikającej z ksiąg przekazującego środek trwały
8. wartości rynkowej środków trwałych otrzymanych w formie aportu
9. cenie sprzedaży środków trwałych – kupionych przez jednostkę
10. cenie nabycia środka trwałego
- VII. Równowartość zużycia środków trwałych zaliczana w koszty to:
 - a. umorzenie
 - b. zużycie ekonomiczne
 - c. amortyzacja
 - d. zużycie moralne
- VIII. Zgodnie z „Ustawą o rachunkowości” z 23.09.1994 r. z późniejszymi zmianami”, w Polsce aktualnie amortyzację ustala się metodą:
 - a. kombinowaną
 - b. degresywną i liniową
 - c. degresywną i progresywną
 - d. liniową i progresywną
- IX. Oblicz amortyzację metodą liniową, wiedząc że, wartość początkowa środka trwałego wynosi 3300 zł, a przewidywany okres używania wynosi 3 lata.
 Wp:
 t:
 ar:
 am:
- X. Nie amortyzuje się:
 - a. antyków
 - b. budynków
 - c. programów komputerowych

- d. gruntów
- XI. Zakup środka trwałego nie wymagającego montażu księgujemy na kontach. Wpisz nazwy kont i strony księgowania (zaznacz X):
- XII. Otrzymanie środka trwałego w formie darowizny księgujemy na kontach. Wpisz nazwy kont i strony księgowania (zaznacz X):
- XIII. Sprzedaż środka trwałego, którego wartość skorygowana została o dotychczasowe umorzenie, księgujemy na kontach. Wpisz nazwy kont i strony księgowania (zaznacz X):
- XIV. Działalność, której celem jest stworzenie nowych lub ulepszenie istniejących środków trwałych, to:
- Modernizacja
 - Rekonstrukcja
 - Restrukturyzacja
 - Inwestycja
- XV. Wyróżniamy następujące etapy procesu inwentaryzacyjnego:
- podsumowanie, rozliczenie, realizacja
 - przygotowanie, przeprowadzenie, podsumowanie
 - realizacja, rozliczenie, przygotowanie
 - planowanie, realizacja, rozliczenie
- XVI. Rozchód materiałów zużytych na potrzeby inwestycji księgujemy na kontach:
- „Inwestycje rozpoczęte” Wn, „Rozrachunki z dostawcami” Ma
 - „Inwestycje rozpoczęte” Wn, „Materiały” Ma
 - „Maszyny i urządzenia inwestycyjne” Ma, „Materiały” Wn
 - „Rozrachunki z odbiorcami Wn, „Materiały” Ma
- XVII. Wartości niematerialne i prawne podlegają amortyzacji metodą:
- progresywną – najwyżej przez 3 lata
 - degresywną – najwyżej przez 5 lat
 - liniową – najwyżej przez 5 lat
 - progresywną najwyżej przez 5 lat
- XVIII. Zakupiono 3-letnie obligacje skarbowe za gotówkę. Zaksięgujemy to na kontach:
- „Kasa” Ma, „Długoterminowe papiery wartościowe” Wn
 - „Papiery wartościowe” Ma, „Kasa” Wn
 - „Długoterminowe papiery wartościowe” Ma, „Kasa” Wn
 - „Krótkoterminowe papiery wartościowe” WN, „Rachunek bankowy Ma
- XIX. Cena zakupu obligacji 2 -letnich wynosiła 3000 zł, cena sprzedaży 3500 zł. W związku z tym powstały:
- koszty finansowe w kwocie 3000 zł
 - przychody finansowe w kwocie 3500 zł
 - przychody finansowe w kwocie 500 zł
 - koszty finansowe 500 zł
- XX. Papiery wartościowe długoterminowe, to papiery, które:
- XXI. znajdują się w jednostce gospodarczej dłużej niż rok
- XXII. mają termin wykupu dłuższy niż 2 lata
- XXIII. zostały zakupione z zamiarem pozostawienia w jednostce gospodarczej dłużej niż pół roku
- XXIV. zostały zakupione z zamiarem pozostawienia w jednostce gospodarczej dłużej niż 1 rok.

KARTA ODPOWIEDZI

Nazwisko i imię:

Klasa:

Zadanie	A	B	C	D	Punkty
1.					
2.					
3.					
4.					
5.					
6.					
7.					
8.					

9.	Wp=..... t=..... ar = am=				
10.	X				
11.					
12.					
13.					
14.					
15.					
16.					
17.					
18.					
19.					
20.					

KLUCZ ODPOWIEDZI

LITERATURA

1. Gierusz B.: Podręcznik samodzielnej nauki księgowania, ODDK Gdańsk 2002 r.;
 2. Gierusz B.: Zbiór zadań do podręcznika samodzielnej nauki księgowania, ODDK Gdańsk 2002 r.;
 3. Kiziukiewicz T.: Rachunkowość – zasady prowadzenia po nowelizacji Ustawy o rachunkowości część I i część II, EKSPERT Wrocław 2002 r.
-

55: Scenariusz akademii z okazji Dnia Kobiet zorganizowanej przez kl. III A Liceum Handlowego

Autor: Danuta Wnuk – nauczyciel przedmiotów ekonomicznych i wychowawca w Zespole Szkół w Żarkach

Uroczystości szkolne to nieodłączna część życia szkoły. Co roku obchodzimy "Dzień Kobiet" i zastanawiamy się nad programem na tę uroczystość.

Wspólnie ze swoimi uczniami zorganizowałam akademię z tej okazji. Ponieważ bardzo się ona podobała, pomyślałam, aby jej scenariusz opublikować i udostępnić dla szerszego grona odbiorców.

Cele:

- * Wdrażanie do okazywania szacunku kobietom;
- * Przypomnienie wiadomości o wybitnych kobietach, które wniosły wkład w historię;
- * Integrowanie zespołu klasowego podczas przygotowań do uroczystości.

W uroczystości wzięli udział: dyrekcja, nauczyciele, rodzice z Rady Rodziców, pracownicy administracji i obsługi oraz przedstawiciele poszczególnych klas.

Dekoracja: Tablica zakryta kawałkiem materiału, na scenie w rogu, duży wazon z kwiatami. Tło stanowi zielony materiał z przypiętymi do niego kwiatami i napisem "Wszystkiego najlepszego dla kobiet".

Przebieg akademii: Na scenę wchodzi kilku odświętnie ubranych chłopców, jeden z nich – nazwijmy go Narratorem ustawia pozostałych. Zajęcie to bardzo go pochłania i nie zauważa, że na scenę wbiega mała dziewczynka.

Dziewczynka: Koleżanki! Hej! Dziewczyny!

Obyście nam były zdrowe!

Nasze wspólne imieniny

Obchodzimy: te marcowe

Święto Kobiet. Chłopcy, zatem

niechaj się ustawią w rządzie.

Ten da uśmiech, tamten – kwiatek,

Uśmiechnięty bukiet będzie!

Narrator: (podbiega do dziewczynki, żywo gestykuluje)

Kto pozwolił mówić wierszyki? Wszystko zepsułaś, zmykaj!

(Dziewczynka śmiejąc się wybiega ze sceny).

Narrator: (uroczyście). Proszę szanownych pań, mamy dziś 8 Marca, popularnie dzień ten nazwano Dniem Kobiet, my nazwiemy go uroczystością Świętem Kobiet. W związku z tym chcieliśmy Wam, drogie panie, uprzyjemnić ten dzień krótkim programem artystycznym. Właśnie przed chwilą skończyłem pisać 4-godzinne, okolicznościowe przemówienie, w którym ująłem zasługi wielu kobiet znanych z historii poczynając od pramatki Ewy – bohaterki rajskiego jabłka, a skończywszy na Kasi, która jest siostrą mojego kolegi Wacka i urodziła się wczoraj. Przemówienie jako najważniejsze miało być na początku, ale – jak panie widziały – wszystko popsuła mi koleżanka Zosia. Dlatego też ... (słychać podniesione głosy chłopców, jeden z nich podnosi palce). Co kolega Mirek chce nam powiedzieć?

Mirek: Chciałem powiedzieć wiersz

Narrator: Jaki? Jeżeli jest o kobietach to nie, bo już był.

Mirek: To jest wiersz o harfie.

Narrator: O czym?

Mirek: O harfie.

Narrator: Dzisiaj nie jest Dzień Muzyka, ale niech już będzie.

Mirek: Harfa ma 47 strun,

7 pedałów i ramy,

a my, patrząc na harfę,

wciąż o to samo pytamy:

Dlaczego na harfie grają

prawie wyłącznie panie?

I zaraz odpowiadamy

sobie na to pytanie:

- Bo jak wynika z obrazów,

które znamy z kościołów,

harfa jest instrumentem

godnym jedynie aniołów.

Narrator: Przemówienie powinno być pierwsze, mogło być ostatecznie drugie, ale teraz to już na nie zbyt późno.

Chłopiec I: Jeśli się zastanowisz, mały mężczyzno, przez chwilę,

To szybko dojdiesz do wniosku,

Że kobiet na świecie jest dużo,

ogromnie dużo,

Tak dużo, że chyba nikt nie wie ile...

Chłopiec II: Kobietę rozpoznać łatwo,

To coś zupełnie prostego:

Każda osoba nie będąca, kolego, mężczyzną,

Jest z całą pewnością kobietą, kolego.

Chłopiec III: Kobieta jest każda mama,
Każda ciocia Jasia,
Ciocia Stasia,
Czy ciocia Ina –

Chłopiec IV: Kobietami są artystki, co je znamy z telewizji
Albo z kina,
Każda babcia jest kobietą,
Każda pani w szkole (...)

Chłopiec V: Kobietami są tak samo wszystkie koleżanki,
Od Halinki piegowatej
Do szczerbatej Anki.
I Agatka (ta od Jacka) jest kobietą także,
I Marylka, co tak brzydko po zeszytach bazgrze,
I Beatka, która siedzi w przedostatniej ławce,
I Małgosia, co upadła wczoraj na ślizgawce,
I sąsiadka z twego bloku, ta ruda Elżbieta,
Chociaż trudno w to uwierzyć, to także kobieta.

Wszyscy: Ósmy Marca gdy nadejdzie,
Przez jeden dzień cały
Nie dokuczaj tym kobietom
Dużym
Ani Małym. (...)

Narrator: Wycofajmy się, bo oto nadchodzą zaproszeni przez nas dwaj słynni naukowcy, Karol Darwin i uczony grecki, Sokrates. Warto ich posłuchać, dziś będą podawać przepis na kobietę – uwaga kucharze i chemicy.

(Do sceny zbliżają się rozmawiając. Karol Darwin w peruce, z wąsami i z brodą, dźwiga pod pachą księgę wielkości dużego bloku z napisem „Teoria ewolucji”. Sokrates w sandałach, w szacie upiętej z prześcieradła i w wieńcu na głowie trzyma w ręku duży zwój papieru).

Sokrates: O zobacz Karolu, ile pięknych dam zebrało się dzisiaj w szkole, wygląda mi to na jakiś wiec ludowy.

Darwin: Ależ gdzie tam wiec ludowy, dziś 8 Marca. Kobiety obchodzą swoje święto, wymuszone na osobnikach płci męskiej na drodze ewolucji, emancypacji i feminizacji.

Sokrates: U nas tego nie było! Kobiety nie miały takich świąt. My mężczyźni byliśmy panami ziemi.

Darwin: Zawsze ci mówiłem, że świat ulega ciągłej ewolucji. Czy wiesz na przykład skąd na świecie wzięła się kobieta?

Sokrates: To bardzo trudne pytanie, ale mam tu pewien dokument, który otrzymałem od znajomego z Jerozolimy, pisze tu, że u zarania dziejów Jahwe, czyli Bóg, stworzył kobietę z kości mężczyzny i gliny.

Darwin: Bzdura! Rościsz sobie, Sokratesie, prawa do miana mędrca ery starożytnej, a opowiadasz takie brednie. Skąd wzięła się ten mężczyzna, a skąd ta glina?

Posłuchaj, jak powstała kobieta i nie daj się ośmieszać. Bierzesz jedną cząsteczkę DNA, dwie cząsteczki aminokwasu karboksylowego, dodajesz odrobinę tlenu i wodoru. Następnie poddajesz tę mieszaninę ewolucji, czekasz 20 – 30 mln lat i masz kobietę jaką sobie tylko można wymarzyć. Tak zrobiono przed milionami lat i teraz oto mamy tyle pięknych kobiet.

Sokrates: Mam pytanie, Karolu. Czy aby otrzymać kobietę Murzynkę lub Indiankę to barwnik należy dodać na początku ewolucji czy pod koniec?

Darwin: Tego nasi naukowcy jeszcze nie uzgodnili, ale za parę milionów lat wszystko będzie jasne.

(zza sceny dobiega donośne wołanie)

Ksantypa: Sokratesie! Obiad!

Darwin: Kto to?

Sokrates: To moja żona Ksantypa, muszę szybko bieć.

Darwin: Poczekaj, nie dokończyłem ci jeszcze swojej teorii!

Sokrates: Innym razem, dziś i tak talerz z pierwszym daniem wylądował na mojej głowie.

(przeżony wybiega ze sceny, za nim Darwin)

Narrator: A teraz uwaga! Proszę szanownej publiczności ogłaszam konkurs o miano „Najlepszego Znacwy Kobiet”. Aby uniknąć stronnictwa do jury poprosiliśmy wybitnych znawców tej dziedziny. Powitajmy ich brawami.

Przewodniczącym jest dyrektor Akademii Feminizacji Struktur Społecznych doc. Alfred Babski (kłania się, okłaski). W roli sekretarza poznajemy znanego aktora z Teatru Spalonego pana Antoniego Wyglupa.

W skład komisji wchodzi poza tym: Onufry Bieniacz – solista Zespołu „Czuła Buła” oraz pan Samson Pędzelewski, utalentowany malarz abstrakcjonista.

Jury przygotowuje się do pracy, a ja podam państwu regulamin konkursu.

Regulamin.

1. Do udziału mogą przystąpić tylko mężczyźni – wiek dowolny.

2. Uczestnicy konkursu muszą umieć czytać i pisać.

3. Zwycięzca konkursu otrzymuje tytuł „Najlepszego Znacwy Kobiet” i nagrodę ufundowaną przez firmę polonijną produkującą na naszym terenie bańki mydlane. Prosimy ochotników, ze sobą należy zabrać długopis i kartkę papieru.

(Kilku chętnych wychodzi na scenę, zajmuje miejsca przy stoliku).

Narrator: Gdyby to był konkurs o tytuł znacwy samochodu, to udostępniłbym wam samochód i kazał wypisać wszystkie urządzenia,

elementy i części, jakie kryje w sobie samochód. Ponieważ jest to konkurs o tytuł „Najlepszego Znacwy Kobiet”, udostępniam wam kobietę.

(odsłania tablicę z napisem „KOBIE TA”)

Oto ona. Jak widzicie, każda kobieta składa się z 7 liter. Dysponując tymi literami, należy ułożyć jak najwięcej wyrazów będących rzeczownikami w I przypadku. Żadna z liter nie może być użyta dwa razy. Zwycięzcą zostanie ten, kto ułoży najwięcej wyrazów. Czas – 3 minuty. Start!

My w tym czasie dedykujemy specjalną piosenkę dla pań.

(„Być kobietą”, piosenka w wykonaniu szkolnego zespołu lub z płyty)

Narrator: Po żmudnych obliczeniach Jury okazało się, że tytuł „Najlepszego Znacwy Kobiet” uzyskał kolega , który ułożył następujące wyrazy: (odczytanie). W nagrodę otrzymuje on wspaniały dyplom podpisany przez dyrektora Akademii Feminizacji Struktur Społecznych docenta Alfreda Babskiego. Nagrodą jest zapisany notes marki „bubel”. Proszę o podpisanie listy i pokwitowanie odbioru nagrody.

(Chłopiec podpisuje plik różnych dokumentów)

Narrator: Składam gratulacje, dziękuję szanownej komisji. Tak oto zbliżyliśmy się do ostatniego punktu naszego programu. Proszę na scenę wszystkich występujących kolegów.

(Bierze do rąk wiązankę kwiatów, drugą wręcza jednemu z chłopców).

W tym pięknym dniu chcieliśmy Was wszystkie drogie Panie i koleżanki obsypać kwiatami i życzyć Wam samych słonecznych dni. (Wręcza kwiaty. Wszyscy na scenie kłaniają się).

Bibliografia

* Chotomska W. : Harfa, Płomyczek 1987 nr 5

* Drozd-Starkłowa A. : Nasza klasa, Pegazem przez szkolny rok W-wa 1982, s.221

* Kern J. : Wiersz na Dzień Kobiet , Płomyczek 1986, nr 5

* Łochocka H. :Koleżanki! Hej dziewczyny...

??

??

??

??

4

56: ZAGADNIENIA Z REALIOZNAWSTWA DO WYKORZYSTANIA NA LEKCJACH JĘZYKA OBCEGO

Autor: Małgorzata Zięba – nauczyciel języka niemieckiego w Zespole Szkół w Garnku

Beata Janus-Lewczyńska – nauczyciel języka angielskiego w Szkole Podstawowej nr 24 im. J.M.Szancera w Częstochowie

Jolanta Jakubowska – konsultant języków obcych RODN „WOM” w Częstochowie

rki artykuły proponują nauczycielom języków obcych wiedzę praktyczną odnoszącą się do sposobów i form wprowadzania wiedzy z realioznawstwa na lekcjach z języka obcego.

Każdy nauczyciel języków obcych zna pojęcie krajoznawstwa bądź kulturoznawstwa. Pojęcie to najczęściej kojarzy się z elementami materiału realizowanego na zajęciach z języka obcego, który obejmuje elementy tradycji, kultury, geografii czy też charakterystyczne dla danego kraju formy zachowań językowych lub pozajęzykowych. W jakim stopniu poszczególne elementy zostaną zrealizowane lub w jaki sposób przedstawione zależy tylko od nauczyciela. Obecnie coraz częściej mówi się o ważnej zasadzie interkulturowości, którą należałoby traktować jako uzupełnienie problematyki realioznawczej czy też kulturoznawczej. W dydaktyce języków obcych problematyka interkulturowa łączona jest z zasadami demokratycznego wychowania w duchu tolerancji wobec innych narodów i kultur oraz z przeciwdziałaniem lub pozbywaniem się uprzedzeń.

Realizacja zasady interkulturowości wymaga od nauczycieli dużej wiedzy, która umożliwi porównania kulturowe.

ZAGADNIENIA Z REALIOZNAWSTWA DO WYKORZYSTANIA NA LEKCJACH JĘZYKA OBCEGO:

1. ŚWIĘTA, FESTIWALE, SPECJALNE OKAZJE

(tekst kolędy, krzyżówka tematyczna, tekst o świętach, słuchowisko o świętach, list do Świętego Mikołaja, sztuka teatralna, rymowanki, piosenki, wiersze,...)

Forma ćwiczeń:

- czytanie tekstu, listu, opisu dla uzyskania konkretnych informacji (odpowiedzi na pytania, zaznaczenie prawda/fałsz , uzupełnianie tabeli)
- uzupełnianie krzyżówki, układanie krzyżówki tematycznej (utrwalenie słownictwa)
- pisanie listu do Świętego Mikołaja (uzupełnianie luk w tekście, rysowanie obrazków, tworzenie własnego listu wg podanego wzoru)
- opisywanie święta, festiwalu, okazji (charakterystyka)
- łączenie fragmentów tekstu w jednolitą całość (wymieszane fragmenty tekstu o dwóch różnych świętach)
- dopasowanie nazwy świąt do odpowiedniego obrazka
- słuchanie nagrania dla pozyskania konkretnych informacji (uzupełnienie tabeli, luk w tekście, nazwy świąt, miesiąca daty,...)

2. TRADYCJE, OBRZĘDY, ZWYCZAJE, KUCHNIA, PRZYSŁOWIA, PRZESĄDY

(potrawy świąteczne, tradycyjna kuchnia, tekst o zwyczajach i obrzędach, przepis na narodowe danie, typowe menu w restauracji)

Forma ćwiczeń:

- czytanie tekstu dla uzyskania konkretnych informacji (odpowiedzi na pytania, zaznaczenie prawda/fałsz, uzupełnianie tabeli)
- dopasowanie przesądu do danego obrazka
- tłumaczenie przysłów na język polski-szukanie odpowiedników
- sporządzenie przykładowej karty dań
- wykonanie zaproszenia na przyjęcie urodzinowe
- opisywanie zwyczajów i obrzędów, porównanie (charakterystyka)
- napisanie przepisu na narodowe/ tradycyjne danie
- nauka piosenki urodzinowej

3. GEOGRAFIA, STOLICE, MIASTA

(mapa kraju, nazewnictwo stolic, charakterystyka dużych, sławnych miejsc, zabytków, ...)

Forma ćwiczeń:

- czytanie tekstu dla uzyskania konkretnych informacji (odpowiedzi na pytania, zaznaczenie prawda/fałsz, uzupełnianie tabeli..)
- dopasowanie flagi do nazwy państwa
- odczytywanie położenia geograficznego kraju, nazw państw sąsiadujących
- podawanie informacji o sobie: gdzie mieszkasz, skąd pochodzisz, jaka jest twoja narodowość
- opisywanie miasta, kraju, zabytków
- wykonanie foldera z informacjami dla turystów zwiedzających dany kraj
- słuchanie nagrania i uzupełnienie luk zdaniowych, tabelki

4. HISTORIA, USTRÓJ PAŃSTWA, EKONOMIA, JĘZYK

(tekst historyczny, wykresy-statystyka, tabele,..)

Forma ćwiczeń:

- czytanie tekstu dla uzyskania konkretnych informacji (odpowiedzi na pytania, zaznaczenie prawda/fałsz, uzupełnianie tabeli,..)
- odczytywanie danych, % z wykresów
- dopasowanie dat do wydarzeń historycznych
- porównanie ustroju państwa z innymi krajami
- porównanie języka angielskiego brytyjskiego/amerykańskiego
- słuchanie nagrania, w którym ludzie mówią językiem angielskim w różnych krajach anglojęzycznych (porównanie akcentu)

5. SŁAWNI LUDZIE: PISARZE, POLITYCY, WYNAZCY, PIOSENKARZE, SPORTOWCY, AKTORZY.

(biografia, artykuł z gazety, fragment filmu, wywiad,...)

Formy ćwiczeń:

- czytanie tekstu dla uzyskania konkretnych informacji (odpowiedzi na pytania, zaznaczenie prawda/fałsz, uzupełnianie tabeli,..)
- słuchanie nagrania i uzupełnianie luk zdaniowych
- pisanie biografii, życiorysu wg wzoru
- opisywanie rutyny dnia codziennego gwiazdy muzyki rozrywkowej (projekt)
- napisanie wywiadu z osobą sławną

6. **STYL ŻYCIA ; HOBBY I ZAINTERESOWANIA (MUZYKA, SPORT), PRYZYWCZAJENIA/NAWYKI ŻYWIENIOWE, EDUKACJA.**

(ankieta, statystyka, tekst o zdrowym stylu życia, edukacji , rodzinie, domu,..)

Formy ćwiczeń:

- czytanie tekstu dla uzyskania konkretnych informacji (odpowiedzi na pytania, zaznaczenia prawda/fałsz, uzupełnianie tabeli,..)
- słuchanie nagrania i uzupełnienie luk zdaniowych , tabeli,
- opisywanie rutyny dnia codziennego
- opisywanie nawyków, przyzwyczajzeń (streszczenie)
- wypełnianie tabelki nazwami czynności, które wykonujemy w czasie wolnym
- wyrażanie opinii na temat upodobań, zainteresowań (rodzaju muzyki, ulubionego aktora, piosenkarza)
- nauka piosenki , wiersza
- porównanie stylu życia w obu krajach
- zapoznanie ze narodowymi sportami
- porównanie systemu edukacji (krótka charakterystyka)

Bibliografia:

1. Praca zbiorowa, Problemy komunikacji międzykulturowej, Grafpunkt, Warszawa 2000.
 2. Knapp K. /Knapp – Potthoff A. , (1990), Interkulturelle Kommunikation, in: Zeitschrift fur Fremdsprachenforschung, tom 1.
 3. Turmann E., (1994), Fremdsprachenunterricht, Landeskunde und interkulturelle Erziehung, in: Die neueren Sprachen, tom 4.
 4. podręczniki na nauki języków znajdujące się w wykazie MENiS – strona www.men.waw.pl
-

57: TEST SPRAWDZAJĄCY OSIĄGNIĘCIA EDUKACYJNE UCZNIÓW Z JĘZYKA POLSKIEGO I HISTORII DLA I KLASY GIMNAZJUM

Autor: **KLAUDIA SMYK, PIOTR GRĘDA** – nauczyciele historii
SŁAWOMIRA TRZASKOWSKA – nauczycielka j. polskiego
 Publiczne Gimnazjum nr 1 im. t. kościuszki w Oleśnie

WIADOMOŚCI I UMIEJĘTNOŚCI ZAWARTE W STANDARDACH WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH BĘDĄCYCH PODSTAWĄ PRZEPROWADZANIA SPRAWDZIANÓW I EGZAMINÓW PO SZKOLE PODSTAWOWEJ

TEST SPRAWDZAJĄCY, WIELOSTOPNIOWY,
 NIEFORMALNY, NAUCZYCIELSKI, PISEMNY.

Koncepcja testu

Test ten założenia miał być testem sprawdzającym osiągnięcia uczniów z języka polskiego i historii dla klas pierwszych gimnazjum na początku roku szkolnego. Zasadniczym celem badania było sprawdzenie podstawowych wiadomości i umiejętności zawartych w standardach wymagań edukacyjnych, będących podstawą przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów po szkole podstawowej. Test może służyć także do wstępnej diagnozy osiągnięć uczniów w celu wyselekcjonowania najlepszych i najsłabszych uczniów (wymagających indywidualnej pracy na zajęciach wyrównawczych). Uzyskane wyniki posłużyły nauczycielom do planowania dalszej pracy dydaktycznej i w perspektywie w dokonaniu ewaluacji sumującej na koniec pierwszej klasy gimnazjum.

Niniejszy test jest testem sprawdzającym, wielostopniowym, nieformalnym, nauczycielskim, pisemnym. Składa się z 17 różnego typu zadań: 7 pytań zamkniętych (wielokrotnego wyboru), 2 zadania „z luką”, 7 zadań „krótkiej odpowiedzi”, 1 zadanie „rozszerzonej odpowiedzi”. Większość pytań oparta jest na analizie tekstu źródłowego i sprawdza umiejętność czytania ze zrozumieniem. W zadaniach zastosowano taksonomię celów nauczania według B. Niemierki nazywaną ABC obejmującą dwa poziomy wymagań i trzy kategorie taksonomiczne (ABC).

Plan testu

Cele/Poziom	Zapamiętanie wiadomości (A)	Zrozumienie wiadomości (B)	Stosowanie wiadomości w sytuacjach typowych (C)	Stosowanie wiadomości w sytuacjach problemowych (D)	Liczba zadań	Procent zadań
Podstawowy (P)	 	4	4	 	(8)	(47%)
Ponadpodstawowy (PP)	 	5	3	1	(9)	(53%)
Liczba zadań	 	(9)	(7)	(1)	17	(100%)
Procent zadań	 	(53%)	(41%)	(6%)	(100%)	

Normy wymagań:

Poziom wymagań programowych	Liczba zadań w tekście	Norma wymagań zaliczająca poziom	Punkty	Ocena szkolna
			4 - 5	Dopuszczający
Podstawowy	8	6	6 - 11	Dostateczny
Ponadpodstawowy	9	6	12 – 17	Dobry
			18 – 23	Bardzo dobry
			24	Celujący

KARTOTEKA TESTU

Uczeń potrafi:	Poziom wymagań	Kategoria celu	Numer zadania
wskazać źródła informacji historycznej	P	B	1.
rozróżnić w tekście części mowy	P	B	2.
w oparciu o tekst źródłowy wskazać przyczynę wydarzeń historycznych	PP	B	3.
w parciu o tekst źródłowy dokonać selekcji spośród podanych odpowiedzi	PP	B	4.
określić formę gramatyczną rzeczownika (przypadek)	PP	B	5.
wskazać i nazwać części zdania	P	B	6.
wyszukać potrzebne informacje z tekstu	P	B	7.
wyszukać potrzebne informacje z tekstu źródłowego	PP	B	8.

w oparciu o tekst źródłowy wymienić przyczyny wydarzenia historycznego	PP	B	9.
rozpoznać w utworze epickim osobę mówiącą	PP	C	10.
wysnuć wnioski na podstawie tekstu źródłowego	PP	D	11.
na podstawie tekstu źródłowego określić czas wydarzeń historycznych	P	C	12.
określić temat czytanego tekstu posługując się równoważnikiem zdania	P	C	13.
wyszukać potrzebne informacje z tekstu (dobiera odpowiednie przymiotniki)	P	C	14.
określić wiek wydarzeń historycznych i zaznaczyć na osi czasu	P	C	15.
redagować zaproszenie	PP	C	16.
umieścić państwa w przestrzeni na mapie konturowej	PP	C	17.

imię	nazwisko	klasa	ilość zdobytych punktów	ocena
 	 	 / 24 pkt	

Test sprawdzający dla I klasy gimnazjum

- Informacje dotyczące osoby Jagiełły i królowej Jadwigi znajdziesz w: (0–1)
 - Słowniku ortograficznym,
 - Słowniku historii Polski,
 - Słowniku terminów literackich,
 - Słowniku mitów i tradycji kultury
- W zdaniu „*Królowa Jadwiga **długo** opierała się małżeństwu z Jagiełłą*” podkreślony wyraz jest: (0–1)
 - reczownikiem,
 - przymiotnikiem,
 - przysłówkiem,
 - przymikiem
- Królowa Jadwiga wysłała swego dworzanina Zawiszę z Oleśnicy na Litwę do księcia Jagiełły w celu: (0–1)
 - zawarcia sojuszu zbrojnego z Litwinami przeciwko Krzyżakom,
 - przywiezienia podarunków ślubnych od Jagiełły,
 - zdobycia informacji o majątku Jagiełły,
 - zdobycia informacji o jego urodzie i charakterze.
- Co wzbudziło podziw Jagiełły w osobie królowej Jadwigi: (0–1)
 - dobrze maniery,
 - posiadane przez nią bogactwa,
 - jej uroda,
 - znajomość kilku języków.
- W zdaniu „ *Niewielu **panów** polskich wyjechało na jego spotkanie*” podkreślony rzeczownik ma formę: (0–1)
 - celownika,
 - mianownika,
 - biernika,
 - dopełniacza.
- Wypisz z poniższego zdania podmiot i orzeczenie: (0-1)
„Jagiello zaślubił królową Jadwigę w Krakowie”
 - podmiot -
 - orzeczenie -
- O rękę Jadwigi, oprócz Jagiełły, starał się (wpisz imię) (0–1)
- Życzeniem księcia Jagiełły było, aby jego ojcem chrzestnym został (0–1)
- Dlaczego prałaci i panowie polscy namawiali Jadwigę, aby poślubiła Jagiełłę (odpowiedz w jednym zdaniu) (0–1)
.....
.....
.....

10. Przedstawione w tekście źródłowym wydarzenia opowiada: (0–1)
- zaufany dworzanin królowej Jadwigi,
 - książę Jagiełło,
 - kronikarz,
 - królowa Jadwiga.
11. W trzecim akapicie w nawiasie znajduje się zdanie (wyrażenie) dotyczące urody Jadwigi – jest ono: (0–1)
- najważniejszą informacją w tekście,
 - podsumowaniem trzeciego akapitu,
 - opinią współczesnych Jadwidze ludzi (ich przypuszczeniem),
 - opinią samego Jagiełły.
12. Posługując się tekstem źródłowym podaj dokładną (dzień, miesiąc, rok) datę wydarzeń w nim opisanych – (0–1)
13. Zapisz w formie równoważnika temat pierwszego akapitu -
.....
(0–1)
14. Określ 3 cechy księcia Jagiełły i zapisz je w postaci przymiotników: (0–3)
-
 -
 -
15. W którym wieku królowa Jadwiga poślubiła księcia Jagiełłę ?
(odpowiedź zaznacz kółkiem na znajdującej się poniżej osi czasu) (0–1)
16. Pomóż księciu Jagielle i w jego imieniu zaprosz mistrza pruskiego Konrada Zollnera na ucztę z okazji zaślubin z Jadwigą. Wykorzystaj informacje z tekstu. Pamiętaj o formie zaproszenia: (0–5)
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
17. Zaznacz na poniższej mapie wymienione państwa: (0–2)
Państwo Zakonu Krzyżackiego; Wielkie Księstwo Litewskie

Instrukcja dla ucznia

DROGI UCZNIU,

Otrzymujesz test składający się z 17 zadań, czas trwania sprawdzianu 60 minut. Aby je rozwiązać, musisz uważnie przeczytać fragment Kroniki Jana Długosza.

Odpowiadając na pytania wracaj do tekstu! Uważna lektura kroniki pomoże ci w pracy.

Jeśli w pytaniach wielokrotnego wyboru pomylisz się, to błędną odpowiedź otocz kółkiem i zakreśl poprawną odpowiedź jeszcze raz (? -poprawna odpowiedź, ? -błędna odpowiedź).

W tych pytaniach jest tylko jedna prawidłowa odpowiedź.

W przypadku udzielenia błędnej odpowiedzi w zadaniach otwartych przekreśl ją i napisz poprawną.

Pamiętaj, nie cytuj tekstu, jeśli nie masz takiego polecenia uwzględnionego w zadaniu.

Klucz odpowiedzi

Numer pytania	Odpowiedzi	Ilość punktów do zdobycia
1.	Odp. B – w Słowniku historii Polski	0 – 1
2.	Odp. – C – „przystówkiem”	0 – 1
3.	Odp. D - „celem zdobycia informacji o jego urodzie i charakterze”	0 – 1
4.	Odp. C - „uroda”	0 – 1
5.	Odp. – D – „dopełniacza”	0 – 1
6.	Odp. – Jagiełło – podmiot, zaślubił – orzeczenie	0 – 1
7.	Odp. – „Wilhelm”	0 – 1
8.	„mistrz pruski Konrad Zollner”	0 – 1

9.	Odp. - czynnik religijny – przyjęcie z rąk polskich wiary chrześcijańskiej przez Litwę	0 – 1
10.	Odp. – C „kronikarz”	0 – 1
11.	Odp. - C „zawiera opinię innych, przypuszczenie”	0 – 1
12.	Odp. – 12 luty 1386 roku	0 – 1
13.	Odp. – „Przyjazd Jagiełły do Polski” (lub inne odpowiedzi zachowujące sens powyższego tytułu oraz zapisane w formie równoważnika)	0 – 1
14.	Odp. – szczupły, przystojny, wesoły, dostojny, poważny, wielki	0 – 3
15.	Odp. - XIV wiek	0 – 1
16.	a) za zamieszczenie informacji o adresacie, nadawcy, czasie i miejscu	0 – 1
	b) za użycie zwrotu grzecznościowego,	0 – 1
	c) za właściwy układ graficzny,	0 – 1
	d) za poprawność językową,	0 – 1
	e) za poprawność ortograficzną i interpunkcyjną	0 – 1
17.	a) zaznaczenie Państwa Zakonu Krzyżackiego	0 - 1
	b) zaznaczenie Litwy	0 - 1
Suma zdobytych punktów		24 pkt